

De hoefsmid : geïllustreerd maandblad voor hoefsmeden en anderen die in het hoefbeslag belang stellen in Nederland.

<https://hdl.handle.net/1874/328081>

DE HOEFSMID.

1914.

9

A
Nº. 397

A 397.

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belang stellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

A. FREDERIKSE te Utrecht, F. LAMÉRIS te Milligen, J. LAMÉRIS te 's Hage,
H. J. C. VAN LENT te Tiel, J. B. H. MOUBIS te Velp en
W. C. SCHIMMEL te Utrecht, en anderen.

GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

A. W. HEIDEMA,

VEEARTS EN MEDEBESTURDER EENER INRICHTING VOOR HOEFBESLAG.

XIXe Jaargang.

's-GRAVENHAGE. — A. W. HEIDEMA. — 1914.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0851 7751

I N H O U D.

De titels, voorzien van een †, geven artikelen aan waarbij een of meer afbeeldingen of figuren behooren, — die met * zijn bijdragen onder een afzonderlijk hoofd, de overigen zijn korte mededeelingen.

De Romeinsche cijfers duiden het nummer der aflevering aan, de gewone de bladzijden.

- *† **B**alkijzer. Het gebruik van het —
X 111.
- * **B**eslag bij keuringen. III 27; VI 66.
" " volhoef XI 130.
- * " der gevorderde paarden. VIII 87,
*88; *IX 102; *X 112,
*† XI 124.
- " in bergstreken. IV 45.
- " tegen het inballen van sneeuw.
IX 107.
- * **B**evangenheid van den hoef. IV 39;
XI 130.
- B**oekaankondiging. II 26.
- C**orrespondentie. XI 133.
- * **C**hronische kreupelheid. XI 123.
- C**ursus in hoefbeslag. Eerste — II 23.
" " " te Appingedam.
IV 45.
- " " " te Arnhem. IV 46.
- " " " te Bergen op Zoom
V 61.
- " " " te Breda. V 61.
- " " " te Deventer. V 61.
- " " " te Haarlem. VI 69.
- " " " te Heerenveen.
IX 107.
- " " " te 's Bosch. V 61.
- " " " vanw. de Holl. Mij.
v. Landbouw. VI 67.
- " " " te Utrecht. IV 46.
- * **D**iploma Rijkshoefsmid. I 9; II 23.
- E**xamen voor onderwijzer in hoefbeslag
te Utrecht. I 11; *II 19; XI 130;
XII 145.
- * **H**andelsbeslag. VII 79.
- * **H**erinneringen uit de arbeidsjaren van
Prof. H. Kösters. I 6, *II 16.
- * **H**oef. De — als tastorgaan. IX 99.
- * **H**oefbeslag met kurkzolen. V 51; *VI 64
- *† **H**oefbeslag. Wat oordeelkundig —
vermag. IX 100.
- * " bij keuringen. III 27, VI 66.
- * " en Paardenvorderingen tij-
dens de mobilisatie VIII 87;
*88; *IX 102; *X 112;
*† XI 124.
- * " onderwijs a/d Landbouw-
onderwijsinrichtingen.
IX 106.
- * " opleiding. IV 40.
- * " " in Baden. VII 75;
*IX 104.
- * **H**oefbevangenheid. IV 39; XI 130.
- * **H**oefkreupelheid na zoolverduunning.
X 115.
- H**oefschoen uit bastvezelen. IX 108.
- * **H**oefsmidsschool te Amersfoort. III 36;
V 60; IX 107.
- * **H**oefsmidsschool te Tiel. Oud-leerlin-
gen der — XII 139.
- * **H**oefsmids-verantwoordelijkheid. XI
128.
- * **H**oefverpleging van trekpaarden. I 4.
- H**oefvorm bij veulens. IX 109.
- * **H**oornscheuren bij weidepaarden. II 15.
- I**ngezonden stukken I 10: Opleiding a/d.
militaire hoefsmidsschool; II 21: idem;
III 32: idem; het hoefsmiden aan
ambachtsscholen; XI 131: salaris.
Militaire hoefsmiden; XII 144: Over
mach. ijzers b/h leger.
- I**nrichting voor hoefbeslag te Groningen;
I 11; II 22; III 36; IV 45; V 60
VI 66; VII 81; VIII 96; IX 106;
XI 129; XII 145.

***K**alkoenen en stoot. VIII 93.
 *†Koot-, kroon- en hoefbeen. Stand van
 — IV 43; *†V 52; *VI 63.
 *Kösters Prof. H. I 6; *II 16.
 *Kreupelheid. Verbrede ijzertak bij
 chronische — XI 123.
 *Kurkzolen. V 51; *VI 64.

Machinale hoefijzers b/h leger. V 61;
 *XII 144.

Mededeelingen over het smidsvak val-
 lende buiten het hoefbeslag. I 13†:
 Gereedschappen; III 37; Amoris-
 schijven; IV 47†; Hand- en Machine-
 werk; VI 73; Smidsvuur, wenken
 voor de werkplaats; VII 85†; Beitel-
 vormen; VIII 98; Practische wenken
 voor de werkplaats; IX 109; Ventil-
 ators; X 121; Ruwijzerfabricatie door
 electriciteit; XI 133; Soldeer; XII
 Voor de practijk; 146.

*Militaire hoefsmiden. Werkkring en
 positie der — XII 135.

Militaire hoefsmidschool I 10; II 21;
 III 32.

*Mobilisatie-beslag. VIII 87, *88;
 *IX 102; *X 112; *†XI 124.

*Onderwijs in hoefbeslag a/d. Inr. v.
 Landbouwonderwijs. IX 106.

*†Oordeelkundig hoefbeslag. XI 100.

*Oorlogstoestand, paardenvordering en
 hoefbeslag. VIII 87, *88; *IX 102;
 *X 112; *†XI 124.

*Opleiding hoefbeslag. IV 40.
 * " van hoefsmiden in Baden.
 VII 75; *IX 104.

Opnemen van een voorbeen. IX 108.

*Oud-leerlingen Hoefsmidsschool te Tiel
 XII 139.

*Paardenvordering en hoefbeslag.
 VIII 87, *88; *IX 102; *X 112;
 *†XI 124.

Persoverzicht. I 12; Hoefsmidschool te
 München; II 23; kosten van hoef-
 beslag; verbeend hoefkraakbeen, ruw-
 ijzer-productie in België, hoefzalven,
 leergangen van hoefsmederij in België;
 III 36; middel om een staalblauwe

kleur aan staal te geven; IV 46; glad-
 heid der straten, ruwijzer-productie in
 de Ver. Staten, ijzermarkt in Zweden;
 V 61; Klemhoef en knolhoef; VI 68;
 Kalkoebeslag; VI 71; auto-vermeer-
 dering, zelfsmerende wagenveeren; VII
 82; Harddraver-beslag, touwijzers,
 ijzermarkt in Rijnland en Westfalen;
 VIII 97; Steengallen; X 120; ijzer
 dat niet roesten kan, uitvoerverbod
 van steenkolen in Duitschland, Hoef-
 smidscursussen in Hongarije; XI 132;
 Steenkolen-productie in Duitschland;
 XII over beslag.

*Positieverbetering van den militairen
 hoefsmid XII 135.

***R**ijkshoefsmid-diploma I 9; II 23.

***S**coriae-bricks. X 118.

*St. Eloy. XII 142.

*†Stand van koot-, kroon- en hoefbeen.
 IV 43; *†V 52; *VI 63.

*Steengallen. III 29.

*Stoot en kalkoenen. VIII 93.

Strijken. VIII 96.

***T**astorgaan. De hoef als —. IX 99.

***U**itslag examen onderwijzer in hoef-
 beslag te Utrecht. II 19.

*Uitsnijden van steengallen. III 29.
 Uitvoerverbod van paarden. XI 130.

***V**erantwoordelijkheid van den hoef-
 smid. XI 128.

Vereen. t. vered. v. h. ambacht. VI 66.

*Verpleging v. d. hoef bij trekpaarden. I 4.
 Volhoef-beslag. XI 130.

Wedstrijd in hoefbeslag te Doesburg.
 VI 68 (progr.)

* " " " te Gulpen.
 VII 80.

* " " " te Middelburg.
 VIII 95 (progr.)

Winterbeslag. XII 145.

***I**Jzertak. Verbrede — bij chronische
 kreupelheid. XI 123.

***Z**oolverduunning. X 115.

1913—1914.

Aan voor- of tegenspoed, hetzij door eigen toedoen of andere oorzaak, en of den één het jaar „lang” en den ander „kort” is gevallen, het is de tijd die zich daaraan niet stoort, en alles tegelijk „ouder” doet worden.

Tijdens de jaarswisseling zullen velen van verschillend gevoelen zijn ten opzichte van het afgeloopen jaar en van het inzien der toekomst. Hoewel het zeer zeker gelukkig kan heeten dat de toekomst een gesloten boek is, zoo zal toch wel niemand willen ontkennen, dat elk bedrijf rekening dient te houden met al datgene wat omtrent die toekomst in meerdere of mindere mate aanwijzingen geeft. Elk ambacht wordt als het ware gedwongen zich aan de tijdsomstandigheden aan te passen. Zoo is het ook met het smidsvak. Wij behoeven daarvoor de geschiedenis niet aan te halen, omdat zulks allen voldoende bekend is.

Wat speciaal het hoefsmidsvak aangaat, is gedurende 1913 in de 12 afleveringen van „De Hoefsmid” opnieuw gebleken, dat er vrijwel overal voldoende ambitie onder de jonge smeden bestaat om hun kennis in dit vak te vermeerderen. De cursussen in hoefbeslag tellen een voldoende aantal leerlingen en leverden daarvoor het bewijs. Zoo behoort het ook, al mogen er dan helaas ook nog zijn, die het meer enkel om het bezit van een diploma is te doen dan om het geleerde inderdaad te blijven toepassen.

Er is ook gebleken, dat, vooral in de steden, steeds hogere eischen aan het beslag moeten worden gesteld, naar gelang van de afwisselende kei-, asphalt- en houtbestrating. De voorstanders van het steeds toenemend automobilisme, de fietsrijders en meer anderen, komen op tegen een beslag der paarden dat de asphalt- en andere daarmede min of meer overeenkomende wegen vernietigt. Met name de Algemeene Nederlandsche Wielrijdersbond is hiertegen in 1913 te velde getrokken. — Intusschen zoeken de wetenschap en de practijk gestadig voort naar voor alle partijen bevredigende middelen en zoo worden achtereenvolgens, ter vervanging van ijzers met stooten en kalkoenen, touwijzers, gummizolen, kurkzolen enz. verkrijgbaar gesteld, ten einde de paarden op verschillende soorten wegen een meer vasten stand te bezorgen. De laatste vinding zal hieromtrent nog wel niet gedaan zijn.

* * *

De tentoonstelling in den Haag heeft in 1913 een nationalen wedstrijd in hoefbeslag medegebracht, die spanning gewekt heeft bij de hoefsmeden. Ook op andere wijze heeft deze tentoonstelling er toe bijgedragen, dat het hoefsmidsvak, en wel de „kunst” van dit vak, onder de oogen van duizenden bezoekers is gebracht. Het groot aantal inzendingen op hoefbeslaggebied heeft den paardenhouders en belangstellenden doen zien, dat er heel wat afwijkingen op den gewonen regel voorkomen, waardoor ongetwijfeld velen

meer respect voor het werk en de kunde van den hoefsmid hebben verkregen, dan tot dusverre het geval was.

Er wordt wel beweerd dat het winnen van een wedstrijd veel van toevallig geluk afhangt, doch *kon* er telken jare eene gehouden worden als dit jaar in den Haag, en waarbij b.v. de prijswinnaars van vorige jaren van deelneming werden uitgesloten, dan zou zulks een goede prikkel kunnen geven tot het kweeken van meerdere ambitie.

* * *

Wat de finantieele zijde van het hoefsmidsvak aangaat, wij gelooven dat dit ten opzichte van andere smidswerkzaamheden in een ongunstige positie verkeert en de verhooging van het beslagloon geen gelijken tred houdt met het duurder worden van den loon- en levensstandaard. Het is moeilijk voor bepaald afgerond werk prijsverhoging in te voeren en zulks zal ook alleen dan mogelijk zijn wanneer alle smeden in een zekere omgeving daartoe besluiten. Wij hebben nog nooit gehoord van een Bond voor hoefsmiden, maar kan deze niet worden opgericht, hetzij lokaal, provinciaal of nationaal? Wij zouden zeggen van wel! Mocht men ons willen tegenwerpen dat er altijd zullen blijven die concurrentie aandoen, zouden dan de leden van een Bond van hoefsmiden niet al reeds gebaat kunnen worden door coöperatieven aankoop van staafijzer enz.? Wij zijn benieuwd of zich hiervoor eens initiatiefnemers doen hooren. Nog in 1914?

* * *

Er is thans nog niets bekend, waardoor 1914 zich zal onderscheiden van andere jaren. Wij hopen intusschen dat het pas aangevangen jaar reden tot tevredenheid zal geven en verzekeren gaarne dat „De Hoefsmid” hare lezers op de hoogte zal trachten te houden van al datgene wat er op het gebied van het hoefsmidsvak voorvalt en vermelding verdient.

* *

Nadruk verboden.

VERPLEGING VAN DEN HOEF BIJ HET TYPE TREKPAARD.

De vorm van den hoef hangt grootendeels af van het ras en van den lichaamsbouw van het paard.

Het laaglandsche ras, waaruit het tegenwoordige type Belgisch trekpaard is ontstaan, heeft als raseigenschap een breede, eenigszins platte hoef, lage verzenen en groote straal.

Bij de verbetering van dit ras is er, naast het streven naar zwaarte, diepte en gedrongenheid van vorm, gestreefd de bovenlijn en kruisvorm te veredelen, maar vooral ook om den hoef te verbeteren.

Met de verbetering van het ras heeft men een hoefvorm gekregen, die het tegenovergestelde is van vroeger. Door den gedrongen bouw en de zwaarte van hals worden de voorhoeven meer belast in het toongedeelte, terwijl door het kortere kootbeen een steilere stand wordt verkregen, zoodat het achterste gedeelte van den hoef minder wordt belast. Het natuurlijke gevolg

van deze oorzaken is het ontstaan van den steilen hoef, al verbeelden de fokker en de smid zich dat het door hun invloed is bereikt.

In plaats van nu dankbaar te aanvaarden wat de natuur heeft tot stand gebracht, gaan zij het goede overdrijven. Door de hoeven onvoldoende te besnijden, wordt de stompe hoef steiler en steiler, waardoor de straal minder met den bodem in aanraking komt, dus het hoefmechanisme wordt belemmerd. Doordien veelal daarbij rotstraal ontstaat, zijn de paarden gevoelig in het achterste deel van den hoef, ze durven minder door te treden, de hoef wordt kleiner en nauwer in het achterste gedeelte en er ontstaat klemhoef.

Het is een abnormaal verschijnsel om bij die groote zware paarden de steunvlakken zóó klein te maken, dat de evenredigheid met den bouw verloren gaat en de zekerheid van het bewaren van het evenwicht vermindert. Een veelvuldig voorkomend gebrek bij het type Belgisch trekpaard, de verbeening van de hoefkraakbeenderen, kan, naast erfelijken aanleg, mogelijk voor een deel worden toegeschreven aan het buiten-werking-stellen van het hoefmechanisme, waardoor de hoefkraakbeenderen minder arbeid verrichten, dus slechter worden gevoed, zoodat de elasticiteit er van vermindert.

Onze z.g. „koudbloed”fokkers volgen dit verkeerde voorbeeld van de Belgen na en dwingen dikwijls de smeden, die 't beter weten, om slecht beslag te leveren; hooge hoeven is het parool. Het is waar dat deze misstand in de hand wordt gewerkt door den handel, die zulke voeten eischt en zoolang men in het algemeen geen beter inzicht krijgt, zal de fokker eenigszins daaraan moeten voldoen, doch laat hij niet overdrijven en vooral niet dit systeem toepassen bij zijn niet voor den verkoop bestemd fokmateriaal.

Daar waar — hetzij door een lageren trap van veredeling, hetzij door het verkeeren in de kruisingsperiode — de kootbeenderen betrekkelijk lang zijn, ziet men bij zulke hooge, stompe hoeven, dat de paarden sterk doortreden en er een eenigszins beervoetigen stand ontstaat, een gebrek dat men bij het trekpaard zwaar laat wegen, doch door een foutief beslag in de hand werkt.

Allicht zal nu de vraag worden gesteld of bij het type trekpaard de verhouding van verzen- tot toonlengte moet staan als 1 : 3? Neen, zeer zeker niet en in geen geval als regel.

Bij het hoefbeslag zal men steeds moeten acht geven op den bouw van het paard en aangezien bij dit type de stompe hoef het meest voorkomt, zal ook als regel de hoef gelijkmatig, dat wil zeggen rondom evenveel, moeten worden afgenomen. Rekening houdende met den stand zal men van de hooge zijde zooveel meer afnemen als noodig is, opdat het paard den hoef vlak neerzet. De hoeveelheid hoorn, die moet worden weggenomen, hangt af van den groei en den beslag-duur, doch, zoo mogelijk, zooveel dat de draagrand een samenhangend geheel vormt met den rand van de zool, nadat de losse deelen daarvan zijn verwijderd.

Omdat het steunvlak groot moet zijn, om een gemakkelijken en vasten stand te geven, zal men een breed ijzer moeten onderleggen, met ruim garnituur, vooral aan de buitenzijde, omdat hier dikwijls de hoef het nauwste is. Het breede ijzer heeft nog dit voor, dat de rits er voldoende vet kan

worden ingeslagen, dus ook de nagelgaten tegenover de witte lijn komen, wat noodig is bij de dikte van den wand. Van zelf sprekend is het voorts dat de draagrand over zijn geheele lengte op het ijzer dragen moet. Dat bij den stompen hoof geen kalkoenen mogen worden aangebracht, behoeft verder geen betoog.

Bij deze groote voeten is een geregelde verzorging van den straal noodzakelijk.

Alle losse deelen moeten bij het besnijden worden verwijderd en de buitenste schenkelhoeken worden afgesneden, om het ijzer goed te kunnen passen. Bij een bestaanden rotstraal vooral moet de eigenaar worden gewezen op het nut van het reinigen der voeten en het gebruik van teer en werk om genezing te verkrijgen.

H. v. L.

HERINNERINGEN UIT MIJN ARBEIDSJAREN MET PROFESSOR HUBERT KÖSTERS.

In het afgelopen jaar 1913 overleed de Korpsstabsveterinär Prof. Kösters, Directeur van de Militaire Hoefsmidschool te Berlijn. De Generaal Majoor der cavalerie Dreher, Inspecteur van den Militairen Veterinairdienst, schrijft in de „Kavalleristische Monatshefte“ onder bovenstaanden titel over Kösters het volgende:

Kösters was de „Altmeister“ van de kunst van het practische hoofbeslag; er is geen tweede persoonlijkheid aan te wijzen die, zooals hij, tegelijk het wetenschappelijke en het technische, de theorie en de practijk van dit gebied beheerschte.

Groote liefde voor de zaak, omvattende wetenschappelijke kennis, een helder verstand en een ver over de gewone maat technische, handdadige vorming, dat waren de wapenen, waarmede Kösters streed tegen de toenemende oppervlakkigheid in het hoofbeslag.

De grondslagen van Kösters leerstellingen zijn in het leger toonaangevend geworden en hebben tenminste daar een „halt“ toegeroepen aan den steeds voortgaanden teruggang in het hoofsmidsvak.

Wie eenmaal het klemmende van zijne betoogingen had leeren „verstaan“, boog zich gewillig voor zijn autoriteit. Zijn gedachtengang was deze: Het hoofbeslag is iets tegennatuurlijks en daarom schadelijk, maar het is een noodzakelijk kwaad. De schadelijke gevolgen van dit kwaad moeten door een doelmatige aanpassing van het beslag zooveel mogelijk worden beperkt. Daarom is ieder schema te verwerpen en slechts het individueel uitgeoefende hoofbeslag kan het doel alleen bereiken om het paardenmateriaal in een dienst-bruikbaren toestand te houden, die kan voldoen aan de hoogst gestelde eischen van een toekomstigen oorlog.

Deze grondgedachte is duidelijk en klinkt zeer eenvoudig en toch eischt hare doorvoering bij het toezicht en de uitvoering ervan eigenschappen, die menigeen niet bezit. Naast wetenschappelijke kennis komt het op objectieve opmerkingsgave, richtige beoordeeling, technische kennis en — dik onderstreept — op „*liefde tot de zaak*“ aan.

Het vraagstuk van het hoefbeslag in haar geheelen omvang is gedurende de laatste tien jaren zeer dikwijls het onderwerp van gedachtenwisseling geweest tusschen de oude Kösters en mij. Zijne zienswijzen werden door mijn eigen waarnemingen, opmerkingen en ondervindingen steeds treffend bevestigd, en ik geloof goed te doen, wanneer ik ter eere zijner nagedachtenis, en wellicht tot nut van anderen, in ruimeren kring bekend maak, wat deze voortreffelijke man gedacht en gevoeld heeft, voor zoover het algemeen begrijpelijk is.

Ik wil niets zeggen over de voordeelen van een goed en de nadeelen van een slecht hoefbeslag. Daarover is zooveel geschreven en gesproken, dat een herhaling overbodig is. De denkbeelden evenwel over de voorwaarden, die een goed of een slecht hoefbeslag uitmaken, zijn dikwijls niet éénstemmig en men kan bij eventueele rondvraag eigenaardige dingen te hooren krijgen.

Zoo zijn er bijvoorbeeld heden nog menschen, die het begrip van een slecht hoefbeslag daarin zien, wanneer er hoefijzers verloren gaan, en die daarom liever alle paarden voortdurend met veel te korte en te nauwe hoefijzers laten beslaan.

Om een klein nadeel te ontgaan, dat bij zorgvuldig normaal-beslag ware te vermijden, laten zij liever reeds in vreedstijd hun zeer schoon materiaal tot schande komen. Het doet iemand zeer, wanneer hij de arme dieren, welke geruimen tijd hiermede beslagen zijn geweest, op den harden grond ziet treden. 't Is eigenlijk geen *treden*, maar met de voeten „voelen”.

Gewichtig schijnt de vraag: Waardoor komt het, dat de quaestie van het hoefbeslag niet reeds vroeger algemeen begrepen is en waarom het met de kennis daarvan ook heden nog altijd zoo zwak gesteld is? Ik zeg niet „*belangstelling*”, want men ontmoet onder de bezitters van paarden en paardenhouders wel velen, waarvan men kan zeggen dat zij belangstelling voor de zaak hebben, maar eigenlijke *kennis* heeft van hen slechts een gering aantal. Het is mij zelf vroeger niet anders gegaan en dat kwam daardoor, dat zij, die in onze jonge jaren onze leermeesters waren, ons gewoonlijk op dat punt niets wisten te zeggen en dat zij, die ons daarover wat hadden kunnen vertellen, in den regel niet onze lecraren waren. Om misverstand te voorkomen, moet dadelijk opgemerkt worden, dat niet ieder paardenarts zonder onderscheid als een geschikt leeraar voor jonge officieren of adspirant-officieren is aan te zien.

Integendeel, daaronder zijn dezulken, die met de „*liefde tot de zaak*” gebroken hebben, en er zijn ook zulken, die minder geschikt zijn om les te geven, de stof niet helder en interessant weten voor te dragen.

Tegenwoordig zal het hier en daar wel anders geworden zijn, maar hoe was het vroeger? Wie waren onze onderwijzers in paardenverpleging? In de eerste plaats, en meestal ook de eenige, waren het de sectie-kommandanten, onder wier kundige hulp wij meer of minder talrijke, liefst dikke, streken moesten poetsen, en die ons ook met het belang van de hoefverpleging vertrouwd maakten, zoo goed als zij het zelf konden.

Het grondige afwasschen en invetten van den hoef en het drooghouden van het stroo, speelden een hoofdrol, om het ontstaan van rotstraal te vermijden,

want volgens het geloof van die dagen ontstond rotstraal niet tengevolge van verkeerde behandeling in de smederij, maar alleen tengevolge van slechte stalverpleging. Een geloof dat overigens met welgevallen door de hofsmeden werd ondersteund.

De opperwachtmeester of diens plaatsvervanger in den stal had zelden tijd om zich met de opleiding van den jonker in de paardenverpleging te bemoeien. Kwam na zes weken de lang gewenschte bevrijding van den staldienst, dan verscheen de Chef in hoogst eigen persoon om den jonker aan den tand te voelen. Met verlangen had men reeds uitgezien naar een paard, wiens huidfunctie voor examendoeleinden bijzonder geschikt was en bij het examen werd daarop met doodsverachting los gekrabd. Strenger onderzoekende chefs verlangden nog het droogwrijven van een warmgereden paard en, als bekroning van het geheel, misschien het aanleggen van een bandage.

Dat het aanleggen van de bandage nu zeer volgens de regelen der kunst geschiedde, kan men in 't algemeen niet beweren. Zoo uitgerust kwam de vaandrig op de krijgsschool (opleidingsschool voor officier) waar een paardenarts of, bij gebreke van dien, een veearts de kennis in gezondheidsleer in weinig lesuren moest vergrooten. Lag het aan den leeraar, lag het aan den leerling of lag het aan het systeem? Kortom, het was niet veel, wat wij aan kennis op dit gebied medebrachten.

Bij het regiment leerden wij als officier op de paardenappèls *) beoordeelen of een paard beslagen moest worden, d. w. z. wij stelden vast of de hoefijzers sterk afgesleten, gebroken waren of los zaten, en of de hoef reeds over het hoefijzer was heengegroeid. Of het oude hoefijzer goed gevormd was geweest, of het goed gelegen had en of het nieuwe beslag, onder het in aanmerking nemen van de bestaande toestanden, uitgevoerd moest worden, dat was onze zaak niet, en ook de Chef liet dit meestal aan het inzicht van den hoefsmid over, wanneer hij niet toevallig een eigen systeem bezat.

De aanwezige paardenarts onderzocht oogen, neus en keelgang en constateerde bestaande kreupelheden, terwijl de zitplaats en oorzaak meestal voor een later onderzoek en langere waarneming werd uitgesteld. Terwijl de officier zoo van het wezen van het hoefbeslag en van zijn zwaarwegenden invloed op het gezond houden van beenen en hoeven niets leerde, verloor de paardenarts datgene, wat hij vroeger wel verstond, daar zijn zelden gevraagd oordeel de belangstelling maar al te gemakkelijk verlamde. Wilde een paardenarts desondanks het ontdekte kwaad verbeteren, dan werd het hem in den toenmaligen tijd niet altijd gemakkelijk gemaakt zijn wil door te zetten, want menig eskadronschef waakte er ijverzuchtig voor, dat de paardenarts, wat het hoefbeslag betreft, niets mee te vertellen had. Maar er waren ook paardenartsen, die zich daarvoor geen moeite gaven en tevreden waren, indien zij met rust werden gelaten, opdat zij, in plaats van dienst in de smederij, andere bezigheden konden verrichten, waarbij bij velen de particuliere praktijk een groote rol speelde.

Anderen schaamden zich voor de werkzaamheden bij het hoefbeslag, omdat zij door andersdenkenden, voornamelijk burgercollega's, daarom met gering-

*) Onder een paardenappèl verstaat men de wekelijksche paardeninspectie.

schatting beschouwd en behandeld werden. Zulke geringschatting, in plaats van verdiende hoogachting, heeft ook de oude Kösters somtijds smartelijk ondervonden; zij heeft hem menig bitter uur bereid. Ofschoon hij taai vasthield aan hetgeen door hem als waar was bevonden, bezat hij toch geen eigenlijke strijdvaardige natuur, om zich tegenover de tegenstanders lucht te verschaffen. Hij voelde te voornaam, om zich met kwesties in te laten, waarvan de ontandingen in de pers hem te bekend waren. Zijn troost en zijn overtuiging bleef, dat het gezond verstand over allerlei beschouwingen, nadeelig voor het land en het leger, toch eindelijk de overwinning moest behalen.

De reorganisatie van den veterinairen dienst in het leger heeft, naar wij hopen, in het zich schamen voor het hoefbeslag, verandering gebracht; zij die dit deden, zullen zich nu op het standpunt van den officier hebben geplaatst en de vervulling van hun plichten in alle richtingen, hooger hebben leeren schatten dan het welwillende oordeel van buitenstaanders.

(Wordt vervolgd).

F. L.

GEDIPLOMEERD RIJKSHOEFSMID.

In het orgaan voor smedenpatroons van 26 December j.l. las ik met genoegen onder bovenstaand opschrift het volgende berichtje:

„Uit eene streek in ons land, waarin op heden nog paarden voor den „kolossalen prijs van f 1.20 aan vier beenen worden beslagen (de arme „landbouwers kunnen daar, volgens de meening van een der hoefsmeden „ter vergadering, niet meer missen) ontvingen wij de mededeeling dat voor „een der smederijen een bord met het opschrift „Gediplomeerd Rijkshoef- „smid” prijkt.

„Het gaat werkelijk veel te ver wanneer men tot dergelijke lakenswaardige „middelen zijn toevlucht neemt om de inrichting wat aantrekkelijk te maken. „Begrijpt nu zulk een persoon zelf niet dat het cachet van leugenaar voor „zijn inrichting prijkt? Men behoeft toch werkelijk niet zoo hoog ontwikkeld „te zijn om te weten, dat het examen af te leggen om gediplomeerd te zijn, „niet bij de wet in Nederland geregeld is en al was dit wel het geval, dan „nog is de titel van Rijkshoefsmid onjuist.

„Het wordt meer dan tijd, dat evenals in Duitschland bij de wet wordt „bepaald, wie bevoegd is ten behoeve van anderen het hoefbeslag uit te „voeren; dan eerst zal het mogelijk zijn, de lakenswaardige reclamemiddelen „te laten verdwijnen en tevens billijken uniformen prijs vast te stellen.

N. J. O.”

* * *

Het gebruik van „Gediplomeerd Rijkshoefsmid” schijnt geen unicum te zijn; op meer smederijen heb ik deze eigenaardige titelatuur zien prijken. Bij informatie naar den oorsprong daarvan vernam ik dat de eigenaar daartoe gerechtigd meende te zijn, omdat hij zijn opleiding van het Rijk, d.w.z. te Amersfoort aan de Hoefsmidschool had genoten.

Nu langzamerhand de meeste smeden in het bezit zijn gekomen van een diploma, is de waarde daarvan, als reclamemiddel, sterk gedaald en dit te

meer nu het een ieder is duidelijk geworden dat het niet allen koks zijn die lange messen dragen.

Met het verleenen der diploma's is soms zeer lichtvaardig te werk gegaan en dit is te bejammeren, omdat daardoor het goede doel, waarvoor ze zijn ingesteld, is verloren geraakt.

Waar de wensch van den geachten Schrijver van bovenstaand, vooreerst wel niet in vervulling zal gaan, zoo kan toch reeds in die richting worden gestuurd, door meer eenheid te brengen in de eischen van het examen, waaraan de kandidaten voor een diploma moeten voldoen. Zoodra deze zijn vastgesteld en de examinatoren zich zedelijk verplichten daaraan vast te houden, zullen de cursussen daarnaar worden ingericht en zal het diploma weer in eere komen.

Tot op heden is de leiding van het hoefbeslag in handen geweest van de Landbouwmaatschappijen en zou dus van deze het initiatief moeten uitgaan. Wanneer één harer de koe eens bij de horens wilde pakken, door hare zustersverenigingen en den Bond van smedenpatroons uit te noodigen elk een deskundige-afgevaardigde aan te wijzen om gezamenlijk deze zaak te bespreken en een rapport uit te brengen, dan kon daaruit reeds veel goeds voortkomen. Ook voor de toekomst kon een dergelijke centrale Commissie voor het hoefbeslag, voor smeden en paardenhouders, nuttig werkzaam zijn.

H. v. L.

INGEZONDEN STUKKEN.

Bergum, 29 December 1913.

Schrijver dezès kan zich volkomen vereenigen met het ingezonden stuk van den heer Gallandat Huet, wat betreft de opleiding van burgerleerlingen aan de militaire hoefsmidschool te Amersfoort. Indien UEd. meent dat de opleiding van die leerlingen niet gericht is op hun toekomst dan vergist UEd. zich, indien de leerwijze in 14 jaren niet is achteruitgegaan, wat UEd. zeker niet zal willen beweren. Toen schrijver dezès aan de hoefsmidschool te A. was, lieten de Dokter en de baas ons juist dikwijls ijzers met een afwijkenden vorm maken en indien er maar iets, een kleinigheid aan een hoef haperde, zoo'n ijzer onderleggen. Onder hun toezicht natuurlijk!

Openlijk hebben zij ons dan wel verklaard dat zij dit deden, omdat vooral ook dit er bij ons goed moest inzitten, — omdat de burgerij vaak niet voor nieuwigheden is en het dan misschien niet vaak zou voorvallen.

Dit is mij nu gebleken waarheid te zijn, overtuigd als ik ben dat het beter was dat men vaker ijzers met afwijkenden vorm gebruikte of liever gezegd mocht onderleggen.

In hoeverre zulks in het belang is van den heer Dr. Gallandat Huet weet ik niet, maar dat de Hoefsmidschool te Amersfoort nog lange jaren mag bestaan, is ook mijn wensch.

M. J. Brantsma.

Het staat den heer Brantsma, als oud burger-leerling van de Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort, in de verdediging eener zoodanige opleiding beter dan in de bewering, dat iemand, die zijne meening niet deelt, zich vergist.

Wij hebben in ons artikel (zie blz. 151, 4 laatste regels, en blz. 152, de 6 eerste regels) o. a. het volgende gezegd:

„Wij meenen dat het hoefsmidsvak dankbaar moet zijn voor de gehouden „cursussen in hoefbeslag, — voor het beschikbaar stellen van plaatsen aan „de Rij- en Hoefsmidschool te Amersfoort voor burger-leerlingen, en voor „het in het leven roepen van een cursus voor onderwijzers in hoefbeslag, „maar ook dat de toestanden zich zoodanig hebben gewijzigd dat er thans „een radicale verbetering moet komen en wel een afzonderlijke burger-hoef- „smidschool, in den trant als die te Dresden in het Koninkrijk Saksen be- „staat en ook op verscheiden andere plaatsen, zij het dan ook op kleinere „schaal, zooals de centrale hoefsmidderijschool te Brussel.”

Deze opvatting is uitvoerig toegelicht en verdedigd in de Dec.-aflevering van „De Hoefsmid” (blz. 175—184).

Wij vinden het als vanzelfsprekend voor ieder, die met de betreffende toestanden op de hoogte is, dat de werkring van den burger-hoefsmid nogal verschilt van dien van den militaire hoefsmid en dat derhalve de opleiding van burger-leerlingen door militaire hoefsmiden, in het algemeen genomen moeilijker goed kan zijn, dan wanneer die opleiding geschiedt door even kundige burger-hoefsmiden. De burgermaatschappij, in dit geval het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, heeft voor haar leerlingen de opleiding in de militaire maatschappij, in dit geval het Ministerie van Oorlog, dankbaar te aanvaarden, zolang de eerstgenoemde niet in staat is zelf die opleiding ter hand te nemen, maar . . . . ook niet langer. Wij meenen dat het thans de tijd is met de voorbereiding daarvan een begin te maken.

Red.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Als leerling is op 8 Dec. j.l. toegelaten B. H. Smit van Nieuwolda (Oldambt). Op 19 December j.l. is, na een verblijf aan de inrichting van 5 maanden, vertrokken de leerling W. Zwartenkot van Grootegast, met een voor de practijk „goed” en voor de theorie „zeer goed” getuigschrift.

Aan de Inrichting houden thans mede verblijf de leerlingen: K. Beishuizen van Drouwenerveen, H. Pesman van Rasquert, J. van Ellen van Noordlaren en M. Bennema van Pieterzijl.

— **Examen voor onderwijzers in practisch hoefbeslag.** Er zijn dit jaar 6 leerlingen en geen toeoorders. Het examen vindt plaats op 29, 30 en 31 Januari te Utrecht, met dezelfde examinatoren en met dezelfde leden der commissie van toezicht als het voorgaande jaar.

Om toegelaten te worden tot den volgenden cursus moet men den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van geboorte-acte, diploma's (als van ambachtschool, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht afloopen der lagere school en aanbevelingen uit vroegere werkkriegen.

PERSOVERZICHT.

De Januari-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. *De Hoefsmidschool* en het Instituut voor Hoefkunde van de Koninklijke Diergeneeskundige Hoogeschool te München. In dit belangwekkende artikel wordt gezegd dat het doel der inrichting van tweeërlei aard is, in de 1^e plaats ter opleiding van de studenten en in de tweede plaats van de hoefsmidsleerlingen, in verband waarmede het ontwerp der gebouwen in 1901/1902 door Gutenäcker is ingediend. Bij de uitvoering is daarmede rekening gehouden, terwijl de inrichting gelegen is naast de Diergeneeskundige Hoogeschool, doch met een afzonderlijken ingang, hoewel zij ook van uit die Hoogeschool door een deur kan worden bereikt. Er is een schoolgebouw en een smidse.

Het schoolgebouw heeft een benedenverdieping en twee bovenverdiepingen. Dit is gescheiden van de smederij door een doorlopende muur, doch door deuren er mede verbonden.

Gelijkvloers is er een kamer voor den Directeur en een voor den assistent, een oefeningslokaal ($67 \frac{1}{2} M^3$), een kleedkamer voor de studenten, een leslokaal voor de hoefsmidsleerlingen ($50 M^3$), een prepareerruimte ($32 M^3$) en een voorraadkamer. Op de 1^e verdieping is een zaal voor de hoefbeslagverzameling ($130 M^3$) met een rondom loopende galerij, aangebracht op een hoogte van 2.6 M., een bergruimte voor tuigen ($30.5 M^3$), alsmede een gehoorzaal voor de studenten ($117 M^3$) met 126 zitplaatsen.

De 2^e verdieping bevat het bureau van den rondgaanden onderwijzer in hoefbeslag van Opper-Beieren en een droogruimte voor hoefpreparaten.

Het schoolgebouw heeft elektrische verlichting, wordt verwarmd met Amerikaansche vulkachels en heeft een goede ventilatie.

De smidse heeft beneden twee flinke kolenhokken, reserveruimte, benevens een groote kelder, $21 \frac{1}{2}$ bij 5 M., waarin 6 blaasbalgen en 1 windtoevoerder voor 6 vuren. Bovendien is er een electro-motor, die van uit de werkplaats in en buiten werking kan worden gesteld.

Gelijkvloers bevindt zich de groote werkplaats van ongeveer $268 M^3$; 4 flinke dakramen laten het bovenlicht toe; 6 elektrische booglampen en 20 gloeilampen zorgen voor de kunstverlichting, 2 groote Iersche vulkachels voor de verwarming der werkplaats, waarvan het plaveisel uit klinkers bestaat. Aan de smederij zijn verbonden twee groote beslagruimten (162^5 en $132^5 M^3$) waarvan de eene voor het beslaan en de andere voor demonstraties dient. De smidse heeft 6 haarden, 12 vuren, 12 aambeelden, verscheiden bank-schroeven, 2 draad-snijmachines, 1 stempel- en staafsnijsmachine, 6 schamels en 3 tafels voor hoefgereedschappen, een boomachine enz. Aan de werkplaats grenzen de kamers voor ijzer en anderen voorraad; de bodem der beslagruimten bestaat uit houtblokken met inkervingen. Beide zijn door een gang van 2.71 M. breed verbonden. Bij de beslagruimte voor demonstraties bevindt zich een Röntgenkamer (voor het fotografeeren door hoef en huid heen).

De kleedkamer is $33 M^3$, — tegelijk waschgelegenheid voor de smidsleerlingen, waar steeds warm water ter beschikking is.

De monsterbaan is van klinkers voorzien, 45 M. lang en $1 \frac{1}{2}$ M. breed. Bovendien is er een zandbaan.

Aan de Hoefsmidschool bestaat gelegenheid voor de opleiding van burger-hoefsmidsleerlingen, in cursussen van 4 maanden. Jaarlijks vindt er bovendien een herhalingscursus voor zelfstandig werkende gediplomeerde hoefsmeden plaats en worden er ook de zgn. 1-daagsche smidsexamens voor het Regeeringsdistrict Opper-Beieren gehouden.

Voor de studenten bestaat er ruimschoots gelegenheid het beslaan door waarneming en beoordeeling te leeren kennen. Prof. Dr. Moser is directeur.

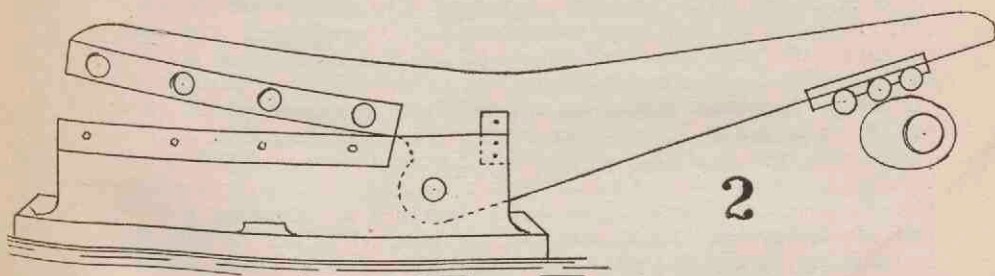
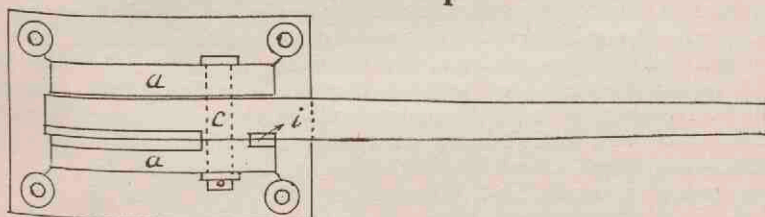
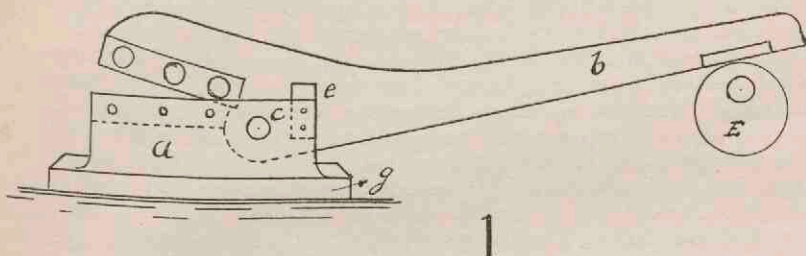
2°. Sandalen voor paarden en runderen in Holland en N.-O. Indië, door H. M. Kroon, Prof. aan de Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

3°. Een artikel voor bankwerkers, korte mededeelingen enz.

4°. Vragen en antwoorden. — B. M. deelt mede, dat er bij een groot paardenhouder veel paarden zijn met borstelige kroonharen en gevoelige kroonranden, zonder kreupelheid te veroorzaken. De Redactie antwoordt dat een dergelijke toestand dikwijls wordt veroorzaakt door het gebruik maken van ranzig geworden hoefsmeer en beveelt aan om een vee-arts een onderzoek te doen instellen.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

GEREEDSCHAPPEN VOOR DE SMEDERIJ.

Tot de hulpwerktuigen in de smederij behooren die gereedschappen, welke den arbeid kunnen bespoedigen.

Als zeer doelmatig kan men de schaar noemen, welke in fig. 1 is afgebeeld, daar deze voor de gewone smederij sterk en eenvoudig is.

Deze schaar kan men gemakkelijk zelf maken in verschillende uitvoeringen, uit gietijzer, balkijzer, plaatijzer, zelfs gedeeltelijk uit pijpen en hout. Het doel dezer schaar is, door de ongelijke hefboom-verhouding, doordat het rechtsche eind zeer lang en het linker eind zeer kort gemaakt is, zwaar plaatijzer of staal gemakkelijk af te snijden. Als staal wordt hier bedoeld, datgene wat gebruikt wordt voor spaden, schoffels, vorken, ploegdeelen, enz. Zeer gemakkelijk snijdt men met deze schaar ook platen van 2 meter lang

in één snede, hetgeen vooral in een smederij, waar veel plaatijzer verwerkt wordt, zeer gewichtig is. De snijvlakken moeten hierbij absoluut parallel loopen, opdat men in het gesneden ijzer geen begin of einde van het mes kan waarnemen, zooals dat bij korte mes-armen dikwijls voorkomt.

In fig. 2 zien wij een dergelijke schaar voor lange platen.

Het gebruik, de uitvoering en constructie der schaar zijn als volgt: in den opstand van fig. 1 zien wij de grondplaat (*g*) met de opgezette wangen (*a*). Zooals wij in de platte grond zien van fig. 1, wordt tusschen deze wangen de hefboom (*b*) passend door, om een bout (*c*), welke zoowel door die wangen als door den hefboom gaat.

Wij zien links den geopenden bek, welke steeds open en dicht gaat, wanneer op het achterste einde een excentrisch werkende as aangebracht wordt. De uitvoering is zoo ontzettend eenvoudig, als men slechts denken kan en men is door deze eenvoudige constructie in staat, zoowel rond, vierkant als T- en hoekijzer te snijden. Is de excentrisch werkende as krachtig uitgevoerd en kort op de schaar gelagerd, dan is de kracht der schaar onbegrensd, en zal iedere lezer begrijpen, dat hier door middel van machinekracht, beduidend meer geleverd kan worden, dan met de hand. Deze schaar snijdt dan ook bij iedere omdraaiing der as een stuk ijzer af. Bevestigt men dan achter de schaar nog een aanslag, om alle stukken even lang af te knippen, dan is de levering van dit werktuig uitmuntend. Op te merken is hierbij, dat men bij deze hefboomscharen dwars op de snijrichting moet staan, zoodat het te snijden plaat- of staafijzer, haaks op het snijvlak staat, hetgeen na eenig overleg duidelijk is. Op het mondstuk zijn, zooals zichtbaar is, de beide stalen messen opgeschroefd, terwijl aan het achter-einde twee kleine leiders (*i*) zijn aangebracht, welke het afdrukken van den kop van het mes verhinderen. Deze leiders (*i*) moeten daarvoor ook uit staal vervaardigd zijn, en gehard, zoodat de wrijving, bij goed smeren nihil is. Eveneens is aan het rechter hefboomeinde een glijstuk aangebracht, dat van staal vervaardigd is, en verwisseld kan worden. Hierdoor wordt de zware gang der excentriekstang verlicht. Nog voordeliger wordt dit, wanneer hierbij, zooals fig. 2 dit geeft te zien, stalen rollen zijn aangebracht, welke bij goed smeren een onbegrensde levensduur bezitten.

De uitvoering is in gietijzer geteekend. De hefboom en zoolplaat kan echter gemakkelijk uit hout vervaardigd zijn, terwijl men de meskop en zijwangen uit plaatijzer vervaardigd, of men kan de hefboom uit T-ijzer en de meskop uit gietijzer profileeren. Het onderscheid der beide uitvoeringen bestaat in hoofdzaak hierin, dat men bij fig. 1 zeer zwaar plaat-, rond- en profielijzer in matige breedte kan snijden, b.v.b. niet breeder dan 100 m.M., terwijl men met de schaar, afgebeeld in fig. 2, platen van 2 M lengte knipt, waarbij gezorgd moet worden dat geen zijdelingsche afwijking van het mes kan plaats vinden. Vooral bij de laatste figuur is de uitvoering in gietijzer zeer aan te bevelen. Dat de excentervorm niet rond behoeft te zijn, zien wij rechts in fig. 2. Bij deze elipsvorm wordt de snede sneller bewerkt dan bij den cirkelvorm, hetgeen zeker voordeliger is. Eveneens verdient het aanbrengen van rollen in het glijstuk, zooals wij reeds hier boven beschreven, warme aanbeveling.

M.

ADVERTENTIËN.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen* uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

HOORNSCHEUREN BIJ WEIDEPAAARDEN.

Over eenige weken, weer en wind dienende, beginnen de werkzaamheden op het land en komt er ook bij den smid weer werk aan den winkel. Daarom wordt het nu ook hoog tijd om de fokkers aan te sporen om hun paarden eens onderhanden te nemen voor het besnijden der hoeven of voor het beslaan. Het is in het belang van den paardenhouder, dat deze werkzaamheden niet overhaast moeten plaats hebben, doch met verstand en beleid worden uitgevoerd.

's Winters toch wordt er aan de hoefverpleging op de meeste boerderijen niet veel gedaan en dikwijls vindt men in het voorjaar den hoornwand over de ijzers gegroeid, die in den herfst zijn ondergelegd.

Vooraf dient er op gewezen dat de jonge paarden niet van uit den stal naar de weide mogen gebracht worden, zonder dat vooraf de hoeven zijn bewerkt.

Gedurende de wintermaanden op stal verblijvende, is de hoornwand door gebrek aan slijting te hoog geworden en heeft ook de zool een respectabele dikte gekregen, dikwijls in lagen afgebroken, zoodat men wel eens hoort: er zitten drie zolen in. Doordien aan de zool de vleeschtepeltjes in een schuine richting zijn gesteld, groeien ook de hoornpijpjes in een schuin vlak naar beneden; worden zij te lang, dan breken zij door, een samenhangend geheel vormende, ingeklemd in het onderste deel van den wand. Komen de jonge paarden nu in de weide zonder hoefverzorging, dan worden deze oude zolen door het vocht geweekt en door het werken van het hoefmechanisme losgemaakt en verwijderd.

De wand echter, uit harderen hoorn samengesteld, blijft in het eerst nog weerstand bieden, doch ondervindt ook weldra dezen invloed; het onderste gedeelte van den hoornwand, geen steun meer vindende aan de zool, slijt en krult naar buiten. De scheur verlengt zich hierdoor naar het binnenste gedeelte van den wand, verwijdt zich bij de belasting, om bij het opheffen van den voet weer te vernauwen, waardoor het vocht uit den bodem naar boven wordt geperst. Deze scheur gaat dikwijls hooger en hooger, — het vuile nat dringt door en komt in aanraking met de hoeflederhuid, waardoor deze in ontsteking geraakt en een hoefverzwering veroorzaakt. Dat de paarden hierbij meer en meer pijnlijk loopen, is duidelijk. Wordt nu deze kreupelheid tijdig ontdekt en de oorzaak opgespoord, dan verloopt het ziekteproces steeds gunstig. Wordt er echter geen acht op geslagen, of wel meent de eigenaar dat „overkooting” de oorzaak is (wat dikwijls gebeurt, doordat de paarden in het begin de overkoopte stelling aannemen), dan breekt in verloop van tijd de zwarte hoefsetter aan de kroon door en begint het paard beter te loopen. Door deze schijn-verbetering in zijn meening gesterkt, laat de eigenaar het verder aan zijn lot over en kunnen er gebreken ontstaan, die heel wat lijden en last veroorzaken.

Zoo kan b.v. een holle wand hiervan het gevolg zijn of wel kan, van uit de plaats van doorbreking, een kroonrandscheur ontstaan, of erger een hoornzuil zich ontwikkelen, waarvan het paard niet zonder ingrijpende operatie kan worden genezen. Opvallend is het dat meestal aan de voorhoeven deze verschijnselen worden waargenomen.

Dit zijn de directe gevolgen van het verzuim van hoefverpleging, doch ook indirecte schade kan er door ontstaan.

Door den te langen hoef valt de lichaamslast te veel op het achterste deel daarvan, waardoor een sterk doorzakken in den kogel plaats vindt en de pezen abnormaal worden gerekt; pees-ontsteking en pees-verkorting kunnen daarvan het gevolg zijn.

Doch ook de gewrichten en de beenderen kunnen de nadeelige gevolgen ondervinden van den abnormalen stand, die door te lange en scheeve hoeven wordt veroorzaakt; het ontstaan van „schuifels” moet meestal daaraan worden toegeschreven.

De smid, die zijn vak verstaat en liefde heeft voor het paard, moet den fokker inlichten en voorlichten, waarmede hij in zijn bedrijf de gunstige gevolgen zal ondervinden. Hoe dikwijls hoort men hem niet mopperen dat de paardenhouders zoo nalatig zijn in de verzorging van de hoeven hunner paarden, doch hij vergeet dat onwetendheid dikwijls de oorzaak is. Het bedrijf van den boer is zoo veelzijdig, dat het haast onmogelijk is, dat hij met alle deelen daarvan op de hoogte is en moet hij dus voorgelicht worden door onderscheiden deskundigen.

Daar waar een groot deel van de waarde van het paard gelegen is in de gesteldheid van de hoeven, — daar zullen bij een duidelijke uiteenzetting van de feiten, de gevolgen niet uitblijven.

H. v. L.

HERINNERINGEN UIT MIJN ARBEIDSJAREN MET PROFESSOR HUBERT KÖSTERS.

(*Slot*).

Als voor den officier de tijd van het inzicht kwam, dat hij zijne kennis op het gebied van hygiëne der paarden moest vermeerderen, dan wist hij nog niet *hoe*, aangenomen dat hij zijn geringe kennis openlijk wilde bekennen.

Dat was dan een „Sturm- und Drangperiode” waarin veel schadelijks tot rijpheid kwam. Op onzekere fundamenten werden dan conclusies getrokken en regels opgebouwd, waarvan de paarden de nadeelige gevolgen moesten dulden.

Tot onderricht der officieren werden, bij vele regimenten, gedurende de wintermaanden een of twee wetenschappelijke voordrachten op veterinaire gebied gehouden, meestal oude uit de portefeuille, welke zonder gelijktijdige demonstraties in den regel zonder waarde waren, en als de toehoorders daarbij zacht insliepen, dan was dat wel is waar zeer verkeerd, maar toch begrijpelijk. Verschillende omstandigheden hebben langzamerhand een verandering in de vroegere toestanden gebracht. Daartoe reken ik in de eerste

plaats de ontwaakte erkenning bij hogere en lagere bevelvoerders, dat wanneer op de vroegere wijze werd voortgewerkt, het materiaal reeds bij de vredesoefeningen in een toestand werd gebracht, welke het minder geschikt maakt voor zijn bruikbaarheid in tijden van oorlog. Deze erkenning moest den doorslag geven, daar er geen twijfel kan bestaan, dat het goed afgerichte en met gezonde beenen voorziene soldatenpaard in den oorlog niet te vervangen is.

Verder is erkend geworden, dat het hoefbeslag in zijn vakmatige toepassing niet slechts het bescheiden handwerk is, dat men aan een willekeurigen hoefsmid zelfstandig kan laten uitoefenen. De gevolgen geven zich zelf aan. De officier en met hem de paardenarts, moeten zich over 't algemeen in meerdere mate de zaak aantrekken. Dit stelt voorop, dat een betere kennis van het hoefbeslag tot de vorming van den jongen officier behoort. Het wezen van het hoefbeslag moet hij kennen, dat immers niet, zooals vroeger werd geloofd, bestaat in het min of meer willekeurig verkorten van de hoeven voor het beslag en in het vastnagelen van een hoefijzer, dat ongeveer den vorm van den te beslagen hoef heeft. Zulk een werkwijze heeft ons tientallen van jaren groote hoeveelheden kreupelen en gevoelig loopende paarden bezorgd.

Neen, niet alleen de hoef, maar het paard moet als geheel beschouwd en beslagen worden, d. w. z. bouw, stand en beweging der ledematen en de eigenaardigheden van iederen hoef op zich zelf moeten nagegaan en in aanmerking genomen worden, opdat het paard den noodigen steun en beschutting kan bekomen, welke zijne instandhouding vereischt.

Slechts op deze wijze kunnen ziekten ter rechter tijd voorkomen en de genezing van bestaande gebreken gunstig beïnvloed worden.

Algemeen is nu ook de erkenning doorgedrongen dat van de gevreesde pees-, been- en gewrichtsziekten een zeer groot gedeelte in oorzakelijk verband staat met het hoefbeslag, d. w. z. middelijk daardoor veroorzaakt wordt. Een leek wil het voorloopig heelemaal niet gelooven, dat de dikke pezen, de schuivels, de overhoef en ook het zich strijken van zijne paarden grootendeels door het slechte beslag, respectievelijk foutieve besnijden zou zijn ontstaan en dat zelfs vele spatziekten door vroegtijdige opmerking van zekere verschijnselen van zwakte, welke den opmerkzamen waarnemer niet mogen ontgaan, kunnen worden vermeden.

Nog heden ligt daarin een noodlottige dwaling, waarin niet alleen leeken, maar ook zeer vele veeartsen, die het hoefbeslag niet beheerschen, zijn vervallen, dat zij de verhoedende en ondersteunende waarde van vakmatig hoefbeslag niet vermogen in te zien. Daarom krijgen de ziekten nog altijd een zuiver plaatselijke behandeling, ook dan wanneer hun zitplaats goed is onderkend. Daarnaast wordt genezing verwacht van den tijd, de stiller van alle smarten, terwijl toch de oorzaak van het lijden is uitgevorseht en wanneer zij in het hoefbeslag te zoeken is, daar moet worden weggenomen, om eenerzijds de genezing te bevorderen en anderzijds een spoedig weer ziek worden te voorkomen. Dit moment moet op zijn rechte waarde worden geschat, met het oog op een mogelijken oorlog, daar het in den krijg van groot belang is, dat de paarden in de veldziekenstallen niet door de lengte

van den tijd, maar door vakmatige behandeling zoo spoedig mogelijk hunne volle dienst-bruikbaarheid weer terug krijgen.

Waar het getal der kreupele en klam-loopende paarden toeneemt, daar deugt zeer dikwijls het beslag niet, al moge het er ook uiterlijk netjes uitzien. Moeilijkheden zal menigeen ook de beoordeeling van de kunde der bij-smeden bereiden. De goede vorming daarvan gaat gewoonlijk hand aan hand met de deugdelijkheid van het hoefbeslag.

Wij hebben reeds bij vredesoefeningen een groot aantal bijsmeden noodig en wij zullen er in den oorlog nog veel meer noodig hebben. Werkelijk nut stichten bij den troep in den regel slechts die hoefsmeden, die wij zelf hebben opgeleid, en daarom moet onze opleiding zoo volkomen mogelijk zijn en onze eischen aan het kunnen van deze lieden zoo hoog gesteld zijn, dat wij op hunne betrouwbaarheid onvoorwaardelijk kunnen rekenen, want vele oorlogsformatiën zullen alleen slechts zulke bijsmeden bezitten.

Daarom moeten wij bij de examens daarvoor waken, dat geen ongepaste mildheid bovendrijft, maar dat de wettelijke voorgeschreven maatstaf van het kunnen door de examencommissie ook werkelijk geëischt wordt. Bij den tegenwoordigen treurigen toestand van het hoefsmidsvak in het land, moeten wij geen hooge verwachting hebben van de uit de burgermaatschappij voortkomende smeden. Zij zijn grootendeels minderwaardig opgeleid en weinig gewend aan zorgvuldigen arbeid. Ook zij, die een getuigenschrift van een burgerhoefsmidsschool verworven hebben, staan zeer dikwijls achter bij de door den troep gevormde beslagsmeden. Evenwel is er ook bij hen een zeer groote ongelijkheid door verschil in opleiding veroorzaakt.

Bij de opleiding moet met strengheid er op worden gelet, dat de geliefkoosde schematische vorming, het vraag- en antwoordspel, geheel wordt uitgeschakeld.

Slechts die leeraar werkt zaakkundig, die door voortgezette demonstraties het oog scherpt en het denken en de belangstelling van den man weet op te wekken en opgewekt te houden. Tevens moet door vele mechanische oefeningen de hand geschikt gemaakt worden. Waar niet op deze wijze te werk wordt gegaan, daar zijn alle theoretische lessen doelloos.

Goede vorming vordert veel tijd en geduld, maar zij maakt zich betaald aan het materiaal.

Tusschentijds gestelde, op het behandelde onderwerp betrekking hebbende vragen van den inspecteerenden persoon, welke een bepaald antwoord eischen, zullen het beste aantonen of het geleerde begrepen is en zaakkundig wordt toegepast, en dat geen inspectie- of examenafrichting heeft plaats gehad.

Wie eenige jaren officier geweest is, moet zich een eenigermate zelfstandig oordeel over hoefbeslag en paardenverpleging gevormd hebben. Wij verlangen immers niet slechts van den officier, maar zelfs van iederen man, dat hij met de verpleging van het schietwapen een voldoende vertrouwdheid bezit, omdat slechts bij zaakkundigen omgang de trefzekerheid gewaarborgd blijft. Welnu, de dienstverrichting der paarden hangt ook ten nauwste met de zaakkundige behandeling van zijn vier beenen tezamen.

Zelfs die heeren, welke hooge eischen in het terrein stellen, kunnen niet altijd van fouten worden vrijgesproken. Het masseeren, bandageeren enz.

na het rijden doet het ook niet alleen, voor 't geval er een meer dan oppervlakkig letsel zou zijn ontstaan.

Erkent men de voordeelen, die uit de genoemde punten van de betere toepassing van het hoefbeslag moeten volgen, dan mag men ook de oude Kösters niet vergeten, wiens nooit rustende werkkraft in hooge mate voorbereidend en ophelderend heeft gewerkt. Ik sluit met den wensch dat de denkbeelden van Kösters steeds meer en meer gemeen goed in het leger en ook in het land mogen worden.

Mochten zich ook onder zijne collega's steeds mannen bevinden, die, in zijne voetstappen tredend, zijn werk verder opbouwen en met dezelfde trouw aan den Koning en liefde voor het vaderland, onbekommerd voor lof of blaam van andere lieden, slechts den voorspoed van het leger in vredes- en oorlogstijd in 't oog houden.

(w. g.) Generaal-Majoor Dreher.

UITSLAG VAN HET EXAMEN VOOR AANSTAANDE ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG TE UTRECHT.

Verslag van de Commissie belast met het toezicht op het examen in theoretische en practische hoefkunde van de deelnemers aan de in 1913 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

De Commissie, belast met toezicht op het afnemen van het examen van de deelnemers aan den in 1913 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, benoemd door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, bij besluit van 18 December 1913 no. 9812, 1e Afdeling, Directie van den Landbouw, heeft de eer Uw Excellentie verslag te doen van het desbetreffend examen.

De Commissie van toezicht hield op 24 December 1913, in vereeniging met den leeraar van dezen cursus, den heer H. M. Kroon, een vergadering, ten einde de grondslagen vast te stellen, waarop bedoeld examen zou worden afgenomen. In deze vergadering is mede een rooster opgemaakt voor het af te nemen examen, welke rooster de goedkeuring van Uw Excellentie heeft mogen verwerven. In genoemde vergadering is als beginsel voor de beoordeeling der candidaten vastgelegd, dat ter bekoming van het eindcijfer voor iederen candidaat aan de punten, behaald in de rubrieken practische hoefkunde, tezamen een dubbele waarde zou worden toegekend in verhouding tot die voor theoretische hoefkunde, alsmede dat een candidaat, die in practische hoefkunde geen voldoende cijfer mocht verwerven, in geen geval in aanmerking zou komen voor het verkrijgen van een diploma als onderwijzer in practisch hoefbeslag.

Het examen vond plaats op 9, 10 en 11 Februari 1914.

Alle personen, die aan den cursus tot opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, aangevangen op 1 Februari 1913, hadden deelgenomen, hebben zich tot het afleggen van het examen aangemeld en dit werkelijk afgelegd.

In overeenstemming met den door Uw Excellentie goedgekeurden rooster heeft het examen bestaan in een theoretisch en in een practisch gedeelte.

Het examen in theoretische hoefkunde werd in den namiddag van 9 Febr. van 1.30—4.30 uur afgenomen, aan iederen candidaat telkens een $\frac{1}{2}$ uur.

Het practisch gedeelte heeft voor iederen candidaat bestaan uit de volgende onderdeelen :

1. Het beoordeelen van een paard met het oog op het besnijden van een voor- en van een achterhoef hiervan en het besnijden dezer beide hoeven.
2. Het vervaardigen van een voor- en een achterijzer voor deze hoeven.
3. Het beslaan dezer hoeven.
4. Het maken van een modelijzer, bestemd voor een hoef van afwijkenden vorm of voor een paard met afwijkenden gang.

De werkzaamheden voor de 3 eerste onderdeelen werden verricht in den ochtend van 10 Februari, van 9 uur tot 1.30 uur.

De vervaardiging der onder 4 genoemde ijzers geschiedde in den namiddag van 2.30—4.30 uur.

5. Het besnijden van een abnormalen hoef.
6. Het maken van een hoefijzer voor dezen hoef.
7. Het beslaan van dezen hoef.

De onder 5, 6 en 7 genoemde onderdeelen werden verricht in den voormiddag van 11 Februari van 8.45—12.15.

Zowel bij het beoordeelen van een paard als bij het maken van ijzers werd de toewijzing telkens bij loting uitgemaakt.

Aan alle zes candidaten kon het diploma worden uitgereikt.

De geslaagden zijn in alphabetische volgorde :

1. O. Baarda te Harlingen ;
2. K. Ballast te Coevorden ;
3. F. S. Lengers te Baarn ;
4. W. Meyer te 's Gravenhage ;
5. A. P. Saris te Tongelre ;
6. J. Visser te Nieuwe Niedorp.

De Commissie van toezicht voornoemd:

(w. g.) W. C. Schimmel,
voorzitter.

(w. g.) A. W. Heidema,
secretaris.

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

Met belangstelling heb ik in de laatste afleveringen van „De Hoefsmid” de artikelen gevolgd omtrent de opleiding van burgerhoefsmeden, en met verwondering las ik telkens uwe bewering dat deze opleiding aan de militaire hoefsmidschool te Amersfoort niet op zijn plaats is. Welnu M. d. R. zegt u dan eens wat breedvoeriger wat daar eigenlijk aan mankeert. Zoowel door den heer paardenarts Dr. Gallandat Huet, als door den heer Brantsma is u reeds medegedeeld dat ook aan de militaire hoefsmidschool afwijkende hoofvormen voorkomen, en dat de vele doode hoeven, welke zij te beslaan krijgen, bijna zonder uitzondering afwijkingen vertoonen.

Ik zou daaraan nog willen toevoegen: „Doet U een verzoek, om het onderwijs aan de Inrichting eens te kunnen bijwonen. In uw naschrift op het ingezonden stuk van den heer Brantsma schrijft U dat de opleiding van burgerleerlingen door militaire hoefsmeden, in het algemeen genomen, moeilijk goed kan zijn, dan wanneer die opleiding geschiedt door *even kundige* burger hoefsmeden.

De onderwijzers moeten dus *even kundig* zijn. Moeten we het goed zijn van de opleiding dan zoeken in de tenue? Zou dan het dragen van uniform door den onderwijzer afbreuk aan de opleiding doen? Zoowel aan de burgerhoefsmidschool te Tiel, als aan de Rijks Veeartsenijschool te Utrecht zijn militaire hoefsmeden tot onderwijzer benoemd. Zijn zij nu beter in staat aan burgerleerlingen onderwijs te geven dan toen zij militair waren? De door U genoemde bezwaren zijn dus m. i. wel wederlegd, en kan ik mij dus niet begrijpen, dat U maar steeds blijft aanhouden met te zeggen dat een andere opleiding ter hand dient te worden genomen.

In uw naschrift op het ingezonden stuk van den heer paardenarts Dr. Gallandat Huet, schrijft U, dat het U voor genoemden paardenarts aangenaam zal zijn als het onderwijs aan de Rij- en Hoefsmidschool door blijft gaan. Door het aanhoudend blijven hameren op dit aanbeeld, zou men haast gaan gelooven, dat hierin persoonlijk belang de hoofdreden is.

Met dank voor de verleende plaatsruimte

J. H. Scholten,

Opperwachtm. hoefsmid a/d Hoefsmidschool.

Amersfoort, 5 Februari 1914.

De geachte Schrijver kan o.i. in de Nov.-afl. van „De Hoefsmid” 1913 op blz. 178 en 179 voldoende breedvoerig en voldoende duidelijk lezen waarom het onderwijs aan den a.s. militairen hoefsmid anders dient te zijn dan aan den a.s. burger-hoefsmid, zoodat er geen enkele reden is zulks hier te herhalen. Mocht Schr. de daar vermelde redenen willen bestrijden, zoo zal hiervoor gaarne plaatsruimte worden verleend.

Het artikel in genoemde Nov.-afl. bevat geen enkele aanklacht, beschuldiging, zelfs niet zijdelings, tegen het onderwijs dat aan de Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort wordt gegeven. Dit was ook niet de bedoeling, daar

wij ons anders wel eerst nader met dat onderwijs op de hoogte zouden hebben gesteld en om dezelfde reden achten wij den raad van den Schr., om een desbetreffend verzoek te doen, volslagen overbodig.

Wij hebben geen smet hoegenaamd op het onderwijs aan de Militaire Hoefsmidschool geworpen en evenmin een zier kwaad gesproken van de kunde der militaire hoefsmiden. Dit is thans niet geschied en, voor zoover wij ons herinneren, nog nimmer in „De Hoefsmid”, welke thans reeds haar 19e jaar doorloopt.

De bedoeling was en is om te doen uitkomen dat de richting waarin het onderwijs zich moet bewegen voor den a.s. burger-hoefsmid afwijkende dient te zijn van die voor den a.s. militairen hoefsmid, enkel en alleen omdat de werkkring van deze beide groepen hoefsmiden positief uiteenloopende is en dat het toch een nuchtere waarheid blijft dat elke opleiding zooveel mogelijk gericht dient te zijn op de toekomstige betrekking. Mocht een hoefsmid, onverschillig wie, het hiermede niet eens zijn, dan nemen wij deze ontkenning op in den trant als de verklaring van een paardenarts dat bij de legerpaarden evenveel hoefgebreken voorkomen als bij de paarden in de burger-maatschappij.

Het is ons aangenaam over zaken, de belangen van het hoefsmidsvak rakende, van gedachten te wisselen. De opmerking van den geachten Schr. dat door het door ons in Nov. gepubliceerd artikel „men haast zou gaan gelooven dat hierin persoonlijk belang de hoofdreden is” stemt echter onaangenaam, en wij verzoeken den Schr. beleefd doch met aandrang om deze verdacht-making nader toe te lichten — en dan zullen wij wel van antwoord dienen — of anders die giftige opmerking terug te nemen.

Redactie.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** 17 Januari is als leerling toegelaten J. Smidt van Garmerwolde. Aan de Inrichting houden verder verblijf de leerlingen K. Beishuizen van Drouwenerveen, H. Pesman van Rasquert, J. v. Ellen van Noordhorn, M. Bennema van Pieterzijl en B. Smit van Nieuwolda (deze laatste is 8 Dec. toegelaten, waarvan nog niet eerder melding is gemaakt).

— **Nationale en Internationale Landbouwtentoonstelling, 's-Gravenhage 1913.** Het voornemen bestaat om op een nader te bepalen dag in de maand Mei de getuigschriften voor gouden, verguld zilveren, zilveren en bronzen medailles en eervolle vermeldingen, alsmede de herinneringsmedailles in eene officiële bijeenkomst uit te reiken. Aan hen, die in genoemde bijeenkomst niet aanwezig zijn, worden de getuigschriften daarna toegezonden.

Na afloop van de officiële uitreiking zal gelegenheid bestaan tot deelneming aan eenen gemeenschappelijken maaltijd; de voorwaarden daarvoor worden nader bekend gemaakt.

— **Overijssel.** Een 2-jaarlijksche cursus in hoefbeslag is begonnen te Hengelo en te Zwolle, elk met 13 leerlingen. Deze cursussen gaan uit van de Over. Landb. Mij. te Hengelo, in samenwerking met de Afd. v. d. Bond van Smedenpatroons. In Hengelo wordt het practisch onderwijs gegeven in de smederij der firma B. H. ter Weer en te Zwolle in de Ambachtschool. De heeren E. J. Dommerhold en G. H. J. Tervoert (Rijksveeartsen) geven het theoretisch onderwijs, respectievelijk te Hengelo en te Zwolle, terwijl de heer G. J. Rolink, onderwijzer in practisch hoefbeslag, voor beide cursussen het practisch onderwijs geeft.

— **Cursussen in hoefbeslag.** De heer W. G. van der Wal, gepensioneerd kapitein-paardenarts, deelt ons mede het eerst in Nederland een cursus in hoefbeslag te hebben gegeven en wel in het najaar van 1885 te Haarlem, voor rekening van de aldaar gevestigde Afdeeling der Hollandsche Maatschappij van Landbouw.

PERSOVERZICHT.

In „Het Paard” no. 5 van 29 Januari j.l. is overgenomen uit de vorige afl. van „De Hoefsmid” het artikel „Gediplomeerd Rijkshoefsmid”. In no. 7 „Het Paard” van 13 Febr. komt naar aanleiding daarvan het volgende ingezonden stuk voor van H. v. W. te O. - B.:

„*Mijnheer de Redacteur!* Met genoegen zag ik, dat het stukje getiteld „Gediplomeerd Rijkshoefsmid” in Uw geacht weekblad van den 30 Jan. was opgenomen.

Daardoor toch zal de inhoud, meer dan anders met dergelijke stukjes gewoonlijk het geval is, onder de oogen van het belanghebbend publiek (d.z. de paardenhouders) komen. Met de belooning is het hier in de omgeving meer dan treurig gesteld. Er zijn hier smeden die verklaren dat f 1.20 een voldoende loon is voor het leveren en onderleggen van 4 hoefijzers. Overigens weet iedereen dat dit te weinig is, doch wat niet iedereen weet, is, dat daar smeden zijn die zich niet ontzien het tekort op het hoefbeslag over de rekeningen voor andere werkzaamheden te verdeelen. Een dergelijke handelwijze is in twee opzichten nadeelig. In de eerste plaats voor den boer, want die wordt bedrogen, en in de tweede plaats voor de collega's, omdat die daardoor soms klanten verliezen. Over zulke concurrenten een oordeel vellen, is zeker onnoodig. Dat het alle geen koks zijn die lange messen dragen, wordt iemand, die werk van zijn vak maakt, maar al te dikwijls gewaar. „Het is soms nog te duur voor niets”. Dat zulk werk de markt drukt, spreekt vanzelf.

De z.g.n. practijken van deze hoefsmeden konden m.i. wel degelijk bemoeilijkt worden, b.v. op de a.s. premiekeuringen. Ging men hier eens terdege op het hoefbeslag letten, dan zouden de eigenaars wel wat meer respect hebben voor een bekwaam hoefsmid en zich meer tot zulke wenden. Wilden onze voormannen zich hier maar voorspannen, dan was dit best

bij de Wet te bepalen en dit zou het vak ten goede komen. Geen paard moest worden gekeurd of het beslag moest aan redelijke eischen voldoen. Dit zou het vak omhoog voeren en misstanden, als waarover zoo vaak geklaagd wordt, doen verdwijnen".

* * *

In no. 7 „Het Paard" komen verder de volgende vraag en antwoord voor:

Vraag: „Wat is het beste beslag voor een paard met verbeend hoefkraakbeen?"

Toelichting. Bovengenoemd lijden openbaarde zich bij een onzer paarden ongeveer 1½ jaar geleden, en alleen aan den rechter-voorhoef. Genoemde hoef is nu veel nauwer dan de linker.

't Paard is soms erg kreupel, en op een anderen tijd is het weer nauwelijks zichtbaar, zoodat het dier, wanneer het op een zachten bodem werkt, er ook geen hinder van heeft.

In den herfst bij nat, koud en guur weêr is de kreupelheid op 't ergst. Wanneer het paard een tijdlang niet wordt gebruikt, valt ook verbetering te constateeren. Ook loopt het beter *met* dan *zonder* ijzers.

Gaarne zou onderget. nu willen weten of mogelijk ook een bijzonder soort beslag aanbeveling verdient. Tegenwoordig heeft het dier een ijzer onder met een verbreedten buitentak. Ook is al geprobeerd met gummizolen, doch dat deed de kreupelheid eer toe- dan afnemen.

S.

U.

Antwoord: Het beslag zonder kalkoenen en met verbreedten tak aan die zijde waar het hoefkraakbeen verbeend is, lijkt ons goed. Het ijzer moet voldoende dik worden gehouden. Bij het werken op een harden bodem zou een touwijzer wellicht goede resultaten opleveren, doch voor landbouwarbeid ongeschikt zijn te achten. Hierbij is een gewoon vlak ijzer van goede dikte en met verbreedten tak aan de verbeende zijde het meest aanbevelenswaardig.

R e d.

Beslag. Zooals wij mededeelden, heeft de Vereeniging tot verbetering van de wegen (Roads Improvement Association) een prijsvraag uitgelooft voor een verbeterd model hoefijzer, waardoor de paarden een vasteren stand hebben op de tegenwoordige gladde wegen.

Hiervoor werd £ 100 uitgelooft. De Vereeniging heeft 750 inzendingen ontvangen. Laat ons hopen dat hieronder eenige zullen gevonden worden, die uitstekend voldoen en tegen billijken prijs kunnen geleverd worden, zoodat er geen verontschuldiging kan worden gevonden voor eigenaars welke van dit beslag voor hun paarden geen gebruik maken.

(u. „*Het Paard*.")

J. H. K.

— De *ruwijzerproductie van België* is in 1913 met 2,466,700 ton, slechts 168,000 ton grooter geweest dan in 1912, niettegenstaande het aantal hoogovens met 5, tot 59, is vermeerderd. De betrekkelijk kleme toeneming van de productie wordt verklaard door den achteruitgang in de prijzen, welke in het afgelopen jaar heeft plaats gehad.

(u. „*N. R. C.*")

— De Februari-afl. van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. *Sandalen voor paarden en runderen in Holland en Ned. O. Indië*, door H. M. Kroon (vervolg en slot);

2°. *Een artikel over twee hoefzalven „Hufwohl” en „Optima”*, door Dr. Sustmann te Dresden. De Schr. spreekt zijn tevredenheid uit over de werking dezer zalven, waarvan de eerste veel vischtraan schijnt te bevatten.

Met betrekking tot de aanwending der zalven worden de volgende voorschriften gegeven:

De hoeven moeten vóór het insmeren door wasschen en borstelen van alle vuil worden gereinigd. Nadat de hoeven luchtdroog zijn geworden, neemt men een dosis zalf, ter grootte van een walnoot, en wrijft deze met de vlakke hand op den hoornwand en de hoornzool. Mocht bezwaar bestaan tegen dit inwrijven met de hand, zoo kan zulks ook geschieden met een kwast, die anders voor het insmeren der hoeven wordt gebezigd. Normale hoeven moeten, om elastisch te blijven, drie à viermaal per week op die wijze worden behandeld. Brokkelige en murwe hoeven moeten dagelijks 1 tot 2 maal met de Optimazalf worden ingewreven, telkens nadat het betreffende paard voor den arbeid is gebezigd. De behandeling moet zoo lang worden voortgezet totdat het hoefhoorn elastisch is geworden, hetgeen in den regel binnen 14 dagen zou worden verkregen. Bij rotstraal is een behandeling van 1 × daags voldoende, terwijl het rottende gedeelte nauwkeurig is weg te nemen alvorens de zalf wordt aangewend.

Dikwijls zou in 3 tot 8 dagen reeds herstel zijn verkregen. Om de hoeven tegen het inballen van sneeuw en de schadelijke invloeden van sneeuwwater te vrijwaren, moet bij gebruik van het paard in die sneeuwperiode, de hoef 3 à 4 maal per dag worden ingesmeerd. Om het inballen te voorkomen moet de zool met Optimahoefzalf worden ingesmeerd. De aanwending van deze hoefzalf dient slechts te geschieden in overeenstemming met dit voorschrift; een te veelvuldige aanwending zou het hoefhoorn een te groote mate van zachtheid bezorgen.

De prijs per doos (ongeveer 1 pond) bedraagt RM. 2.40, d.i. ongeveer f 1.45.

(Het is onzen lezers bekend dat de goede werking van onderscheidene hoefzalven niet in twijfel behoeft te worden getrokken, hoewel in de reclame gewoonlijk wordt overdreven, terwijl vaseline met bruine teer ook goed werkt en heel wat minder kosten vordert. Red. „De Hoefsmid”).

3°. *De vooruitzichten voor hoefsmiden op Ceylon.*

4°. *Persoverzicht en boekbespreking.*

5°. *Personalia en korte mededeelingen;*

6°. *Vragen en Antwoorden.*

— *Leergangen van hoefsmederij in België, gedurende 1914.* Openbare en kosteloze leergangen van hoefsmederij zullen in de volgende gemeenten, gedurende het jaar 1914, gegeven worden, op voorwaarde dat er regelmatig minstens twaalf leerlingen aan deelnemen.

Provincie Antwerpen:

Te Antwerpen, door M. Faes, veearts te Borgrehout;

Te Lier, door M. Quaezhaegens, veearts te Lier;
Te Turnhout, door M. Huysnen, veearts te Turnhout.

Provincie Brabant :

Te Cureghem (veeartsenijschool), door Prof. Liénaux (in 't Fransch) en door prof. Hermans (in 't Vlaamsch);
Te Leuven, door M. Molhant, veearts te Leuven.

Provincie West-Vlaanderen :

Te Oostcamp, door M. Hoste, veearts te Oostcamp;
Te Ingelmunster, door M. Van Temsche, veearts te Thielt;
Te Yper, door M. Van Biesbrouck, veearts te Ostende.

Provincie Oost-Vlaanderen :

Te Gent, door M. Tavenier, veearts te Nevele;
Te Aalst, door M. Singelée, veearts te Dendermonde;
Te Sint-Nicolaas, door M. Bosteels, veearts te Sint-Nicolaas.

Provincie Limburg :

Te Hasselt, door M. Strauven, veearts te Herck-de-Stad;
Te Tongeren, door M. van den Bonne, veearts te Sint-Truiden.

(u. *De Landbode*).

BOEKWERKEN.

De Naaml. Vennootschap Nederl. Hoefijzerfabriek „Hippos” te Dordrecht zond ons een „Album der hoefijzers”. Na eene inleiding over de kwaliteit, afwerking, modellen, afmetingen en verpakking der ijzers, volgen afbeeldingen van 29 modellen ijzers, welke in de fabriek vervaardigd worden, op ware grootte. Het album is voor belanghebbenden op aanvraag gratis verkrijgbaar.

ADVERTENTIËN.

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

BESLAG BIJ DE KEURINGEN.

Wanneer de paarden voor het publiek moeten verschijnen, zooals bij premiekeuringen, tentoonstellingen, markten, enz., dan trachten de eigenaars ze zoo gunstig mogelijk voor te brengen, om de kans voor een bekroning te verhoogen. Maanden van te voren worden de dieren voorbereid door rust en rijkelijke voeding; velen toch denken het hoogste ideaal te bereiken door de uiterlijke vormen af te ronden, dus door ze vet te mesten. De huidverpleging bestaat voorn.l. in de paarden onder dek te houden en voorts worden daags voor de keuring de manen ingevlochten en de paarden op nieuw beslag gezet.

Hoe verkeerd en onvoldoende deze wijze van voorbereiding is, valt hier niet te bespreken en zal ik mij bepalen tot het beslag.

Bij vele jonge paarden is aan de hoefverpleging niet veel gedaan en vooral bij jonge hengsten, die dikwijls na 1 $\frac{1}{2}$ -jarigen leeftijd steeds op stal hebben gestaan, zijn de verzenen hoog geworden. Daags voor de keuring worden er, nadat de hoef zoo min mogelijk is besneden, zware ijzers met verdikte takken ondergelegd, in de meening, dat de paarden nu extra hoog zullen opnemen en dat de keurmeesters verstomd zullen staan dat er zulke „klavieren” onder zitten.

Het gevolg echter is meestal minder gunstig; de paarden vertoonen een slechten stand, ze kunnen geen seconde stilstaan in de voorbeenen. Ook in gang toonen zij zich slecht; mogelijk tillen zij de hoeven door de ongewone belasting iets meer op, doch ze hebben een onvasten gang, doordien hun steun niet bij hun stand past en slingeren met de beenen door de abnormale verzwaring aan de hoeven.

Vele paarden zouden heel wat gunstiger worden beoordeeld en meer geld opbrengen (want ook voor het markten geldt het hier geschrevene) wanneer de hoeven meer oordeelkundig waren behandeld.

Elk paard eischt het voor zijn bouw en stand geschikte beslag; de gelijkvormigheid waarmede de paarden, die ter keuring komen, met zware ijzers met verdikte takken worden beslagen, is beslist af te keuren.

Het is verwonderlijk hoe sommige dingen algemeen en onnadenkend worden nagedaan. Elk paard dat wordt voorgebracht, moet worden gegemberd; of het paard er mooier door wordt, heeft de eigenaar thuis niet onderzocht, zoodat men op markten en keuringen de gekste vertooningen te zien krijgt. Een enkel paard draagt croupe en staart mooier, een ander trekt de staart tusschen de beenen en het kruis naar beneden, of loopt achter zoo wijdbeens, dat de gang niet te beoordeelen is; soms is het zoo erg, dat een paard tijdelijk buiten beoordeeling wordt gesteld; dit vooral

bij merries, waar de gegemberde vinger nog wel eens door de kling wordt gehaald.

Eenzoo gaat het met de zware ijzers met verdikte takken; of stand en gang er beter of slechter door worden, weet men niet; ze doen het allemaal, dus maar nadoen.

Bij de voorbereiding voor keuring of handel moet de verpleging van den hoof tijdig worden ter hand genomen. Maanden te voren moeten de hoeven worden besneden naar gelang van den stand, zoodat hoofas en voetas in elkaars verlengde vallen en dat de lichaamszwaarte zooveel mogelijk over beide hoofhelften wordt verdeeld, zoodat de hoof gelijkmatig den bodem drukt. In deze periode kan het beslag er op ingericht worden, dat afwijkingen worden tegengegaan en verbeterd.

Bij weeke kootstelling zal men den toon inkorten en de ijzers zoo lang mogelijk nemen, zoo noodig achter iets verhoogen.

Bij steile kootstelling den toon sparen en de verzenen de natuurlijke afslijting geven, door een toonstukje aan te leggen.

Bij vernauwing van een der hoofhelften, dus bij halfnauwen en halfwijden hoof, zal men het zij-toongedeelte van de wijde helft stomp afbreken en den steilen wand iets inkorten; het ijzer aan de nauwe zijde een verbreedend tak geven, met veel garnituur. Zoo mogelijk zal men den eigenaar trachten te beduiden, dat zijn paard beweging moet hebben en de ijzers om de 4 weken moeten worden verlegd.

Een dag of 10 voor de keuring zal men het paard het beslag onderleggen dat het meest gunstig is. Bij den breedden hoof zal men den draagrand stomp afbreken, een iets breed ijzer onderleggen, waarvan de takken smaller en hooger worden, een mooie diepe afhelling er inleggen en een weinig opzet geven.

Bij den stompen hoof zal men het ijzer niet te breed nemen, den buitenrand bodemwijd smeden, waardoor de hoof breeder lijkt en het steunvlak grooter wordt.

Bij Franschen- en toontrederstand wordt de draagrand aan de wijde toonhelft stomp afgebroken, het ijzer daar nauw gelegd, aan de nauwe zijde het ijzer in den toon bodemwijd gesmeed en den tak verbreed. De lip wordt natuurlijk tegenover het midden van den hoof getrokken.

Aan de achtervoeten bij langen toon en lage verzenen, den toon inkorten en de ijzertakken verzwaren; bij nauwen gang kan verzwareing van den buitentak wel eens nut stichten.

Soms kunnen verdikte takken gewenscht zijn om lage verzenen schijnbaar te verhoogen, om een duimpje maat te winnen of om gang te verbeteren, doch dan zal het noodig zijn te voren eens goed te onderzoeken of werkelijk algemeene verbetering wordt verkregen.

Bij de hengstenkeuring te Oldenburg viel mij het verschil op tusschen het beslag daar en hier te lande. Geen enkel paard was nieuw beslagen; slechts bij hooge uitzondering zag men verdikte takken of kalkoenen; meestal was met veel overleg het beslag gekozen om hoof en gang het best te doen uitkomen; al zondigde het wel eens tegen de regelen der kunst, tijdelijk deed het nut. Opvallend was het laag nagelen, doch bij nadere

beschouwing kwam dit ten goede aan den aanblik van den hoof, die daar- door hooger leek, want vele der oudere hengsten hadden slechte voeten, zowel wat vorm als kwaliteit aangaat en vermoedelijk zijn oorzaak vindende in te weinig beweging.

H. v. L.

BEHOORT HET UITSNIJDEN VAN DE STEENGALLEN TOT DEN WERKKRING VAN DEN HOEFSMID?

door M. Lungwitz.

In den loop van 1913 is veel geschreven in de smeden-vakpers over het z.g.n. uitsnijden van steengallen. De aanleiding daartoe heeft, voor zoover ik mij herinner, bestaan in het feit dat de verzekeringsmaatschappijen, verbonden met tijdschriften, wier abonne's gratis verzekerd zijn tegen schaden, ontstaan bij de uitoefening van het smidsbedrijf, veel vergoeding hebben moeten uitkeeren, tengevolge van nadeelen, ontstaan door het uitsnijden van steengallen. Daarbij werd o.a. op de noodzakelijkheid gewezen dat of de verzekeringspremie moest worden verhoogd of dat werd vastgesteld de eigenaars der paarden geen recht op schadevergoeding verwierven, indien het uitsnijden geschiedde door den hoefsmid als behoorende niet tot zijne bevoegdheid.

De Rijksraad van toezicht op particuliere verzekeringen te Berlijn heeft kort geleden beraadslaagd over dit onderwerp, waaraan tevens hebben deelgenomen vertegenwoordigers van den centralen gezondheidsraad, den Duitschen smedenbond en van de beide betreffende verzekeringsmaatschappijen. De voorzitter der bijeenkomst bleek aanvankelijk de meening toegedaan dat het uitsnijden der steengallen niet tot de bevoegdheid van den hoefsmid behoorde, maar uitsluitend tot die van den veearts. In verband hiermede zouden nadeelen aan paarden, veroorzaakt tengevolge van zoodanig uitsnijden, door den hoefsmid niet aan den betreffenden paardeneigenaar vergoed behoeven te worden. De verplichting van den vakman om eventueele schade, veroorzaakt door eene onverantwoordelijke fout bij de uitoefening van zijn vak, aan den betrokken eigenaar te moeten vergoeden, drukt in Duitschland nu en dan ernstig.

Dat standpunt van den voorzitter is van de zijde van den veearts slechts te billijken. In den loop der beraadslagingen zou de voorzitter eventueel van standpunt zijn veranderd, n.l. dat er z.i. ook steengallen zouden zijn waarbij den smeden het recht niet zou zijn te onthouden om tot het besnijden van steengallen te mogen overgaan, wanneer deze hierbij nauwgezet optreden. De gevallen, waarbij tot het besnijden der steengallen wordt overgegaan, moesten verschillend worden beoordeeld. *Neemt de smid terecht aan dat er etler in den hoof zit, dan mag hij ook tot uitsnijden overgaan.*

Het schijnt dat tot die verandering van inzicht in deze zaak aanleiding is gegeven door verklaringen, welke gedurende de bijeenkomst zijn afgelegd door Mr. smeden uit Berlijn. Zij hebben n.l. aangegeven dat de smid dikwijls door den eigenaar van het paard of door den koetsier werd ge-

dwongen om steengallen uit te snijden; geven de smeden daaraan geen gehoor, dan raken zij zulke klanten kwijt. Het besnijden der steengallen geeft voor het paard ook dikwijls verlichting. Een veearts is niet altijd direct beschikbaar. De verergering van het hoeflijden berust bovendien meestal op het indringen van vuil en tenslotte wordt de smid toch ook omtrent de behandeling van steengallen geëxamineerd. Ook zou door veeartsen zijn betoogd dat de smid zeer goed zelf het uitsnijden kan verrichten.

Uit een en ander moet zelfs voor den leek op hoefbeslaggebied het begrijpelijk zijn dat de smid, bij de uitoefening van het hoefbeslag, soms in een moeilijke positie komt. Dit is ook goed bekend aan dié veeartsen welke op hoefbeslaggebied voldoende ervaring bezitten en door hun practijk dikwijls met den hoefsmid in aanraking komen.

Ten opzichte van de verhouding in de behandeling van den hoef is mijne opvatting, zooals vanzelf spreekt, in overeenstemming met de grondstelling; de uitvoering van het hoefbeslag behoort bij den smid, de behandeling van hoeflijden bij den veearts.

Er zijn nu echter een heele rij hoefziekten, welke op zijn minst — wanneer men het onbeslagen zijn daar laat — door het beslag worden verbeterd en waar uitsluitend het beslag de paarden voor het werk geschikt maakt. Dat weten ook de eigenaars der paarden. Het is derhalve verklaarbaar dat deze den hoefsmid vragen den hulp-aanbrengenden maatregel tegen het hoefgebrek aan te wenden.

Wat bedoelde hoefgebreken betreffen, komen er ongetwijfeld zulke steengallen voor, waarvan de behandeling positief aan den veearts dient te worden overgelaten; anderzijds komen echter ook steengallen voor waarbij alleen het hoefbeslag herstel of verbetering van den gang bij het betreffende paard kan teweegbrengen. Daarbij is echter dikwijls een doelmatig besnijden van den hoef, daar waar de steengal voorkomt, noodzakelijk; daarbij wordt dan dikwijls gesproken van het uitsnijden der steengallen. Behoort dit nu tot de taak van den veearts? Of is de hoefsmid daarvoor eveneens bevoegd? Het antwoord hierop is afhankelijk van de quaestie wat men onder dat uitsnijden verstaat.

Uitsnijden klinkt gevaarlijker dan wegsnijden en dit nog iets krasser dan besnijden.

Ik voor mij heb met betrekking tot besnijden van den hoef tweeërlei opvatting: of een vrijleggen der steengallen of een uitsnijden met het doel tot ontlasting van etter. De eerstbedoelde gevallen behooren zoowel tot de taak van den veearts als van den hoefsmid, — de tweede daarentegen tot die van den veearts.

Pijnlijke plaatsen behooren te worden vrijgelegd.

Dit wordt aan de hoefsmidsleerlingen onderwezen; de steengallen gaan dikwijls met pijn gepaard. Is dit het geval, zoo heeft de smid bij het beslaan het steengal-gedeelte vrij te leggen, d. w. z. ervoor te zorgen dat het ijzer daar ter plaatse niet op den hoef draagt. Het behoort tot de uitzonderingen dat de hoef zoo weinig hoorn heeft dat het vrijleggen verkregen moet worden door in het ijzer een inkeeping te maken; in den regel is zulks met het besnijden van den hoef te verkrijgen. Op de betreffende plaats wordt zoewel

van den wand en de zool als van den steunsel iets afgenomen of nog iets meer afgenomen dan van het overige. Meestal is het reeds voldoende indien het meerder weggenomene een mesdikte bedraagt. Alleen bij spitse hoeven moet het wel eens wat meer zijn. Bij deze wijze van vrijlegging wordt niet alleen het roodgekleurde, dat door den leek als de eigenlijke kern van den steengal wordt beschouwd, weggenomen, maar ook het niet roodgekleurde rondom die plek gelegen en wel zoodanig dat deze steengalstreek naar voren langzamerhand in de sterk gelaten hoornzool overgaat.

Voor een dergelijke handeling is de naam uitsnijden eigenlijk niet toepasselijk. Van uitsnijden is er eigenlijk alleen sprake wanneer de smid, hetgeen dikwijls geschiedt, uitsluitend de roodgekleurde hoornzelfstandigheid uitgraaft. Dit is onjuist en verwerpelijk, aangezien het mes daarbij onnoodig diep in de zoolhoorn, welke tot beschutting aanwezig is, wordt gedrongen, maar tevens ook omdat de omgeving dan gemakkelijk op den rand van het dungseden gedeelte drukt en aanleiding geeft tot een nieuwe kneuzing van de vleeschzool, waardoor de pijn kan verergeren en de kreupelheid evencens. En hoe gemakkelijk kan het daarbij voorkomen dat de smid de hoeflederhuid raakt en van een meer onschuldige steengal dan meermalen een etterige maakt.

Het voorzichtige, doelmatige vrijleggen van de steengallen behoort tot het beslag. De veearts kan dit niet als onbehoorlijk kenmerken; ook dan niet wanneer het paard kreupel bij den smid komt en deze van vroeger weet dat het dier aan droge steengallen lijdende is. Een ander geval is het wanneer kreupele paarden, waarvan de eigenaren vermoeden dat steengallen de oorzaak zullen zijn, worden behandeld door naar steengallen te zoeken. Zulks behoort niet tot de taak van den hoefsmid en het onderzoek naar de oorzaak eener kreupelheid behoort door den smid aan den veearts te worden overgelaten. Ook in dien geest behooren de hoefsmidsleerlingen te worden onderwezen en geëxamineerd.

Het bevrijden van steengallen, met het doel etter te verwijderen, behoort ook alleen bij den veearts. Dit is een operatief ingrijpen, waartoe de smid niet bevoegd geacht moet worden. Daarbij moet nauwkeurig worden gelet om beleediging der hoeflederhuid en van het hoefbeen te voorkomen. Na de etter-ontlasting moet de zieke plek goed worden ontsmet en daarna verbonden. Bij een ondoelmatige behandeling kan zelfs het leven van het dier ernstig gevaar loopen. Later is het doelmatig beslag onder te leggen en hiervoor dient de hulp van den smid weer te worden ingeroepen.

Het spreekt van zelf dat nu en dan hoefsmiden worden aangetroffen, die inzake het behandelen van steengallen veel ervaring hebben verworven, vooral die, welke veelvuldig als helper van den veearts zijn opgetreden, maar dit verandert niets aan den algemeenen regel.

* * *

Mocht aan den smid in bovenbedoelde bijeenkomst van den Rijksraad van toezicht op particuliere verzekeringen, het recht zijn toegekend een steengal te behandelen, wanneer hij vermoedt dat deze een etterend karakter draagt, zoo gaat zulks te ver. Op grond van welke verschijnselen mag de

smid daartoe overgaan? Deze zijn zelfs voor den veearts dikwerf moeilijk genoeg te onderkennen. Een eventueel onnoodig uitsnijden van hoorn veroorzaakt nadeel aan den hoef.

Terloops zij opgemerkt, omdat er soms steengallen worden gevonden die heelemaal geen aanleiding tot kreupelheid geven, dit roodgekleurde hoorn maar rustig te laten zitten.

Bovenbedoelde bijeenkomst heeft er toe geleid dat de verzekeringsmaatschappijen het recht verkrijgen eventueel schadevergoeding te verstrekken voor nadeelen, ontstaan door het besnijden en uitsnijden van steengallen, wanneer de smid althans niet erg zorgeloos heeft gehandeld. Nadenkende over deze beslissing kom ik tot het inzicht dat wel het bewijs moet geleverd zijn, dat ook door dat uitsnijden nadeel aan het paard is teweeggebracht. Handelingen, die niet tot het hoefbeslag behooren en gemakkelijk nadeelen bij paarden kunnen verwekken, behoorde men echter niet aan den hoefsmid over te laten.

In verreweg de meeste gevallen zal de eigenaar er mede tevreden zijn wanneer de smid correct optreedt en den eigenaar mededeelt bij een of ander patiënt niet te mogen ingrijpen. Wanneer de smid pijnlijke steengallen vrijlegt, zoo zal in den regel de eigenaar van het paard reeds tevreden zijn. Mocht de paarden-eigenaar den smid als het ware dwingen tot het wegnemen van het roodgekleurde hoorn, dan kan de smid zich altijd nog vrijwaren door zich niet aansprakelijk te willen stellen voor eventuele nadeelige gevolgen.

Mochten er vereenigingen van smeden zijn, die zich over de genomen beslissing verheugen, zoo zal deze blijdschap niet worden gedeeld door de Vereen. tot bescherming van dieren.

Het besnijden, met het oog op ontlasting van etter, mag slechts in die gevallen worden toegelaten, waarbij spoed zeer is gewenscht en de veearts praktisch gesproken niet te verkrijgen is. Nood breekt wet.

(u. „Der Hufschmied”, 1914 no. 3),

INGEZONDEN STUKKEN.

M. de R.

In het naschrift, gesteld op mijn ingezonden stuk in „De Hoefsmid” van 15 Feb. j.l. wordt door U verwezen naar de Nov.-afl., voor wat betreft de opleiding van burgerhoefsmidsleerlingen a/d. mil. hoefsmidschool te A. Het in die afl. vermelde is reeds door den heer paardenarts Dr. Gallandat Huet en door den heer Brantsma weerlegd, als zijnde geen voldoende motieven. Daarom werd dan ook door mij gevraagd of U eens wat breedvoeriger wilde zeggen wat nog aan de opleiding mankeert. Hieraan is door U nog niet voldaan.

Verder zegt U dat in bovengenoemde afl. geen enkele aanklacht, beschuldiging, zelfs niet zijdelings, tegen het onderwijs wordt gegeven. Dit is ook niet door mij beweerd, evenmin als dat er een smet op het onderwijs zou zijn geworpen. Ik heb U in hoofdzaak gevraagd nader en breedvoeriger Uwe opinie omtrent het onderwijs mede te deelen.

Wat betreft de toestand en vorm van de hoeven, hierop is door den heer P. A. Dr. G. H. geantwoord, terwijl ik U thans de vragen stelde omtrent de bekwaamheid van de onderwijzers, waarbij ik U voorbeelden aanhaalde van oud-militaire hoefsmeden, die thans burgeronderwijzers zijn. Hierdoor en niet-tegenstaande de tengevolge van Uw schrijven ingez. stukken, waarbij de bezwaren door U genoemd werden weerlegd, blijft U toch maar doorgaan met een andere wijze van opleiding van burgersmeden aan te bevelen. Zonder daarbij meer voldoende redenen te noemen, is er m. i. niets giftigs in, als men zegt, dat men haast zou gaan gelooven dat hier persoonlijk belang de reden is.

Het verschil van militair- en burgerbeslag, daarin is m. i. weinig verschil, in zoover dat beide hoefsmeden zich naar den stand, de beweging der ledematen, dat de voetas in het verlengde van de beenas valt, dat zij er naar streven dat de voet vlak op den bodem wordt neergezet, en wanneer zij den dienst, die het paard te verrichten heeft, in aanmerking nemen, dan geloof ik dat weinig verschil zal te vinden zijn in militair- en burgerbeslag, hoewel er gevallen voorkomen, dat voor den stand en den hoefvorm v/h paard b.v. een lang en ruim beslag dient te hebben, maar de dienst v/h paard laat zulks niet toe; zij zouden door den dienst, die het heeft te verrichten, hun lang en ruim ondergelegde hoefijzers aftrappen; — zoo zijn er veel gevallen, te veel om op te sommen, welke zich zoowel bij het leger als in de burgermaatschappij voordoen.

Wat de theorie betreft, hierin kan m. i. ook weinig verschil zijn, want de hierboven omschreven reden zegt daar genoeg van; ziet U er iets anders in, dan is het wenschelijk voor Uwe abonné's, dat het verschil in „De Hoefsmid” werd beschreven.

In bovengenoemde afl. komt o. a. voor dat er enkele plaatsen zijn opengesteld voor burgerleerlingen; wel is waar is dit aantal 6 leerlingen per halfjaar. Sedert 1884 worden miliciens-hoefsmeden opgeleid voor hoefsmid in tijd van mobilisatie; destijds 8 mil. per jaar; dit aantal is sedert eenige jaren vermeerderd tot 24 mil. per jaar, welke in tijd van mobilisatie de op te vorderen inlandsche paarden dienen te beslaan, in welke richting zij evenals de burgerleerlingen worden opgeleid, daar allen de burgermaatschappij ingaan. Dus de plaatsen zijn niet zoo gering als in bedoelde afl. vermeld wordt.

Met dank voor de verleende plaatsruimte,

Amersfoort, den 7-3-14.

J. H. Scholten,

Opperwachtm. hoefsmid-Instructeur
a/d Hoefsmidschool.

De toon, waarop het bovenstaande is geschreven, is eigenlijk van dien aard, dat de plaatsing gevoegelijk had kunnen worden geweigerd, doch daar het schrijven tegen ons zelf is gericht, is de plaatsing toegelaten.

De opperwachtmeester-hoefsmid-instructeur aan de Hoefsmidschool, J. H. Scholten, blijkt er niets geen krenkends in te gevoelen, wanneer hem eventueel mocht worden toegedicht dat een verdediging zijnerzijds van een opleiding van burger-leerlingen aan de Hoefsmidschool te Amersfoort, haar

grond zou vinden in persoonlijk belang. Hierover valt moeilijk te twisten, daar men iemand evenmin gevoel als geloof kan schenken, doch wij hebben dienaangaande een andere opvatting en zouden gaarne gezien hebben dat de heer S. de o.i. ongepaste uitdrukking had teruggenomen of gemotiveerd. Dit heeft echter niet zoo mogen zijn.

De heer S. acht dat de heer Dr. Gallandat Huet reeds voldoende onze vergelijking omtrent de hoeven der militaire- en burgerpaarden zou hebben weerlegd, hetgeen ons voor iemand, die zich instructeur noemt, eigenlijk gezegd onnoozel voorkomt. Ieder, die eenigermate met de practijk der paardenfokkerij en met den aankoop der remontepaarden bekend is moet weten, dat de Iersche paarden een beter soort hoeven hebben dan de binnenlandsche en dat de Remontecommissie in het algemeen genomen nooit een paard met werkelijk zwakke hoeven zal koopen.

Deze simpele feiten, die toch door ieder deskundige wel dienden te worden erkend, wijzen er voor ieder toch voldoende duidelijk op, dat in Nederland bij de burgerpaarden heel wat meer zwakke hoeven en hoefgebreken zullen voorkomen dan bij de militaire.

De heer S. wees er op, en komt thans daarop terug, dat als onderwijzer-hoefsmid aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht en als hoefsmidsbaas aan de met het einde van 1913 weer opgeheven Hoefsmidschool te Tiel, een militair-hoefsmid werd aangesteld. Dit heeft echter ook met de kern van ons artikel in de Nov.-aff. van 1913 niets te maken. Voor de zooveelste keer zij hier duidelijk herhaald, dat wij geenerlei aanmerking hebben gemaakt op de bekwaamheid van de militaire hoefsmiden of op het gehalte van het onderwijs aan de Militaire Hoefsmidschool. Zoowel het een als het andere is buiten beschouwing gebleven. Wij zijn en blijven er van overtuigd, dat de Militaire Hoefsmidschool tot taak had en heeft zoo goed mogelijk zorg te dragen voor de opleiding van militaire hoefsmiden en dat de toelating van burger-leerlingen aan die school toejuiching verdient, zoolang hiervoor geen plaats is aan een burger-hoefsmidschool met voldoende gelegenheid zich practisch te oefenen. De burger-hoefsmiden vormen een heel wat grooter corps dan de militaire en hun opleiding is evengoed een algemeen belang en dient derhalve van Staatswege krachtig te worden gesteund. Het kwam en komt ons voor dat het nu eindelijk tijd wordt, dat er een betere organisatie wordt verkregen dan er tot nu toe bestaat en hiertoe zullen wij, voor zoover tijd en gelegenheid ons zulks veroorloven, gaarne medewerken.

R e d.

HET HOEFSMIDEN AAN AMBACHTSSCHOLEN.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk in het nummer van 20 Febr. j.l. van het Orgaan van Smedenpatroons, wenschte ik gaarne het volgende onder de aandacht der lezers te brengen.

Ik ben het volkomen eens met de schrijvers, die de wenschelijkheid uitspreken om aan de Alkmaarsche Ambachtsschool een cursus te openen voor opleiding in het hoefsmiden. Daar voor dit vak veel practische ervaring

en bovendien theoretische kennis van den hoef gevorderd wordt, is het dan ook niet zoo gemakkelijk te leeren als men veelal wel denkt.

De hoefsmederij zou op den eersten oogopslag voor het onderwijs in de praktijk de aangewezen plaats zijn. Toch is dit niet het geval. Nemen we aan dat daar iemand aan het hoofd staat, die het vak volkomen onder de knie heeft en bovendien de capaciteiten bezit zijne kennis aan anderen mede te deelen, zelfs dan nog kan men in den tegenwoordigen tijd daar zijn vak bijna niet grondig leeren, omdat de tijd, die daarvoor noodig is, bijna altijd ontbreekt. Een nog grooter bezwaar is het dat de paardeneigenaars niet willen dat door onbekwame menschen aan hun paarden wordt gewerkt. Dit laatste is niet zonder reden omdat velen met hunne paarden het brood moeten verdienen, en ze voor anderen een te groote waarde vertegenwoordigen, daar de koopprijzen dikwijls varieeren van f 500 tot f 1000. In dit opzicht is geen ander vak met het hoefsmidvak te vergelijken. Meermalen hebben mijn klanten gedreigd, dat zij met hunne paarden naar een ander zouden gaan, wanneer zij niet door bekwame hoefsmiden beslagen werden.

Dit alles zal voor een ambachtsschool geen bezwaar zijn. Hier is de tijd, om geheel onder leiding van een onderwijzer te werken, en kan men het vak van den grond af, telkens opklimmende in moeielijkheid, onderwijzen. Hier kan men zorgen dat er eene goede aansluiting is tusschen het praktische en theoretische onderwijs. Ook het laatstgenoemde bezwaar kan men hier ondervangen, omdat niet de verdienste hoofdzaak is en dus voor dit onderwijs wel op de een of andere manier paarden te verkrijgen zijn.

Komt zulk een cursus tot stand, dan zal de Regeering zeker wel geneigd zijn subsidie te geven. In Utrecht b.v. bestaat aan de Veeartsenijschool reeds jarenlang een cursus tot opleiding van onderwijzers in het hoefsmiden, waar slechts 6 personen aan mogen deelnemen, een dag per week les gegeven wordt en alleen reeds f 900 wordt betaald voor de praktische en theoretische leiding van 2 leeraren, die bovendien reeds aan de school verbonden zijn, en voor wien het dus een toeslag op het salaris is.

Geeft men nu b.v.b. aan de door ons bedoelde cursussen elk $\pm$ f 300, dan kunnen er toch voor hetzelfde bedrag reeds 3 in verschillende plaatsen van het land worden opgericht, om zodoende het aantal bekwame hoefsmiden vlugger te vermeerderen, waar men zich dan ook zeker niet zoo angstvallig aan het aantal van 6 leerlingen zal houden.

Moet men op de hoefsmiden van de Veeartsenijschool wachten, met zijn aantal van 6 leerlingen voor elken cursus, en van welke er wellicht enkelen niet slagen, dan zal er nog wel wat water door den Rijn loopen voordat er van een verbeterden toestand iets is te bespeuren.

Wat dunkt U, Collega's, zou dit niet beter zijn? Geeft hierover ook eens Uwe meening te kennen. Dan komen we wellicht tot een goede oplossing!

Utrecht, 9 Maart 1914.

C. R o o d v o e t s,
Hoefsmid.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 7 Maart is, na een verblijf van 5 maanden, vertrokken de leerling K. Beishuizen te Gasselternijveen, met een voor de practijk „goed” en voor de theorie „voldoende” getuigschrift. Zijn plaats is 9 Maart ingenomen door S. Rozema te Peize.

Verder houden thans aan de inrichting verblijf de leerlingen: H. Pesman van Rasquert, J. van Ellen van Noordhorn, M. Bennema van Pieterzijl, B. Smit van Nieuwolda en J. Smidt van Garmerwolde.

— **Militaire hoefsmidschool.** Op 2 Maart l.l. verkreeg Chr. Mark, wachmeester-hoefsmid en onderbaas aan de Militaire Hoefsmidschool, de zilveren medaille voor 24-jarigen trouwen dienst.

Het geheele personeel der inrichting stond aangetreden voor de beslagloods waarop de uitreiking plaats had door den paardenarts der inrichting Dr. Gallandat Huet, die daarna een toespraak hield, waarin hij den jubilaris kenschetste als een zeer bekwaam vakman met zeer veel ijver en een groot plichtsbesef, die tevens de kunst verstond zijne leerlingen goed te instrueren, eigenschappen die hem uitnemend geschikt maakten voor de betrekking die hij bekleedde. — De goede verstandhouding, welke tusschen het onderwijzend personeel en de leerlingen bestaat, alsook tusschen de instructeurs onderling, uitte zich naast de gelukwenschen in verscheidene souvenirs die den jubilaris werden aangeboden.

* * *

Op 16 en 17 Februari l.l. had aan de Militaire hoefsmidschool een examen plaats, waarbij o. a. slaagden de milicien der Infanterie Naaktgeboren, wien een diploma „voldoende” werd uitgereikt; genoemde hoefsmid gaat zich als zoodanig te Dubbeldam vestigen.

PERSOVERZICHT.

— *Een middel om aan staal een natuurlijke staalblauwe kleur te geven.* Een voortreffelijk middel hiervoor wordt op de volgende wijze samengesteld: 5 deelen witte schellak, 1 deel borax, 5 deelen alcohol, 4 deelen water, benevens een voldoende hoeveelheid methyleenblauw. De borax wordt in water opgelost, de schellak in alcohol. De oplossing van de borax in water wordt tot kokens toe verhit en onder voortdurend omroeren de oplossing van de schellak in alcohol daaraan toegevoegd. Hierna doet men er nog steeds onder doorroeren de blauwe kleurstof bij. Voordat men deze verf op het staal, bijv. op de spaken van rijwielen, brengt, worden deze laatste

eerst met fijn amarilpapier afgeschuurd en dan wordt de verf er met behulp van een zacht lapje opgebracht. De hoeveelheid van de aan de heete massa toe te voegen kleurstof is zeer gering; men kan door het veranderen ervan een helderder of donkerder nuance van de staalkleur verkrijgen.

(u. „IJzer- en Staalkroniek“).

— De Maart-afl. van „Der Hufschmid“ bevat de gewone rubrieken en daarbij een belangrijk artikel, dat in deze afl. van „De Hoefsmid“ bijna in zijn geheel is overgenomen.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

IETS OVER AMORILSCHLIJVEN.

De amoril als slijpmiddel is reeds lang bekend, doch om dit in den vorm eener schijf te brengen, om daarmede te kunnen werken, bestaat nog maar sinds 1870. De betekenis, welke deze zich heden in de industrie verworven heeft, is nog jong, daar het lang geduurd heeft voor men ze als volmaakt aan de techniek kon afleveren.

De amoril als het grondproduct der schijven, is een gesteente van verbazende hardheid, dat bij de Grieken reeds bekend was onder den naam van „smyris“; waarvan het Italiaansche woord „smeriglio“ en het Deutsche woord „Smingel“ afstamt.

De beste amoril wordt op het Grieksche eiland Naxos gebroken. Het bezit aan productieve handelswaar 40 % corundum, het eigenlijke waardevolle slijpmiddel en, benevens andere stoffen, circa 30 % ijzeroxyde.

Buiten de Naxos-amoril, dat eigenlijk als een onzuivere corundum te beschouwen is, wordt ook zuivere corundum in zijn talrijke variaties veel tot slijpschijven verwerkt, waarbij het als kostbaar bijvoegsel tot verhooging der slijpkracht dient.

De corundum wordt in Amerika, inzonderheid in Canada, gewonnen.

Naxos-amoril en corundum bezitten een hardtegraad 9, en zijn naast de diamant, welke een hardtegraad 10 bezit, de meest harde natuurproducten.

Naast deze natuursteen worden ook vele kunstproducten van buitengewone hardheid tot slijpschijven verwerkt, waarvan het voornaamste de carborundum is.

De carborundum is een chemische verbinding van koolstof (carbor) en silicium; laatstgenoemde bezit dezelfde eigenschappen als corundum, vandaar de samengestelde naam carborundum.

Het wordt in een electriche oven door een gloeiproces tusschen de electriche lichtboog van twee koolpalen daargesteld, waarvan de samenstelling uit circa 50 % kool, 25 % kiezelaarde of aluminium-silicaat en 25 % gewoon zout bestaat.

De carborundum is een kristallijne substantie van veel grooter hardheid dan de corundum, 9.5—9.75, dus bijna gelijk aan diamant, en biedt een buitengewoon slijpmiddel. Het werd in 1891 door Achefon ontdekt en vormt naast de corundum het voornaamste materiaal voor slijpschijven.

De werking eener slijpschijf hangt voornamelijk af van het gebruikte bindmiddel der slijpkorrels.

Het heeft lang geduurd eer de slijpschijven zoo volmaakt waren, zooals de industrie ze tegenwoordig levert; de eischen, welke er aan gesteld worden, zijn zeer hoog. Bij het groote toerental, dat deze steen somwijlen maakt, moet de verbinding tegenover de centrifugaalkracht grooten weerstand bieden.

Ook moet deze verbinding door geen vocht beïnvloed worden, wanneer de voorwerpen nat geslepen worden.

Wat de verbinding der slijpkorrel betreft, zoo onderscheidt men drie soorten:

1. De minerale of koude verbinding,
2. de vegetabilische of elastische verbinding,
3. de neramische of gebrande verbinding.

De eerste en oudste methode is een koude persing met cement. Hierdoor verkrijgt men dichte schijven, welke gemakkelijk versmeren, en derhalve voor grove korrel te gebruiken zijn. Met water kan men deze niet gebruiken, daar de cement oplost; zij zijn hierdoor niet bedrijfszeker, en worden, ofschoon goedkoop, niet veel gebruikt.

Bij de vegetabilische- of elastische binding wordt hoofdzakelijk caoutchouc, en schellak zeldzaam als bindmiddel gebruikt. Deze schijven worden ge vulcaniseerd, zijn daardoor taai, en bieden grooten weerstand; zij slijten niet spoedig, waardoor een lange levensduur ontstaat. Deze hard-gummi-verbinding wordt hoofdzakelijk gebruikt voor dunne slijpschijven, welke op een andere wijze niet te vervaardigen zijn, of spoedig breken.

De neramische of gebrande verbinding is een soort porceleinverbinding. De daarmede gebonden schijven worden in vormen onder hoogen hydraulischen druk gebracht en later aan een gloedhitte van 1500—2000° onderworpen. Deze bezitten een hooge slijpkracht, daar het verglaasde bindmiddel zelf slijpend werkt. De te slijpen stoffen moeten in evenredigheid staan met de schijven. Men heeft de hardheid dier schijven zeer grootsch opgezet en in 25 klassen verdeeld, waarom A de zachtste en Z de hardste is. Ook de grootte der korrel is van zeer veel belang, daar hierdoor of fijn of grof geslepen wordt. De nummers der korrel zijn vastgesteld naar het aantal mazen der zeef, waarmede de korrels gezeefd worden, per Engelsche duim, en loopen van 0—60.

Met deze gegevens voor oogen is het gewenscht bij bestelling van slijpschijven vooral het doel op te geven, waarvoor ze gebruikt zullen worden; verder welk metaal geslepen wordt en of hierbij fijn of grof werk geleverd zal worden.

M.

A D V E R T E N T I Ë N .

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen* uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

HOEFBEVANGENHEID.

Vooral in het voorjaar, wanneer de markten op handen zijn en dikwijls ook vóór de keuringen van fokpaarden, is de paardenhouder in de weer om door veel en krachtig voeder zijn paarden zoogen. *rijp*, dat wil dikwijls zeggen, zoo vet mogelijk te maken. Heel wat wordt er dan gezondigd tegen een rationeel voederrantsoen; soms bestaat de voeding uit een varkenspotje: gekookte aardappelen met maïs- of gerstemeel, soms wordt overdreven eiwit toegevoegd, *grote hoeveelheden* haver met boonen en erwten. Deze *overdreven* eiwitvoeding kan aanleiding geven tot ziekteprocessen, waarvan er één, onder den naam van hoefbevangenheid, algemeen bekend is. Deze ziekte kan in lichten graad verlopen, doch meestal veroorzaakt ze ernstige algemeene verschijnselen, die de eigenaar niet licht over het hoofd zal zien.

Hoe het verloop ook zij, steeds gaat er een meerdere of mindere verplaatsing van het hoefbeen mede gepaard; het kantelt om zijn dwars-as, waardoor het toongedeelte van dit been naar beneden zakt en in meerdere of mindere mate op de zool gaat drukken; het gevolg daarvan is gevoeligheid in het toongedeelte van den hoef. Bij erge gevallen zien we, nadat de algemeene ziekteverschijnselen zijn geweken, geleidelijk uitwendige veranderingen aan den hoef ontstaan: een verdieping onder den kroonrand, knolvormige verdikking van den toon, doorzakken van de zool, enz., die gezamenlijk het beeld vormen van den knolhoef en als zoodanig dient behandeld te worden. Maar ook wanneer uitwendig geen veranderingen aan den hoornschoen te zien zijn, zal men deze verplaatsing kunnen opmerken aan den gang van het paard; het zet het achterste gedeelte van den hoef het eerst op den grond, om daarmee den schok op te vangen, wat met het oog en het oor is waar te nemen.

Voorts zal men, door druk uit te oefenen op het toongedeelte van de zool, het dier zien uitwijken, wat aanduidt dat het daar pijn voelt.

Dit alles geeft ons aanduiding hoe we het beslag hier moeten inrichten. In de eerste plaats moet de zool worden beschut voor elken druk; daarvoor zal het toongedeelte van het ijzer breed moeten zijn, met een flinke afhelling, terwijl men, bij het besnijden van den hoef, de zool in den toon zal sparen. Kalkoenen, of verdikte takken, mogen hier niet worden gebruikt en onnoodig lange ijzers moeten worden vermeden; een glad ijzer met iets breede takken is aangewezen. Voorts moet de eigenaar er op worden opmerkzaam gemaakt, dat hij geregeld de zoolholte goed reinigt van mest, turfmolm, zand of klei.

OPLEIDING HOEFBESLAG.

In den laatsten tijd wordt meer en meer de aandacht gevestigd op de onvoldoende wijze van opleiding der hoefsmeden en niet ten onrechte, want niettegenstaande al de moeite, die er voor wordt gedaan, blijft het lapwerk.

Toen men voor een 20-tal jaren geleden er eindelijk toe overging om aan het hoefbeslag leiding te geven en begreep, dat daarvoor onderricht in de eerste plaats noodig was, begon men met het oprichten van cursussen, waar de leerlingen in 10 tot 12 lessen het theoretisch en het practisch hoefbeslag werd onderwezen. In de eerste jaren leverden deze cursussen vrij gunstige resultaten, omdat de besten der smeden gaarne de gelegenheid aangrepen om zich verder te bekwamen en ook om een meer wetenschappelijke opleiding te krijgen, waardoor zij beter inzicht verkregen in de functies van den hoef en veel voor hen duidelijk werd, wat vroeger onverklaarbaar was.

Na eenige jaren werden de uitkomsten van deze cursussen minder, omdat nu ook de mindere broeders, door concurrentie gedreven, meenden dat zij zoo'n diploma moesten zien te halen en daarvoor in hoofdzaak een cursus gingen volgen; hun geoefendheid was minder, hun doel gericht op het diploma. Maar ook de eischen stegen, waarom dan ook in de meeste plaatsen de cursus werd verlengd tot een tweejarigen, waardoor dus de oefentijd werd verdubbeld.

Toch voelt men overal in den lande, nu bijna iedere smid, die eenige dienstjaren kan laten gelden, een diploma bezit en alleen jongeren aan de beurt zijn om een cursus te volgen, dat deze opleiding niet voldoende is om hen tot goede hoefsmeden te vormen. Te meer komt dit voor den dag, nu de machinale hoefijzers, die door voortdurende verbetering een bruikbaren vorm hebben gekregen, algemeen in gebruik komen en in vele smederijen zoo goed als geen hoefijzers meer uit de hand worden gemaakt; de jongeren missen dus de gelegenheid om een goed hoefijzer te leeren maken en dit kan hun in die enkele lessen van een cursus niet worden geleerd.

Toch is deze factor voor de vorming van een goeden hoefsmid noodzakelijk, want al zal in de toekomst het machinale hoefijzer algemeen in gebruik komen, zoo moet de smid toch een goed ijzer kunnen maken, omdat er steeds gevallen voorkomen, waarbij het eerstgenoemde ijzer niet kan worden gebruikt en hij zich toch moet kunnen redden. Maar ook bij het gebruik van machinale ijzers zal hij dezen, die allen volgens één standmodel zijn gemaakt, moeten omzetten naar den vorm van den hoef en om dit goed te kunnen doen, moet hij geoefend zijn in het maken van hoefijzers.

Naast deze cursussen, die verreweg de meest gediplomeerde smeden leverden, bestaat er gelegenheid tot opleiding:

- a. aan de militaire hoefsmidsschool te Amersfoort;
- b. aan enkele particuliere smederijen;
- c. aan 's Rijks veeartsenijschool te Utrecht.

Aan al deze inrichtingen is de oefentijd $\pm$ 5 maanden of te wel 140 arbeidsdagen, tegen een 20—25 halve dagen die de cursussen bieden.

Aan de militaire hoefsmidsschool te Amersfoort werden op verzoek van de Landbouw Maatschappijen in het eerst enkele plaatsen opengesteld voor de opleiding van burgerhoefsmeden, welk getal langzamerhand is uitgebreid.

Gaarne breng ik hier een eeresaluut aan deze inrichting, die zulke uitstekende krachten op gebied van het hoefbeslag heeft geleverd, — de leeraren en onderwijzers daarvoor den grootsten lof. Deze inrichting echter is en blijft een *militaire*, geheel gebaseerd op de nooden van het leger en dit is de reden dat deze inrichting, die mede tot de beste der bestaande opleidingsplaatsen behoort, *niet de meest geschikte is voor de vorming en opleiding van burgerhoefsmeden.*

Het theoretisch gedeelte van het onderwijs loopt in hoofdzaak in één lijn en waar de burgerpraktijk andere eischen stelt, kan dit gemakkelijk worden aangegeven, zoodat dit onderdeel door mij hier wordt uitgeschakeld.

In de praktijk echter zitten de bezwaren. De heeren onderwijzers zijn bekwaam genoeg in hun vak, om goed practisch onderwijs te geven en de vele militaire hoefsmeden die ik ken, zouden ook in de burgerpraktijk met eere een plaats innemen; *daar knelt het niet, doch in het materiaal* dat de leerlingen te verwerken krijgen, ligt het bezwaar.

Aan de militaire hoefsmidsschool te Amersfoort worden militaire paarden beslagen. Deze behooren voor een groot deel tot het Iersche ras, waarvan de voeten anders van vorm zijn, dan van de landbouwpaarden, waarmede de burgerhoefsmid in hoofdzaak te doen krijgt. Maar ook bij de inlandsche paarden, die voor het leger zijn opgekocht, ondergaan de hoeven, door gebruik en verpleging, veranderingen, waardoor de oorspronkelijke vorm gewijzigd wordt. Dit is het materiaal, waarop de leerling gedurende bijna een halfjaar zich oefent, dit is het model, dat in zijn brein vastroest en waarnaar hij het hoefijzer leert vormen. Het besnijden van den hoef, het maken en onderleggen van het ijzer geschiedt volgens militaire eischen; daar gaan zijn handen naar staan. Nu kan en zal de instructeur hem wel telkens voorhouden, dat ingeval zulk een hoef voor de burgerpraktijk moest worden beslagen, het beter was zus of zoo te besnijden, het ijzer iets langer te nemen, garnituur te geven enz., doch dit is theorie, want oogen en handen oefenen zich op het militaire paard en beslag.

Wanneer nu deze leerlingen in de burgerpraktijk komen, zullen zij langzamerhand wel *leeren* dat hier andere behoeften gelden en zullen het op den duur ook goede burgerhoefsmeden worden, doch het onderricht had *in eens* in die richting kunnen en moeten gaan, zooals het kan gebeuren, wanneer er burgerhoefsmidsscholen worden opgericht. En dit wordt door de gelegenheid tot opleiding in Amersfoort tegengewerkt, omdat zij een deel der leerlingen tot zich trekt. In de laatste nummers van „De Hoefsmid” is deze zaak reeds uitvoerig besproken; toch heb ik gemeend op mijn manier het nog eens ter sprake te mogen brengen, om nogmaals aan te toonen, dat het niet gaat tegen de militaire hoefsmidsschool of hare leeraren, doch voor de zelfstandige opleiding der burgerhoefsmeden.

De particuliere hoefsmidsscholen hebben het bezwaar, dat de leerlingen kunnen worden uitgebuit voor het winstmaken in het bedrijf van de eigenaars en de mogelijkheid bestaat, dat het onderwijs daaronder lijdt.

De vorming aan 's Rijks veeartsenijschool is tweeërlei:

1. enkele hoefsmidsleerlingen kunnen de colleges in hoefbeslag volgen en zich practisch oefenen in de smederij;
2. wordt er sinds enkele jaren een cursus gehouden tot opleiding voor onderwijzers in het hoefbeslag.

De sub 1 genoemden vormen een zóó klein getal, dat het buiten rekening kan blijven; het tweede kan meer een vervolgcursus voor gediplomeerde hoefsmiden worden genoemd, die aanleg, geld en tijd er voor hebben om er aan deel te nemen, met het speculatieve vooruitzicht later als onderwijzer benoemd te worden.

Wij zien dus, dat er vele wegen openstaan voor den smid, om zich te vormen en toch is men er over het geheel niet mede tevreden.

In het laatste nummer van dit tijdschrift geeft de heer Roodvoets een anderen weg aan, door de opleiding te koppelen aan de bestaande ambachtsscholen. Geheel duidelijk is mij de bedoeling niet; is het de bedoeling daaraan een cursus te verbinden in hoefbeslag, zooals thans vanwege de Landbouwmaatschappijen wordt gegeven, of wel een cursus van 4 à 5 maanden, zooals aan een hoefsmidsschool? Beide gevallen kan men zich denken aan een ambachtsschool verbonden; doch is deze samenvoeging een gewenschte oplossing voor de opleiding der hoefsmiden? Mijns inziens niet en wel omdat voldoende materiaal ter beslag zal ontbreken en vele ambachtsscholen niet zijn ingericht om het onderwijs in het hoefbeslag geheel tot zijn recht te doen komen.

Wil men dit onderwijs goed inrichten, dan zou m. i. de volgende weg dienen te worden ingeslagen.

Aan de ambachtsscholen wordt onder de leervakken opgenomen of wel als vrije klasse voor de leerlingen der hoogste klassen (smidsambacht) ingevoerd: *onderricht in de beginselen van het hoefbeslag*.

Daaronder moet dan worden verstaan, in de eerste plaats het leeren smeden van hoefijzers en voorts zouden, op demonstratie-lessen, door den onderwijzer doode hoeven kunnen worden besneden en daarop aangetoond worden de ligging van het ijzer en zijn onderdeelen, ten opzichte van den hoef. Verder zou daar moeten worden behandeld de samenstelling van den normalen hoef en het normale hoefbeslag.

De leerlingen, die een dergelijk onderwijs met vrucht hadden bijgewoond, zouden daarvan een aantekening kunnen krijgen op hun diploma eind-examen.

Deze leerlingen komen nu bij de smeden in de praktijk en zullen daar reeds dadelijk bruikbare krachten blijken te zijn, die het practisch werk zullen aanpassen aan het geleerde.

Na een 3-tal jaren in de praktijk werkzaam te zijn geweest, moet voor deze menschen de gelegenheid bestaan zich verder te bekwamen.

Daarvoor zal dan het meest gewenscht zijn, dat er eenige hoefsmidsscholen worden opgericht, zoo mogelijk in een der groote steden van elke provincie. Het groote bezwaar voor deze scholen is steeds geweest de kosten, die het volgen van een halfjaarlijkschen schooltijd voor de leerlingen medebracht en de gemakkelijke concurrentie der hoefbeslagcursussen.

Met boven aangegeven vóór-onderricht echter zouden deze hoefsmidscholen, met uniform leerplan, van deze leerlingen in 3 maanden goede hoefsmeden kunnen vormen en de onkosten en tijdsverlies zouden tot de helft zijn verminderd.

Maar dan ook zouden alle verdere cursussen moeten vervallen en zou aan die scholen een rijks-diploma moeten kunnen worden uitgereikt, dat waarde had voor den bezitter en vertrouwen gaf aan de paardenhouders.

Voor de oprichting dezer scholen zou ter plaatse een goed beklante hoefsmederij moeten worden overgenomen, zoo mogelijk met behoud, bij voldoende ontwikkeling, van den eigenaar als werkkraft. Dit is noodig, omdat het groote bezwaar bij elken vorm van opleiding is en steeds zal zijn, voldoende beslagsmateriaal en dat hebben de gewone cursussen voor gehad, dat zij in een beklante smederij werden gehouden en zodoende meestal over een voldoende aantal paarden konden beschikken.

Zoodra er voor het onderwijs regelmatig onttrekking van paarden moet plaats hebben aan de rondwonende smeden, dan krijgt men de tegenwerking van dezen, die, gesteund door den Bond van Smedenpatroons, een strijd aanbinden, die niet ten gunste werkt op het onderwijs.

Ik hoop dat het bovenstaande aanleiding mag geven tot verdere gedachtenwisseling, doch spreek daarbij den wensch uit, dat deze zakelijk moge blijven en zonder persoonlijke inmenging. Laten wij overtuigd zijn, dat het ons allen te doen is om het zoo prachtige hoefsmidsvak, dat zoo zeer miskend wordt, te verheffen en te verbeteren; dan kan door samenwerking veel goeds tot stand komen en daarmee het bedrijf op wetenschappelijk, practisch en finantieel peil worden gebracht.

H. v L.

STAND VAN KOOT-, KROON- EN HOEFBEEEN.

(In no. 13 „Het Paard” van 27 Maart j.l. komt over bovenstaand onderwerp het volgende ingezonden stuk voor. R e d.)

Het artikel, voorkomende in „Het Paard” van den 6den dezer No. 10, handelende over hoornscheuren enz. van H. v. L. en overgenomen uit „De Hoefsmid”, geeft mij aanleiding op het navolgende de aandacht te vestigen van houders van paarden, ook ten einde hun belang en dat van deze trouwe dieren te bevorderen.

Ik doe dit omdat ik reeds vele en vele jaren heb gestreden om het omgekeerde te verkrijgen van hetgeen in den regel geschiedt, bij het besnoeien en beslaan van den voet. Zooals genoegzaam bekend is, is de behandeling van de benedengewrichten van het paard van het grootst gewicht voor de bruikbaarheid en de veiligheid van het paard, en toch zijn er zoo weinige eigenaars van paarden voldoende op de hoogte van de eischen, die men redelijkerwijze mag stellen.

De normale, gezonde toestand en ligging van *koot-, kroon- en hoefbeen*, bij loodrechten stand van de pijp, is dat zij in ééne aslijn liggen, die onder 45° den bodem snijdt.

Staan koot en kogel meer naar voren, dan met dezen stand is overeen te brengen, dan loopt de aslijn van *koot-* en *kroonbeen*, hetzij steiler of minder steil, dan die van het *hoefbeen*. In eerstgenoemd geval staan koot- en kroon-

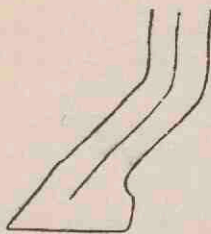

Fig. 1.
Normale stand,
aslijn ongebroken.

Fig. 2.
Te steile koot,
aslijn gebroken.

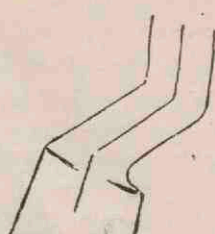

Fig. 3.
Doorgezakte koot,
aslijn sterk gebroken

been te steil en vormt hun aslijn eene gebroken lijn met die van het *hoefbeen* (fig. 2). In het laatst geval staan koot en kogel meer naar achteren, dus wat men noemt met *doorgezakten koot*, en dan is de aslijn van koot en kroonbeen veel scherper dan 45° (fig. 3).

Wat moet men nu doen om aan beide afwijkingen van den normalen stand tegemoet te komen? In het eerste geval (fig. 2) moet de toon zooveel mogelijk worden ingekort en van een sterker opzet worden voorzien. Bij onbeslagen paarden laat men de drachten zoo hoog mogelijk staan of beslaat ze met ijzers die aan de takken verdikt zijn. In het tweede geval doet men juist het omgekeerde.

Niettemin zijn er velen van een omgekeerd gevoelen. Onderstaande schets-teekening (fig. 4) kan wellicht een in mijn zin gunstigen invloed hebben op hun oordeel.

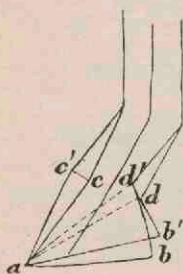

Fig. 4.

Als voorbeeld nemende het te steil gekoote paard: verdikt men dan de takken van het ijzer — echter niet door kalkoenen maar door naar voren dun uitlopende verdikkingen — dan gaat, bij te steilen koot, alles draaiende om het punt $a: b$ met den straal ab naar b'

d „ „ „ ad „ d'
 c „ „ „ ac „ c' en

wordt de aslijn] van koot-, kroon- en *hoefbeen* weer normaal.

Bij *doorgezakten koot* handelt men juist omgekeerd.

Voor degenen, die aan het vorenstaande twijfelen zeg ik: beproef het, maar komt mij als tegenspraak niet aan met opvattingen of theorieën van geleerde heeren in boeken vermeld.

Ik zou er zelfs onder dezen kunnen noemen, die het aanvankelijk oneens met mij waren, doch toen ik bovengenoemd schetsje op het bord teekende, zich lieten overtuigen.

Op één punt wensch ik nog te wijzen, namelijk dat het is aan te bevelen, niet op eenmaal tot uitersten over te gaan, maar geleidelijk. v. H.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 20 Mei is vertrokken de leerling H. P e s m a n van Rasquert met een voor de praktijk en theorie „goed” getuigschrift, — op 28 Mei verliet de leerling J. v a n E l l e n van Noordhorn de inrichting met een voor de practijk „goed” en theorie „zeer goed” getuigschrift. — Op 23 Mei is als leerling toegelaten: E. Boerema van Roden.

Mede houden thans aan de inrichting verblijf de leerlingen: M. Bennema van Pieterzijl, B. Smid van Nieuwolda en S. Rosema van Peize.

— **Het beslag in bergstreken** Het is verklaarbaar dat bij het veelvuldig trekken tegen de hoogte op extra veel van de buigpezen wordt gevegd. In aansluiting hiermede is het eveneens verklaarbaar dat in dergelijke streken tal van paarden worden aangetroffen met een stokkerigen koot, — ja zelfs een overkooten stand, en dat om dergelijke paarden voor den dienst bruikbaar te houden ijzers worden ondergelegd met verlengde toonstukken, ja zelfs snavelijzers.

Bij een tocht door Zuid-Frankrijk, welke wij in de afgelopen weken mochten maken, is ons een en ander opnieuw bewaarheid.

— **Cursus in hoefbeslag te Appingedam.** Zaterdag 21 Maart werd aan de Ambachtsschool te Appingedam het eindexamen gehouden van den 2-jarigen cursus in hoefbeslag, welke op initiatief van de daar bestaande afd. der Smedenbond met rijkssubsidie was tot stand gekomen. De examencommissie bestond uit de heeren: J. Plet, veearts te Heerenveen, H. A. Kroes, veearts en leeraar aan de Middelbare Landbouwschool te Groningen, leider van den cursus, en M. Ritsema, gediplomeerd onderwijzer in practisch hoefbeslag, aan wien de practijk was toevertrouwd.

Aan het examen namen 12 smeden deel, terwijl aan 9 daarvan een diploma kon worden toegekend en wel 2 met zeer goeden, 5 met goeden en 2 met voldoende uitslag.

Het practisch gedeelte van het examen werd bijgewoond door den heer Schalij, Rijkslandbouwleeraar te Groningen en door het bestuur der bovengemelde afdeeling van den Smedenbond, de heeren Rouaan, Gorter en van der Molen.

De namen der geslaagden zijn: E. Eigenberg te Krewerd, W. F. Lezeman te Stedum, met zeer goeden, H. Westerdijk en D. Nieborg, beide te Overschild, G. Wiersema te Uithuizermeeden, G. Veenstra te Appingedam, F. Vonk te Oldehove, met goeden, K. ter Veer te Spijk en E. Mulder te Godlinze met voldoende uitslag.

— **Utrecht.** Hoefbeslagcursus, vanwege het Genootschap van Landbouw en Kruidkunde gehouden.

Aantal deelnemers aan het *2e gedeelte*: 7. Examen op 28 Maart. Geslaagd: W. I. Koopman te Utrecht, J. J. van den Hoven te Utrecht, D. J. Niessen te Vleuten, Jac. Burgers te Everdingen, N. C. van Ramselaar te Schalkwijk, P. J. Okkerman te Kockengen en G. P. van den Hurk te Utrecht. M.

— **Arnhem.** Hoefbeslagcursus, vanwege de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw gehouden.

Aantal deelnemers aan het *1e gedeelte*: 11. Examen op 4 April. Geslaagd voor het *2e gedeelte*: P. Kruithof te Ede, G. M. Kaashoek te Randwijk, M. Raterink te Dinxperlo, A. Schipper te Arnhem, F. W. Venderbosch te Varsseveld, D. Hendriks Dz. te Veenendaal, H. J. Beumer te Ruurlo, H. Wolters te Rheden, J. ten Hoopen te Geesteren bij Borculo en S. van de Pol te Opheusden. M.

— **Friesland.** De Vereeniging „Het Friesch Paardenstamboek” heeft een aanbevelingslijst gepubliceerd van gediplomeerde hoefsmeden in de provincie. Op deze lijst komen de namen van 133 personen voor.

PERSOVERZICHT.

— *Gladheid van bestratingsmaterialen.* In het bouwkundig weekbl. „De Opmerker” van 14 Mrt. j.l. komt een uitvoerig artikel voor over dit onderwerp. Opgave wordt gedaan van het wrijvingscoëfficiënt in drogen en natten toestand van verschillende bestratingsmaterialen en waarbij wordt opgemerkt dat een zeer stroeve bestrating leveren: Niedermendige basalt-lava-keien, Waalklinkers en Ourthe of Grauwacke keien, — een vrij stroeve bestrating: Zweedsche granietkeien, Asphalt en hout (gemiddelde van Djati en Jarrah), — een gladde bestrating: Quenastkeien, — een gevaarlijke gladde bestrating: Scoriae-bricks.

— *Vereenigde Staten.* Volgens „Iron Age” heeft de productie van ruwijzer in Maart 2.348.000 ton bedragen tegen 1.889.000 ton in Februari. Er waren 327 hoogovens in bedrijf tegen 281 in Februari. Het dagelijksch productievermogen der hoogovens bedaaagt 67.000 ton. Men verwacht, dat, zoo de onbevredigende prijzen en de geringe vraag van thans blijven aanhouden, het vraagstuk van de verlaging der arbeidsloozen in de ijzer- en staalnijverheid ernstig aan de orde zal komen. Enkele kleine fabrieken zijn reeds tot eene verlaging der loonen overgegaan en is de vraag ook ter sprake gebracht op een te Pittsburgh gehouden bijeenkomst van drie onafhankelijke staalmaatschappijen. Het algemeen gevoelen is dat de staat van het aantal onuitgevoerde orders der staaltrust voor Maart eene belangrijke vermindering te zien zal geven. De staaltrust werkt, wat blokken staal betreft, met 70 % van haar capaciteit.

— *Zweden.* Zooals te verwachten was, is 1913 in vele opzichten voor de ijzermarkt een recordjaar geweest. Met uitzondering van Lancashire-ijzer, hetwelk aanvankelijk in prijs is gedaald, is het eveneens een goed jaar geweest.

De productie heeft die van 1912 belangrijk overschreden.

De hoogovens leverden 735.000 ton gietijzer, of 33.100 ton meer dan gedurende 1912, en van gietstaal, welijzer en ruwe rails is geproduceerd 736.200 ton, of 79.700 ton meer dan gedurende 1912.

Ook de export wijst hoogere cijfers aan. De totaal export van Zweedsch ijzer en staal bedroeg gedurende 1913 502.600 ton, n.l. gietijzer, kiezelijzer en „Spongy-iron” 207.500 ton of ca. 41 pCt.; gietstaal en ruwe staven welijzer 54.800 ton. of ca. 11 pCt.; gewalst en gesmeed ijzer en staal 215.900 ton of ca. 43 pCt.; overige producten 7.900 ton of ca. 1.7. pCt. en afval 16.500 ton of ca. 3.3 pCt.

De gietijzerproductie en export zijn gedurende het vierde kwartaal met resp. 16.200 ton en 22.100 ton achteruitgegaan, vergeleken met de overeenkomstige periode van 1912.

Ook in de gewalste en gesmede artikelen valt eene zekere vermindering te constateeren; daarentegen is de export van gietstaal en welijzer gedurende het vierde kwartaal gestegen.

Sedert de November-bijeenkomst der IJzervereeniging heeft de ijzermarkt geen noemenswaardige verandering ondergaan.

Als natuurlijk gevolg van de vroeger afgesloten, belangrijke leveringscontracten voor exportijzer, evenals voor gewalst gietmetaal voor export, is voor dit gedeelte der markt eene grootere kalnte ingetreden.

(Handelsberichten).

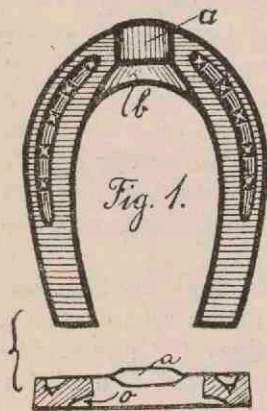
Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoof beslag.

OVER HAND- EN MACHINEWERK.

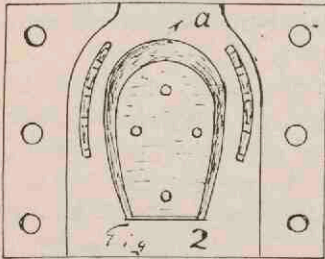
Meermalen wordt beweerd, dat de machine het handwerk verdrijft. Meestal

echter is het tegendeel het geval, zooals door de invoering van verschillende machines bewezen is. Wij kunnen hier niet over voldoende ruimte beschikken om op dit thema nader in te gaan, doch willen ons bepalen tot zaken, welke onmiddellijk ons beroep raken en daarom een korte bijdrage geven over de fabricatie van hoefijzers.

Vroeger werden deze bijna uitsluitend uitgesmeed van doorgelast ijzer, van den staaf gemaakt of van oude hoefijzers (gebraden). Al deze bewerkingen eischen echter kracht en tijd. Met de invoering der geperste hoefijzers hield ook in menige smederij dit werk op,

hetgeen in velerlei opzichten te betreuen was, daar hierdoor niet alleen een arbeid verloren ging, waardoor de smid in staat gesteld werd zijn ondergeschikten werk te verschaffen, doch ook liet het product veel te wenschen over. Vooral dit laatste zal menige lezer kunnen bevestigen; bij de één is het de schematische nageling, daar is het ijzer te dun in verhouding tot zijn afmeting; weer een andere is de kwaliteit van het ijzer slecht, zoodat het niet gelascht kan worden, enz.

Het doel van dit artikel is in hoofdzaak om de smeden, welke over een krachthamer beschikken, er op te wijzen, dat zij gemakkelijk met eigen middelen hoefijzers kunnen maken, geheel naar hun eigen principe,

zooals de practijk hun dat geleerd heeft.

Voor dit doel eigent zich het beste de glij- of valhamer. Dit is namelijk de eenvoudigste en goedkoopste krachthamer. De slagen zijn te regelen door het hoog of laag neerkomen van den hamer. De hamer glijdt hierbij nauwkeurig tusschen de voeringstangen, zoodat een zijdelings verschuiven, zelfs van een millimeter, niet kan voorkomen.

Voor het doel, dat wij ons voorstellen, is een hamergewicht van 100 K.G. zwaar genoeg. De slaghoogte is ook hierbij van eenigen invloed, welke ongeveer 3 meter moet bedragen. Wil men de slagen minder laten inwerken, dan ligt men den hamer minder hoog op. Meestal neemt men voor matrijswerk de eerste slagen krachtig, terwijl de andere slagen minder sterk zijn voor het loswerken van het voorwerp.

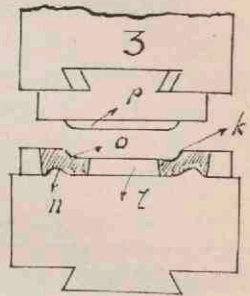
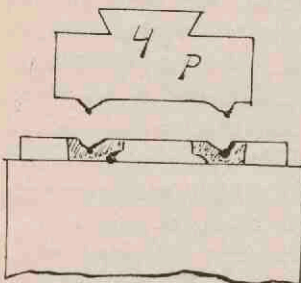
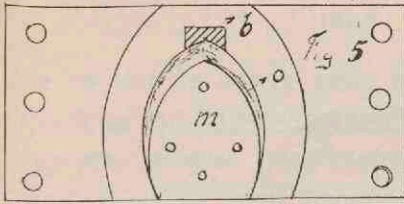

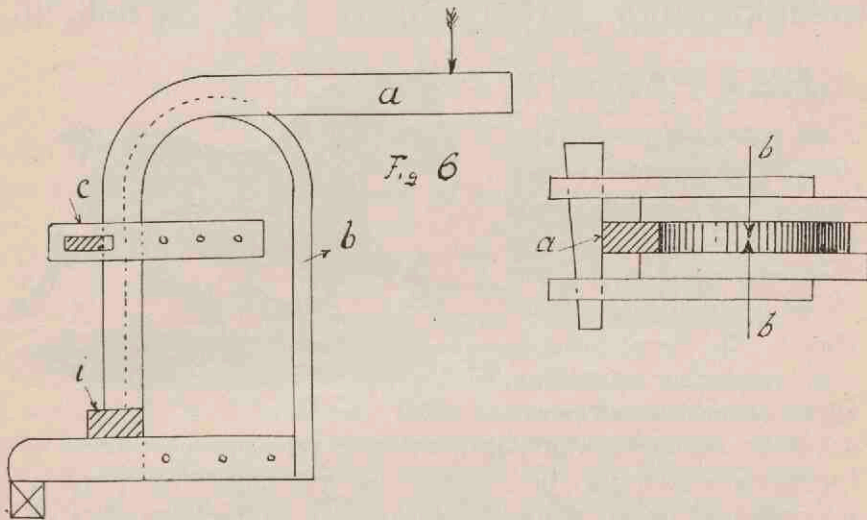
Fig. 1 vertoont een normaal hoefijzer, waarin bij *a* een verdikking is aangebracht; deze versterking is voor hoefijzers zeer gewenscht en wordt verkregen door het ijzer van *b* naar *a* te verwerken. De fabricatie gaat nu als volgt: de staaf wordt gebogen door middel van een werktuig, dat in fig. 6 geteekend is. Het ijzer wordt roodheet gemaakt en gebogen, zooals duidelijk uit genoemde figuur is te zien, en door de pijl wordt aangegeven. Moet het ijzer korter worden, dan verkrijgt men dit, door bij *i* een stukje ijzer onder te leggen; het geheel kan in een aambeeld of gatenschijf geplaatst worden.

Nadat het ijzer de gewenschte ruwe vorm bezit, legt men het in de matrijs, naar fig. 3 of 4, en slaat den hamer met de daarin vastgespiede bovenmatrijs op het ijzer. Het gearceerde in die figuren vertoont het reeds ingeslagen ijzer. Het onderscheid der beide ijzers bestaat daarin, dat het hoefijzer volgens fig. 3 in tegenovergestelde richting

conisch is als de hoof; echter is het gemakkelijker te maken, daar het op deze wijze gemakkelijk uit de matrijs lost. Zooals men ziet is de nageling in het onderstuk bij *n*, terwijl in het bovengedeelte bij *p* de uitronding *o* is bevestigd. Opdat deze afronding ook werkelijk en gemakkelijk in het ijzer ingeperst wordt heeft men bij *r* in het middenstuk een verdieping gemaakt, waarin het overtollige ijzer gedreven wordt, dat door een scherpe kant *k* afgesneden wordt. Fig. 2 vertoont de matrijs van boven gezien,

waaruit blijkt, dat deze door iederen smid uit verschillende stukken kan worden samengesteld en waardoor het ook mogelijk is verschillende modellen en nummers te slaan. Fig. 5 daarentegen vertoont de conisch, zooals de hoof verloopt. Voor regelrechte massa-fabricatie is het echter noodzakelijk de matrijs uit één stuk te maken, hetgeen meer arbeid vraagt en vooral door bekwame handen moet geschieden.

M.

ADVERTENTIËN.

De ondergeteekenden betuigen hierbij aan den Weledelgestrengen Heer **Dr. CALLANDAT HUET**, paardearts aan de Rij- en Hoefsmidschool, en aan den baas en de onderbazen der genoemde Inrichting, hun dank voor het van hun genoten onderricht.

K. VAN DER MAAR.
KATEN VEEN.
H. N. SMIT.

D. J. WENTINK.
H. MEMELINK.
G. J. WEGGELAAR.

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

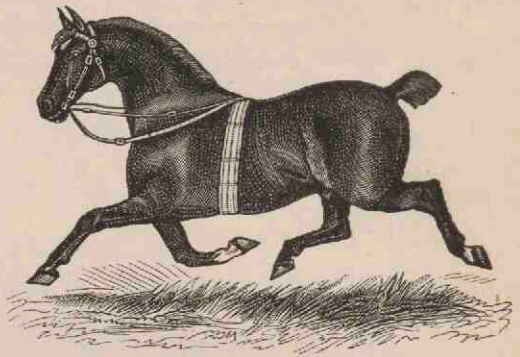
Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

Gemakkelijke bijverdienste voor Hoefsmeden

„HET PAARD”

is een geïllustreerd weekblad
voor fokkers, houders en lief-
hebbers van paarden, dat veel
gelezen wordt en zich kenmerkt
door een degelijken, prettigen
inhoud met **zeer goede afbeel-
dingen**. Het bevat artikelen
over: **verpleging en voeding,**
rijden onder den man en van

**den bok, verslagen van rijkskeuringen, concoursen-hippique, land-
bouwtentoonstellingen in binnen- en buitenland, paardenkennis,
fokkerij, hoefbeslag, paardenhandel, rennen en harddraverijen op de
lange baan, terwijl er tevens een vraagbaak aan is verbonden, zoodat de
abonné's op het geheele gebied, waarover het Blad handelt, vragen kunnen
stellen, die door speciale deskundigen voor de onderscheidene rubrieken
KOSTELOOS worden beantwoord.**

Onder de abonné's komen ook hoefsmeden voor. Het bevat dikwerf ver-
handelingen, die niet alleen belangwekkend voor hen zijn, maar vooral ge-
schikte onderwerpen van bespreking opleveren met eigenaren of koetsiers, die
bij het beslaan hunner paarden, tegenwoordig zijn. Het abonnement bedraagt
echter franco huis *f* 5.— per jaar, *f* 1.25 per kwartaal, waartegen menigeen
opziet. Dit behoeft nu geen bezwaar op te leveren, wanneer de zaak maar
wat handig wordt aangepakt. Juist door de geregelde aanraking met personen,
die zich voor paarden interesseeren, is de hoefsmid herhaaldelijk in de gele-
genheid om de aandacht op „HET PAARD” te vestigen en van tijd tot tijd

een abonné te werven.

Hiervoor kan **provisie** worden bekomen, zoodat het aangename met het
nuttige goed is te vereenigen.

**Proefnummers en voorwaarden betreffende provisie op aanvraag
gratis te bekomen bij den uitgever van „Het Paard” te 's-Gravenhage.**

KURKZOLEN!

De groote vraag om het hoefbeslag bruikbaar te hebben, zoowel voor de paarden als voor de wegen, heeft in Engeland aanleiding gegeven tot het uitschrijven van een belangrijke prijsvraag, waarvan de resultaten met groote belangstelling worden tegemoet gezien. Dezelfde vraag heeft de A. N. W. B. er toe geleid om een commissie samen te stellen uit paardenkenners en ingenieurs, waardoor een rapport is ontstaan, dat namens genoemden Bond door den heer H. J. C. van Lent te Tiel in een groot aantal plaatsen van Nederland voor hoefsmeden en andere belangstellenden is besproken. Daarbij is inzonderheid nadruk gelegd op het feit, dat er veel te veel kalcoenen worden gebezigd en deze voor de wegen altijd schade opleveren, — voor de paarden in den regel overbodig en nadeelig zijn te achten en ter slotte voor de hoefsmeden dienoverkomstig meestal nutteloozen arbeid geven.

De zeer uiteenlopende bestrating levert voor de gebruikspaarden in de groote steden een ernstig bezwaar op, terwijl uit een oogpunt van gladheid rondgelegde straten met scoriae-bricks nog het ellendigste zijn. Kort en geleden zagen wij op den hoek van de Charlotte de Bourbonstraat te 's-Gravenhage, vlak bij den overweg der Staatsspoor, een paard voor een wagen vallen, dat pas na geruimen tijd met behulp van zakken en kleeden eenigen steun kon worden verstrekt om weer overeind te komen. Eindelijk zal dan ook op grond van treurige voorbeelden, waarvan wij hier één aanhaalden, in den Gemeenteraad te 's-Gravenhage worden overwogen, om van dezen vorm van bestrating geen gebruik meer te maken.

Het beslag met kurkzolen neemt in den laatsten tijd toe en wij zagen bij den hoefsmid H. Weijermans, Zieke 161, te 's-Gravenhage, op vlotte en goede wijze het aanbrengen van dergelijke zolen, waarover van verschillende zijden gunstige verklaringen waren afgelegd. Wij zagen oude zolen onderweg nemen, die zich werkelijk zeer goed in de straalgroeven en tegen de ondervlakte der zool hadden aangepast en geruimen tijd goed waren blijven liggen, totdat het ijzer versleten was geraakt. De heer W. deelde ons mede, dat hij de zolen oorspronkelijk naar den benodigden vorm had besneden, doch dat in den laatsten tijd het hem veel beter voldeed door ze met een zaag te bewerken dan met het mes. Wij zagen goedsortige kurk en de hoefsmid vertelde ons, dat hij van deze soort elke zool leverde voor 10 cent per stuk. Indien hiermede de smid werkelijk voldoende verdienste heeft en regelmatig dergelijke kurk kan worden geleverd, dan komt het ons voor op dit oogenblik, voor de gewone gebruikspaarden in de groote steden, een der meest eenvoudige en meest bruikbare beslagvormen te zijn.

Het is volgens Lungwitz gewenscht om de ijzers bij de verzeneinden een ietsje bij te draaien om het losraken der zolen te voorkomen, doch de heer W. noemt zulks geen vereischte en doet het dan ook niet. Deze worden aan den buitenrand iets schuin bijgewerkt en wel zoo, dat de bovenzvlakte, die tegen de hoefzool moet drukken, iets grooter van omtrek is dan de ondervlakte, terwijl het natuurlijk aanbeveling verdient om de afhellende vlakte van het hoefijzer nauwkeurig en gelijkmatig te smeden en te laten doorloopen tot aan het einde der takken. De kurkzool moet volgens Lungwitz eerst in heet water worden gedompeld, alvorens te worden ondergelegd, doch ook dit is volgens

W. niet noodig, terwijl de verzorging van den hoof, wat reinigen en insmeren met bruine teer aangaat, bekend kan worden verondersteld.

Het zal ons aangenaam zijn van onze lezers, die ervaring met kurken zolen hebben opgedaan, hierover eenig bericht te mogen ontvangen.

VERSCHILLENDE ZIENSWIJZEN OMTRENT BESLAG BIJ AFWIJKENDEN STAND.

In het weekblad „Het Paard”, no. 16, 17, 18 en 19 van 1914, komen achtereenvolgens de volgende ingezonden stukken voor:

Mijnheer de Hoofdredacteur!

Naar aanleiding van het uit de Maart-aflevering van „De Hoefsmid” overgenomen stuk in „Het Paard”, handelende over het: „Beslag bij de keuringen” door H. v. L., acht ik het gewenscht, als vervolg op mijn ingezonden stuk in No. 13 van „Het Paard”,* onder het hoofd: *Stand van koot, kroon en hoofbeen*, alsnog een ieder, die geneigd [mocht zijn de zienswijze van H. v. L. voor juist aan te nemen, uit te noodigen, zonder voor- of tegeningenomenheid, zijne gedachten te laten gaan, over hetgeen door mij werd beweerd, geheel in tegenstelling met de zienswijze van eerstgenoemden Heer.

In eerstvermeld stuk „Beslag bij keuringen” staat het navolgende (11de en 12de alinea):

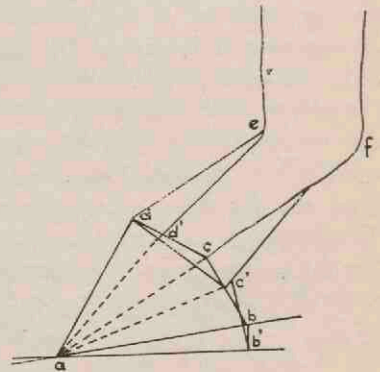
„Bij weeke kootstelling zal men den toon inkorten en de ijzers zoo lang, mogelijk nemen, zoo noodig achter iets verhoogen.

„Bij steile kootstelling den toon sparen en de verzenen de natuurlijke „afslijting geven, door een toonstukje aan te leggen.”

Ik beveel een ieder aan, die de kootstelling van zijn paard wenscht te verbeteren, juist het omgekeerde te doen; namelijk in het eerste geval den toon weinig in te korten, de drachten zooveel mogelijk; in het tweede geval den toon zooveel mogelijk in te korten, en de drachten zooveel mogelijk te verhoogen, d. w. z. niets of nagenoeg niets af te nemen en desnoods de ijzers daar ter plaatse te verdikken.

Het verhoogen der drachten doet de koot meer doortreden; het verlagen doet de koot steiler staan.

In fig. 4 van mijn ingezonden stuk in No. 13 van „Het Paard”* heb ik getracht aanschouwelijk aan te toonen, hoe de koot *meer* doortreedt, door het hoog houden der drachten of verdikken van het ijzer. Hiernevens zij nog eens, misschien ten overvloede, figuurlijk aangeetoond, wat er gebeurt als men de drachten verlaagt bij doorgezakt stand van de koot.

De beervoetige stand zij b. v. voorgesteld door $a b c d e f$ op den bodem ab . Verlaagt men nu de drachten dan komt, met den straal $a b$, b in b' ;

* Overgenomen in de vorige afl. van „De Hoefsmid”. Red.

met den straal ac , c in c' ; met den straal ad , d in d' . Alles draaiende om het punt a .

De nieuwe stand van den voet wordt dan $a b' c' d' e f$, op den bodem ab' .

De koot nadert nu den normalen stand, het paard meet hooger, de pezen zijn minder gespannen.

Zij, die een dergelijk paard ijzers met verdikte takken of hooge kalkoenen onderleggen, met het doel het paard bij de keuring grooter te doen meten, verkrijgen juist het omgekeerde van hetgeen zij verlangen, omdat de koot dan nog meer doortreedt.

Bij paarden, die te steil in de koot staan, moet men de drachten zoo hoog mogelijk houden, d. w. z. er zoo weinig mogelijk van afnemen en den toon sterk inkorten. Zoo noodig verdikt men de takken van het ijzer, en versmalt deze desnoods indien het ijzer te zwaar mocht worden geacht. In dit geval zal het paard iets minder meten, omdat de koot meer doortreedt, doch dit wordt weder goedgeemaakt door de dikkere ijzers.

De richting, die de kooten hebben, is m. i. een van de belangrijkste zaken die de keurmeester in het oog heeft te houden.

Ten slotte wensch ik alleen hieraan toe te voegen dat mijn inzicht gegrond is op eene toepassing van vele en vele jaren en dit eerst heb ontwaard, nadat ik, te goed geloovig, het verkeerde inzicht heb ontdekt. Alles werd mij op eenmaal duidelijk, toen ik mij het geval teekende. v. H.

(Uit „*Het Paard*” no. 16 van 17 April).

Mijne Heeren!

Velp, 22 April '14.

In N°. 13 van uw blad schrijft v. H. over stand van koot-, kroon- en hoefbeen.

In N°. 14 schrijft H. v. L. over beslag bij de keuringen.

En thans in N°. 16 is de heer v. H. weder aan het woord.

Beide houden precies het tegenovergestelde vol.

H. v. L. wil bij lage verzenen den toon zooveel mogelijk verkorten en het paard met dikke takken laten beslaan.

Dat heeft elke paardenman zoo geleerd.

Nu schrijft v. H. juist het tegenovergestelde en wil bij lage verzenen den toon lang laten, desnoods het ijzer dáár verdikken en niet meer aan de takken.

Mag ik U belcefd verzoeken uwe meening daaromtrent eens mee te deelen in Uw blad; immers op zoo'n wijze wordt men niet voorgelicht, doch eerder in de war gebracht.

Bij voorbaat dank en met ware hoogachting.

Uw. dw. Korthals.

Naar onze meening zijn de heeren v. H. en H. v. L. het veel minder oneens dan zulks lijkt. De heer v. H. zoekt door het beslag verbetering van den stand en overeenstemming van koot-, kroon-, en hoefrichting, terwijl de heer v. L. in N° 14, 3de, 4de en 5de regel v.o. (middelste kolom van „Beslag bij de keuringen”) eveneens zegt: „te voren moeten de hoeven worden besneden naar gelang van den stand, zoodat hoefas en voet as in elkaars verlengde vallen.”

De heer v. H. bespreekt in n° 16 alleen steile en weeke kootstelling bij gebroken hoef- en voet, terwijl beide immers ook kunnen voorkomen indien de richting van koot, kroon en hoef eenzelfde is. Het spreekt vanzelf dat de aard van het besnijden en het te bezigen ijzer verschillend behooren te zijn, alnaarmate de koot-kroon-hoefas van nature gebroken of ongebroken is.

De heer v. L. heeft reeds een antwoord ingezonden, doch de plaatsing hiervan kan, in verband met daarbij opgegeven figuren, pas de volgende week geschieden.

Red.

(Uit „Het Paard” no. 17 van 24 April).

BESLAG BIJ DE KEURINGEN.

In het no. van „Het Paard” van 17 April j.l. waarschuwt de heer v. H. voor mijn advies gegeven voor het besnijden van den hoef en het beslag bij afwijkenden stand en komt op grond van een teekeningetje tot tegenovergestelden raad.

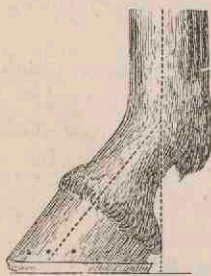

fig. a.

Op grond van den anatomischen bouw en de physiologische werking van den voet van het paard *vermeen ik bij mijn advies te mogen blijven*. Beziet men den stand van den voet van terzijde dan onderscheidt men:

1°. *de normale kootstelling*, waarbij de voet, en de hoefas in één lijn liggende, met den bodem een hoek vormt van pl.m. 50 graden.

Deze normale is niet willekeurig gesteld, doch berust op het feit dat de lichaamszwaarte, loodrecht in het midden van den kogel vallende, gedeeltelijk wordt

overgenomen door koot-, kroon- of hoefbeen, waarvan de as, door het hoefgewricht gaande, midden op den straal valt, terwijl een ander deel loodrecht naar beneden drukt, dus gedragen wordt door de buigpezen en den ophangband van het kroonbeen. De grootste last valt dus midden in *het steunvlak*, het meest gunstige moment voor hoef, kogel en pezen.

2°. *de weeke kootstelling*, waarbij de hoefas een kleineren hoek met den bodem maakt, en steeds een langen toon en lage verzenen aanwezig zijn, valt de lichaamslast meer op het achterste deel van den hoef. De krachtige werking van het hoefmechanisme werkt hier als schokbreker, waardoor te sterke rekking van de pezen wordt voorkomen en hebben deze paarden meestal een aangenamen veerkrachtigen gang.

Maar ook hebben de hoeven een sterke slijting van de verzenen, waardoor de slijting vrij wel gelijk is aan den hoorn-groei — *van daar mijn advies: Spaar de verzenen*.

Om den lichaamslast, die door den voet gaat, weer zooveel mogelijk in het midden van het steunvlak te brengen, laat ik het ijzer opschieten *door den toon in te korten, beter gezegd stomp af te breken en opzet geven*, en een lang ijzer onder te leggen. Omdat de verzenen bij weeke kootstelling dikwijls zóó laag zijn, dat de straal te grooten druk zou ondergaan, zeg ik nogmaals

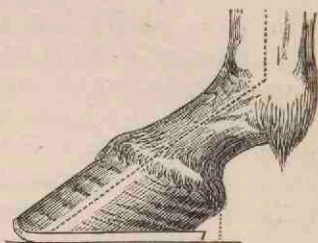

fig. b.

zoo noodig achter iets verhoogen, om den straal iets van den bodem te brengen.

Wanneer de heer v. H. aanraadt om hier de verzenen zooveel mogelijk te besnijden en den toon weinig in te korten, dan komt zoo het idee bij mij op dat de geachte Schrijver weke kootstelling verwacht met beersokkigheid (fig. e). Bij weke kootstelling zijn de verzenen meestal zóó laag, dat er niet te besnijden valt en de toon wordt dan zoo lang dat het paard er over valt; zoo men het advies van den heer v. H. volgt, wordt de voetas naar achter gebroken, wat altijd uit den booze is (zooals bijv. in figuur c, bij a).

Door in te korten, d.w.z. stomp afbreken en opzet geven, wordt de vorm van den hoof mooier; ik verander niets in den stand, vergemakkelijk den gang van het paard omdat de hoof nu over den toon kan rollen en daardoor spoedig

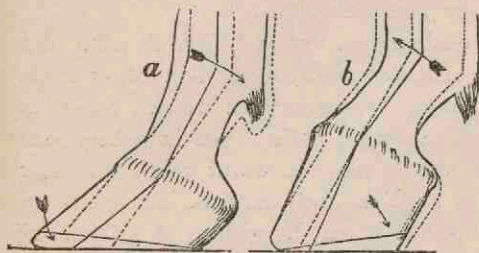

fig. c.

opgenomen kan worden, waardoor het klappen in de ijzers wordt voorkomen.

Bij steile kootstelling (fig. d) spaar ik den toon en laat, waar het kan, de slijting van de verzenen aan de natuur over (ik ben dus ook bang om ze te laag te maken), welke bij de voorbereiding voor de keuringen niet groot zal zijn. Voor gewoon gebruik geef ik voor dezen stand aan: *gelijmatig besnijden van den hoof over-eenkomende met den hoorngroei* en een vlak ijzer. De

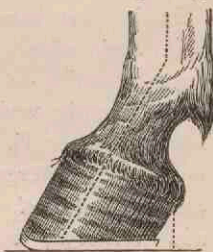

fig. d.

heer v. H. wil hier *den toon inkorten* en *de verzenen verhoogen*. Behalve dat de vorm van den hoof er niet mooier op wordt, krijgen we hier weer een gebroken hoofas naar voren, waardoor het paard sterker in de pezen moet doorzakken, welke abnormale zakking spoedig aanleiding zal geven tot pijnlijkheid, waardoor het paard minder zal doortreden en nog steiler gaan staan in de koot.

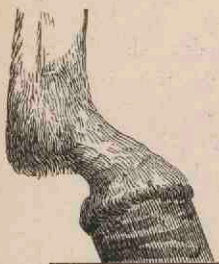

fig. e.

Bij beervoetigen stand (iets anders dan weke kootstelling) zal door verlaging der verzenen, de stand beter worden, *mits* de oorzaak van de beervoetigheid (fig. e) niet is gelegen in sterke slijting of in ziekte van de pezen of van den hoof.

Tiel, 22 April 1914.

H. v. L.

(Uit „Het Paard” no. 18 van 1 Mei).

Mijnheer de Hoofdredacteur!

Ik wensch liever niet tot de volgende week te wachten, om eerst kennis te nemen van het antwoord van den Heer H. v. L. op mijne ingezonden stukken in de nummers 13 en 16 van „Het Paard” en acht het beter U al dadelijk te melden dat ik, met niet geringe verwondering in n° 17 las, dat „naar Uwe meening de Heeren v. H. en H. v. L. het veel minder „met elkander oneens zijn dan zulks lijkt.”

„De heer v. H.” zegt U „zoekt door beslag, verbetering van den stand

„en overeenstemming van koot-, kroon- en hoefbeen-richting, terwijl de Heer „v. L. in n°. 14, 3de, 4de en 5de regel v. o. (middelste kolom „Beslag bij „keuringen”) eveneens zegt: „te voren moeten de hoeven worden besneden, „naar gelang van den stand, zoodat hoefas en voetas in elkaars verlengde „vallen”.

„De heer v. H. bespreekt in n° 16 alleen steile en weke kootstelling bij „gebroken hoef- en voetas, terwijl beide immers ook kunnen voorkomen, „indien de richting van koot, kroon en hoef eenzelfde is.” (1)

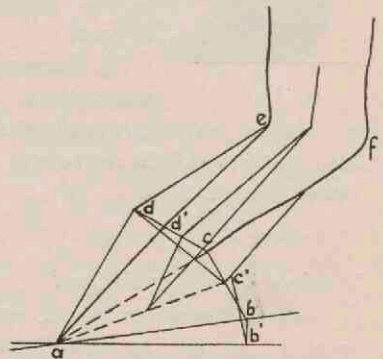
In de eerste plaats moet ik dus mededeelen, dat ik blijf volhouden, dat onze zienswijzen lijnrecht tegenover elkander staan, zooals ik vroeger reeds duidelijk heb te kennen gegeven. Dat de beenen moeten worden besneden „zoodat hoefas en voetas in elkaars verlengde vallen” ben ik geheel eens en spreekt van zelf, althans als door voetas verstaan wordt zooals ook door U: de aslijn die door *koot-, kroon- en hoefbeen* gaat, maar ik kom op tegen de middelen die de heer H. v. L. aanhaalt om dit gedaan te krijgen; zij zijn volkomen in tegenstelling met de mijne.

In 't kort samengevat zij gezegd: dat als de aslijn gebroken is, *bij te steile koot*, zooals fig. 2 van mijn ingezonden stuk aangeeft (No. 13 van „Het Paard”) de drachten hoog moeten worden gehouden of kunstmatig verhoogd door het ijzer en dus *niet verlaagd*, zooals de heer H. v. L. voorstaat en als de aslijn gebroken is in tegenovergestelden zin, zooals fig. 3 aangeeft bij *doorgezakten koot*, de drachten moeten worden verlaagd en *niet verhoogd*, zooals de heer v. L. verlangt. Alzoo in beide gevallen het tegenovergestelde.

Ten slotte spijt het mij dat een man, die zich voor het jacht- en terreinrijden zoo verdienstelijk heeft gemaakt als de heer Korthals, door die tegenovergestelde zienswijze in de war wordt gebracht en niet voorgelicht. Ik zou ZEd. willen aanraden, de figuren gevoegd bij mijne ingezonden stukken in No. 13 en No. 16²⁾, nogmaals aandachtig te raadplegen en als hij dan nog twijfelt de praktijk ter hulp te nemen, om zijne overtuiging te vestigen. Onder de vele paarden, die Z.Ed. bij het jachtrijden gebruikt, zal er wellicht een zijn, die door veel gebruik allicht iets steiler in de kooten is gaan staan. Door tusschenkomst van de redactie ben ik bereid Z.Ed. een middel aan de hand te doen om het *herhaaldelijk* afnemen van de ijzers te voorkomen.

v. H.

Vrijdag 24 April '14.

1) Dit laatste betwijfel ik ten zeerste, terwijl ik moet opmerken dat ik in No. 13 het tegenovergestelde geval (te steile koot) reeds uitvoerig had besproken. v. H.

2) Duidelijkheidshalve opnieuw toegevoegd. R ed.

Bij vergelijking der onderscheidene figuren blijkt het o. i. overtuigend dat

Mijnheer de Hoofdredacteur!

Door de plaatsing van mijn ingezonden stuk van 24 April in no. 18 van „Het Paard” ná *dat* van den heer H. v. L. van 22 dezer, heeft het er veel van of het mijne, onder eerstgenoemde dagteekening, een antwoord is op het zijne, hetwelk geenszins het geval is, zooals U is bekend.

Ik zie mij daarom genoopt op dat van 22 April van den Heer H. v. L. alsnog te antwoorden, te meer daar die heer het beoordeelt, als alleen grond zijnde op een „teekeningetje”, terwijl Z.Ed. zich grondt op de „anatomische en physiologische werking” van den voet.

Nu gevoel ik in dit geval heel weinig voor die geleerdheid en is het mij niet eens duidelijk wat de physiologie — dit is de leer der levensverrichtingen — er mede te maken heeft. Dat bij het gedeeltelijk overnemen van den lichaamslast door de as van koot-, kroon- en hoefbeen, dit gedeelte midden op den straal valt, zooals de Schrijver beweert, is in strijd met de ontbinding der krachten. Het zou mij te ver voeren hierop nader in te gaan. Wij kunnen de statica er buiten laten.

Mijn „teekeningetje” stelt eene doorsnede van den voet voor; het is een wiskunstige figuur, begrijpelijk voor een ieder, die onvooringenomen is en met de beginselen van de meetkunst eenigszins is vertrouwd.

De heer H. v. L. beweert in no. 18 — waarvan ik eerst nu kennis heb kunnen nemen —, dat ik *weeke kootstelling* met *beervoetigheid* of *beersokkigheid* verwar.

Vooreerst zij gezegd dat ik steeds heb gesproken van *doorgezakte kootstelling* *). Als deze verergert, wordt de stand *beervoetig*; ik verwijs hier naar de figuren *b* en *e* van zijn antwoord.

Bij deze laatste figuur laat hij de gebroken aslijn bij voorkeur weg, die ik er nu bij heb gevoegd (zie volgende blz. Red.) en teekent hij in figuur *b*, eene zoogenaamde weeke kootstelling en een ongebroken aslijn. Dez ongebroken aslijn kan hij alleen zoo voorstellen door in die figuur een abnormaal langen, schuin naar voren loopenden voet en lange koot te teekenen, noodig om de aslijn ongebroken te kunnen voorstellen, „pour le besoin de la cause” het papier is geduldig. Een

---

de verschillende zienswijzen worden veroorzaakt doordat de heer v. H. uitgaat van den stand met gebroken- en de heer v. L. van dien met ongebroken hoefas.

Het is bij keuringen herhaaldelijk voorgekomen dat eigenaren van paarden, meestal van hengsten, waarbij te steilen stand van koot, kroon en hoef werd aangetroffen, naar verbetering van dezen stand hadden gestreefd door de verzenen in te korten, en tot hun verbazing in plaats van verbetering een nog steileren kootstand kregen te zien. Toch is deze vergering verklaarbaar en een gevolg van een grootere spanning der buigpezen van kroon en hoef, die het dier kan opheffen door steiler in de koot te gaan staan en zulks dan ook doet. Red.

(u. „Het Paard” no. 18 van 1 Mei).

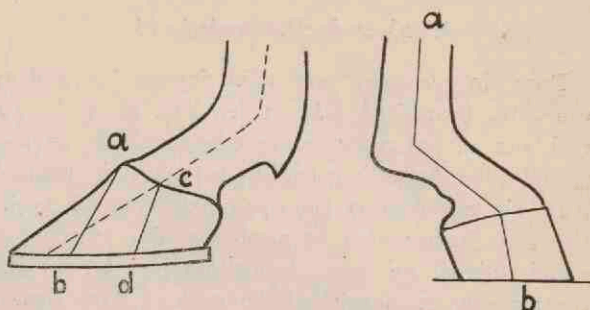
*) En niet van *weeke kootstelling*! Week in de koot kan een paard zijn bij alle standen van de koot; ik versta door week: *niet vast*.

paard dat bij uitzondering zulk een voet heeft, kan men van de keuringen gevoegelijk thuis houden.

In fig. *e* hebben wij de voorstelling van een beervoetigen stand, mijns inziens onjuist.

De stand van fig. *b* is veel meer beervoetig dan die van fig. *e*, welke laatste volgens mijne verklaring in het „teekeningetje”, door

der drachten al dadelijk een nagenoeg normalen stand van de koot zou kunnen krijgen (zie de figuur in no. 18). De pezen worden dan ontlast — de schortband eveneens, en het paard gaat steiler in de koot staan.

De daar door mij aangegeven meetkunstige figuur kan niet liegen; zij stelt een doorsnede voor van pijp, koot, kroon en hoef en de verplaatsing van alle deelen van den voet, als men ze om den toon laat draaien.

De redeneering van den Heer H. v. L. kan mijne verklaring, door „anatomische en physiologische werkingen” er bij te halen, niet wegeijferen. De figuur is wetenschappelijk juist, begrijpelijk en onomstootelijk waar voor iederen onbevooroordeelde, al is het maar een teekeningetje.

Ik moet hier nog aan toevoegen dat het den Heer H. v. L. te doen schijnt te zijn om bij keuringen de voeten „mooier” te maken, zooals hij zegt. Hij beveelt zelfs aan „den toon stomp af te breken”. *Mij* komt het voor dat het van het allereerste gewicht is de voeten der paarden zóó te besnijden en te beslaan, dat zij zooveel mogelijk den normalen stand, met eene ongebroken aslijn onder 45°, bereiken of naderen; dan zullen de paarden zich bij de keuring het best voordoen, terwijl het bovendien niet is aan te nemen dat de keurmeesters, door die zoo mooi gemaakte voeten, zich in hun oordeel zullen laten misleiden. —

En nu Mijnheer de Hoofdredacteur, U gelieft te zeggen aan het slot van mijn artikel van no. 18:

„Het is bij keuringen herhaaldelijk voorgekomen dat eigenaren van „paarden, meestal van hengsten, waarbij te steilen stand van koot, kroon „en hoef werd aangetroffen, naar verbetering van dezen stand hadden gestreefd, door de verzenen in te korten en tot hun verbazing in plaats van „verbetering een nog steileren kootstand kregen te zien. Toch is deze „verergering verklaarbaar en een gevolg van een grootere spanning der „buigpezen van kroon en hoef, die het dier kan opheffen door steiler in „de koot te gaan staan en zulks dan ook deed”.

Deze laatste gevolgtrekking is mij onverklaarbaar. Toen men nog niet had getracht, den verkeerden weg opgaande, de koot minder steil te doen worden door verlaging der drachten, stonden de paarden minder steil dan later, doch waren buigpezen en schortband meer belast en terecht, want zij doorliepen een grootere ruimte en hadden dan een grootere spanning,

waarop de natuur ook bij normalen stand heeft gerekend. Den nieuwen slechteren stand namen zij eerst aan toen de drachten nog lager werden gemaakt; het was een noodstand; de arme dieren konden niet anders en toen juist begonnen zij volgens Uwe redeneering buigpezen en schortband te ontlasten? Begrijpe wie het kan! Ik moet hier denken aan een „slijp of the pen.”

Het lag mijns inziens voor de hand, onmiddellijk bij die hengsten het tegenovergestelde te doen: de drachten kunstmatig te verhoogen. De proef op de som was immers geleverd.

En nu ten slotte, U erkent zelf dat practisch werd aangetoond, dat door verlagen der drachten men tot een steileren stand kwam. Moet gij dan ook niet toegeven, dat bij doorgezakte koot door het verlagen der drachten de koot steller gaat staan? U voert zelf praktische bewijzen aan voor mijne stelling „*dat het doortreden van de koot wordt verkregen door de drachten te verhoogen, het steiler maken van de koot door ze te verlagen.*”

De normale spanning van schortband en pezen, bij normalen stand, is volkomen zooals de natuur het wil en de geheele inrichting berust op de heerlijke schokbreking, die ruiter en paard ondervonden, bij deze elastische spanning. Wij moeten haar in eere houden en alles doen om den normalen stand, die met den leeftijd achteruit gaat, zoolang mogelijk te behouden.

U voert zelf, mijnheer de Hoofdredacteur, praktische bewijzen aan voor mijne stelling, welnu doet nog een stap nader en erkent ruiterlijk dat gij het met mij eens zijt. Ik kan U verzekeren dat gij ook op uw gebied in goed gezelschap zijt. Overigens laat de practijk uitspraak doen, zooals ik reeds in mijn eerste ingezonden stuk heb aanbevolen.

v. H.

Naar aanleiding van 't bovenstaande kan ik kort zijn, daar ik den heer v. H. in toon en manier van schrijven *niet* zal navolgen. De heer v. H. is begonnen met voor mijn raad 'in zake besnijden en beslag bij weeke en steile kootstelling te waarschuwen, terwijl het blijkt dat ZEd. daar *iets anders onder verstaat*, dan door mij is beschreven; terecht heeft de Redactie daar reeds op gewezen.

De weeke kootstelling, met niet gebroken voetas, dus met lage verzenen en langen toon, komt meer voor dan de heer v. H. schijnt te weten en de vakmensen, waarvoor mijn stukje in „De Hoefsmid” was geschreven, hebben *daarmede* rekening te houden.

Wat den heer v. H. van het allereerste gewicht voorkomt bij het besnijden en beslaan, is ook reeds door mij in „Het Paard” van 3 April j.l. aangegeven (5de regel v. o.); door *stomp afbreken* van den toon verander ik daar niets aan, terwijl het „*mooier*” maken van den hoof niet ten koste van hoof en beenen geschiedt, doch in het belang van het gebruik.

H. v. L.

Het stuk van den heer v. L. in no. 18 diende aan dat van den heer v. H. vooraf te gaan, omdat het niet alleen eerder was ingekomen, maar ook een antwoord inhield op een vorig betoog van den heer v. H.

Van onze toevoeging in no. 18 hebben wij niets terug te nemen. Met het oog op de groote toewijding van den heer v. H. willen wij onze opvatting

gaarne iets uitvoeriger toelichten, in de hoop dat de heer v. H. ons dan beter zal begrijpen en onze opvatting zal kunnen deelen.

Indien een paard steil in koot, kroon en hoef staat — natuurlijk niet zoo steil als een loodrechte lijn — dan denkt een eigenaar dikwijls, dat door inkorting der verzenen het paard genoodzaakt zal worden in den kogel meer door te zakken en iets vlakker in de koot te gaan staan. Door de inkorting der verzenen wordt echter de stand in den hoef schuiner gericht en moet de lijn langs de achtervlakke van koot-, kroon- en hoefbeen iets grooter worden en de pezen van hoef- en kroonbeenbuiger iets rekken, indien de voet as ongebroken blijft.

Deze pezen verdragen echter die plotselinge rekking niet. Deze rekking kan het paard nu alleen ondervangen door den stand in de koot nog steiler te maken dan hij reeds was en dit doet het dier, tot verbazing van den eigenaar, ook inderdaad. Er ontstaat dan een gebroken hoefas, in den trant als door den heer v. H. (zie eerste fig. op bladz. 56) is aangegeven en welke deze terecht wil verbeteren door den toon in te korten of door de verzenen te verhoogen. Wordt dit in toepassing gebracht, dan krijgt men den oorspronkelijken toestand terug met een volledig besnijden van den geheelen wand.

De heeren v. H. en v. L. gaan van verschillende standpunten uit (n.l. van verschillende standen, t.w. met gebroken en ongebroken hoefas) en kunnen het derhalve, naar onze meening althans, nooit eens worden.

(Uit „*Het Paard*” no. 19 van 8 Mei).

Re d.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op resp. 2 en 9 Mei zijn — na een verblijf van 5 maanden — vertrokken de leerlingen M. Binnema van Pieterzijk en B. Smit van Nieuwolda, beide met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift. — Op 4 Mei is als leerling toegelaten H. Oving van Buinen, gem. Borger.

Verder houden thans aan de Inrichting verblijf de leerlingen: J. Smid van Garmerwolde, S. Rozema van Peize en E. Boerma van Roden.

— **Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort.** In de laatste week van Maart werd, na gehouden examen, aan de volgende burgerhoefsmiden het diploma toegekend: K. van der Maar te Leens, D. J. Wentink te Zelhern, G. J. Wiggelaar te Wisch, H. Memelink te Winterswijk, K. ten Veen te Oldemarkt, H. N. Smit te Uitwierde;

alsmede aan de miliciens-hoefsmiden: J. Chr. Beemsterboer, 1e R. V. A., Oude Nieuworp, G. van den Berg, 1e R. V. A., Alphen a/d. Rijn, G. P. Grevengoed, 1e R. V. A., de Bilt, R. Scholte, 1e R. V. A., Winschoten, P. Schook, 2e R. V. A., Sliedrecht, P. M. Claassen, 3e R. V. A., Breda, P. A. Pierik, 4e R. V. A., Lichtenvoorde, H. Pastoor, 1e R. H., Spijk, A. H. Dikkes, 2e R. H., Made, H. Kramer, 3e R. H., Zwijsdrecht, B. Reef, 4e R. H., Delden.

Op 1 April zijn ter opleiding aangekomen de burgerleerlingen: W. Kamps te Eext, gemeente Anloo (Drenthe), H. Jansen, id., W. Mijnbeek te Barneveld.

Dr. Gallandat Hu et.

— **Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw. Hoefbeslagcursussen 1912—1914.**

1°. *Bergen-op-Zoom*. Aantal deelnemers: 7. Examen gehouden te Breda op 22 April. Geslaagd: C. Baselier te Nieuw-Vosmeer; J. van Doorn te Fijnaart; M. Bernaards te Bergen op Zoom; J. Schetters te Woensdrecht; A. van Doorn te Fijnaart; A. Krens te Wouw; P. Smits te Roosendaal.

2°. *Breda*. Aantal deelnemers: 6. Examen gehouden op 22 April. Geslaagd: Joh. P. Hooijdonk te Breda; A. Ermes te Dongen; L. Hessels te Rijsbergen.

3°. 's *Hertogenbosch*. Aantal deelnemers: 23. Examen gehouden op 23 en 24 April.

Geslaagd: A. J. de Rooij te Nuenen; J. van Veldhoven te Moergestel; H. A. van Dalen te Boekel; P. Schoonwater te Escharen; J. Hol te Alphen a/d Maas; J. Hendriks te Erp; J. C. van de Mortel te Deurne; A. van den Eerden te Schijndel; M. Pijenburg te Schijndel; E. Schoonwater te Escharen; W. Lemmens te Borkel en Schaft; A. van Steenbergen te Nistelrode; W. van Lamoen te Udenhout; A. J. Schiks te Gassel; C. van Lamoen te Best; G. van Bussel te Vught. M.

— **Machinale hoefijzers.** Eerstdaags zal bij het leger op meer uitgebreide schaal een proef worden genomen met machinale hoefijzers uit de fabriek „Hippos” te Dordrecht. Beschikbaar zullen worden gesteld de paarden van 2 batterijen v/h. 1e regiment Veld-Art. te Utrecht en die van twee halve escadrons v/h. 3e regiment huzaren te 's-Gravenhage. +

— **Hoefbeslagexamen te Deventer, 1e gedeelte 1913—1914.** Het examen had plaats op 9 Mei; verschenen 19 deelnemers van den dubbelen cursus hier gehouden, onder leiding van den heer Vlaskamp en den onderwijzer in practisch hoefbeslag S. van Angeren.

Geslaagd tot het bijwonen van het 2e gedeelte van den cursus: G. Dollekamp te Holten, K. Velthuis te Holten, H. Franken te Heeteren, gem. Raalte, H. J. Mulder te Bathmen, G. Boerhof te Okkerbroek, C. M. Kraan te Deventer, A. J. Brummelkamp te Deventer, G. Jansen te Teuge, H. Scheuter te Deventer, G. Berends te Heeten, H. Kemna te Teuge, J. Vegterlo te Broekland, gem. Raalte, A. Haverkamp te Teuge, M. Roessink te Olst, C. van Oorsprong te Loenen.

Aan 4 candidaten moest het bijwonen van het 2e gedeelte van den cursus worden geweigerd.

Een candidaat was niet aanwezig wegens ziekte; omtrent zijne toelating zal bij het begin van het 2e gedeelte worden beslist. De deelnemers aan den cursus, Spijkerman en Haverkamp te Deventer, namen aan het examen niet deel, wijl zij reeds van het diploma van hoefsmid zijn voorzien. M.

PERSOVERZICHT.

In de *April-aflevering* van „*Der Hufschmied*” wordt uit een Oud-Engelsch werk, uit het jaar 1662, een merkwaardige mededeeling gedaan over den *klemhoef*. De schrijver noemt den klemhoef een inkrimping van den geheelen hoef in het bovenste gedeelte, terwijl aan de verzenen het vel er overheen groeit.

Het lijden ontstaat z. i. doordat de paardenhoeven op stal te droog worden gehouden of de ijzers te vast liggen, of door onnatuurlijke hitte na afmattende ritten. De dieren gaan veelal kreupel, de hoeven zijn warm en bij beklopping hoort men een hollen toon. Door sommige schrijvers van dien tijd wordt het „droge stijfheid” genoemd.

Ter genezing wordt aangegeven:

1 pond spekzwaard, $\frac{1}{4}$ pond witte zeep, een handvol balsem, evenveel laurierbladen, 4 takken ruit, samen te koken en deze brij om de 5 dagen op de kroon te leggen.

Behalve dergelijke smeersels, die bij alle methoden van behandeling dienst doen, wordt aanbevolen halvemaan-ijzers onder te leggen en de venwand te verdunnen tot het bloed doorzweet, of wel aan weerszijden onder de kroon een gleuf te snijden en het paard een maand lang, elken dag 1—2 uren, op lossen bodem te laten loopen.

Weidegang wordt mede aangeraden. Ook de methode „Thary” wordt reeds eenigszins aangegeven; men besnijdt de zool en den straal zoo dun, dat het bloed doorzweet en legt daarna een gewoon ijzer onder.

Men ziet dat, hoewel toen reeds eenige goed doordachte begrippen omtrent de behandeling van den klemhoef bestonden, wij sinds dien heel wat verder zijn door het gebruik van de Engelsche hoefzool, de hoefbuffers en ook door toepassing aan de operatieve methode van Defays.

Maar vooral dient er aan herinnerd dat de smid thans het ontstaan van den klemhoef tracht te voorkomen en onderscheid weet te maken voor het beslag van den ongeneeselijken klemhoef, na verbeening van de hoefkraakbeenderen ontstaan.

— *Radicale behandeling van den knolhoef bij een jongen „Belg”.* De toonwand werd weggenomen (boven 7 c.M., onder 16 c.M.), nadat sleuven in den hoornwand waren getrokken en deze achter de witte lijn met elkander verbonden. Na verwijdering van de woekerende vleeschplaatjes en het bovenwaarts gebogen deel van den zoolrand, werd het zieke deel gedeinfecteerd met jodoform, aether en jodoformgaas gedekt en het defekt door een in warm water geweekte guttaperchaplait gesloten; rondom werd een drukverband gelegd.

Dit verband bleef 2 maanden liggen, waarna een balkijzer, met sterken opzet, kon worden ondergeslagen en voorts een teerverband aangebracht.

De andere hoef werd, 4 weken na de eerste operatie, op dezelfde wijze met succes behandeld. (u. D. Th. W.)

ADVERTENTIËN.

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor **H.H. Vecartsen** uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

HOEFSMID.

Bekwaam Hoefsmid,
v. goede getuigen voorzien, zag zich gaarne
geplaatst. Adres Zuid-
wal 41, den Haag.

DE GEBROKEN VOET-AS.

Nu de Redactie van dit maandblad de geheele polemieek tusschen v. H en H. v. L. in haar nummer van 15 Mei 1914 uit „Het Paard” heeft overgenomen, kunnen de vakmensen daarover hun oordeel laten gaan en mogelijk hunne meening hier mededeelen; doch dan gaat het er niet over: wat mijnheer A. of B. onder weeke kootstelling verstaat, doch wat algemeen daaronder wordt verstaan in de leer van het hoefbeslag.

Mogelijk ware het ter wille van de duidelijkheid beter geweest, in mijn stukje in de Maart-afl., niet te spreken van weeke- en steile kootstelling, maar resp. van spitsen hoef met langen toon en lage verzenen en van steilen hoef met stompen toon en hooge verzenen, beide met ongebroken hoef-as. Doch, ik schreef voor smeden en voor hen was de uitdrukking duidelijk genoeg.

Thans zal ik in het kort de gebroken hoef-as behandelen. Wat men daaronder verstaat, is in vroeger schrijven voldoende aangegeven. Ze kan haar oorzaak vinden in afwijkenden bouw van het paard, of wel een gevolg zijn van ziekelijke aandoening van gewrichten of pezen, maar ook ontstaan door verzuimd of slecht beslag.

A. De voet-as kan naar achter gebroken zijn:

a. bij weeke kootstelling, waarbij de hoef een langen toon en lage verzenen heeft. Deze krijgt men wanneer de verzenen te laag worden gesneden, — door te korte hoefijzers, maar vooral wanneer de ijzers veel te lang onder blijven liggen. Bij onbeslagen hoeven krijgt men hetzelfde, wanneer deze niet worden besneden en de paarden onvoldoende beweging hebben. ¹⁾

Om hier verbetering te brengen moet de toon worden ingekort, opzet gegeven, de verzenen gespaard en zoo noodig door verdikte takken of kalkoenen de voet-as hersteld.

b. bij steile kootstelling, met stompen hoef en neiging tot bokhoefvorming. De oorzaak is gelegen in verzuimde hoefverpleging op jeugdigen leeftijd; bij beslagen paarden, wanneer de toon te veel wordt ingekort en bij het gebruik van *hooge kalkoenen*; ook verkorting van de buigpezen door ontsteking veroorzaakt dezen stand.

Hier zal men zeer voorzichtig moeten zijn met ingrijpen; dikwijls zal men de verzenen kunstmatig nog moeten verhoogen.

B. De voetas is naar voren gebroken, waarbij steeds stompen hoef, met neiging tot bokhoef. Deze zoogen. beersokkigheid gaat steeds gepaard met een rechten stand in de spronggewrichten.

Vooral op zeer jeugdigen leeftijd, bij jonge veulens, zien wij de beersokkigheid optreden, vooral wanneer zij lang gekoot zijn; alle weefsels zijn dan zeer rekbaar, zoodat de pezen zooveel mogelijk medegeven, waardoor zoo sterk doortreden volgt, dat de spoor den grond raakt.

Het is raadzaam in deze gevallen niet te vroeg in te grijpen, daar meestal, wanneer het niet te erg is, moeder natuur hier helpend optreedt. Op iets ouderen leeftijd kan men door voorzichtig besnijden en oordeelkundig beslag

---

(1) De te steile kootstelling van den heer v. H.

de voet-as zooveel mogelijk naar de normale worden gebogen. Bij oude paarden zal men zich bepalen tot gelijkmatig besnijden van den draagrand, naar gelang van den hoorngroei.

Bij chronische ziekten van pezen en gewrichten en bij chronische aandoeeningen van het voorste of achterste deel van den hoef, zal het paard trachten het zieke deel zooveel mogelijk te ontlasten of te ontspannen; het gevolg daarvan is een ongelijke belasting van den hoef, waarnaar de hoorngroei zich regelt en dikwijls de afwijkende voet-as ontstaat. Hier zal men zeer voorzichtig dienen te zijn met het verbeteren er van en zal het verstandig zijn dit te doen in overleg met den veearts.

Men ziet dus dat bij de gebroken voet-as men niet met een algemeen regel kan aankomen, doch dat elk geval op zich zelf dient te worden beoordeeld.

H. v. L.

HOEFBESLAG MET KURKZOLEN TER VOORKOMING VAN LAGE OF INGETROKKEN VERZENEN (HIELEN).

Bij vergelijking van verschillende paarden en paardensoorten zal men zien dat de verzenhoogte aanmerkelijk verschillend is. Dat de verzenen bij gewoon hoefbeslag zeer veel te lijden hebben, blijkt wel 't sterkst daaruit dat vele laag of ingekrompen zijn geworden. Mijns inziens is dit licht te verklaren, als wij goed indachtig zijn dat de werking van 't hoefmechanisme zich in hoofdzaak bepaalt tot de verzengedeelten. Waar nu bij 't neerzetten van den voet de „hielen” zich uitzetten en bij 't optillen van den voet samentrekken, mogen deze zoo min mogelijk belast worden, aangezien zij anders bovengenoemde werking niet of onvoldoende kunnen verrichten, tengevolge waarvan zij te weinig voeding tot zich zullen nemen, waarvan in plaats van groei en uitzetting, inkrimpen en laag worden 't gevolg zal zijn.

Door 't aanbrengen van een kurkzool, waarop de hoefzool flink draagt en de straal in past, welke tevens meedraagt, ontlasten wij de hielen, waardoor zij hunne zoo noodige werking naar behooren kunnen volbrengen en behoed worden voor inkrimpen of laag worden; bijaldien deze gebrekkige toestand reeds bestaat, zal bij twee- of driemaal beslaan een aanmerkelijke verbetering zijn waar te nemen, terwijl na een half jaar de verzenen zich buitengewoon hard en veerkrachtig zullen ontwikkeld hebben. Nog wensch ik op te merken dat ik noch door het aanbrengen van verdikte takken noch na het besnijden der verzenen deze goed heb zien groeien of ontwikkelen. Volgens mijn meening zullen zij door verdikte takken nog meer gedrukt worden en de kwaal eer verergeren dan verbeteren ¹⁾, hoewel ik toegeef, dat, waar bij te lage „hielen” de pezen hebben geleden, deze misschien door verdikking der takken eenigszins ontspanning kunnen krijgen, waardoor tijdelijk een verbeterde gang ontstaat, welke echter ten slotte toch overgaat in nog grootere verstijving dan voorheen. Zulks kan men in een stad, waar de paarden meest op de keien loopen, dagelijks zien, alwaar men niet één paard met verdikte takken met een veerkrachtigen, doortredenden gang zal zien.

1) O.i. zal een goed gesmeed, goed passend en goed ondergelegd ijzer met verdikte takken verbetering geven doordat de lichaamslast meer op het toongedeelte en minder op de verzenen komt te rusten.

Red.)

Bij ondervinding heb ik kunnen constateeren dat paarden met lage „hielen,” beslagen met verdikte takken, slecht liepen en pijnlijke droge hoeven hadden; door 't aanbrengen van goed hoefbeslag met kurkzolen kregen zij stevige „hielen”, normale, gezonde, taaie hoeven met flinke steunsels, zool en wanden, terwijl de gang aanmerkelijk verbeterd was.

Paarden (althans op niet te hoogen leeftijd) met gewone of scheeve klemhoeven, herkregeven eveneens normale hoeven. De ondervinding heeft mij tevens doen zien dat door het doen dragen, dus medewerken, van den geheelen voet, van een onevenredig lang afgroeien van toon en zijwanden tegenover de verzenwanden geen sprake meer is, waardoor al te sterke drukking op de „hielen” eveneens voorkomen wordt.

Het bovenstaande wordt, bij vergelijking van hoeven en hoefbeslag en gebruik der legerpaarden tegenover de burgerpaarden, eveneens bevestigd. De hoefijzers der legerpaarden zijn, met 't oog op 't vangen of betrappen, meestal korter en aan de verzenen meer bijgedraaid dan die bij de burgerpaarden, hetgeen feitelijk nog meer aanleiding zou geven tot inkrimpen of laag worden der hielen, doch daar de legerpaarden zoo min mogelijk op de keien komen en meest in 't zand of op zachte wegen dienst doen, waar de *geheele voet 't lichaam draagt*, komen lage of ingekrompen hielen veel minder voor. Niet alleen dit gebrek echter komt daar minder voor. Veelal wordt den burgersmid door eigenaars of voerlieden 't verwijt gedaan dat hij te veel van de „hielen” afneemt, terwijl er dan in de meeste gevallen niets meer af te nemen is; waar de hielen zoo gegroeid zijn, dat zij eenigszins besneden moeten worden, zal dit in den regel geen kwaad maar wel goed doen. Trouwens als een legerpaard beslagen wordt, komt 't het maar zelden voor dat niet de geheele hoef, dus ook de verzenen besneden moeten worden, terwijl burgerpaarden heel vaak beslagen moeten worden, zonder dat er van de verzenen af te nemen valt. Mijns inziens een bewijs te meer dat 't mededragen van den geheelen voet dezen altijd ten goede komt.

Over 't geheel genomen komen hoefgebreken en daardoor ontstane gebrekkige standen bij 't legerpaard, ook al bereikt 't een hoogen leeftijd, bijna niet voor, terwijl de burgerpaarden bijna zonder uitzondering hoefafwijkingen hebben of krijgen. Om dezelfde reden ondervindt de militaire hoefsmid niet zooveel inzake hoefgebreken als de burgersmid en staan zijn handen, althans in den beginne, betrekkelijk verkeerd in een burgerhoefsmederij.

't Beste bewijs echter, dat te lage of ingekrompen of ook te steile en nauwe hielen ontstaan door verhindering der werking van 't hoefmechanisme, levert wel het paard zelf, daar bedoelde gebreken veel bij de voorvoeten en zelden of nooit bij de achtervoeten voorkomen. De beschouwing van den bouw van 't paard doet zien dat de hielen der voorvoeten, vallende onder de voorhand en 't voorste gedeelte van den romp, speciaal bestemd zijn om, in vereeniging met den straal, door de werking van 't hoefmechanisme den schok bij 't gaan te breken, alzoo bij te zware belasting 't meest gevaar loopen bedoelde gebreken te krijgen, terwijl de „hielen” der achtervoeten, vallende onder 't uiterste gedeelte van de achterhand, bijna niet belast worden en ook zelden gebrekkig worden.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Aan de Inrichting zijn achtereenvolgens als leerling toegelaten: op 18 Mei J. Kwant van Siddeburen, op 20 Mei P. Iwema van Mensingeweer, op 2 Juni A. Bos van Veendam. Sedert de vorige opgave zijn geen leerlingen vertrokken.

Verder houden aan de inrichting verblijf de leerlingen: J. Smid van Garmerwolde, S. Rozema van Peize, E. Boerema van Roden en H. Oving van Buinen gem. Borger.

— **Drenthe.** Van 12 — 16 Mei zijn in deze provincie op een 11-tal plaatsen keuringen gehouden ter inschrijving van merriën in het Drentsch Paardenstamboek, waarbij van de 194 aangeboden 71 inschrijvingswaardig zijn geacht. In het weekblad „Het Paard” komt een beknopt verslag van deze keuringen voor, waarin o.a. het volgende wordt gezegd: „De hoeven laten in Drenthe wat te wenschen over, hetgeen gedeeltelijk is toe te schrijven aan een minder goede hoefverzorging, door het verblijf in hokken met onvoldoende strooisel, doch in Zuidlaren, waar een klein aantal fokkers veel ambitie heeft, werden thans verscheiden dieren met werkelijk onvoldoende hoeven aangeboden. Laat men in dit opzicht toch niet te toegevend worden, want het Engelsche spreekwoord dat slechte voeten ieder paard van onvoldoende gehalte maken, is en blijft ten volle waar.

De eigenaar is steeds geneigd, bij het aanwijzen van onvoldoende hoeven, de schuld hiervan op den smid te werpen. Dit is meestal onjuist en dan tevens onbillijk. Tal van fokkers laten immers de dieren 3 á 4 maand onbeslagen, en de paarden kunnen van nature onvoldoende verzen en hierdoor zwakke voeten hebben.”

— **Vereeniging tot veredeling van het ambacht.** Het 15e jaarverslag dezer Ver. is uitgebracht op de 23 Maart gehouden ledenvergadering te Amsterdam, en is thans in druk verschenen. Hieruit blijkt dat de Ver. nu 225 personen en 34 Vereenigingen als leden telt, waarvan verreweg de meeste in Noord- en Zuidholland.

Opgave wordt gedaan dat zich in 1913 samen 239 kandidaten hadden aangemeld voor het afleggen van een proef als meester of gezel, op de daarvoor aangewezen plaatsen, waarvan zich 37 terugtrokken. Aan den meester-proef in het smeden hebben zich 8 en aan den gezellenproef 21 personen onderworpen, waarvan resp. 5 en 8 slaagden.

Aan de candidaat-meesters werden de navolgende opgaven ter uitwerking voorgelegd:

„Het maken van een ontwerp op $\frac{1}{10}$ der ware grootte van een wachthuisje aan een stoomtrambaan, van gegalvaniseerd gegolfd plaatijzer. De benodigde details op ware grootte. Materiaalstaat en begrooting”.

Van den geleverden arbeid wordt het volgende gezegd:

„Mochten wij in 1912 wijzen op uitstekend practisch werk, dit jaar valt hierover niet te roemen.

De oorzaak acht de Commissie hierin gelegen dat de kandidaten meestal in een bepaald gedeelte van het ambacht uitmunten.

Sommigen waren b. v. kranige bankwerkers, anderen weder uitstekende vuurwerkers.

Als plaatwerker muntte niet één uit; de oorzaak hiervan kan zijn onvoldoende bekendheid met het maken van uitslagen.

Het zal dan ook altijd moeielijk blijven om in eens voor vuur-, bank- en plaatwerk zóó te slagen, dat een toelaten tot het Meester-examen zonder practijk kan volgen.

Hoewel voor de Gezellen het slagen voor dien graad met „voldoende” mogelijk is, konden toch, om boven aangegeven reden, slechts weinigen tot het theoretisch gedeelte worden toegelaten. Zij, die slaagden, bleken de gelegenheid gezocht en gevonden te hebben om zich ook theoretisch te bekwamen.

Van de kandidaten voor het Meester-examen, waaronder eenigen die de vorige maal gedeeltelijk niet slaagden, kan gezegd worden, dat zij goed onderlegd bleken; de ontwerp-teekeningen waren goed, evenals de details en de begrootingen.”

— **Zuid-Holland.** Wegens te geringe aanmelding zal dit jaar te *Oud-Beierland* geen 2-jaarlijksche cursus in hoefbeslag geopend worden. De afdeling Oud-Beierland v/d. Holl. Mij. v. Landbouw had zich hiervoor anders opnieuw geïnteresseerd en een bedrag van f 100 in de kosten beschikbaar willen stellen.

— **Hollandsche Maatschappij van Landbouw.** In het jaarboekje van deze Maatschappij voor het jaar 1914 komt op bladzijde 93 het volgende vóór aangaande cursussen in hoefbeslag:

„Ook deze cursussen kunnen, evenals de cursussen in paarden- en veekennis door het Rijk worden gesubsidieerd en staan onder leiding van een gediplomeerd vee- of paardenarts. Aan den leider van den cursus is het theoretisch onderwijs opgedragen, terwijl het practische hoefbeslag wordt verstrekt door gediplomeerde hoefsmeden.

Om tot een cursus te worden toegelaten moeten de leerlingen minstens 20 jaar oud en phisiek goed ontwikkeld zijn, behoorlijk kunnen lezen en schrijven en ten genoeye van hen, die met het onderwijs zijn belast, het bewijs leveren van eenige bedrevenheid in het practische hoefbeslag.

Als regel geldt dat aan een cursus, zal deze voor Rijkssubsidie in aanmerking kunnen komen, de te geven leerstof over 2 jaren moet worden verdeeld. In het eerste jaar wordt de gezonde hoef behandeld en het vervaardigen van gewone en van winterijzers, het besnijden en beslaan van hoeven onderwezen. In het tweede jaar wordt het geleerde herhaald, worden de ziekten der hoeven en de afwijkende gangen besproken en het vervaardigen van ijzers voor abnormale hoeven geleerd.

Gewoonlijk worden tot het practisch onderricht slechts 8 leerlingen toegelaten. Telt een cursus een grooter aantal deelnemers, dan worden deze in ploegen van 8 verdeeld. Aan het einde van het 1e jaar heeft een overgangs-

examen plaats, terwijl aan het eind van den cursus een examen wordt afgenomen ten overstaan van eene deskundige commissie, ter uitreiking van een getuigschrift.

Bij de toekenning van het subsidie behoudt de Regeering zich het recht voor van goedkeuring van reglement en leerplan, van de benoeming van het onderwijzend personeel en van de commissie, ten wier overstaan het examen wordt afgenomen. Het bedrag der Rijksbijdrage is voor een 2-jarige cursus gemiddeld te stellen op f 400.—. Het toezicht op de cursussen wordt uitgeoefend door Commissiën van toezicht en door den Inspecteur van het Landbouw-onderwijs, die daarin wordt bijgestaan door den Rijkslandbouw-leeraar”.

— **Wedstrijd in Hoefbeslag in Doesburg**, ter gelegenheid van de Landbouwtentoonstelling, 19, 20 en 21 Augustus.

Art. 1. De wedstrijd heeft plaats op Donderdag en Vrijdag 20 en 21 Augustus, telkens des voormiddags ten 11 ure.

Art. 2. De deelnemers moeten de dagen van den wedstrijd te 10 uur bij de smederijen op het terrein aanwezig zijn, voorzien van gereedschap.

Voor den wedstrijd zal om paard en voet worden geloot.

Afdeeling Burgerhoefsmeden. Donderdag: het maken van een ijzer volgens opgegeven model, tijd 20 minuten. Inleggeld f 1,—. (Voor deze klasse worden geen prijzen uitgelooft.)

Vrijdag: het beslaan van een voet door de 16 beste deelnemers uit de vorige klasse (afnemen, maken en onderleggen van een voorijzer); tijd 45 minuten. 1e prijs: verguld zilveren medaille of f 25, 2e prijs: zilveren medaille of f 10, 3e prijs: bronzen medaille of f 5.

Voorts ontvangt iedere deelnemer, die een hoef naar den eisch beslaat, een getuigschrift.

De inschrijvingsformulieren moeten vóór den 15 Juli 1914 worden ingezonden bij den Secretaris der desbetreffende afdeeling, dat is voor deze rubriek de heer J. J. v. d. Stroom te Doesburg, en de verschuldigde gelden drie dagen na het ontvangen van het aangiftebewijs eveneens aan genoemde Secretaris, bij wien inschrijvingsformulieren verkrijgbaar zijn.

Aanvragen om voorwerpen ter opluistering of als reclame te mogen inzenden moeten vóór 1 Juli a.s. en vergezeld van een lijst der in te zenden voorwerpen bij den 2^{en} Secretaris der Reg.-Commissie, den heer H. L. Bouman te *Doesburg*, ingezonden worden.

PERSOVERZICHT.

— *Friesland.* De Vereeniging „Het Friesch Paardenstamboek” heeft 5 Juni te Leeuwarden vergadert. Aan het einde der vergadering hield de heer Joh. Plet, Rijks-veearts te Heerenveen, een voordracht over „*het nadeel van beslag met kalkoenen*”, waaromtrent het Leeuw. Nieuwsbl. het volgende verslag bevat:

„Spr. memoreert, dat men vroeger heeft besloten tot het houden van lezingen, om op de vergaderingen meer bezoek te krijgen. Deze vergaderin

toont echter niet veel resultaat van dit pogen, daar slechts weinig belangstellenden aanwezig zijn.

Spr. brengt in herinnering, dat de A. N. W. B. zich kant tegen de kalkoenen aan de hoefijzers, omdat daardoor de wegen bedorven worden; echter voor de paarden zijn de kalkoenen ook een groot nadeel. Het hoefbeslag is een noodzakelijk kwaad; zonder ijzer onder de hoeven slijten ze harder, dan dat ze groeien. Op Ameland, met zijn mulle wegen slechts is hoefbeslag onnoodig.

Voor de voeding of groei van den hoef is het echter noodig dat de kalkoenen verdwijnen. Kalkoenen helpen niet bij het aanzetten der paarden, daar de dieren met het voorste deel van den hoef aanzetten. Ook helpen de kalkoenen niet bij het rijden over de keien; ze zijn daarentegen vaak oorzaak, dat de pooten op keienbestrating een abnormalen stand aannemen. Tegen het uitglijden, bij plotseling halt-houden, gebruike men ook geen kalkoenen. Door dat plotseling stilhouden vermoeit men het paard.

Van groot nadeel voor de wegen zijn de kalkoenen; geen weg is er tegen bestand. Wie medebetaalt in de gemeentebelastingen heeft dus belang bij de afschaffing der kalkoenen.

Voor den smid zijn de kalkoenen ook nadeelig, daar ze hem, zoo hij 8 paarden per dag beslaat, f 120 per jaar kosten, zonder dat hij er iets meer voor beurt.

Als er sneeuw ligt hebben uitsteeksels aan de ijzers nut; dan brenge men schroefproppen of insteekproppen aan. Wanneer de sneeuw weg is, vervange men deze door lage, platte insteekproppen. Is de winter voorbij dan verwijdere men direct weer het scherpe beslag.

Er zijn vele middelen, om het uitglijden op gladde straten te voorkomen. Zoo heeft men het gutta-percha beslag, of het beslag bestaande uit een mengsel van kurk en gutta-percha; paarden, die voor de tram in 6 weken met gewoon beslag al last krijgen, kunnen met dergelijk beslag wel 6 jaar loopen. De kosten van 't laatstgenoemde beslag bedragen voor 2 paarden f 4.50. Het ballen door sneeuw is met dit beslag ook onmogelijk. De gewrichten enz. hebben ook minder te leiden. De concurrent van het paard, de auto, heeft overigens ook een middel verschaft om goed hoefbeslag te verkrijgen. Kapotte banden zijn uitstekend materiaal om gutta-percha hoefbeslag te krijgen, dat men tusschen hoef en ijzer aanbrengt. Uitglijden over het gladste asphalt wordt dan voor het paard onmogelijk.

Een der aanwezigen meent, dat kalkoenen voor het boerenwerk minder goed gemist zullen kunnen worden.

De heer Plet merkt op, dat men in de Betuwe, waar spr. ook met hetzelfde onderwerp optrad, reeds tot gedeeltelijke afschaffing der kalkoenen in 't boerenwerk overging en tot voldoening dergenen, die deze nieuwigheid invoeren."

— In de vergadering is voorts medegedeeld, dat het 2e deel van de hoef-smidcursussen dit jaar zullen worden gehouden te Dokkum en te Heerenveen.

— *Cursus Hoefbeslag te Haarlem.* In de cavaleriekazerne had Woensdag 15 April de uitreiking der diploma's plaats aan de geslaagde leerlingen van den cursus hoefbeslag, welke cursus ieder jaar vanwege de afdeling Haarlem

van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw wordt gegeven onder leiding van den majoor-paardenarts H. Vixseboxse.

De examen-commissie bestond uit de heeren gep.-majoor Lameris; Kruymel, rijksveearts en Vixseboxse.

Het aantal leerlingen bedroeg in den afgelopen cursus elf, die allen slaagden. Twee hunner met lof. De namen der geslaagden zijn:

P. E. Oudejans te Heemstede; M. Kaptein te Hillegom (met lof); G. Schouten te Hoofddorp; N. W. Smit te Vinkeveen; J. Kuiten te Texel; C. Groot te Wijde Wormer; P. Kool te Vijfhuizen (met lof); D. de Groot te Castricum; G. J. Kraak te Haarlem; J. Bas te Castricum; J. van Haaster te Rijnzaterwoude.

Met een hartelijke toespraak van den voorzitter, den heer Frans Lieftinck, werden de diploma's uitgereikt. In zijn rede herinnerde spr. er aan hoe de afdeling Haarlem alles geeft wat ze heeft, ja zelfs nog meer dan dat aan dezen cursus voor hoefbeslag, omdat hij zeer nuttig is. Het is een sociaal werk, dat aan velen ten goede komt. Iedereen toch weet hoe in vroeger tijd het paard verknoeid werd, kreupel werd, omdat het dier werd beslagen door smeden, die hun vak niet verstonden. De smederijen gingen van vader op zoon over en zoo werd het paard verwaarloosd; niet door onwil, maar door onkunde van de smeden. Het practisch en theoretisch examen is geen kleinigheid; de eischen, daaraan gesteld, zijn moeilijk, evenals het moeilijk is het hoefbeslag goed te maken, waardoor de bruikbaarheid van het dier niet weinig werd verhoogd. Het paard met een niet normalen hoef brengt bij het beslaan dubbele moeilijkheden mede. De hoefsmid is, wat spr. zou willen noemen, de orthopaedist van het paard. De orthopaedische schoenmakers nemen voor den mensch pijn aan den voet weg; datzelfde moet de hoefsmid voor het paard doen. Er steekt dan ook een groot nut in het onderwijs voor hoefbeslag, dat ook door het publiek ten hoogste wordt gewaardeerd. Het is voor de smeden een voorrecht op hun bordje te kunnen zetten: „Gediplomeerd hoefsmid”. „Gij allen hebt nu het diploma”, aldus richtte spr. zich tot de geslaagden, „behaald. Over het algemeen hebt ge bijzonder goed gewerkt. Twee zijn met lof vermeld, en een, De Groot, had op een enkel puntje na ook nog die onderscheiding gekregen.

Dat is ons een groote genoegdoening. Maar toch, denkt er om jongens,” vervolgde spreker, „dat ge hiermede er nog lang niet zijt; op uw diploma's staat: „Altijd leeren, altijd werken”. Dat ge als jongens van 19 jaar nu reeds zoover gekomen zijt, komt, omdat het lager onderwijs tegenwoordig zooveel beter is dan vroeger. „Wanneer ik u nu gelukwensch,” aldus ging de heer Lieftinck verder, „dan vraag ik van u de belofte, dat ge voort zult gaan u te oefenen en te bekwamen. Ge zult het paard in stand zetten, het laten draven en stappen, en dan zult ge zeggen: in dat dier zit het kapitaal van den eigenaar, mijn verantwoording, mijn eer; mijn werk moet goed zijn. Het gevoel van eigenwaarde moet ge steeds aankweken. Een man met eigenwaarde, gegrond op eigen werkzaamheid, staat in de maatschappij hooger dan een man met kapitaal: hij is iemand, die respect verdient. Gij allen kunt zijn een sieraad der maatschappij. Dat ge dit steeds zult zijn, wensch ik u gaarne toe.”

Tot majoor Vixseboxse sprak de voorzitter een woord van dank, daarbij den wensch uitende, dat hij nog lang zijn lievelingsvak zal mogen uitoefenen. Verder bracht spr. dank aan de examen-commissie; aan de Holl. Maatschappij van Landbouw en aan de afdeeling Haarlem, alsmede aan de Prov. Staten van Noord-Holland voor den steun, waardoor het mogelijk was den cursus te blijven geven. Ten slotte deed spr. de belofte, dat de afdeeling Haarlem zal voortgaan op den ingeslagen weg in het belang der maatschappij, daarbij den wensch uitsprekend, dat in den lande nog meerdere dergelijke cursussen zouden worden opgericht.

(u. Ned. Landb. Weekbl.)

— *Het Vakonderwijs.* Naar men aan de *Nieuwe Ort.* meldt is bij de regeering een wetsontwerp in voorbereiding, regelende de rijkssubsidie voor het vakonderwijs in Nederland. Het moet in de bedoeling liggen de subsidie te bepalen op 50 pct. Vroeger was die meestal 40 pct.

— *Autovermeerdering, — nog geen paardenvermindering!* In de „Sport Universel” geeft Paul Rousseau, een overzicht waaruit blijkt dat het gebruik van automobielen in Frankrijk aanzienlijk toeneemt, doch dat dit geen invloed heeft op de geleidelijke vermindering van paarden.

In de groote steden echter (b.v. Parijs) worden de paarden meer en meer door electriciteit en benzine verdrongen. Onderstaand staatje geeft dit duidelijk aan.

Jaar.	Automobielen in Frankrijk.	Paarden, Muilezels en Muildieren.	
		Frankrijk.	Parijs.
1899	1672	1238016	12845
1901	5386	1252042	12399
1903	12984	1275092	10821
1905	21569	1299351	9490
1907	31286	1314189	7989
1909	44769	1339598	6482
1911	64209	1350643	5105
1913	90959	1355310	4524

H. v. L.

— *Zelfsmerende wagenveeren.* De gebruikelijke wagenveeren moeten des te beter veeren, naarmate de afzonderlijke veerplaten bij het buigen en strekken van de veeren gemakkelijker van elkander kunnen glijden. Dit glijden wordt door het aanbrengen van een smeermiddel tusschen de verschillende bladen van de veer in zeer hooge mate vereenvoudigd. Een nieuwe,

door de *IJzer- en Staalkron.* beschreven, constructie van een zelfsmerende wagenveer van Amerikaanschen oorsprong, kan als een verbetering op dit gebied beschouwd worden. In elk einde van alle bladen van de veer is een holte geperst, welke, vóórdat de veer samengesteld wordt met een consistente, ook bij betrekkelijk hooge temperatuur, met vloeibare vetsoort gevuld wordt. Door de werking van de veer wordt het smeermiddel op de over elkander wrijvende vlakken der bladen verdeeld en deze blijven roestvrij en glad.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

SMIDSVUUR.

Onder een sterk smidsvuur verstaat men een zoodanig vuur, waarin men onder gewone omstandigheden rond ijzer van meer dan 80 m.M.³ en vierkant ijzer dikker dan 75 m.M.³ normaal op laschhitte kan brengen.

Het voor het smeden benutte laschijzer bezit een smeltpunt tusschen 1500 en 1600 graden. Laschstaal of smeedstaal smelt evenals het vloeistaal bij 1300—1400°, terwijl vloeijzer daarvoor op 1350—1450 graden verhit moet worden. Nu is het aan iederen smid bekend, dat bij het lasschen niet al het metaal vloeibaar gemaakt moet worden, doch alleen de oppervlakte der laschplaats. Men zal derhalve het normale laschijzer — in een sterk smidsvuur — op goede laschhitte moeten brengen en wel in hoogstens 25—30 minuten. Het vuur moet hierbij op gewone wijze in orde zijn gebracht. De soort van blaasinrichting speelt bij bovengenoemde cijfers eigenlijk geen rol, want ook met een blaasbalg laat zich drieduims ijzer goed lasschen en wij hebben zelfs in een sterk smidsvuur 4-duims wagenassen opgelascht, d.w.z. door opleggen dikker gemaakt, waarbij toch zeker een innige verbinding van het ijzer moet plaatsvinden.

In het onderstaande vinden onze lezers een tabel voor de verschillende afmetingen :

Zwakke vuren, b.v. bij een veldsmidse (wordt gebruikt in mechanische werkplaatsen, op karwei enz.) hebben, of benutten een normale vuurplaats van circa 70 c.M. vierkant; hierin brengt men tot 40 m.M. vierkant ijzer in circa 5 tot 10 minuten op een bruikbare laschhitte.

Middelmatige vuren, gebruikt voor werkplaats, kleine fabrieken enz., hebben een vuurplaat van 100 c.M. vierkant of naar verhouding rechthoekig 115 c.M. lang en 90 c.M. breed, met een hitte ontwikkeling, waardoor men tot 75 m.M. vierkant ijzer in 15 tot 20 minuten op voldoende laschhitte kan brengen.

Sterke smidsvuren gebruikt men in smederijen van iedere soort; deze hebben een vuurplaat van 120 c.M. vierkant, of een daarmede overeenkomend grondvlak, en de vuurinrichting moet een goede laschhitte in 20 tot 30 minuten afstaan aan ijzer van 75 m.M. vierkant en daarboven. Rond ijzer naar verhouding der doorsnede in dezelfde tijdruimte. Een hogere grens

is gesteld voor smidsvuren getrokken bij ijzer van 100 m.M. vierkant. Doorsneden daarboven vereischen bij het lasschen bijzondere kunstgrepen, als vooraf vastklinken der laschplaats of de lasch zoo in te richten, dat deze gedeeltelijk, en dus in meerdere hitten bewerkt wordt.

Boven deze maten gebruikt men voor de ijzerverbinding laschovens. Deze munten uit door een spaarzaam gebruik der ontwikkelde warmte, welke door de bijzondere inrichting der oven, waarbij rijkelijk partij wordt getrokken van de zuurstof der lucht, op eene plaats geconcentreerd wordt. De benooidigde luchtstroom (bij kolen of cokesvuring) wordt hierbij meestal door middel van geperste, gesloten ventilators geleverd, in tegenstelling met de zwakke vuren, waarbij de open windtoevoer geschiedt. Een bijzonder soort smidsvuren zijn die zonder kolen of cokes, welke met persgas bewerkt worden. Hierbij wordt de laschhitte ontwikkeld door een persgasmengsel van steenkoolgas, oliegas, watergas, acetyleengas, enz. M.

NUTTIGE WENKEN VOOR DE WERKPLAATS.

Kwaliteitsbepaling voor staal en ijzer. Nadat men de te onderzoeken voorwerpen goed gereinigd heeft, legt men ze in een met zwavelzuur verzadigde oplossing van caliumbiechromat, en neemt het na eenige minuten er weder uit. Werktuigstaal, met een hoog koolstofgehalte, wordt geheel zwart. Bij meerdere, gelijktijdig in dezelfde oplossing beproefde soorten, vormt de donkerste de beste kwaliteit. In de genoemde oplossing worden gietijzer en machinestaal grijs, terwijl walsijzer wit blijft.

Het oliën der veeren. De mechanische werking eener wagenveer is zoo eenvoudig, dat dit zelfs voor leeken als vanzelfsprekend schijnt, terwijl het in werkelijkheid niet zoo is. De elasticiteit der veer berust daarop, dat in verhouding tot den druk of de ontspanning de enkele bladen over elkander glijden. Hoe grooter de wrijving tusschen de veerbladen, des te meer zal de veer in zijn werking een stijf lichaam worden. Ja zelfs zóó gaan werken alsof hij uit één stuk vervaardigd was. Met de vermindering der wrijving rijst daarentegen zijn veerende werking. Bij alle met veeren uitgeruste voertuigen kan men stootend, hard rijden, hetgeen bij nadere beschouwing op de wrijving der veeren is terug te brengen. In opvallende wijze is dat bij automobielen te constateeren, daar zich hierbij de beweging, trots de pneumatic, vermindert, en na het smeren der veeren weer verbeterd. In den regel verkeert men in de meening dat de veeren alleen dan geolied moeten worden, als zij piepen of krassen. Bij nauwkeurige beschouwing blijkt het echter dat regelmatig gesmeerde veeren beter aan hun doel beantwoorden.

Bronslak voor ijzer. Kunstsmeedwerk en dergelijke voorwerpen, welke noch gezwart, noch gepolijst worden, beantwoorden het beste aan hun doel wanneer men ze met bronslak bedekt. Daar bij deze verf dikwijls het gebruik van verschillende kleuren vereischt wordt, kan zelden een gereed zijnde verf gekocht worden. Het zelf maken dezer bedekking is meestal zeer eenvoudig, terwijl het gevaar van mislukking is buitengesloten.

In een halve liter methyl-alcohol worden 112 gram schellak opgelost, en gelijktijdig 15 gram benzol bijgevoegd. De flesch wordt op een warme plaats

bewaard en dikwijls geschud. Nadat zich de schellak geheel heeft opgelost, zet men de flesch twee of drie dagen op een koele plaats, en wanneer het vocht geheel is opgeklaard, giet men dit voorzichtig af en sluit de flesch goed af. Deze heldere vloeistof kan voor fijn werk gebruikt worden. De in de eerste flesch gebleven zaken verdunt men met zooveel alcohol dat het zich met de kwast behoorlijk laat uitstrijken. Voor het gebruik filtreert men het door een fijne doek, en bezigt dit als grondverf, want in den regel zal tweemaal strijken voor ons werk noodzakelijk zijn. Om de kleuren der eigenlijke verf te krijgen mengt men de gefiltreerde oplossing met zooveel groen bronspoeder als noodig is. Daar het echter dikwijls noodig is om andere kleuren te hebben, mengt men voor donkere kleuren eenig lampezwart, voor lichtere wat rood of geeloker bij.

Het te schilderen ijzer moet natuurlijk zuiver en schoon zijn. De verf zal ook meestal, trots de grondverf, de eerste maal niet dekken en moet een- of tweemaal herhaald worden. Moeten eenige verheven plaatsen verguld worden, dan moeten deze met een drogende vernis, het zoogenaamde „mordant” bestreken en het goudbrons na eenige uren (niet direct) opgebracht worden. Zoo noodig kan het geheel, na geheel droog te zijn geworden, nogmaals met vernis bestreken worden.

M.

ADVERTENTIËN.

Landbouwtentoonstelling

te DOESBURG, op 19, 20 en 21 Augustus 1914.

Aangifte voor den Wedstrijd in Hoefbeslag

vóór 15 Juli a.s., bij den Secretaris der Sub-Commissie den heer J. J. VAN DER STROOM te Doesburg.

INLEGGELD f 1.—

1e prijs: Verguld Zilveren Medaille of f 25.

2e pr.: Zilveren Medaille of f 10. 3e pr.: Bronzen Medaille of f 5.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen uitgebreide* prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

HOEFSMID.

Bekwaam Hoefsmid,
v. goede getuigen voor-
zien, zag zich gaarne
geplaatst. Adres Zuid-
wal 41, den Haag.

DE OPLEIDING VAN HOEFSMEDEN IN HET GROOT-HERTOGDOM BADEN.

Prins Löwenstein heeft als rapporteur in de Eerste Kamer van den Badenschen Landdag het volgende gesproken:

Op de begrooting 1914 wordt 13350 Mk. aangevraagd, dat is 80 Mk. minder dan voor 1912/13. Hierbij moet ik opmerken dat er blijkbaar geleidelijke vermindering van de Staatshulp ter ontwikkeling van het hoefsmidsvak plaats grijpt. Gedurende 1908/09 werden per jaar toegestaan 17190 Mk., gedurende 1910/11 14050, voor 1912/13 13430 en nu 13350 Mk. In overeenstemming met dezen teruggang is het kleiner worden van het aantal hoefsmidsleerlingen, dat op de scholen wordt aangetroffen. In 1905 waren er 65 en in 1913 slechts 32. De plaatsing op onze hoefsmidscholen is afhankelijk van het toelatingsexamen. De cursussen duren 4 maand; het leerplan schijnt, zoowel wat de practijk als de theorie betreft, goed te zijn, doch overigens toont de ervaring, dat de uitoefening van het hoefsmidsvak in Baden zeer veel te wenschen overlaat. Voor een groot deel ligt de schuld hiervan bij de eigenaren der paarden, aangezien deze meenen, dat hoe langer een ijzer kan blijven liggen, hoe goedkooper zulks is en het hun het meest aangenaam is als de smid voor zoo weinig mogelijk zijn werk verricht. In beide opzichten vergissen zij zich, daar onvoldoende hoefbeslag nadeelen voor de hoeven meebrengt, die op hun beurt aanleiding geven tot een spoediger slijtage van het beenwerk en hierdoor een mindere arbeidsproductie van het paard.

Van andere zijde kan toch ook niet worden ontkend, dat onze hoefsmeden niet geheel aan billijke eischen voldoen. Zeker, zij staan onder den druk van den paarden-eigenaar, die voor weinig geld geholpen wenscht te worden, maar zij leggen soms onvoldoend duurzame ijzers en dikwerf de goedkoopere fabrieksijzers onder, en gaan soms te werk een voorijzer onder een achterhoef en een achterijzer onder een voorhoef te slaan, hetgeen niet goedgepraat kan worden.

Al hebben onze smeden ook goed onderwijs genoten, dan wordt op het platte land toch dikwerf weer in den ouden sleur vervallen, aangezien zij geen voldoende prikkel ontvangen om zich voortdurend in de goede richting te ontwikkelen. Overigens is er een deel der hoefsmeden, dat in een der 4 leersmederijen is opgeleid en een ander deel dat bij de bereden troep als militair hoefsmid is gevormd. Deze laatste hebben meestal uitsluitend bij halfbloeds gewerkt, waarbij kleine hoeven worden aangetroffen en lichte ijzers gebruikt, en passen hunne begrippen nu bij onze zware trekpaarden toe, hetgeen niet tot nut maar tot nadeel van deze dieren strekt.

Verder is niet uit het oog te verliezen, dat onze onderwijzers in hoefkunde er naar streven om zooveel mogelijk te verdienen en eischen te veel arbeid

van de leerlingen, welke ook wel onder toezicht van districts-veeartsen staan, doch deze interesseeren zich hiervoor niet voldoende en beschouwen dit toezicht meer als een bijzaakje, waarin ook niet alle voldoende deskundig zijn of zich er voldoende tijd voor geven. Een en ander heeft bij mij de gedachte opgewekt om er bij de Regeering op aan te dringen de bestaande 4 opleidingscholen, die thans in Baden zijn, door één hoefsmidschool te vervangen. Ik heb tot mijn genoegen bij den betreffenden minister sympathie voor dit idee gevonden en de toezegging voor een nader onderzoek.

Bij de exploitatie van een Staats-hoefsmidschool zal niet in de eerste plaats worden gestreefd naar het maken van zooveel mogelijk winst, terwijl ongetwijfeld meer acht zal worden geslagen op de theoretische kennis dan thans aan de vier leersmederijen het geval is. Als voorbeeld staat mij hierbij voor oogen de hoefsmidschool voor de Rijnprovincie, gevestigd te Keulen. Ik heb deze het voorgaande najaar bezocht; zij staat onder leiding van een veearts uit Baden. Deze heeft mij op verzoek het jaarverslag, de finantiële resultaten enz. toegezonden, waaruit mij is gebleken dat in 1912 aldaar 3092 hoeven zijn beslagen, waaronder 1025 ziekelijke. Hieruit is te zien van hoeveel beteekenis of het is goed gevormde hoefsmeden te hebben, daar niet minder dan $\frac{1}{3}$ deel min of meer ziekelijk waren. Daaruit is gebleken dat de leersmederij of hoefsmidschool voor de Rijnprovincie onder beheer staat van de stad Keulen en verbonden is met het bedrijf der stadsvoerwerken. Het is mij verder gebleken dat het Pruisische Landbouw-Ministerie en Handels-Ministerie zich voor deze opleidingsplaats interesseeren. Beide Ministeries geven toelagen, evenals de provincie en de Landbouwkamer, maar bovenal de Ambachtskamer en de Vakvereniging der smeden te Keulen. Het is duidelijk dat deze hoefsmidschool niet in scheeve verhouding staat ten opzichte van het smidsbedrijf, maar de smeden zien zelf in dat deze opleiding het algemeen ten nutte komt. Wanneer men nu in aanmerking neemt dat wij in Baden 75000 paarden hebben, zoo is het wel de moeite waard voor het groot aantal dieren een goede smidschool te hebben, om zeker te zijn dat onze paarden mettertijd nauwkeurig worden beslagen.

Het spreekt vanzelf dat een dergelijke nieuwe regeling meerdere kosten zal medebrengen en het is best mogelijk dat de aanstaande hoefsmeden er aanvankelijk bezwaar in zullen vinden een zoodanige centrale inrichting te bezoeken, en wel met het oog op de kosten; ik geloof echter dat wanneer men het doeltreffende dezer inrichting heeft erkend, men ook wel de middelen zal vinden om voldoende leerlingen te verkrijgen. De cursussen te Keulen duren slechts 3 maand, maar de leerlingen ontvangen bovendien herhalingsonderwijs en aanvullingscursussen. Men hecht hieraan groote waarde om de oud-leerlingen na verloop van eenige jaren weder een dag of 8 in de oude leerschool terug te krijgen, teneinde hunne vakkennis op te frisschen en aan te vullen. Dergelijke herhalingscursussen zijn immers ook in andere vakken gebruikelijk, b.v. op landbouwgebied, voor artsen, ja zelfs de vroedvrouwen ontvangen herhalingsonderwijs*)

*) Prof. L u n g w i t z plaatste hierbij de volgende noot: De z.g.n. herhalingscursussen voor hoefsmeden hebben ongetwijfeld eenig nut, doch men hoede zich

Hierop antwoordde de Minister van Binnenlandsche Zaken het volgende :

Wat het onderwijs op onze Badensche hoefsmidscholer betreft, komt het mij voor dat de rapporteur dat gegeven onderwijs en de beteekenis van de hierdoor verkregen opleiding niet naar behooren waardeert. Daar, waar hij b.v. aanneemt, dat onze leerlingen geen voldoende onderricht ontvangen in het maken van hoefijzers, zoo vergist hij zich daarin. Vóór dat iemand als leerling wordt toegelaten, dient hij blijken te geven voldoende voorbereidend onderwijs te hebben genoten en wordt ook verlangd dat hij eenigé bedrevenheid bezit in het maken van hoefijzers. Aan de school echter wordt bij het practisch onderricht ook wel degelijk het maken van hoefijzers behandeld en bevorderd en eveneens is zulks het geval bij het examen aan het einde van den cursus, zoowel ijzers voor gezonde als voor ziekelijke hoeven. De onderwijzer-hoefsmid is niet alleen op zijn overige verdiensten aangewezen, maar ontvangt een vrij belangrijke vergoeding voor iederen leerling, terwijl ook de districts-veearts zijn vaste lesuren heeft en hiervoor een vast salaris ontvangt. Verder heeft het alleen betrekking op 4 districts-veeartsen, n.l. die wier ambtsgebied Mannheim, Carlsruhe, Freiburg en Meszkirch omvat, welke veeartsen zoowel door hunne persoonlijke eigenschappen als door hun wetenschappelijke opleiding alle garantie geven voor deugdelijk onderwijs. Het is derhalve niet aan te nemen dat de leerlingen op deze scholen niet grondig worden onderlegd. Het examen, dat aan het einde van den cursus wordt afgelegd, is voldoende streng en is een tweede waarborg voor het deugdelijke van het onderwijs. De cursus duurde vroeger 3 maanden, doch is juist, om meer tijd te vinden voor het leeren smeden van ijzers, met een maand verlengd. — Daarentegen is de opmerking van den rapporteur juist, dat herhalingsonderwijs niet plaats vindt en dat door de concurrentie van de andere smeden en de onvoldoende kennis der hoefkunde bij de landbouwers, waardoor deze dikwijls den goedkoopsten smid zoeken, de degelijk onderlegde hoefsmeden geen voldoende werk verkrijgen. Het is ongetwijfeld nuttig om herhalingsonderwijs te geven en er zijn dan ook reeds voorbereidende maatregelen getroffen om herhalingscursussen voor hoefsmeden in te stellen. Op denzelfden grondslag heeft de regeering reeds vroeger het houden van prijswedstrijden voor hoefsmeden bevorderd en waarbij over het geheel genomen een groot aantal hoefsmeden hebben deelgenomen.

De rapporteur heeft er verder op gewezen dat het hoefbeslag in andere landen veel beter zou zijn dan in Baden, b.v. in België en de Rijnprovincie en hij heeft er op gewezen, dat de landbouwers met verbazing het goede beslag der uit die landen ingevoerde merries hebben gezien. Het zal nu de heeren rapporteurs, met name den Doorluchtigen woordvoerder, interesseeren wat in een gehouden commissie-vergadering de Directeur van de Mannheimer

---

er al te veel waarde aan te hechten. Naar mijne meening hebben de hier en daar ingevoerde vrijwillige cursussen meer een goeden klank dan werkelijk nut. Juist de hoefsmeden, wier arbeid veel te wenschen overlaat, worden op de cursussen niet aangetroffen en zodoende het werkelijk slechte beslag niet verholpen.

Het is m.i. de vraag of zij een werkelijk gunstigen invloed uitoefenen op de verbetering van het hoefbeslag.

hoefsmidschool, de „veterinär-rat" Kohlhepp, heeft opgemerkt. Deze zegt dat de ondervinding, die hij gedurende vele jaren bij den aankoop van paarden heeft opgedaan, voornamelijk bij die uit België, in de onderscheidene groote stallen van paardenhandelaren, hem niet de gevolgtrekking heeft kunnen doen maken, dat bedoeld beslag een gunstigen invloed op den toestand der hoeven uitoefende. De voor den verkoop bestemde paarden worden van z.g.n. handelsijzers voorzien en nu komt het meermalen voor, dat de handelaren ook van onze smeden een dienovereenkomstig beslag verlangen. Dit beslag, zoo zegt hij woordelijk, ziet er meestal mooi en nauwkeurig uit; bij nauwkeurige beschouwing kan men echter waarnemen dat de ijzers meestal te kort zijn en bij de verzeneinden te nauw zijn gelegd; bovendien zijn zij te smal en te dik met het doel om de eenigszins vlakke zool meer hol te doen schijnen en de paarden meer maat te geven; ook zijn de hoeven van vele paarden — ik had pas kort geleden de gelegenheid zulks opnieuw waar te nemen — ook sterk beraspt, voornamelijk aan het toongedeelte.

Het handelsbeslag heeft derhalve het speciale doel om het uiterlijk mooier te maken en dat, zooals de Directeur der hoefsmidschool het verder aantoot, geen aanbeveling verdient voor paarden die moeten werken. Ik geloof echter dat het geen beteekenis heeft over dit meningsverschil verder uit te weiden, n.l. of ons hoefbeslag minderwaardig is en in hoeverre dit aan onze hoefsmidscholen is te wijten, maar ik geloof dat het van practisch nut zal zijn, wanneer men in de toekomst bij de premiekeuringen van paarden nauwlettend acht geeft op het beslag en bij eventueele fouten nagaat wie het beslag heeft gemaakt en waar de oorzaak der fouten is te zoeken.

Wat nu de oprichting van een centrale hoefsmidschool betreft, zoo heb ik reeds in de commissie gezegd, dat ik deze gedachte verder zal onderzoeken maar dat reeds bij een oppervlakkige beoordeeling het bezwaar naar voren treedt, dat sommige smeden, die door huwelijk of anderszins bezwaarlijk geruimen tijd achtereen van huis kunnen, door den grooten afstand moeilijk naar Carlsruhe of Mannheim kunnen komen. Ik zal echter de hoefsmidschool te Keulen door onze deskundigen laten bestudeeren en te gelegener tijd mededeelen of aan het verlangen, dat door den rapporteur is geuit, al dan niet gevolg kan worden gegeven.

(Het bovenstaande is overgenomen uit de Juli-afl levering 1914 van „Der Hufschmied", aangezien er o. i. veel in voorkomt dat voor Nederlandsche toestanden tot leering kan strekken. Tallooze keeren is er op gewezen, dat de opleiding der burgerhoefsmiden in Nederland nog te wenschen overlaat, — dat voor het verkrijgen van nuttige resultaten eener hoefsmidschool een druk beklante inrichting noodzakelijk is, ten einde de opleiding voldoende practisch te krijgen, — en dat het onderwijs moet worden gegeven met het oog op den lateren werkkring der leerlingen en door leeraren of onderwijzers, die zoowel theoretisch als practisch met de leer van den hoef en het hoefbeslag, tot op den dag van heden, op de hoogte zijn.

De groote moeite, die men heeft om voldoende onderwijs-materiaal voor de leerlingen te verkrijgen en gelijktijdig de gevestigde hoefsmiden geen opvallende afbreuk te doen, kan gevonden worden in den trant zooals te

Keulen, waar van Gemeentewege al hare werkpaarden ter beschikking worden gesteld, gesteund door den vakbond, het Rijk, de provincie en de landbouw-maatschappijen. Red. „De Hoefsmid“).

HANDELSBESLAG.

Ten opzichte van het handelsbeslag, waarover in het eerste artikel van deze aflevering wordt gesproken, kan het voor sommige lezers wellicht van eenig belang zijn, hier eene toelichting te geven. Bij handelspaarden en ook bij paarden van sommige eigenaren voor premiekeuringen is werkelijk een speciaal doel bij de aanwending aanwezig. Bij gebruiksparden is het de plicht van den hoefsmid, en tevens de wensch van den eigenaar, om het beslag zoo doelmatig mogelijk te doen zijn ter bevordering van de gebruikswaarde der dieren. Deze moeten zich zoo prettig mogelijk op de ijzers gevoelen en zich gemakkelijk daarmede verplaatsen; zij mogen derhalve geen kreupelheid veroorzaken en geen aanleiding geven tot strijken of klappen enz. kortom, zij hebben ten doel de gebruikswaarde te verhoogen.

Bij dieren, die alleen naar hun uiterlijk voorkomen worden beoordeeld, zooals bij gewone handelspaarden of op keuringen aan de hand, heeft de eigenaar het verlangen dat de stand en de hoeven der dieren op de koopers of de juryleden den indruk maken volkomen normaal te zijn. Hiermede moet de smid, wanneer hij in overstemming met dat verlangen wil handelen, rekening houden, — de ijzers zoo noodig gedraaid onder te leggen en op sommige plaatsen een flink stuk hoef weg te raspen, al moge dit ook in strijd met het doel voor het gebruik zijn. Na het wegraspen wordt met hoefmeer de hoorn zoodanig ingewreven, dat de beoordeelaar een werkelijk ervaren deskundige moet zijn, om de kunstmatige verandering duidelijk te onderkennen. Om te dezen opzichte in de oogen der handelaren of andere paarden-eigenaren best te kunnen beslaan, is het noodig dat de smid goed met de eischen van den handel vertrouwd is geraakt — en een goed gezond verstand heeft, alsmede een goeden kijk op den stand en de gangen van het paard. Natuurlijk zijn er verschillende richtingen in den paardenhandel en zoo is er in het handelsbeslag ook natuurlijk nog weer verschil, al naarmate men met zware werkpaarden, rijtuigpaarden of rijpaarden te doen heeft.

Er komt op het gebied van het hoefbeslag werkelijk veel meer kijken dan het publiek, sommige smeden, vee-artsen en autoriteiten meenen. De algemeene grondslagen zijn voor alle groepen burgerpaarden, alsmede voor de legerpaarden, dezelfde, doch de bijzondere eischen zijn niet onbelangrijk uiteenlopend en hiermede wordt bij de opleiding der hoefsmeden, het onderwijzend personeel en het benoemen van examen-commissies niet altijd voldoende rekening gehouden.

R e d.

UIT HET LAND VAN DE ZWARE IJZERS.

Zooals langzamerhand gewoonte is geworden, was ook aan de Landbouwtentoonstelling te Gulpen, uitgaande van den kring Gulpen van den Limburgschen Landbouwbond, een wedstrijd verbonden in het hoefbeslag.

Onder begunstiging van mooi weer, afgewisseld door een buitje, werd deze den 7den Juli j.l. gehouden en door vele belangstellenden gevolgd.

Het door de hoefsmeden te verrichten werk bestond in :

- 1°. het afnemen der oude ijzers ;
- 2°. het besnijden der hoeven ;
- 3°. het vervaardigen van ijzers ;
- 4°. het beslaan van twee hoeven (één voor, een achter), waarvoor 5 prijzen waren beschikbaar gesteld, elk in geld, medaille en diploma.

De beoordeeling geschiedde volgens een puntenstelsel van 1—5 voor elk onderdeel.*

Van de 14 deelnemers, die zich hadden opgegeven, kwamen er slechts 9 voor het vuur, waardoor de wedstrijd een regelmatig verloop kon hebben en tijdig eindigen.

De prijzen werden als volgt toegekend :

1ste prijs	Jan Giesen, Tegelen,	met 30 punten
2de	„ L. H. Gommans, Blerik	„ 28 „
3de	„ L. Giesen, Tegelen	„ 27 „
4de	„ Th. Giesen, Tegelen	„ 26 $\frac{1}{2}$ „
5de	„ Guill. Collijn, Gulpen	„ 24 $\frac{1}{2}$ „

terwijl voor een diploma werd voorgedragen :

Hubert Boon, Sijpeld met 24 punten.

Er werd flink werk geleverd. Het besnijden van de hoeven was slechts bij een onvoldoende; de ijzers werden goed gesmeed, sommigen leverden prachtijzers; het goed sluitend leggen van de ijzers was voor enkelen het struikelblok.

De wedstrijd had plaats in de open lucht en dank zij het vrij goede weer, verliep alles uitstekend. Toch is het gewenscht bij zulke gelegenheden meer rekening te houden met de wisselvalligheden van ons klimaat, door de werkplaats te beschutten en voor een planken beslagplaats te zorgen.

Bij de meeste wedstrijden in hoefbeslag worden de werkzaamheden omschreven als boven aangegeven; zou het echter niet gewenscht zijn punt 1, *afnemen der oude ijzers*, voortaan te vervangen door: *vaardigheid in het werken*? Met dit punt op de agenda zou men de *treuzelaars* en *peuteraars* kunnen straffen en de vlotte werkers bevoordeelen.

Bij het bezien van het beslag der tentoongestelde paarden, viel het weer op, welk reuzengewicht aan ijzer hier de hoeven moet beschutten (?); hoefijzers van 1 $\frac{1}{2}$ cM. dikte aan den toon en 2 $\frac{1}{2}$ cM. aan de uiteinden der takken waren geen uitzondering. Voorts was de wand dikwijls te hoog

*) Billijkheidshalve werd voor het afnemen van het ijzer aan *alle* deelnemers 3 punten voor elken hoef toegewezen.

gehouden, waardoor stand en vastheid van beweging wel eens te wenschen overlieten; dit laatste vooral bij jonge paarden.

Hier zit de schuld bij de fokkers, die de smeden dwingen zulke onmogelijke dingen te doen, om toch maar vooral groote hoeven te toonen of na te bootsen.

Behoudens bovengenoemde opmerking was het beslag te loven; de ijzers zaten goed, de lengte er van was voldoende voor een concours, voor dagelijksch gebruik zouden ze wel iets langer kunnen zijn; de nagels waren goed aangebracht; kalkoenen waren zeldzaam.

Het geheel gaf den indruk dat de cursussen in Limburg goede resultaten hebben opgeleverd. Jammer is het, dat voor het voermanswerk in die streken kalkoenen en stooten aan die zware ijzers worden noodig geacht; een schoone taak voor de voorgangers op landbouwgebied aldaar, om dit euvel met woord en voorbeeld te bestrijden.

Tiel.

H. v. L.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 20 Juni is, na een verblijf van 5 maanden a/d. Inrichting, vertrokken de leerling J. Smid van Garmerwolde, met een voor de practijk „goed” en voor de theorie „voldoende” getuigschrift. Zijn plaats is op 22 Juni ingenomen door T. Dijkema van Stitswerd.

Verder houden aan de Inrichting verblijf de leerlingen: S. Rosema van Peize, E. Boerema van Roden, H. Oving van Buinen gem. Borger, J. Kwant van Siddeburen, P. Iwena van Mensingeweer en A. Bos van Veendam.

— — —
Cursus in Hoefbeslag te Utrecht. Het tijdschrift van het Gen. voor Landb. en Kruidkunde in Utrecht bevat de volgende mededeeling:

Jongelui, die, den leeftijd van achttien jaren hebbende bereikt en werkzaam zijnde in het hoefsmidvak, wenschen deel te nemen aan eenen cursus in hoefbeslag, welke gedurende de winterhalfjaren 1914/15 en 1915/16 te Utrecht zal worden gegeven, kunnen zich voor deelname aan dien cursus aanmelden bij een der ondergeteekenden, die tevens bereid zijn, gewenschte inlichtingen te verstrekken.

Daar de cursus alleen kan doorgaan, wanneer zich een voldoende aantal deelnemers blijkt aan te melden, is het wenschelijk, niet te lang te wachten met de aangifte!

De Commissiën voor de cursussen in hoefbeslag,
 benoemd door het U. L. G.

W. H. van Woudenberg R. Hzn., Houten, Voorzitter.

H. Tromp van Holst, Utrecht, Secretaris.

Jac. van der Worp, Schalkwijk, Lid.

De Rijkslandbouwleeraar, belast met het toezicht,

C. K. van Daalen.

PERSOVERZICHT.

Zeeland. Subsidie cursus hoefbeslag. Door de Z. L. M. wordt voor de jaren 1914 en 1915 een jaarlijksch subsidie van f 150 gevraagd, ten behoeve van een cursus voor het hoefbeslag. Meermalen werd door Prov. Staten voor dit doel geld beschikbaar gesteld. Met den provincialen veearts der 1e klasse, zijn G. S. van meening, dat bedoelde cursussen nuttig mogen genoemd worden, waarom zij voorstellen het subsidie te verleen. De Z. L. M. heeft het plan in 1914/15 cursussen te geven te Axel, Cortgene en Zierikzee.

(u. „*Middelb. Cour.*.”)

— *Beslag bij harddravers.* De eigenaardige vorm van het achterijzer bij de harddravers in gebruik (een licht ijzer met kleine kalkoenen aan de lange takken, waarbij de veel langere buitentak naar buiten is omgebogen), is geen modegril, doch berust op goede gronden.

De meeste harddravers geven wat zij kunnen en moeten dikwijls door de ridders of berijders worden ingehouden. Hierbij wordt de lichaamszwaarte meer op de achterbeenen overgebracht, die in het spronggewricht doorzakken.

De lange takken nu geven het paard een grooter steunvlak, waardoor het gemakkelijker weer zijn evenwicht kan herstellen, en tevens verhoogden zij de snelheid van het paard. Bij het harddraven brengt het de achterbeenen buitenwaarts en minstens 15 c.M. vóór de voorbeenen; de voet wordt daarbij schuin naar buiten gezet en de gebogen buitentak ligt dan in de as van het been; hierdoor steunt de achterhand beter en vergemakkelijkt zulks de voorwaartsche beweging.

(u. *Le Maréchal mod.*)

De Juni-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende:

- 1°. Vervolgartikel over omvangsmetingen van den hoef;
- 2°. Een artikel over gewijzigde touwijzers, bestaande in balkijzers, waarin 4 schroefgaten, in gewone omstandigheden geheel opgevuld met kurk en bij intredende gladheid gedeeltelijk te voorzien met H.-kalkoenen;
- 3°. Over kreupelheden, waarvoor de hoefsmid aansprakelijk gesteld kan worden, in welk artikel den hoefsmid krachtig wordt aangeraden bij pas aangekochte paarden nauwkeurig te letten op mogelijk waarneembare kreupelheidsoorzaken en bij het ontdekken hiervan zulks onmiddellijk aan den eigenaar te rapporteeren;

4°. Persoverzicht;

5°. Korte mededeelingen w.o.:

a. Gedurende 1913 zijn in Wurtemberg van Staatswege 74 hoefsmid-leerlingen geëxamineerd, waarvan 63 een cursus hadden gevolgd en 11 niet en resp. 63 en 6 bij het examen zijn geslaagd;

b. Het Koninkrijk Saksen heeft besloten om de Diergeneeskundige Hoogeschool te Dresden naar Leipzig over te brengen en daar als afzonderlijke afdeling bij de Medische faculteit in te lassen. Gelijktijdig is door den Landdag besloten om de thans aan genoemde Hoogeschool verbonden Hoefsmidschool in Dresden te laten.

c. Gedurende 1911 zijn in het Koninkrijk Saksen te Dresden 221 hoefsmidsleerlingen geëxamineerd, in 1912 189 en in 1913 211. Het resultaat is geweest dat van die 221 zijn geslaagd 40 als Mr. hoefsmid, 156 als geëxamineerd hoefsmid en 25 niet zijn geslaagd;

van die 189 resp. 45, 134 en 10,

van die 211 resp. 55, 141 en 15.

De niet-geslaagden waren alle herkomstig uit de groepen, die geen cursus hadden gevolgd.

De Juli-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. Touwijzers. In dit uitvoerige artikel wordt er op gewezen, dat het touw-hoefijzer over het geheel genomen er toe kan bijdragen het uitglijden der paarden op asphalt- en hout-plaveisel eenigszins te ondervangen en dat in verband met de verbreiding dier plaveisels de ruimere aanwending daarvan in groote steden te billijken is. Het gaat echter te ver om touwijzers te bezigen voor landbouwpaarden, zooals in sommige streken wel plaats vindt. Op oneffen plaveisel deugen de touwijzers evenmin.

2°. De electro-motor in het klein-bedrijf;

3°. Over podometers (hoefmeters);

4°. Persoverzicht, waarin melding wordt gemaakt van een nieuw soort hoeflederkit, dat billijker in prijs is dan het tegenwoordige. Het wordt in den handel gebracht door de firma J. A. Braun te Stuttgart-Cannstatt, fabriek voor teerproducten en asphalt. De firma noemt het „Reformkurk-hoeflederkit”. Het wordt in kokend water geweekt en daarna tegen het hoorn gedrukt, terwijl het in 4 à 5 minuten hard wordt. De veearts Dr. B u b heeft er proeven mede genomen bij rij- en rijtuigpaarden en het volgens een verslag in het „Zeitschrift für Veterinärkunde” 1914, blz. 222, geheel en al bruikbaar bevonden om de duurdere hoefkit-soorten te vervangen.

5°. Mededeelingen over onderwijsinrichtingen en examens, w.o. is vermeld, dat in het Koninkrijk Beieren jaarlijks de volgende bijdragen ten behoeve van het hoefbeslag van Staatswege worden verleend: Opper-Beieren 3500 Mark aan toelagen voor hoefbeslagscholen, 6200 M. voor wandelleeraren, in Midden-Franken 1200 M. voor de Hoefsmidschool te Neurenberg, in Schwaben 1500 M., in Opper-Franken 800 M. en in de Pfalz 350 Mark.

Bovendien wordt een uitvoerig overzicht gegeven omtrent de opleiding der hoefsmeden in Baden, dat als een afzonderlijk artikel in dit no. verschijnt.

6°. Vragen en Antwoorden. Naar aanleiding van de vraag of bij het afnemen van het oude ijzer de tang onder het ijzer moet worden geschoven, antwoordt de redactie het volgende:

Bij het afnemen van het oude ijzer pakt men, zooals bekend is (na de nieten tegen den hoornwand teruggeslagen te hebben), het ijzer met de hoef tang aan het eene takeinde beet en rukt deze in de richting van den ijzertak naar beneden. Hierbij komt het hoefijzer eenigszins van den draagrand af.

De bek-einden van de tang loopen geleidelijk dun uit, zoodat men deze gemakkelijk onder het ijzer kan schuiven en daarna de tang sluiten. Onge-

twijfeld maakt men op deze wijze het ijzer gemakkelijker los dan wanneer de bek-einden slechts tegen het hoefijzer geplaatst zijn, en de tang derhalve niet sluit. Wanneer men het laatste volgt, vooral wanneer de druk van de tang schuin binnenwaarts is gericht, dan kan, zooals hier in Dresden ook is voorgekomen, de zool worden doorgedrukt. Het antwoord is dus bevestigend en wanneer het sluiten van den tangbek in de buurt van een lip niet mogelijk is, zoo schuive men in elk geval het binnen-bekeinde onder het ijzer.

De ijzermarkt in Rijnland en Westfalen. Omtrent den toestand van de ijzernijverheid in Rijnland en Westfalen deelt de wnd. consul Herdtmann Jr. te Dusseldorf in „Handelsberichten” het volgende mede:

In de laatste maanden was de ijzermarkt buitengewoon stil. Toen eenige weken geleden de eerste berichten in de pers verschenen, dat de ijzerfabrieken haar vroegere plannen, om tot een syndicaat der B-producten te geraken, weer hadden opgevat, werden weliswaar eenige nieuwe contracten afgesloten, doch de prijzen, welke behaald werden, waren zeer slecht. Daar de meeste belanghebbenden in menig opzicht nog niet overtuigd zijn, dat een syndicaat in staafijzer en platen tot stand kan komen (de vele bemoeiingen der fabrikanten zijn trouwens nog steeds mislukt, daar men bij de vaststelling der aandeelcijfers het niet eens kon worden), bleef de kooplust der handelaren en verbruikers uiterst gering. En men kan ook voorloopig nog niet zeggen, wanneer een verbetering van dezen onhoudbaren toestand te verwachten is. Dat de directie der Pruisische spoorwegen eenige dagen geleden overging tot een driejarig contract in spoorwegmaterieel, kwam aan verschillende ijzerfabrieken zeer te pas. Nieuwe prijsdalingen zijn in het algemeen niet bekend geworden. Hierbij mag men echter niet uit het oog verliezen, dat de prijzen, vooral van staafijzer en platen, een laagte hebben bereikt, zooals men sedert jaren niet heeft gezien.

In draad en draadwaren hebben de meeste fabrieken voldoende werk; de behaalde prijzen zijn echter ook hier voor de fabrikanten ongunstig. Derhalve is men op het oogenblik bezig met maatregelen tot vorming van een syndicaat, ook van getrokken draden en draadnagels. In afwachting daarvan werd het oude walsdraadsyndicaat verlengd tot October van dit jaar. Zooals van verschillende kanten wordt bericht, maakt men met de vorming van dit syndicaat vrij goede vorderingen. Het gevolg was dan ook, dat in deze artikelen gedurende den laatsten tijd aanzienlijke koopen werden afgesloten.

De ruwijzer-productie is in de maand Mei iets gestegen. Men mag echter hieruit niet de gevolgtrekking maken, dat de vraag naar dit artikel levendiger zoude zijn geworden.

Zoolang de toestand der ijzerindustrie niet beter wordt, kan ook niet verwacht worden, dat de gang van zaken gunstiger wordt in de kolenindustrie, vooral wat betreft de hoogovens-cokes en industriekolen. Voor het vervoer der kolen naar Nederland en den Bovenrijn, is echter zeer voordeelig, dat de waterstand van den Rijn voortdurend gunstig is te noemen.

(u. „N. R. C.”)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

VERSCHILLENDE BEITELVORMEN EN HUN GEBRUIK.

Reeds meerdere malen hebben wij er in een onzer artikelen op gewezen, op welke wijze het werktuigstaal behandeld, d. w. z. gesmeed en gehard moet worden om er goede resultaten mede te verkrijgen. Doch ook de vorm, welke aan het gereedschap wordt gegeven, is van zeer grooten invloed op de goede werking, waarom wij thans hieronder eenige beitelvormen weergeven, die allen voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Wij hebben voor alle beitels achtkant-beitel-staal geteekend, omdat dit wel de gemakkelijkste doorsnede-vorm is, welke vooral voor koud-beitels gekozen kan worden. In de eerste plaats eigent zich die vorm goed voor onze hand, terwijl verder voor zwaar werk deze doorsnee-vorm bijzonder geschikt is om in de tang te houden.

In fig. 1 geven wij onzen gewonen koud-beitel te zien, welke bij (a) eenigszins rond is geteekend aan de vouw. Dit laatste is vooral bij zwaar werk zeer aan te bevelen, daar dan de hoeken van den beitel minder te lijden hebben, waardoor de beitel dikwijls, vooral wanneer er zich eenige sponningen in het staal bevinden, uitbreekt. Dit laatste heeft vooral plaats wanneer de beitel niet met zorg gesmeed wordt, d. w. z. wanneer het beitelstaal eerst geheel plat wordt geslagen, om daarna op de vereischte breedte te worden ingekant.

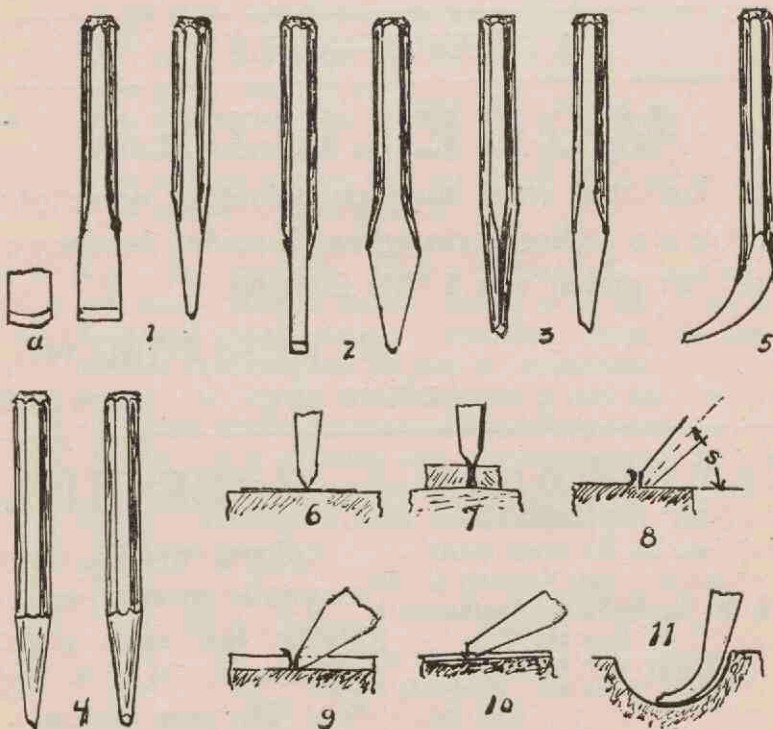

Fig. 2 geeft den bekenden kantbeitel weer, welke behoudens vele andere werkzaamheden in de eerste plaats gebruikt wordt voor het hakken van spiebanen. Vooral voor dit doel moet deze beitel aan de vouw (snede) het breedst zijn, en wel zoo breed, dat de juiste maat der spie-doorsnede bewerkt wordt. Voor het sloopen van nagel- en boutkoppen is deze beitel eveneens onmisbaar.

Voor het afhakken van gietijzeren platen en buizen gebruikt men een beitel, zooals die in fig. 3 en 4 is geteekend. No. 3 is een vierkante of diamantpunt; no. 4 is een ronde beitel. Met beide wordt een groef in het te bewerken stuk gehakt en later met den gewonen platten beitel verder ingehakt.

Voor het afhakken van oliegroeven in metalen wordt de beitel bewerkt volgens fig. 5, zoodat men hierbij geen schade toebrengt aan de metalen.

In fig. 6, 7 en 8 wordt verder voor verschillende werkzaamheden de stand van den beitel geïllustreerd. Fig. 6 geeft ons den beitel te zien, waarmede plaatijzer wordt afgehakt, terwijl in fig. 7 de snede eerst door den beitel met diamantpunt is voorbereid; fig. 8 toont ons den hoek, waaronder gehakt wordt, welke, naar gelang het metaal dat bewerkt moet worden, van 30° tot 50° varieert. Eveneens zien wij in fig. 9 en 10 het gebruik eener enkele- en dubbele vouw. Het spreekt hierbij vanzelf, dat eerstgenoemde alleen in gevallen, waar zeer weinig metaal is weg te nemen, gebruikt wordt.

M.

ADVERTENTIËN.

MODELIJZER

voor kurkzool (met zool) en duidelijke omschrijving
der vervaardiging verkrijgbaar à f 2.50. Tevens goede
kurk aan platen van 1 Kilo à f 0.80.

H. WEIJERMANS,

ZIEKE 161,

DEN HAAG.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Vecartsen* uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

HOEFSMID.

Bekwaam Hoefsmid,
v. goede getuigen voor-
zien, zag zich gaarne
geplaatst. Adres Zuid-
wal 41, den Haag.

HET BESLAG DER VOOR DE MOBILISATIE GEVORDERDE PAARDEN.

Bij een mobilisatie, als thans is geschied, leert men de gebreken kennen, welke aan haar snel tot stand komen hinderend in den weg treden. Dat deze bestaan, kan niemand als een verwijt treffen; alleen hij, die werkt, maakt fouten. Men kan op papier alles fraai regelen en toch blijkt niet zelden in de practijk dat er veel ontbreekt. De oefening, welke ons leger thans maakt, is — afgezien van al het onheil dat zij na zich sleept — nuttig om de theorie aan de practijk te toetsen. Dit geldt ook voor het kleine, schijnbaar geringe onderdeel, het hoefbeslag. Ik zeg *schijnbaar* geringe onderdeel, want wat doet men met voor veel geld gevorderde paarden, welke, omdat zij geen ijzers onder hebben en hun hoeven reeds hebben doorgelopen, of door slecht beslag onbruikbaar zijn?

Het is nu al gebleken dat er voor oorlogstoestanden veel te weinig hoefsmeden bij het leger zijn. Men heeft op tal van plaatsen burgersmeden moeten opvorderen om in de behoefte te voorzien. Daarbij heeft zich de noodzakelijkheid van noodstallen aangetoond, althans dat hier en daar een volledig ingerichte noodstal, voorzien van de noodige dwangmiddelen, beschikbaar is. Onderscheidene gevorderde paarden moesten aan 's Rijks Veeartsenijschool worden beslagen, omdat èn burger- èn militaire smeden er geen kans toe zagen, daar de dieren dikwijls vóór en achter sloegen en zich verzetten. Niet zelden was angst de oorzaak, doch men heeft geen tijd de dieren als in vrede tijd te leeren, te oefenen. Ondeugende paarden, welke dadelijk verder moeten marcheeren, dienen gedwongen te worden. En bij onvoldoende dwangmiddelen beleedigen de dieren zichzelf en de smeden. Bovendien moet verzet in tijden als wij thans beleven, onverwijd worden gebroken; geschiedt dit niet, dan houdt men een onbruikbaar paard.

Reserve-ijzers waren voldoende aanwezig, doch sommige waren te vet, andere te mager gestampt; vermoedelijk ligt dit daaraan, dat onderscheidene smeden ze vervaardigden en niet allen hieromtrent dezelfde zienswijze hebben. De reserve-voorijzers hebben 10 nagelgaten en 2 schroefgaten; de reserve-achterijzers 6 nagelgaten en 4 schroefgaten. Zou het, nu de machinale ijzers tegenwoordig zoo goed worden gemaakt, geen aanbeveling verdienen deze voor reserve te bestemmen? Men ontliet dan ook den thans ondervonden last, dat de nagelgaten niet steeds voldoende waren doorgeslagen.

Het zal in de toekomst nuttig zijn om enkele reserve-ijzers van grooter taille in voorraad te hebben; de grootste bleken nu dikwijls te klein voor sommige der gevorderde paarden.

Het is jammer, dat geen reserve-zomerbeslag bestaat. Nu moest overal winterbeslag worden gebruikt en dit kost per stel (4 ijzers) f 0.60 meer dan het zomerbeslag. Voor het laatste betaalt het Rijk aan de hoefsmeden f 1 en voor het eerste f 1.60 per stel. Voor elk schroefgat wordt 5 cents voldaan. Indien de voorraad thans is verbruikt, kost het veel tijd (en geld) om in de reserve-winterijzers te voorzien. Wat is er nu een geld nutte-

loos verbruikt voor al die paarden, welke van nieuwe ijzers zijn voorzien!

Een zaak van groote beteekenis is, dat de ijzers niet vergezeld waren van de noodige nagels; deze moesten de burgersmeden verschaffen. Daardoor ontstaat de kans, dat niet steeds de beste en juist passende nagels worden gebezigd. En bij munitie-colonnes zijn geen militaire hoefsmeden.

De smidswagen bevatte slechts een enkel stel gereedschappen, dus maar voldoende voor één smid; het ware wenschelijk minstens 3 stellen daarin mede te voeren. In het vervolg mag er ook wel aan worden gedacht, dat in den smidswagen een kleine voorraad smee-kolen aanwezig behoort te zijn. De veldsmidse is doeltreffend gebleken.

De gevorderde boerenpaarden waren, zoover daarover kan worden geoordeeld, meerendeels slecht op beslag. Niet zelden zaten er stukken van ijzers onder of ontbraken ze geheel en waren de hoeven kort afgesleten. Andere hadden vier ijzers met kalkoenen en te lange hoeven, dus te korte ijzers. Meestal was uit alles te bemerken, dat de smeden geen schuld hadden aan het slechte beslag, doch dat de eigenaren der paarden de oorzaak waren. Verkeerd begrepen zuinigheid is helaas te dikwijls in het spel. Hier is nog een ruim veld voor wandelleeraren en voor de dierenbescherming.

S.

Nadruk verboden.

OORLOGSTOESTAND, PAARDENVORDERING EN HOEFBESLAG.

De plotseling uitgebroken oorlog is veroorzaakt door den strijd der Europeesche volken wie van hen „de baas” zal spelen. Langzamerhand zijn de militaire machten in de onderscheiden staten grooter geworden en zijn de tegenwoordige onkosten van dien aard, dat zij in hooge mate op de belasting-betalende burgers zijn gaan drukken. Naast deze toeneming van militaire kosten wordt gelijktijdig de drang in de beschaafde streken grooter om de slechtst betaalde werkkrachten in de maatschappij beter te beloonen en hen op hun ouden dag voor broodsgebrek te vrijwaren. De verplichte verzekering tegen ongevallen is ook in Nederland reeds wet en de ouderdomspensioenen zijn in bescheiden mate reeds verkregen. Deze sociale wetten vorderen jaarlijks ontzaggelijke bedragen en het zal niet uitblijven dat deze mettertijd nog veel grooter worden. Hiertoe zou men ook gaarne het overgrootste deel der militaire uitgaven willen bezigen, m. a. w. de legers afschaffen, voor zoover dit ten opzichte van de handhaving der maatschappelijke orde in het binnenland mogelijk bleek.

De stichting van het Vredespaleis te 's-Gravenhage was een stap in de goede richting, maar de tegenwoordige toestand heeft aanleiding gegeven tot den verkoop van prentbriefkaarten, waarop nevens een afbeelding van het Vredespaleis het opschrift voorkomt: „wegens faillissement te huur of te koop”.

De oorlogsverklaring van Oostenrijk-Hongarije aan Servië heeft Rusland, dat de positie heeft ingenomen van niet belangelooze voogd der Balkan-Staten, aanleiding gegeven tot de oorlogsverklaring aan Oostenrijk-Hongarije. Volgens de officiële stukken is dit eigenlijk niet waar en heeft Rusland

alleen Oostenrijk-Hongarije bedreigd door een gedeeltelijke mobilisatie. Deze gedeeltelijke of algemeene mobilisatie werd ook door Duitschland als een bedreiging beschouwd, waarvan een oorlogsverklaring aan Rusland het gevolg is geweest. Het voorloopig bekende eind der verwickelingen is, dat Oostenrijk-Hongarije in oorlog is met Servië en Rusland, — Duitschland met Rusland, Frankrijk, België en Engeland. Duitschland heeft getracht door België, dat gaarne buiten de strijdende partijen was gebleven, naar Frankrijk te marcheeren, doch heeft, voorloopig althans, bij Luik heftig het hoofd gestooten. De schending der onzijdigheid heeft bij de Belgen een groote verontwaardiging gewekt, temeer daar het Duitsche rijk zich zelf door een schriftelijke overeenkomst had verbonden, om die onzijdigheid mede te eerbiedigen. Engeland heeft in die schending aanleiding gevonden om zich ook in den strijd te mengen en Duitschland den oorlog te verklaren.

De dreigende oorlog, die thans een Europeesch karakter heeft aangenomen, is betrekkelijk jarenlang voorbereid en toch betrekkelijk bliksemsnel ontstaan. Deze snelle ontwikkeling gaf ook in Nederland hevige onrust, daar het vermoedelijk in militaire kringen terecht gevreesd werd, dat Duitschland zijn weg naar Frankrijk, of door België alleen of door Nederland en België beide zou nemen. H.M. Wilhelmina heeft zich dan ook verplicht geacht de algemeene mobilisatie uit te vaardigen, waardoor tal van manschappen, die zoo noodig bij hun productieven arbeid moesten worden gelaten, op te roepen voor hun militaire plichten en tal van paarden te vorderen, die tevens voor het werk behouden dienden te blijven.

Het is bij de wet geregeld, dat bij dreigend oorlogsgevaar alle 3-jarige en oudere paarden, tegen een door taxateurs vastgestelden prijs, door den Staat kunnen worden gevorderd. Dit is thans — volgens een methode, die nog niet eerder in ons land werd toegepast — voor een groot gedeelte voltrokken. Wellicht interesseert het de lezers van „De Hoefsmid” om hierover het een en ander te vernemen.

* * *

De *paardenvordering* staat onder leiding van een bereden hoofdofficier, die den titel voert van Directeur van het Remontewezen, die op zijn beurt natuurlijk ondergeschikt is aan den minister van Oorlog. In vreedestijd is hieraan toegevoegd een officier en een onderofficier, terwijl alle drie behooren tot het wapen der Veld-Artillerie.

In Nederland werd de vorige mobilisatie uitgevaardigd in 1870. Vroeger bestond de onpractische methode, dat door onderscheiden commissiën gedurende een meer of minder groot aantal dagen (soms weken) verschillende gemeenten werden afgereisd om paarden te vorderen. De methode was onpractisch, aangezien er te langen tijd voor noodig was om de bruikbare paarden op de vereischte plaatsen te krijgen. Hierdoor bestond groot gevaar dat bij een dreigenden oorlog gebrek aan legerpaarden zou komen en een aantal bruikbare paarden in handen van den vijand zou vallen. Die methode is blijven bestaan tot ongeveer 1897, toen met moeite de betreffende post op de begrooting van Oorlog, voor het houden van proefvorderingen in dien geest, werd geschrapt. Het voorstel tot schrapping, waarvoor ook „Het Paard” zich indertijd moeite heeft gegeven, geschiedde door de

heeren J. Schepel, indertijd zitting hebbende voor het kiesdistrict Appingedam, en eenige andere leden van de Tweede Kamer.

Na verwerping van die begrootingspost moest natuurlijk naar een andere methode van vordering worden uitgezien. De majoor der Artillerie K. D. Punt was, naar wij meenen, toen directeur van het Remontewezen en de ontworpen methode was gericht op het doel om bij eventueele vordering de paarden zoo noodig binnen 2 × 24 uren binnen de linie te hebben. Het land is hiervoor verdeeld in een belangrijk aantal vorderingsdistricten, waar zoo noodig op een en denzelfden dag gelijktijdig de keuringen kunnen worden gehouden. Speciale treinen zijn voor het vervoer der paarden aangewezen en de vordering is geregeld als volgt:

Elke gemeente houdt een lijst bij waar de voorhanden paarden op voorkomen. Na ontvangen opdracht zorgt de burgemeester dat alle paarden-eigenaren bericht ontvangen op een bepaald tijdstip met hun paarden op een bepaalde plaats in de gemeente ter keuring te verschijnen. Deze geschiedt door een vorderingscommissaris, een hulpvorderingscommissaris, een veearts en twee taxateurs. Bovendien is gewoonlijk een hulptaxateur aangewezen en kan de vorderingscommissaris zooveel helpers aannemen als noodig blijkt, zoowel voor het geleiden der gevorderde paarden als voor de administratie. Het aantal te vorderen rij-, batterij- en treinpaarden is voor ieder district aangegeven, terwijl natuurlijk in het oog moet worden gehouden, dat de paarden voor den dienst, waarvoor ze bestemd zijn, voldoende bruikbaar moeten worden geacht.

Het verloop is nu ongeveer als volgt:

Alle paarden zijn op een gegeven oogenblik ter keuring aanwezig en worden geleidelijk volgens de lijst voorgebracht. De hulpvorderingscommissaris dient met een oogopslag te zien of het voorgebrachte paard ongeschikt of mogelijk geschikt kan zijn. Hengsten komen niet ter keuring en alle gedekte merriën, waarvan het dekbewijs kan worden overgelegd, zijn eveneens vrijgesteld. Te groote paarden en ponies worden niet genomen omdat daarvoor geen passende tuigen voorhanden zijn en ook bezwaarlijk kunnen worden gemaakt. Paarden, die tot het zware werktipe behooren en die welke reeds heel veel geleden hebben, kreupel of ziekelijk zijn, zijn voorloopig ook ongeschikt. Als de nood nog meer aan den dag treedt, dan kunnen veel in vorm afwijkende exemplaren, voor het vervoer van onderscheidene legerbenodigdheden, desnoods met tuig en al worden gevorderd.

Het is vooral de taak van den hulpvorderingscommissaris om al die ongeschikte exemplaren direct weer vrij te laten. De mogelijk geschikt geachte dieren worden echter door hem doorgezonden naar den vorderingscommissaris, die elk paard meer nauwkeurig bekijkt. Blijkt de bouw voor mogelijke geschiktheid te pleiten, dan wordt het paard ook in draf en in stap beoordeeld, waarbij vooral op vierkant, vlot en krachtig gaan wordt gelet. Hooge gangen, die in den luxehandel veel waarde vertegenwoordigen, hebben voor legerpaarden weinig waarde, ja somtijds zelfs bezwaar.

De veearts is in den regel bij den vorderingscommissaris en let inzonderheid op ziekteverschijnselen, beengebreeken en hoeven, terwijl bij aankoop van het dier door hem de oogen worden gecontroleerd en de leeftijd bepaald.

De gevorderde paarden worden in verband met hun bouw en voorkomen gesplitst in rijpaarden, batterijpaarden en treinpaarden, onder welke laatste ook een zeker aantal welke aangewezen worden voor het trekken van keukenwagens. De laatstbedoelde dienen van beter gehalte te zijn dan de overige treinpaarden, daar zij zich vrijwel even snel moeten kunnen verplaatsen als de batterijpaarden. De vorderingscommissaris stuurt de ongeschikt geachte paarden direct weg, terwijl voor ieder gevorderd paard een briefje wordt afgegeven met vermelding van den dienst, waarvoor het dier bestemd is. Het paard komt dan bij de beide taxateurs, die elk voor zich de waarde bepalen en dit op het briefje vermelden. Het paard wordt overgenomen en de eigenaar ontvangt een bon, vermeldende het nummer, alsmede het bedrag (het gemiddelde van de twee taxaties), waarvoor op een nader te bepalen datum de bon bij den burgemeester der gemeente kan worden ingewisseld. De burgemeester ontvangt ter controle een gelijklopende bon.

Het overgenomen paard wordt door een verver op den linkerborstwand van een bepaald merk, voor elk der vier vermelde groepen aangewezen, voorzien. De gevorderde paarden worden door de aangewezen geleiders onder controle van een hoofdgeleider naar een tijdig vooraf vastgestelde plaats overgebracht en daarna voor hun nadere bestemming voorbereid.

De vordering werd uitgeschreven tegen 1 Augustus en is bevredigend verlopen. Er is niet direct in alle vorderingsdistricten gekeurd, terwijl naar behoefte aanvullingskeuringen kunnen worden uitgeschreven. Het verloop is tot nu toe bevredigend geweest, naar ons van verschillende zijden is gebleken, terwijl hier en daar door het ongewone en het overhaaste van den arbeid natuurlijk nog al enkele nalatigheden zijn voorgekomen. De vordering zelve is eenigermate bemoeilijkt, doordat de laatste jaar of drie zooveel volwassen paarden door Duitschland, en ook door Frankrijk, in Nederland zijn opgekocht.

Het hoefbeslag. Uit het voorgaande blijkt voldoende dat de vorderingscommissarissen, wat de wijze van gaan der paarden betreft, er veel waarde aan hechten, dat de dieren vierkant stappen en draven. Bovendien zullen zoo weinig mogelijk paarden met ernstige hoefafwijkingen worden gevorderd, terwijl in dit opzicht de beoordeeling iets toegevoender kan zijn voor treinpaarden dan voor de overige rubrieken. De keuring geschiedt enkel aan de hand, zoodat het beoordeelen op betrekkelijk zwakke gronden geschiedt. Alleen kan voor rijpaarden, die onder den ruitser worden voorgebracht, f 25 boven den getaxeerden prijs worden uitbetaald. Van deze bepaling wordt echter zelden gebruik gemaakt, daar op de vorderingsdagen ieder belanghebbende veel tijdsgebrek heeft. Gedeeltelijk kan ook de oorzaak daarvan liggen in het feit, dat de bepalingen over het algemeen te weinig bekend zijn. Over het geheel werd er in ons land feitelijk niet meer aan gedacht, dat wij nog eens voor een algemeene mobilisatie, — laat staan voor een mogelijken oorlog zouden worden gesteld, terwijl de regeling der paardenvordering hier meer geheim behandeld is dan dienstig voor het algemeen belang kon worden geacht.

De paarden uit de steden zijn vrij wel algemeen aan den arbeid gewend, terwijl tal van landbouwpieren thans sedert verscheiden weken niet veel arbeid hebben gedaan. Deze laatste zien er op het oog beter gevoed uit,

doch zijn zulks in werkelijkheid niet. Voor streken waar veel weiland voorkomt en weinig akkerbouw wordt gedreven, zou men kunnen opmerken, dat de boerenpaarden toch den hooibouw achter den rug hebben. Dit is ook waar, doch de hooibouw-werkzaamheden vormen slechts een klein percentage van het eigenlijke landbouwwerk, dat zich grootendeels beperkt tot het voor- en tot het najaar. In Augustus hebben de paarden derhalve over het geheel twee à drie vrij gemakkelijke maanden achter den rug, en ontvangen veel groenvoer en weinig haver of ander koren. De stadspaarden blijven meestal voortdurend op hooi- en haverrantsoen en hierdoor meer ten allen tijde direct voor harden arbeid geschikt. De vorderingscommissaris houdt met deze omstandigheden ook rekening.

De landbouwpaarden komen in Augustus met den oogst weer regelmatig aan den arbeid. Deze wordt geleidelijk zwaarder, waarbij de dieren hun vet verliezen. Zij worden krachtiger gevoed, terwijl de spieren droger, sterker, taaier en zwaarder worden. De dieren worden uiterlijk schraler, doch in werkelijkheid veel sterker, zoodat bij een eventueele vordering in October, en evenzoo in April tot begin Mei, van de landbouwpaarden veel meer arbeid kan worden gevraagd dan thans. Gelukkig heeft alleen de oorlog nog maar gedreigd en bestaat in Nederland gelegenheid de gevorderde paarden voor hun nieuwen dienst eenigszins voor te bereiden.

Tal van de gevorderde paarden moesten van nieuwe ijzers worden voorzien, aangezien zij onbeslagen waren of grootendeels versleten ijzers hadden. In sommige steden zijn het meerendeel der rijtuigpaarden voorzien van een gummizool, teneinde het uitglijden zooveel mogelijk te voorkomen. Hoogstwaarschijnlijk zal men deze zolen ook alle onderweg hebben genomen, althans bij die dieren, welke voor het gebruik in lossen en mogelijk vochtigen grond zullen worden gebezigd. Het is bekend dat daarbij gummizolen moeilijkheden veroorzaken en zelfs aanleiding kunnen geven tot het veelvuldig losraken der ijzers.

Omtrent het beslaan der gevorderde paarden is reeds in het eerste artikel van deze aflevering het een en ander medegedeeld. De smeden zullen hebben zorg te dragen nauwlettend acht te geven op mogelijk strijken en klappen, en over het geheel op doelmatig beslag. Vooral het zooveel mogelijk voorkómen van strijken en het nauwkeurig afwerken van de binnentakken der ijzers, om eventueele strijkwonden zoo gering mogelijk te doen zijn, is een der hoofdvereischten geweest. Het ongewone werk, het dikwerf slap zijn van de dieren, het komen onder andere levensomstandigheden en het, vooral bij batterijpaarden, veelvuldige keeren en wenden, leveren alle gevaar op om strijkwonden te zien optreden. Ieder practicus weet, dat een paard aan dienstwaarde veel verliest, wanneer het zich zoo nu en dan „raakt”.

Naar onze meening is het van de grootste beteekenis geweest, dat zij, die de gevorderde paarden hadden te beslaan, of die op dit beslag hadden toe te zien, zorgvuldig de paarden hebben zien bewegen, alvorens het beslag uit te voeren.

Het is jammer, dat er zooveel geld aan de mobilisatie moest besteed worden, doch zonder nut is al dat geld toch niet geweest. Het is te hopen dat het bij eene oefening moge blijven en ons vaderland voor een werkelijken oorlog wordt gespaard!

R e d.

KALKOENEN EN STOOT.*

Onder den naam van *kalkoen* verstaat men het rechthoekig omgebogen gedeelte aan het uiteinde van een ijzertak, terwijl men een langwerpige vierhoekigen kalkoen in het toongedeelte van het ijzer *stoot* noemt.

De kalkoenen moeten zoo hoog zijn als het ijzer dik is; zeer ten nadeele van den hoof worden zij niet zelden belangrijk hooger gemaakt. Hun doel is het paard een vasteren stand te verzekeren; daaraan beantwoorden zij meestal slecht. Alleen wanneer zij nieuw zijn, zullen zij het uitglijden eenigermate kunnen belemmeren, dit *beletten* doen zij geenszins. Te minder kunnen zij dit, wijl bij het gebruik van kalkoenen de straal niet met den bodem in aanraking komt, waardoor het hoofmechanisme en dus de voeding schade lijdt. Het gevolg hiervan is, dat niet alleen de straal in omvang afneemt, maar zelfs de geheele hoof, speciaal in zijn achterste helft. Er ontstaat meer of minder klemhoef; door het onvoldoend doortreden verkorten zich de buigpezen, het paard gaat over de kooten en in de knieën staan, en het is niet moeielijk in te zien dat de gang zijn elasticiteit verliest en minder zeker wordt dan bij een gezonden hoof het geval is.

Dat de paarden in de steden zoo vroeg versleten zijn, is stellig mede te wijten aan het gebruik van kalkoenen, waardoor het hoofmechanisme wordt gestoord. Bij landbouwpaaarden, welke daarmede zijn beslagen, neemt men zulke schadelijke gevolgen niet waar; deze behouden meestal tot op hoogen leeftijd wijde, elastische hoeven met grooten straal, terwijl de stand in kogels en knieën normaal blijft. De reden hiervan is, dat deze dieren in den regel op een zachten bodem arbeid verrichten, zoodat de straal met den grond in aanraking komt en het hoofmechanisme, ondanks het beslag, tot zijn recht komt.

Welken invloed dit uitoefent op den hoof, den stand en den gang kan men ontwaren als men stadspaaarden met te nauwe hoeven en de daaruit voortvloeiende gebreken eenigen tijd in de weide doet of bij een boer matigen landarbeid laat verrichten. Wanneer genezing in het algemeen nog mogelijk is, dan staat men na enkele maanden niet zelden verbaasd over de gunstige veranderingen; men zegt dan wel eens dat de paarden „geheel nieuw” zijn geworden in hun beenen en hoeven.

Men heeft dit alles reeds lang ingezien en van vele zijden het gebruik der kalkoenen of volkomen achterwege gelaten of deze tot de achterijzers, waar zij minder schaden, beperkt. Vóór 30 jaar werd in ons land slechts bij uitzondering een paard beslagen zonder kalkoenen, thans zijn zij bij het leger afgeschafte en willen vele particulieren voor rij- en rijtuigpaaarden niets meer van kalkoenen weten. Toch zijn er nog, die, hetzij uit gewoonte, hetzij omdat zij nog altijd meenen, dat hun paarden anders zullen vallen, aan het gebruik van kalkoenen blijven hechten. Dat zij in de groote steden zeer goed kunnen worden gemist, bewijzen de paarden in Parijs, Lon-

*) In verband met de besprekingen, die over dit onderwerp in het loopende jaar zoo veelvuldig zijn gehouden, leek het ons wel interessant eens te herplaatsen wat Dr. W. C. Schimmel daarover in 1896, in den eersten jaargang van „De Hoefsmid,” heeft geschreven.

den, Brussel, enz., waar het gebruik van kalkoenen, althans aan de voorijzers, meer uitzondering is. In de landen, waarvan deze steden de hoofdplaatsen zijn, heeft het gebruik van kalkoenen trouwens nooit gebloeid, terwijl zij in Duitschland en Oostenrijk, ondanks alle vertoogen van deskundigen, zelfs op vandaag nog, een onverdiende reputatie genieten. Dit kan niet verwonderen, als men rekening houdt met het feit, dat de oudste ijzers, in Duitschland gevonden, reeds van kalkoenen waren voorzien; zulke diep ingewortelde gewoonten roeit men niet op eens uit, zelfs al waren de meer ontwikkelden van hun nadeel overtuigd geworden. Ook in ons land heeft zich meer dan eens het geval voorgedaan dat een eigenaar zijn paarden zonder kalkoenen liet beslaan, doch dat zijn ondergeschikten weigerden zich daarmede op weg te begeven.

Wanneer nieuwe kalkoenen het uitglijden eenigszins kunnen tegengaan, dan geldt dit stellig niet meer, zoodra zij, na verloop van bijv. drie weken, tot kleine stompjes zijn afgesleten. Integendeel zal het paard in dat geval meer glijden dan wanneer het nooit met kalkoenen beslagen was geworden; immers, nu zal de straal zoo klein zijn, dat hij niet met den bodem in aanraking komt en dus niet kan bijdragen tot een vasteren stand.

Aan de achterhoeven schaden de kalkoenen minder, omdat deze, wijl ze meer aan vochtigheid zijn blootgesteld, minder uitdrogen, samenschrompelen en tot klemhoef worden. Zij verdragen dus beter schadelijke inwerkingen dan de voorhoeven.

Men heeft wel eens beweerd, dat de kalkoenen de buigpezen zouden ondersteunen, doch dit is geheel onjuist. Zij beletten integendeel de beweging hiervan, de uitrekking binnen de normale grenzen, en het gevolg daarvan is, dat weldra die normale uitrekking niet meer tot stand kan komen. De pezen trekken zich samen, evenredig aan het mindere gebruik, dat er van wordt gemaakt. Een koetsier, die bijna altijd de zweep in de hand heeft, zal weldra zijn vingers niet meer kunnen strekken; de spieren en pezen hebben zich verkort, overeenkomstig het mindere gebruik dat daarvan werd gemaakt. Bij de paarden is het niet anders.

Slechts in bijzondere gevallen kan het gebruik van kalkoenen nuttig zijn; vooreerst in den winter als ijs of sneeuw de wegen bedekt, maar dan ook om een gebrekkigen stand, bijv. te veel doortreden in den kogel, te verbeteren. Doch zelfs in dit geval tracht men dikwijls liever op een andere wijze, als door verkorten van den toonwand en verhoogen van den verzenwand, het doel te bereiken.

Het gebruik van een stoot bij de kalkoenen is in ons land hoofdzakelijk tot sleeperspaarden beperkt; in Duitschland worden ze veel meer gebezigd. De stand van den hoef verbetert, indien men het kalkoenijzer tevens van een stoot voorziet; het daarmede beslagen paard staat dan weer recht, althans wanneer kalkoenen en stoot even hoog zijn. Doch de hoef rust nu als het ware op stelten; hij komt niet meer met den grond in aanraking, zoodat het hoefmechanisme in hooge mate schade lijdt.

Paarden met kalkoenen en stoot beslagen, kunnen eigenlijk alleen voor stapvoets werk worden gebruikt. Men kan zich gemakkelijk overtuigen hoeveel moeite het aan de dieren kost, eer de drie uitstekende gedeelten

van het ijzer tusschen de steenen een vasten stand hebben bekomen; even-zoo kost het oprichten van den hoef meer tijd en inspanning. Dit moge bij zware trekpaarden in langzamen gang wellicht worden opgewogen door het voordeel van een vasteren stand, de snelheid lijdt er belangrijk onder. Bovendien is het vroegtijdig versleten zijn der sleeperspaarden ongetwijfeld mede te wijten aan de inspanning, verbonden aan het zich bewegen op zulke hooge stelten, als men bijv. in Rotterdam kan waarnemen.

PROGRAMMA WEDSTRIJD HOEFBESLAG MIDDELBURGSCHÉ TENTOONSTELLING, September 1914.

Aan den wedstrijd kan door ieder gediplomeerd hoefsmid in de Provincie Zeeland gevestigd en woonachtig deelgenomen worden.

A a n g i f t e.

Zij, die aan den wedstrijd willen deelnemen, geven van dat voornemen kennis aan den heer A..J. L a k o, tweede secretaris, wonende te Zuidzande, met opgaaf van naam, voornaam, geboorteplaats, ouderdom, jaar waarin diploma verkregen werd en waar diploma is gegeven, plaats waar gevestigd en duur der vestiging. De aanvraag moet vrachtvrij worden toegezonden vóór den eersten Augustus 1914.

Zoodra bericht van aanneming is verkregen van genoemden heer L a k o, is ieder deelnemer verplicht, zoo spoedig mogelijk en zeker vóór den eersten September, aan hem vrachtvrij te zenden, 10 stuks zelf vervaardigde ijzers, bestaande uit: een stel normale hoefijzers (rechts voor, links achter, rechts achter, links voor), voor trekpaard zwaar slag, een balkijzer, een strikijzer, een klapijzer en een winterijzer. Deze ijzers zullen worden tentoongesteld en blijven eigendom van den inzender.

W e d s t r i j d.

De wedstrijd zal bestaan in twee gedeelten, practisch en mondeling.

Het practisch gedeelte zal bestaan in het beslaan van een of meer hoeven van normaal of abnormaal type.

Het behandelen van hoefscheuren en vervaardigen van een doelmatige kunsthoorn.

Het mondeling gedeelte, in het beantwoorden van vragen door examinatoren te stellen, in verband met het verrichte werk, of over hoeven gebrekkig of normaal in het algemeen.

A l g e m e e n e b e p a l i n g e n.

Ieder deelnemer is verplicht zelf zijn materieel mede te brengen voor het beslaan der paarden, terwijl het noodige ijzer, en al wat voor smeden noodig zal zijn, gratis zal worden verstrekt.

Het is aan de deelnemers geoorloofd, een helper mede te brengen en zich van hem te bedienen in het geval van het beslaan uit de hand.

Bij grooter deelname aan den wedstrijd dan 10 personen zal de wedstrijd beginnen op 7 September des voormiddags 9¹/₂ uur op het tentoonstellings-terrein, waartoe den deelnemer vrijen toegang zal worden verstrekt, zoo ook aan den helper, indien deze tijdig aan den Secretaris zich zal hebben aangemeld.

De op dien dag door 6 leden verkregen meeste punten, zullen in aanmerking komen voor den eindwedstrijd, die ook op het tentoonstellings-terrein zal plaats vinden des morgens 8 uur.

Op dezen tweeden dag zal ieder deelnemer een of meer hoeven te beslaan krijgen en eveneens ondervraagd worden over het geleverde werk en over de behandeling van hoeven, van andere hoedanigheid, dan die door den adspirant behandeld werden.

Zoo wel op den eersten als op den tweeden dag zal niet meer tijd voor het beslaan en vervaardigen van een ijzer gegeven worden, dan 50 minuten per hoof.

Het aantal verkregen punten voor het vervaardigen van de ijzers, het afnemen van het oude en het aanbrengen van het nieuwe ijzer, de tijd daaraan besteed, en de volledigheid der beantwoording van de gestelde vragen, zullen tot maatstaf dienen van de uit te reiken prijzen, die bestaan zullen in:

1o. Prijs. 2o. Prijs. 3o. Prijs. 4o. Prijs. 5o. Prijs f 5,—.

In het geval, dat minder dan tien deelnemers aan den wedstrijd deelnemen, zal de wedstrijd afloopen op één dag, en deze eerst beginnen op 8 September, des voormiddags 7 uur.

(Het bovenstaande is overgenomen uit het Zeeuwsch Landbouwblad. De tentoonstelling en de wedstrijd zijn uitgesteld. Zoodra de wedstrijd opnieuw wordt uitgeschreven, zal men o. i. goed doen de toelichting omtrent aangifte, wedstrijd en prijzen eerst eens goed over te lezen en wat te verduidelijken).

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 8 Augustus is vertrokken, na een verblijf van 5 maanden, de leerling S. Rozema van Peize, met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift.

Aan de Inrichting houden thans verblijf de leerlingen: E. Boerema van Roden, H. Oving van Buinen, gem. Borger, J. Kwant van Siddeburen, P. Iwema van Mensingeweer, A. Bos van Veendam en T. Dijkema van Stitswert.

— **Strijken.** Soms is de oorzaak van strijken bij het paard een zeer geringe. Een iet of wat uitstekende of een scherpe rand aan het ijzer kan er de reden van zijn.

Elken dag dient men zich van het beslag te overtuigen en op zulke *schijnbare* kleinigheden te letten als een uitstekende niet, scherpe rand, iet of wat verschoven ijzer, het voorkomen van een of ander vreemd voorwerp als kiezelsteen, stukje hout, enz. tusschen ijzer en hoof of bij de steunselhoeken, en stand, het vastliggen van het ijzer, enz. Van dit laatste dient men zich grondig te overtuigen; soms kan men, als het paard op een harden bodem loopt, hooren dat het ijzer min of meer los ligt, terwijl zulks niet is waargenomen met de hand, omdat dit wat overhaast werd gedaan.

— **Paardenvordering.** Naar wij vernemen zijn er o. a. in 's-Gravenhage eigenaren van rijpaarden, die deze niet hebben doen verschijnen bij de verleden week gehouden vordering, hetzij door opzet, hetzij tengevolge van onoplettendheid.

In deze benarde tijden, waarin door alle lagen van de maatschappij doorslaande bewijzen worden gegeven tot het doen van opofferingen van allerlei aard, hopen we, dat deze heeren zoo spoedig mogelijk hun paarden nog beschikbaar zullen stellen en hiervan kennis geven aan den directeur van het remontewezen, Schoolstraat 38, 's-Gravenhage.

PERSOVERZICHT.

De Augustus-aflevering van *Der Hufschmied* bevat het volgende:

1°. Bijdrage tot de oorzaken, het ontstaan en de onderkenning van *steengallen*.

De schrijver A. Schwenszky zegt aan het slot van zijn artikel:

Ik heb waargenomen, dat paarden met goede hoeven, voorzien van doelmatig beslag en waarbij de hoeven goed werden verpleegd, lijdende waren aan steengallen, daar zij voortdurend in snelle gangen op harden bodem werden gebezigd; anderzijds ken ik paarden met gebrekkige hoeven en afwijkende beenstanden, voorzien van ondoelmatig beslag en waarbij de hoefverpleging te wenschen overliet, doch die uitsluitend dienst deden op zachten bodem en slechts zelden in draf, terwijl die dieren toch steengallen vertoonden. Steengallen worden dan ook in de steden veel meer aangetroffen dan op het platteland. Uit een en ander is duidelijk op te maken dat de hoofdoorzaken voor het ontstaan van steengallen gelegen zijn in langdurig snelle gangen op harden grond, gebrekkige hoeven en standen, onvoldoende hoefverpleging en pas als laatste oorzaak een gebrekkig hoefbeslag.

2°. Wettelijke verantwoordelijkheid der hoefsmeden. Dr. Bonatz beweert hieromtrent, dat de hoefsmid wel gebruik mag maken van enkele lichte stokslagen, een stokpraam op de bovenlip, alsmede van de z.g. Chineesche praam, welke om de geheele bovenkaak wordt gelegd, terwijl alleen bij sterk verzet van den Rarey'schen riem en van den rug-borst-staart-kootband gebruik mag worden gemaakt. Daarentegen noemt hij ongeoorloofde middelen het hevig en ruw slaan met knuppels, bidden, bezemstelen, tangen, hamers, raspen enz., — het vastbinden van voortdurend rukkende paarden of van dieren, die aan stillen kolder lijden. Verder mag de smid geen praam aan de onderlip doen, aan het oor, of de tong. Bovendien mag hij geen achterbeen met geweld door middel van ringen of balken of katrollen opheffen en niet zonder hulp en toezicht van een veearts tot het neerwerpen van een paard overgaan. Sommige deskundigen veroordeelen het gebruik van een noodstal, doch andere daarentegen niet, wanneer de noodstal maar goed is ingericht.

3°. Persoverzicht.

4°. Een mededeeling over de hoefsmidsschool te Klagenfurt in Karintië (Oostenrijk), welke school vernieuwd is en waar thans tweemaal per jaar een zesmaandelijksche cursus wordt gehouden, resp. aanvangende 1 Januari en 1 Juli, terwijl aan iederen cursus 8 leerlingen worden toegelaten.

5°. Verschillende mededeelingen, w. o.:

a. In Essen zal tegen het einde van dezen zomer een cursus van 8 à 10 dagen worden gehouden voor smeden, die op de hoogte wenschen te komen van automobielen, voor zoover smeden hiermede te maken kunnen krijgen.

b. De smedenbond in Beieren heeft den wensch uitgesproken, dat het tarief voor het beslaan van paarden aan de hoefsmidsscholen gelijkgesteld moge worden aan dat bij de particuliere smeden gebruikelijk.

c. Hoefijzers, vervaardigd uit vloeijzer, verdienen slechts daar aanbeveling waar de paarden op ijzers zonder kalkoenen loopen en in streken met zachten bodem. Het vloeijzer is minder geschikt voor het inwellen van stooten, daar het over het algemeen vrij gemakkelijk aanleiding geeft tot scheuren en breken.

Bij de aanwending van vloeijzer wordt veel geklaagd over het uitglijden op bazalt, graniet en kunststeen, terwijl het bewerken moeilijker is en de smid derhalve zwaarderen arbeid heeft te verrichten.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoof beslag.

PRACTISCHE WENKEN VOOR DE WERKPLAATS.

Op ijzer en staal schrijven of teekenen.

De plaats, welke men van een ornamentale versiering, schrift of iets dergelijks voorzien wil, moet in de allereerste plaats geheel zuiver zijn. Zelfs gepolijste vlakken moeten van te voren met krijt of puimsteen gereinigd worden. Hierna bereidt men een pasta, bestaande uit twee deelen lijnolie en een deel colophonium; om dit mengsel kneedbaar en goed te maken, doet men er een weinig terpentijnolie bij. Met deze zachte massa vormt men het schrift, het ornament of teekening op het metaal. De buitenste rand wordt, om het verder loopen der zuren te voorkomen, met was en talk omringd. Na zorgvaldige beëindiging van dit werk wordt het voorwerp zuiver horizontaal geplaatst. Daarna wordt het te gebruiken salpeterzuur zooveel met water verdund, dat de reuk van het zuur nog slechts weinig is waar te nemen, waarna ze over de teekening wordt gegoten. Heeft het zuur opgehouden blazen te ontwikkelen, dan giet men het af, reinigt de gebeitste vlakken met water, en herhaalt dit proces. Na het vier- tot zesmaal doorgevoerd te hebben, verkrijgt men zeer fijne teekeningen. Wil men echter de figuur dieper in laten werken dan moet men soms het zuren tot vijftien maal herhalen.

Heeft de etsing de gewenschte hoogte bereikt, dan reinigt men de plaats met een borstel en poetst eventueel met Weener kalk na.

Het vermijden van het trekken van geharde voorwerpen.

Alle lange werkstukken, zooals steekbouten, spiraalboren, tappen, enz., trekken steeds krom bij het harden. De oorzaak zal niet steeds dezelfde zijn, of deze is te zoeken in het onvoldoende uitgloeien vóór de harding, of in de ongelijkmatige verwarming. Bij werktuigen, welke niet langs mechanischen weg, doch in het vuur worden gereed gemaakt, zooals koudbeitels, kantbeitels, gatenbeitels, enz., is een voor- en doorwarmen van het staal ontegenzeggelijk noodzakelijk. Echter ook het smeden van het staal moet geschieden op een temperatuur, welke meestal door den fabrikant wordt aangegeven. Bij voorwerpen, welke na het smeden langs mechanischen weg bewerkt worden, ontstaan door dat smeden spanningen in het materiaal, welke alleen door een practisch uitgloeien na het smeden verwijderd kunnen worden. Vooral deze omstandigheid mag niet verwaarloosd worden, daar ook hierdoor het werkstuk krom trekt. M.

CORRESPONDENTIE.

B. te S. Fijne nagels voor brokkelhoeven kunt U vermoedelijk bij ieder goed gesorteerd ijzerhandelaar verkrijgen. Informeert U eens bij Lambert en Co., Leuehaven, of S. C. M. Bax, Jufferstraat, beide te Rotterdam.

ADVERTENTIËN.

Kunsthoorn, voor Hoef beslag,
 verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van
K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen* uitgebreide prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

(Nadruk verboden).

DE HOEF ALS TAST-ORGAAN.

Velen zal het vreemd voorkomen dat de dikke hoornlaag van den hoef als tastorgaan dienst doet en toch is het een waarheid dat de zekerheid van het neerzetten van den hoef, de vrijheid van beweging, de weerstand bij vermoeienis, voor een groot gedeelte afhangt van den tastzin van den hoef.

Vrijwel mag worden aangenomen, dat vooral de straal daarbij een groote rol speelt; door zijn centrale ligging in den hoef, zijn elasticiteit, zijn ligging onder buigpees en hoefgewricht, wordt de waarneming van de overige deelen van den hoornschoen in hem geconcentreerd en deze overgebracht naar de zenuwcentra. Voorts wordt de tastzin van den hoef verhoogd door de haren van de vetlok en die van den kroonrand*).

Wanneer het paard op een oneffenheid van den bodem treedt, maakt het een beweging met het hoofd, het kruis en de kogels, om zich meerderen steun te geven op deze terrein-hindernis. Het is niet altijd pijn die dit verschijnsel veroorzaakt, doch een gevoel van onvoldoenden steun; de hoef voelt de oneffenheid en brengt deze waarneming naar de hersenen over, waarop evenwichtsherstel volgt.

Wordt een geblinddoekt paard door een staldeur met verhoogden drempel gevoerd, dan zal het, bij teval den drempel met de voorhoeven niet rakende, bijna zeker met de achtervoeten er tegen stooten, er op trappen of er afglijden. Wanneer daarentegen een der voorvoeten den drempel maar even heeft geraakt, dan is het paard daardoor gewaarschuwd, de achterbeenen zal het er zonder raken overheen brengen, doch overdreven hoog en ver omdat de hoef den omvang van de hindernis niet heeft kunnen beoordeelen. Heeft daarentegen de voorhoef op den drempel gesteund, dan heeft hij de hoogte en breedte geschat en gaan de achterbeenen er in gewonen pas overheen.

Noodzaakt men een paard dat niet gewoon is om over een „til” of planken-brug te gaan, zooals die in gebruik is tusschen weiden en bij het laden in een wagon, dan zal het dier zulks meestal weigeren tengevolge van onbekendheid met zulk een „til”. Wordt het daarbij echter geblinddoekt, dan doet het al tastende een of twee onzekere passen, en vliegt daarna angstig achteruit. Strooit men een beetje hooi of stroo over de brug, dan zal het door de aanraking met den hoef van de stroohalmen vertrouwen scheppen en zonder tegenstribbelen er over loopen; de hoef heeft thans een hem bekende stof gevoeld, zonder deze gezien te hebben.

Wanneer men een geblinddoekt paard aan de longe voert, dan zie men het angstig loopen, de lichaamszwaarte wordt op de achterhand overgebracht en de voorvoeten worden al tastende vooruitgezekt, als het ware om de ruimte te peilen; komt het nu voor een groep, dan zal het weigeren verder te gaan.

---

*) Het wegnippen van de kroonharen is dus om deze reden ook al af te keuren.

Deze voorbeelden zouden met velen vermeerderd kunnen worden, doch ze toonen voldoende aan, dat de hoof als tastorgaan dienst doet en dat het zaak is deze in zoo gunstig mogelijke conditie te houden. Het beslag vermindert het waarnemingsvermogen van den hoof, doch daar het noodzakelijk is op onze kunstwegen, moet het kwaad zoo klein mogelijk zijn en dit verkrijgt men door gewoon vlak beslag, waarbij de straal den bodem kan raken, waardoor het voornaamste deel van den hoornschoen in deze haar functie kan verrichten. (Dus geen kalkoenen en verdikte takken aanbrengen, waar zulks niet noodzakelijk is!)

H. v. L.

(Nadruk verboden).

WAT OORDEELKUNDIG HOEFBESLAG VERMAG.

Nog maar al te weinig wordt beseft, van welk groot gewicht een oordeelkundig hoofbeslag is voor de waarde onzer paarden.

Niet alleen de fokker zelf, die soms tegen kosten opziet, maar ook de hoofsmid, die door te geringe kennis liever zich zoo weinig mogelijk met het hoofbeslag bezig houdt, verwaarloozen beide deze nuttige zaak.

Hierdoor ontstond reeds meermalen schade voor den boer, en in vele ge-

vallen werd een dier met gebreken aan den hoof waar-deloos, door ge-brek aan kennis.

Zoo zou het ook gegaan zijn met het veulen, waarvan we in onze eerste foto een afbeelding ge-ven, waarop duidel-ijk te zien is, welken stand dit ongelukkige dier in de voorbeenen aannam. Gelukkig is juist ter rechter tijd de hulp inge-roepen van een be-kwaam hoofsmid, den heer A. J. Schieman te Axel, die van oor-deel was, dat het

Afb. 1. Onbeslagen.

zeggen van den eersten hoofsmid, dat er door de kunst niets aan te veranderen

viel, van te weinig kennis blijk gaf, en zich aanbood het veulen Bles, van den heer W. de Zeeuw te Axel, in behandeling te nemen.

Wel was het diertje, geboren den 7en Juli 1913, er ongelukkig aan toe.

Na de geboorte geheel normaal, ging het in de voorbeenen langzamerhand afwijken. Het ging in de kooten zeer steil staan en geraakte eindelijk geheel overkoot. Zelfs in zóó'n mate dat het van voren op beide toongedeelten liep. Onze eerste foto, die we, even voor het in behandeling werd genomen, lieten nemen, toont dit zeer duidelijk aan.

In de weide at het steeds geknield. Op stal bracht het zijn leven bijna uitsluitend liggende door. Soms zelfs sloeg de koot naar voren door. Wanneer het zich soms inspande om vooruit te komen, viel het diertje op zijn knieën. Bij de inspectie van de hoeven vóór het beslag, kon het beestje niet op drie beenen blijven staan; zoo'n pijn ondervond het als één voorbeen werd opgelicht.

Om het gebrek te verhelpen had de eigenaar lederen sokken aangebracht, die goed stijf werden aangetrokken en de beide onderste gewrichten stevig omklemd hielden. Dit mocht echter niet helpen. De toestand werd hoe langer hoe erger. Het dier was op 27 November, toen het voor het eerst door den heer Schieman in behandeling werd genomen, geen tien gulden meer waard.

Ten einde het te kunnen beslaan moest het eene voorbeen, dat niet in behandeling was, in den hoof door een zacht kussen ondersteund worden, anders hield het dier het niet uit. De hoof werd zooveel mogelijk bekapt en een speciaal ijzertje aangelegd, dat den wand van voren steunde. Daardoor werd de stand reeds direct verbeterd.

Onze tweede foto geeft het veulen weer, direct na het eerste beslag, steunend op het linker been. Men ziet dat de stand reeds zeer veel verbeterd was.

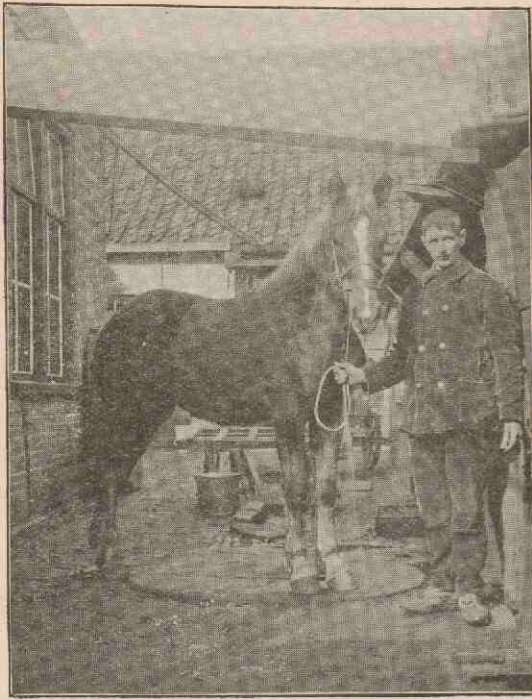
Elken dag werd van af 27 November tot 6 Maart, den dag waarop het voor de tweede maal beslagen werd, met het veulen ongeveer een uur gewandeld over de straat,

Afb. 2. Voor de eerste maal beslagen, steunend op het linker been.

om zoo den voet en de koot te dwingen, geholpen door het ijzer, den goeden stand weer aan te nemen.

Dit was, het spreekt van zelf, voor het veulen verre van aangenaam. Soms waren de kogels zeer gezwollen. Doch dit beterde hoe langer hoe meer.

Afb. 3. Geheel hersteld.

Op 10 April was de stand geheel normaal, zooals onze derde foto laat zien. We lieten deze foto nemen direct na het afnemen der ijzers. De stand was toen geheel correct en het gebrek geheel verholpen.

De eigenaar, de heer W. de Zeeuw, zou het veulen volgens eigen zeggen thans voor geen driehonderd gulden van de hand willen doen.

We lieten voor onze eigen studie door den fotograaf de gang van zaken in beeld brengen en meenden de lezers van „De Veldpost” geen ondienst te doen, met ze hier te reproduceeren.

Er blijkt ons inziens overtuigend uit, dat

oordeelkundig hoefbeslag van ontzettend groot gewicht kan zijn.

Axel.

Zonnevillie.

(Met toestemming van den uitgever en den schrijver overgenomen uit „De Veldpost” van 18 Juli j.l.).

HET BESLAG DER GEVORDERDE PAARDEN,

door S. van Angeren.

In dit tijdschrift van 15 Augustus j.l. werd opgemerkt, dat het hoefbeslag der gevorderde paarden zooveel te wenschen overliet, en dit ten deele geweten aan misplaatste zuinigheid der eigenaren en voor een ander, misschien kleiner gedeelte aan onkunde of slordigheid der smeden. Nog altijd zijn er onder de laatsten, die geen cursus in hoefbeslag hebben gevolgd, of anderen, die er naar schijnen te streven om het aldaar geleerde zoo spoedig mogelijk te vergeten, althans te veronachtzamen. Dit is te betreuren

voor het vak; wil dit hoog komen te staan en geëerd worden, dan dienen kennis en kunde het devies van iederen hoefsmid te zijn. Alleen daardoor zal hij op den duur de vertrouwde raadsman worden van den eigenaar der paarden en zal deze leeren inzien, dat hij zijn belangen bevordert, indien hij gehoor geeft aan de adviezen van den hoefsmid.

Wellicht is het voor de toekomst nuttig, indien ik hier kort aangeef welke fouten door mij in het beslag der gevorderde paarden zijn opgemerkt. Van sommige paarden waren de ijzertakken te smal en te kort; dat hierdoor de uitzetting van den hoof belemmerd en het ontstaan van steengallen bevordert wordt, behoeft geen betoog. De te korte ijzertakken drukken in de steunselhoeken en kneuzen aldaar de gevoelige deelen; nog erger is wellicht, dat hierbij de verzenwanden met de ballen schuin gaan staan en zich naar het midden van den hoof omkrullen. Bovendien lijden dan de buigpezen te veel.

Voorts waren de nagelgaten dikwijls te mager gestampt en te ver naar achteren aangebracht. Door eerstgenoemde fout wordt de wand brokkelig en gaat het ijzer gemakkelijk verloren; het laatste, het te ver naar achteren nagelen, stoort de vrije beweging van de achterste hoefheft, welke in zoo hooge mate noodig is voor het behoud van een gezonden hoof en goeden gang.

In vele gevallen waren de ijzers slecht gericht en niet voor den hoefvorm passend gemaakt; daarna was getracht in de fout te voorzien door den wand sterk te beraspnen. Het spreekt, dat hierdoor geen verbetering, doch eer het tegendeel was aangebracht. Niet passende ijzers storen den gang, geven tot strijken aanleiding en hebben ten slotte misvormde hoeven en afwijkende standen ten gevolge.

Enkele paarden waren met balkijzers beslagen, doch helaas zóó, dat het mijn goedkeuring niet kon wegdragen. Zij waren te kort en te nauw, met te smallen balk, welke den straal te veel belastte. In het algemeen kunnen balkijzers uitnemende diensten bewijzen, wanneer het de bedoeling is om een gedeelte van den wand vrij te leggen en in de plaats daarvan den straal te doen dragen. In geen geval mag de balk smaller zijn dan de ijzertakken; hij moet ten opzichte van de schenkels van den straal zoodanig komen te liggen, dat men, indien de lichaamslast niet op het been rust, nog even tusschen den balk en den straal door kan zien. Drukt de balk daarop te veel, dan wordt de straal gekneusd. Nooit mag een balkijzer worden ondergelegd, indien de kraakbeenderen verbeend zijn; de gang wordt dan zeker slechter. Indien de straal slecht ontwikkeld is, buigt men den balk soms naar den hoof door. Dit is verkeerd; de balk moet steeds vlak zijn en zoo noodig vult men de ruimte tusschen balk en straal op met zacht materiaal, bijv. jute gedrenkt met teer.

Utrecht, September 1914.

DE OPLEIDING VAN HOEFSMEDEN IN HET GROOTHERTOGDOM BADEN.

De Juli-aflevering van „Der Hufschmied” bevatte een artikel onder bovenstaand opschrift, geschreven naar aanleiding van hetgeen Prins Löwenstein als rapporteur over de begroting 1914, inzake de subsidiepost voor hoefbeslag, in de Eerste Kamer van den Badenschen Landdag had gesproken. Aangezien Nederland nog steeds een onvoldoende organisatie ten opzichte van de opleiding der burgerhoefsmeden heeft, verdient het aanbeveling belangrijke artikelen over de hoefsmidsopleiding in een ander land ter kennis van onze lezers te brengen. Bedoeld artikel is voor een groot gedeelte ook in „De Hoefsmid” overgenomen; thans wordt in de Sept.-afl. van „Der Hufschmied” een tweede artikel over bovenstaand onderwerp geschreven, hetgeen wij hieronder, hier en daar iets ingekort, laten volgen.

De Schr. Dr. Jos. Vaeth zegt zich steeds, gedurende zijn meer dan 32-jarige veeartsenijkundige practijk, zoowel theoretisch als practisch met het hoefsmidsvak op de hoogte te hebben gehouden. Aangezien hij ook aan het hoefbeslag op het platte land voldoende aandacht heeft geschonken meent hij gerechtigd te zijn, zijn oordeel over den toestand in Baden weer te geven.

Het hoefbeslag is, dank zij het betere schoolonderwijs en het onderricht bij de bereden wapens, zoowel in Baden als elders, verbeterd, maar gemiddeld zijn er in iedere streek nog betrekkelijk weinig hoefsmeden die hun vak goed beheerschen. De fabriekshoefijzers hebben afbreuk gedaan aan de geoefendheid in het vervaardigen van hoefijzers. De oorzaak, waardoor de vooruitgang, niettegenstaande alle pogingen ter verbetering, minder opvallend is, is voornamelijk te zoeken in het feit, dat een deel der meesters-hoefsmeden zich te weinig laten gelegen liggen aan de opleiding der leerjongens. Zoo ergens, dan geldt hier het spreekwoord: „Wat Hansje niet leert, leert Hans nooit meer”. Reeds bij het smeden van het eerste ijzer moet de opleiding beginnen; de meester moet hier bij het aanbeeld staan en iedere handgreep afzonderlijk aanwijzen en voordoen, iedere verkeerde uitvoering verbeteren en hij mag niet eerder rusten dan dat alles nauwkeurig is gesmeed. Deze moeite geven zich echter slechts weinigen en zij, die hun leerjongens aan doode hoeven laten werken en met looden staven het maken van hoefijzers toonen, zijn zeldzaam als witte raven.

In vele smederijen ontbreken goede gereedschappen en werktuigen, terwijl de ijzers niet voldoende in rechter en linker of in voor- en achterijzers worden verdeeld. Van de 10 meesters is er nauwelijks één, die een paard, vóór dit te beslaan, laat stappen, en zijn leerjongen op de manier van loopen en de verdeeling van den lichaamslast, den stand en de wijze waarop het paard zijn hoeven neerzet, opmerkzaam maakt. Meestal wordt het oude ijzer afgenomen, dit min of meer achteloos weggeworpen en met het beslaan aangevangen. De jongen leert de verschillende benamingen der hoefonderdeelen en al het overige zal hij later op de Hoefsmidsschool wel leeren.

Wanneer er een verbetering in het hoefsmidsvak zal komen, dan moet zulks in de eerste plaats van de meesters-hoefsmeden uitgaan, opdat de jongens beter onderlegd op de hoefsmidsschool komen. Bovendien moeten

onvoldoend bekwame personen niet tot de uitoefening van het hoefsmidsvak worden toegelaten, terwijl ieder meester-hoefsmid, door het lezen van een goed vakblad en door het volgen van herhalingscursussen, zich voortdurend op de hoogte van den tijd moet houden. De eischen van toelating moeten verscherpt worden. Ieder die niet voldoende voorbereid is of onvoldoenden aanleg toont, moet worden geweigerd. Dit gebeurt bij andere vakken ook.

* * *

Ik ben het geheel eens met Prins Löwenstein dat de 4 Badensche vakscholen tot één moeten worden versmolten; dit heb ik reeds vroeger betoogd en ben overtuigd dat één werkelijk goed ingerichte school of leersmederij niet duurder behoeft te komen dan de thans bestaande vier samen, en al was dit ook het geval, dan zou zulks toch niet achterwege moeten blijven. Het staat bij mij vast dat een zoodanige leersmederij bovendien voor een groot gedeelte haar eigen kosten zal kunnen bedruipen.

Aan het hoofd van deze school zou een in de hoefkunde ervaren veearts dienen te staan, die eventueel een assistent te zijner beschikking zou moeten hebben. Deze directeur zou het grootste gedeelte van den dag in de beslagplaats moeten zijn, om voortdurend toezicht uit te oefenen en telkens onderwijzend op te treden.

Prins Löwenstein meent dat de veeartsen, aan de hoefsmidsscholen verbonden, geen voldoende belangstelling hebben getoond, doch dit zal zich wel tot een enkele school beperken, want de meeste collega's hebben zich ongetwijfeld alle moeite gegeven. Ik ben overtuigd dat de fout schuilt bij de inrichting van het onderwijs en in de bedrijfsverhouding der scholen. Het onderwijs door den veearts bepaalt zich thans tot het zuiver theoretisch gedeelte. Het aantal zijner lesuren is te beperkt en er is geen tijd beschikbaar voor een behoorlijk onderricht bij de uitoefening van het vak. Juist het onderwijs in de praktijk is van ingrijpende beteekenis.

Er zijn thans 4 scholen, waarbij het wel eens moeilijk kan vallen een leider te verkrijgen, die met het hoefsmidsvak goed vertrouwd is, daar de veearts-leeraar niet alleen dit onderwijs heeft te geven, maar ook zorg heeft te dragen voor andere onderdeelen van zijn werkkring, b.v. de bevordering van de veeteelt, de bestrijding van besmettelijke veeziekten. Evenals in andere landen is ook in Baden voor den veearts de hoefkunde te veel een nevenvak, terwijl particuliere hoefsmidsscholen in Baden niet worden gevonden.

Aan een dergelijke school zal, behalve een ervaren deskundige directeur, ook een bekwaam hoefsmid moeten worden verbonden, want het resultaat van het onderwijs in het practisch gedeelte van het vak hangt grootendeels van dezen onderwijzer af. Deze beide leerkrachten zouden tevens herhalingscursussen moeten geven en op onderscheidene plaatsen in het land voordrachten houden. Zij zouden na verloop van jaren de meeste smeden in het land kennen, invloed op hen kunnen uitoefenen en het hoefsmidsvak in het geheele land kunnen verheffen en bevorderen.

Wil de school tot bloei geraken, dan moet zij in een groote stad worden gevestigd. Is het mogelijk, zooals in Keulen, om er een groot voerwerk

aan te verbinden, zoo verdient zulks de voorkeur. De rentabiliteit der school zou worden verhoogd, indien er een kleine kliniek voor kreupele en hoefzieke paarden aan werd verbonden. Dit is echter een punt van later zorg, daar de school als zoodanig de hoofdzaak blijft. De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bereids nader onderzoek toegezegd, waarvan het resultaat voorloopig rustig kan worden afgewacht.

HET ONDERWIJS IN HOEFBESLAG AAN DE INRICHTINGEN VAN LANDBOUWONDERWIJS.

Dikwijls wordt de klacht vernomen: „wat heb ik aan al de moeite die ik mij heb gegeven door het volgen van cursussen en het op de hoogte houden van het vak. De paardenhouder, in het algemeen gesproken, waardeert dit streven slechts matig; mijn goede zorgen voor de hoeven en het beslag worden tegengewerkt, doordien hij de paarden veel te lang op het beslag laat loopen; mijn wijze van besnijden en beslaan wordt soms door hem zonder kennis van zaken veroordeeld en mijn concurrent bevoordeeld, omdat die volgens den ouden stijl werkt.”

Er is veel waars in deze klacht.

Voor de ontwikkeling der hoefsmeden is veel gedaan en velen van hen zijn hun vak meester; de kennis van den landbouwer is op dit gebied dezelfde gebleven en daarin zit de fout.

Voor de toekomst moet daarin verbetering worden gebracht, door de opgroeiende krachten in den landbouw op de hoogte te brengen van de eischen van een goede verzorging van den hoef. Dit onderdeel van de verpleging van het paard moet aan de inrichtingen van landbouwonderwijs meer uitvoerig worden behandeld. Zoo b.v. de bouw en de functie van den hoef, de verzorging van den hoef in de jeugd en het normale beslag, waarbij dan vooral dient gewezen te worden op de nadeelige en de schadelijke gevolgen, welke ontstaan door onoordeelkundig besnijden en beslag, maar ook welke verbeteringen in stand en gang kunnen worden verkregen bij een goede verpleging.

Wanneer de jonge landbouwer en de aanstaande paardenhouder op de hoogte is gebracht van deze zaken, zal hij den goeden hoefsmid meer leeren waardeeren; het werk zal toenemen en daarmee het bedrijf meer loonend worden, waardoor het hoefbeslag weer met eere de plaats zal innemen, die het vroeger onder de ambachten heeft gehad.

H. v. L.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 22 Aug. is vertrokken — na een verblijf van 5 maanden — de leerling E. Boerema van Roden, met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift. Toegelaten zijn de leerlingen L. van Ham van Hellum en A. A. Pijker van de Wilp.

Mede houden thans aan de inrichting verblijf de leerlingen: H. Oving van Buinen, gem. Borger, J. Kwant van Siddeburen, P. Iwema van Mensingeweer en F. Dijkema van Stitswert.

— **Friesland.** Bij het eindigen van den 2-jarigen hoefsmidscursus te Heerenveen, gehouden vanwege het Friesch Paardenstamboek, werd aan de volgende smeden een diploma uitgereikt: O. H. Harmsma te Akkrum, L. T. de Jong te Roordahuizum en S. de Blauw te Balk, alle met uitmuntend gevolg; Gosse de Jong te Oudeschool en J. Koelman te Kortezwaag, beide met zeer goed gevolg; T. P. Smedes te Surhuisterveen, E. Regeling te Poppingawier en H. T. Dubling te Rolsterhaule, alle met goed gevolg.

— **Beslag tegen het invallen van sneeuw.** Het concaaf-ijzer volgens Prof. Lechner wordt in het Oostenrijksche leger algemeen gebruikt, terwijl het ook bij de bereden Zwitsersche troepen is ingevoerd, omdat het lastige en gevaarlijke inballen van sneeuw er mede wordt voorkomen.

Het is een gewoon vlak ijzer zonder afhelling, waarvan de takken aan de ondervlakte schuin zijn afgewerkt (de afhelling is dus aan de ondervlakte geslagen). In den toon echter loopt deze niet door; daar blijft het ijzer over een lengte van 3—5 cM., naar gelang de grootte van het ijzer, op volle dikte, om te spoedige afslijting te voorkomen.

Dit ijzer vormt met het binnendeel van den hoef een kegelmantel, waarvan de sterk afgeschuinde wand geen steun geeft aan de sneeuw om vast te kleven. De sneeuwlaag, die tusschen de bovenzijde van dit ijzer en de zool dringt, is zoo dun, dat de ingetreden sneeuw daaraan niet kan hechten.

Voorts geven de scherpe randen langs de rits voldoende waarborg tegen uitglijden bij losse sneeuw.

Een proef met dit ijzer is bij sneeuwval wel aan te bevelen.

(u. *Berliner Wochenschrift.*)

H. v. L.

— **Hoefsmidsschool te Amersfoort.** De heer Scholten, opperwachtmeester-hoefsmid aan de Rij- en Hoefsmidsschool te Amersfoort, is bevorderd tot adjudant-onderofficier.

Waar tot nog toe de hoogst bereikbare rang die van opperwachtmeester was en slechts een unicum tevens, daar alleen „de baas” van de Rij- en Hoefsmidsschool dezen rang kon bereiken, zoo zal deze vooruitgang en appreciatie van het militaire hoefsmidsvak, die hierdoor uitgedrukt is, den lezers van het vakblad wel aangenaam zijn te vernemen.

De „onderbazen” hulp-instructeurs kunnen, volgens hetzelfde besluit, aangesteld worden tot opperwachtmeester.

Tijdens de mobilisatie is de Hoefsmidsschool te Amersfoort opgeheven en zijn de instructeurs bij het leger ingedeeld; zoo is de nieuwe titularis werkzaam bij het 2e Depot Huzaren te Haarlem.

De Paardenarts, Chef van den Veldziekenstal, 4e Divisie,
Dr. Gallandat Huet.

Tilburg, 10 September 1914.

— **De hoofvorm der jonge veulens.** In „Der Hufschmied”, Juli-afl. 1914, kwam een artikel voor over omvangsmetingen van den hoof, door Dr. J. Zimmermann, veearts te Bühl (Baden), waaraan wij de volgende mededeeling ontleenden.

De hoeven zijn bij jonge veulens anders gevormd dan bij volwassen paarden. Als het veulen ter wereld komt, zijn de hoeven aan den kroonrand van grooteren omtrek dan aan den draagrand. Dit wordt algemeen zoo geleeraard en zal in de meeste gevallen ook wel waar zijn. Er komen hierop echter uitzonderingen voor, n.l. bij de veulens van het zware trekpaard. Hierbij is de omvang aan de kroon vrijwel gelijk aan dien van den draagrand; in sommige gevallen is de omtrek beneden zelfs iets grooter dan boven.

— **Het opnemen van een voorbeen.** Ieder, die in de praktijk zijn oogen de kost geeft, heeft gelegenheid op te merken dat nog zeer vaak gezondigd wordt tegen het voorschrift om het opnemen van een voorbeen doelmatig te doen. Dikwerf wordt getracht het been als het ware onder het lichaam weg te trekken. Als het dier de bedoeling niet begrijpt of geen lust heeft om aan die bedoeling gevolg te geven, dan wordt het been niet alleen niet opgenomen, maar gaat het paard er zelfs sterker op rusten. Ook ziet men den smidsjongen wel tegen de pijp of op den kroonrand trappen om zijn doel te bereiken. Dit komt het meeste voor bij weinig temperamentvolle dieren. Het betreffende been wordt dan veelal even opgenomen, doch ook direct weer neergezet. Ook wordt wel eens eenvoudig aan het dier gevraagd: voet! waaraan gewillige oud-gedienden gehoor geven, doch alle overigen veelal niet.

Het opnemen behoort te geschieden, b.v. van het linker voorbeen, door de linker hand tegen den linker schouder te plaatsen en gelijktijdig met de rechter hand de koot te omvatten. Op het volgende oogenblik wordt gezegd „voet”, het gewicht van het paard, door druk tegen den schouder, geleidelijk overgebracht op het rechterbeen, en de linkerhoef opgenomen. Tenslotte wordt de linker hand ook om de koot tegen den hoof gelegd en kan de veearts of de smid met het bewerken van den hoof beginnen. In die gevallen, waarbij zonder helper wordt gewerkt, neemt de dokter of smid de koot tusschen zijn knieën of, juister gezegd, vlak boven zijn knieën.

De heer W. S. Stüven, veearts te Amsterdam, geeft in het *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde* van 1 Sept. j.l. eene bijdrage tot de kennis der zenuwsnede. Daarin trof ons eene opmerking omtrent het opnemen der voorbeenen, waarvan wij hier even melding willen maken.

De Schr. geeft in overweging met de linker hand langs den voorrand van het linker been de zwilwrat te pakken en deze met de volle hand even te knippen; daarna grijpe men spoedig met één der beide handen kogel, hoof of ijzer; deze manoeuvre gelukt bijna altijd.

— **Hoefschoen uit bastvezelen.** N. Claren heeft, ten behoeve van het ontstaan van gestorte paarden, paardeschoenen uit ruwe, sterke, Afrikaansche bastvezelstof vervaardigd, waarover in „Der Hufschmied”, afl. 4 1914, is

geschreven. De vezelen zijn gevlochten in den vorm van den hoof, terwijl de zool nog voorzien is van een afzonderlijke, stevige plaat. De schoen is aan de achterzijde open en voorzien van 2 bandriemen, alzoo in den trant van de leeren hoefschontjes, zooals die vroeger in Groningen veelvuldig in de zadelmakerij van de firma Wald werden vervaardigd. (Tegenwoordig weinig meer, daar de centrale veulenkeuring is afgeschaft).

De bastvezelschoen is in de eerste plaats bestemd als hulpmiddel bij het opstaan voor paarden, gevallen op asphalt of andere gladde wegen, doch kan ook dienst doen bij het verliezen van een hoefijzer, bij het beschutten van een hoefverband enz. Zoodoende kan deze nieuwe vinding als leermiddel worden gebezigd in hoefsmidsscholen, landbouwscholen, enz. Het paar kost R.M. 5, terwijl de vinding als zoodanig de aandacht verdient van de Vereeniging tot bescherming van dieren, paardenhouders en diergeneeskundige klinieken.

— **Gelderland.** Op de agenda der eerstvolgende algemeene vergadering der Geldersche-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw komt ook voor het vervullen van vacatures in de commissie voor het hoefbeslag. De heer J. de Vries te Zaltbommel heeft bedankt en de heer J. B. H. Moubis (thans te Velp) is aan de beurt van aftreding. Het Hoofdbestuur heeft de volgende voordrachten opgemaakt:

- 1°. H. J. C. v. Lent te Tiel en J. Vlaskamp te Deventer.
- 2°. J. B. H. Moubis te Velp en F. W. v. Dulm te Arnhem.

PERSOVERZICHT.

De Sept.-afl. van „*Der Hufschmied*” bevat:

- 1°. Een artikel over de hoefsmidsopleiding in Baden, dat in deze aflevering bijna geheel is overgenomen;
- 2°. Een vervolg-artikel over de aansprakelijkheid van den hoefsmid;
- 3°. Persoverzicht en boekbespreking;
- 4°. Korte mededeelingen en advertentiën.

Onder de korte mededeelingen komt voor dat er tegen het einde van September te Berlijn een cursus zal beginnen over automobielen. De duur is 4 weken. De leerkosten bedragen 100 Mark, terwijl de deelneming open staat voor leden van den Bond van Deutsche smedenvereeningen.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

BESPAART EEN VENTILATOR EEN HELPER?

De ontwikkeling der electriciteit maakt het voor vele smeden mogelijk, en zal zulks in de toekomst nog meer doen, in hun werkplaats een electrisch gedreven ventilator op te stellen. Wat voordeel biedt nu een ventilator den smid? Het is een inrichting, welke, als men hem eenmaal bezit, niet meer gemist kan worden, want dan behoeft men zich in geen geval den geheelen dag met den blaasbalg te bemoeien. Nu wordt in het algemeen gezegd, en iedere smid neemt dat gaarne aan, dat men door aanschaffing en toe-

passing van een ventilator, een arbeidskracht bespaart. Dit is echter in het geheel niet juist. Wanneer men den ventilator rationeel benutten wil, moet men bij bepaalde werken juist eerst van degelijke hulp voorzien zijn, want zullen de kosten, aan deze inrichting besteed, hunne renten opbrengen, dan moet er veel sneller gewerkt worden als men dat gewend is bij het gebruik van een blaasbalg. De ventilator werkt veel sneller, en dientengevolge verbranden ook de kolen veel sneller. Wanneer nu de ventilator in gebruik is, en er wordt, zooals het behoort, goed gewerkt, doch zonder hulp, dan verbrandt men zeker eens zooveel kolen als bij een blaasbalg. Dit zijn vooral de grootste factoren, waarmede een smid rekening moet houden bij de aanschaffing van een ventilator. Wil een smid zonder hulp werken, dan is dit op die wijze een zeer inspannende arbeid, want hij moet steeds voort, — de ventilator staat ook niet stil. Hoe wordt hierover nu door de knechten, welke zonder hulp met een ventilator werken, gedacht? Opdat hun ijzer niet zal verbranden, wordt dit naast of voor het vuur gelegd; de ventilator blaast door, en de kolen verbranden zonder productief te zijn.

Op deze wijze wordt het kolenverbruik bij heel veel werkjes te groot, zonder dat men ze berekenen kan. De ventilator is een speciale inrichting voor iedere smederij, doch de smid zal dan ook dergelijke werktuigen, welke de mensche-lijke kracht niet behoeven, zich ten nutte te maken. Hij moet namelijk weten dat zoo'n inrichting de bedrijfskosten verhoogt en dat dit uit de producties van den arbeid opgebracht moet worden, en het is daarom van belang voor den smid om te weten dat de ventilator geen kracht spaart, doch dat zich daardoor het kolenverbruik verhoogt. Het verdient daarom vooral aanbeveling om bij aanschaffing van een ventilator den blaasbalg niet te verwijderen, opdat men naar behoefte van beide gebruik kan maken. M.

ADVERTENTIËN.

GEVRAAGD:
een flinke Smidsknecht,
 goed Hoefsmid; in diensttreding zoo spoedig mogelijk. Fr. br.

G. J. ROLINK,
Electr. Hoef- en Wagensmederij, ENSCHEDE.

Kunsthorn,
 voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
 en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen* uitgebreide
 prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

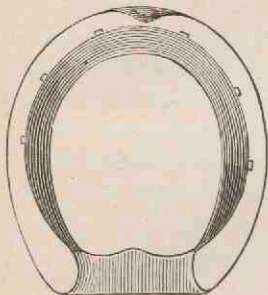
Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
 dienstpersioneel, het smidsvak
 betreffende, worden van onze
 abonné's gratis in „De Hoef-
 smid” opgenomen.

HET GEBRUIK VAN HET BALKIJZER.

Nadruk verboden.

Van de vele afwijkende hoefijzer-vormen is zeer zeker het balkijzer het meest onmisbaar, omdat het door geen ander hulpmiddel kan vervangen worden. Behalve de weinige gevallen, waarbij het niet mag gebruikt worden, zooals bij verbeening van de hoefkraakbeenderen, hoefgewrichtsontsteking, verballing en straal-kanker, kan het steeds worden toegepast, omdat de draagrand kan worden ontlast door den druk voor een gedeelte over te brengen op den straal, waardoor deze beter zijn functie kan vervullen. Overal dus waar men een gedeelte van den wand wil ontlasten of wel het hoefmechanisme tot verhoogde werking wil brengen, zoo bij zwakke verzenen, bij scheeve-, plat-, vol-, klem- en knolhoeven, bij hoornscheuren, steengallen, lossen en

hollen wand en bij brokkelhoeven, kan dit ijzer nuttig worden aangewend, mits het goed wordt gemaakt en goed wordt ondergelegd.

Elke smid kan een balkijzer maken, doch het goed passend te maken en geheel beantwoordende aan het doel, is niet ieders werk en dit is dan ook de reden dat de paardenhouder bezwaren oppert, wanneer men in de praktijk zoo een ijzer wil voorschrijven.

Laten we eens nagaan welke fouten er zoo worden gemaakt, dan zien we dat deze meestal voortkomen uit slordigheid en onnadenkendheid.

1°. Het balkijzer is *niet* passend voor den hoef; het is te groot of te klein en wordt dan zoo goed en zoo kwaad mogelijk er ondergeprutst. In het eerste geval zullen de nagels in den wand worden geslagen, niet in de witte lijn, waardoor het ijzer spoedig los gaat zitten en verloren geraakt; in het tweede geval loopt men gevaar voor drukkingen en hierdoor voor kreupelheid.

2°. *Het is te lang*; het lichaam van den straal rust nu niet op den balk, waardoor het nuttig effect verloren gaat; het ijzer steekt te ver achter den hoef uit, waardoor gevaar ontstaat voor vangen en aftrappen.

3°. *Het is achter te wijd*, waardoor aan weerszijden van de verzenen het ijzer hoekig uitsteekt, wat aanleiding kan geven tot strijken en aftrappen bij korte wendingen.

4°. *De balk drukt op den straal*; dit mag nooit voorkomen omdat het aanleiding geeft tot kreupelen. Bij den onbelasten hoef mag de straal den balk niet raken; alleen bij het doortreden mag hij er op rusten. Zijn de verzenen laag en is de straal sterk ontwikkeld, wat meestal samengaat, dan moet de balk worden doorgezet en moeten, voor den regelmatigen steun, aan weerszijden lage schroefkalkoenen worden aangebracht.

5°. *De balk is te smal.* Aangezien de straal sneller groeit dan de wand en de zool, zoo zal de balk in den straal groeien en pijn veroorzaken.

6°. *De nagelgaten zijn niet goed geplaatst.* Doordien het achtergedeelte van het ijzer door den balk wordt verzwaaard, moeten de laatste nagelgaten meer naar achteren worden geslagen en de nagels goed worden aangeniet. Worden de nagelgaten op de gewone plaats aangebracht, dan komt er spoedig „werking” in de nagels en gaat het ijzer loszitten.

Het aanbrengen van den balk midden op het ijzer, waardoor het op het voorste gedeelte van den straal komt te liggen, is natuurlijk af te keuren, daar het nut van den balk daarbij verloren gaat en de dreun van den hoefslag direct op het hoefgewricht wordt voortgeplant.

Velen trekken bij het wellen en omzetten op den hoorn, in het midden van den balk een punt, die soms nog wordt uitgesmeed; hier dient vooral gelet dat deze punt van boven hellend wordt gemaakt, zoodat hij niet op den straal kan drukken; kreupelheid zou er het gevolg van kunnen worden.

Enkele bezwaren blijven er aan het gebruik van het balkijzer kleven, n.l. het klikken op de keien, wanneer de voet niet vlak wordt neergezet, grootere kans van glijden en in drassige weiden het verloren geraken; toch zijn deze zoo gering, dat ze bij de voordeelen van het gebruik, waar noodig, ver op den achtergrond staan.

Een matig bekwame smid kan een balkijzer maken, doch een goed zittend en passend balkijzer vereischt kennis en oplettendheid; waar een dergelijk ijzer wordt voorgeschreven, mag dan ook een voldoende prijs worden berekend, mits er goed werk voor wordt geleverd. H. v. L.

EENIGE OPMERKINGEN AANGAANDE HET BESLAG DER GEVORDERDE PAARDEN.

Nadruk verboden.

Tijdens de eerste mobilisatiedagen werden door het Rijk duizende paarden aangekocht, bestemd om dienst te doen bij de verschillende corpsen en onderdeelen van het Veldleger, en het alzoo mogelijk te maken deze bereden gedeelten van het leger op oorlogssterkte te brengen.

Deze paarden werden aangekocht in verschillende deelen van ons land, in de daarvoor aangewezen vorderingsdistricten, en onmiddellijk na aankoop gezonden naar de verschillende garnizoensplaatsen, waar zij nader ingedeeld zijn. Nadat deze indeeling had plaats gehad en elk paard een nummer en letter op den linker voorhoef was gebrand als controle, werden zij geschikt gemaakt voor ingebruikstelling. Als middel hiervoor valt in de eerste plaats te noemen het hoefbeslag. Slechts een degelijk beslag waarborgt de bruikbaarheid van een paard te velde, daar dit dienst moet kunnen doen bij dag en nacht, op gebaande en ongebaande wegen, door boschrijk en heuvelachtig terrein, op goeden en ook op slechten, doorweekten bodem, bij langdurig stappen zoowel als bij draf en galop.

De ijzers moeten dus vast onderliggen en voor het paard zoo veel mogelijk

nut doen. Om het eerste te bereiken moet een goed passend ijzer zorgvuldig worden ondergelegd. Ten opzichte van den tweeden eisch moet voor elk ijzer afzonderlijk rekening worden gehouden met den betreffenden hoof, wat hoedanigheid en vorm betreft, met den gang van het paard en den stand der ledematen.

Hoe was nu het beslag van de gevorderde paarden bij aankoop? Als kort antwoord hierop kan gezegd worden: over het algemeen slecht.

Wie droeg de schuld van dit slechte beslag! Hiervoor zijn twee groepen van personen aan te wijzen, en wel in de eerste plaats de eigenaars en in de tweede plaats de hoefsmeden. Bij verreweg het meerendeel der paarden, die slecht op beslag stonden, was de schuld te zoeken bij de eigenaars. Hier toch kwam nu weer eens in het groot uit welk een verkeerd begrepen zuinigheid de landbouwer toepast bij zijn paarden. Ik zeg „de landbouwer” omdat de meeste paarden met verwaarloosd beslag terug te brengen waren tot de landbouwpaarden.

Welk een conservatisme heerscht er bij den paardenhouder op dit gebied; voor het uitsparen toch van enkele guldens in het jaar offert hij hoof en standen van zijn jonge paarden op, dus juist de meest belangrijke factoren voor de bruikbaarheid van dit zoo kostbaar materiaal. Toch overdrijf ik niet, wanneer ik mededeel dat er paarden bij waren waar de hoefijzers met het bloote oog niet te vinden waren, — waar de hoof er geheel omheen gegroeid was en het beslag dus vele maanden verwaarloosd. Andere paarden vertoonden weer een ander uiterste en liepen met totaal afgesleten ijzers, zoo dun als een dubbeltje, nog slechts met een enkelen nagel aan den hoof verbonden, — paarden, waarvan de vroegere eigenaar wellicht de stelling huldigde dat het niet noodig is naar den smid te gaan alvorens het paard alle vier de ijzers heeft verloren.

Zoo ging de eerste mogelijk uit van het idee dat wanneer een paard tijdelijk weinig werk verricht en dus de ijzers niet slijten, het ook volstrekt niet noodig is onkosten bij den smid te maken. Dat de hoofgroei ongestoord doorging en hierom het besnijden der hoeven en het verleggen der ijzers nuttig en noodzakelijk werd, is door hem ook volkomen uit het oog verloren.

Zoo was dus de hoofdfout van het onvoldoende beslag terug te brengen op de misplaatste zuinigheid van den eigenaar. In sommige gevallen echter was ook de smid niet vrij te pleiten van schuld. In deze gevallen was hij merkbaar te kort geschoten in zorg bij het passen en onderleggen, alsmede in de keuze der ijzers.

De oorzaak der beslagfout zetelde dikwerf in fabrieksijzers, welke voor onze inlandsche paarden met groote, platte hoeven veel te mager gestampt waren. Dit is een fout in de fabricage, welke door den smid niet te veranderen is; gebruikt hij deze ijzers, dan moet dit tot een noodzakelijk kwaad voor den betrokken hoof leiden, zooals ik dan ook in vele gevallen gezien heb.

Afgezien van enkele ijzers, waaronder nog stampijzers, die in een museum voor antiek hoofbeslag goed geplaatst zouden kunnen worden en als voorbeeld dienen hoe het hoofbeslag *niet* behoort te zijn, vormden de fabrieks-

ijzers de hoofdschotel van het in gebruik zijnde beslag. Deze zijn reeds veel in gehalte vooruitgegaan sinds de in-gebruik-stelling; ze kunnen echter nog veel verbeterd worden.

Behalve het te „mager” zijn der nagelgaten van vele ijzers, althans te mager voor de paarden die er mee beslagen waren, zijn mij mede als fouten opgevallen: te zwakke afhelling, geringe breedte van de ijzertakken, slechte richting van de nagelgaten en te zwakke lip. Wanneer de fabrieken, voorgelicht door goede hoefsmeden, die aan de fabriek verbonden moeten zijn, zich toeleggen op het verbeteren van genoemde fouten, dan zal de bruikbaarheid van de fabrieksijzers veel grooter worden, het werk van den smid bij het gebruik veel lichter en veel meer loonend.

Aan het veelal onvoldoende beslag in enkele streken van ons land, waarbij de smid de oorzaak is, ligt niet altijd ten grondslag een onvoldoende kennis van het vak, doch is het veelal een gevolg van den te geringen prijs, die voor het beslag wordt gerekend. Een bekwaam hoefsmid kan onmogelijk overal goede waar leveren voor het door de eigenaren van paarden hem toebedeelde loon. Dit is in vele plaatsen te gering en een schadelijk gevolg hiervan is dat minderwaardig materiaal gebruikt wordt en dat de arbeid in te korten tijd wordt verricht, hetgeen natuurlijk niet leiden kan tot een rationeel beslag.

De fout schuilt dus ook hier veelal bij eigenaars, hoewel een grootere solidariteit der hoefsmeden evengoed verbetering kon brengen.

* * *

Bij het vernieuwen van het beslag der gevorderde paarden in de eerste dagen van Augustus gold het voor de militaire smeden: alle hens aan dek. Er moest zeer hard gewerkt worden; dag en nacht is er dan ook gewerkt door alle smeden, leerlingen en in sommige gevallen bovendien nog door burgersmeden. Eere wie eere toekomt! Zij hebben het kranig volgehouden en er voor een groot deel toe bijgedragen dat ons leger met de mobilisatie op tijd, en zelfs binnen den vastgestelden tijd, marschvaardig was. De plaats van den hoefsmid in het leger is niet van belang ontbloomd; de mobilisatie heeft hier eens weer de aandacht op gevestigd en een ieder, die met een bereden corps voeling heeft, zal een bekwaam en geschikt hoefsmid in hooge mate waardeeren.

De moeilijkheid van het beslag bij de gevorderde paarden was tweeledig, n.l. het moest snel geschieden en de smid kende het te verwerken materiaal niet. Dit vereischte dus al het kennen en kunnen van een bekwaam vakman. Als ijzers werden gebruikt: 1° de reserve ijzers, die in verschillende tailles in vreedestijd voor mobilisatie-doeleinden zijn aangemaakt, en voor dit doel zijn opgelegd; 2° fabrieksijzers afkomstig uit de fabriek Hippos te Dordrecht, waarvoor stand-modellen in de verschillende tailles waren vervaardigd aan de Hoefsmidschool te Amersfoort, en 3° uit de hand gesmede ijzers. Als hoefnagels werden uitsluitend de rijks-hoefnagels gebruikt.

De mobilisatie is nu ruim 9 weken oud, de paarden hebben al dien tijd dienst gedaan en zijn dus geregeld, deels vroeger, deels later, weer beslagen.

De smeden hebben het, als regel, al dien tijd druk gehad; beslaan en ijzers maken vullen den ganschen dag en ook vele avonden.

Waar de werkplaatsen gebrekkig zijn en het paardenmateriaal voor den betrokken smid te groot is, daar wordt met fabrieksijzers beslagen.

Reeds nu is door de betere verpleging en het rationeële beslag een zeer merkbare verandering in vele hoeven opgetreden, wat de gevorderde paarden betreft, en zoo zullen de eigenaars, die zich na afloop der mobilisatie weer in het bezit van hunne paarden willen stellen, er in dit opzicht zeker op vooruit zijn gegaan. Het zal hun misschien de oogen openen en, zoo zij willen zien, dan zal de mobilisatie voor het hoefbeslag ten plattenlande propaganda maken en het een plaats doen innemen, die het toekomt in het landbouwbedrijf. De hoefsmid zal hier dan van profiteeren en de rechten moeten laten gelden, welke een bekwaam en degelijk vakman toekomen.

Tilburg, 10 Oct. '14.

G. H.

HOEFKREUPELHEID NA ZOOLVERDUNNING,

door

M. Lungwitz.

Als bij de voorbereiding van den hoef voor het beslag de hoornzool te veel wordt besneden, of, zooals onder hoefsmeden ook vaak wordt gezegd, te veel wordt verzwakt, dan kan het paard kreupel worden. Deze soort kreupelheden komt herhaaldelijk voor, doch de werkelijke oorzaak hiervan wordt meestal niet onderkend.

De kreupelheid, door verzwakking van de hoornzool, kan op verschillende wijzen ontstaan. In de eerste plaats doordat de zool te dun is geworden. Het hoefijzer knijpt dan eenigszins op den buitenrand der zool, waarop het rust. Deze pijnlijkheid behoeft slechts op een enkele plaats merkbaar te zijn om zich als het ware over de geheele zoolvlakte te verspreiden. Deze drukking ontstaat te gemakkelijker al naarmate de draagvlakte van het ijzer onzuiverder is gesmeed. — Een zoolkneuzing kan ook ontstaan ten gevolge van bodem-oneffenheden, hetzij door puntige keien hetzij door losse steenen. Het komt voor dat een plaatselijke verettering in de zool wordt geconstateerd zonder dat daarvan de oorzaak is vast te stellen. — Ook kunnen steentjes, welke tusschen den hoef en het ijzer, alzoo onder het hoefijzer, zijn vastgeklemd, een dunne zool eerder kneuzen dan een voldoende sterke.

Men overtuigt zich van een zoolverzwakking het beste, door met den duim tegen de zool te drukken. Hierbij merkt men onmiddellijk dat een behoorlijk dikke hoornzool niet met den duim is in te drukken. Dit is ook noodzakelijk om het binnengedeelte van den hoef behoorlijk te beschutten. Aangenomen dat de beide hoeven even groot en goed van vorm zijn, aan het kreupele been de zool met den duim eenigszins is in te drukken en aan het andere been niet, dan is zulks altijd een verdacht teeken. In dit geval moet bijzonder nauwkeurig worden nagegaan hoe de hoornzool is besneden. Ontbreken gelijkmatigheid en vlakheid, dan ziet men hier en

daar de afzonderlijke inkepingen van den houwkring en blijkt dat de nauwkeurigheid van het besnijden heel wat te wenschen heeft overgelaten.

Het te veel verzwakken van de hoornzool gaat zeer dikwijls gepaard met een te sterke inkorting van den hoornwand. De betreffende hoof is dan kleiner dan de andere. Dit wordt gewoonlijk niet gezien door hen, die altijd onmiddellijk klaar staan met de visiteertang. Men behoort echter bij het beoordeelen der kreupelheid zich eerst vóór het dier te plaatsen en de beide hoeven nauwkeurig met elkaar te vergelijken. Bij deze toepassing blijkt dan van zelf of er tusschen de beide hoeven een merkbaar verschil bestaat. Derhalve eerst goed kijken, alvorens de onderzoeker zich van de visiteertang mag bedienen. Het kan natuurlijk voorkomen dat er tusschen de beide voorhoeven van hetzelfde paard een duidelijk verschil valt op te merken, zonder dat zulks kreupelheid behoeft te veroorzaken. Dit neemt niet weg, dat een grootte-verschil bij hoeven, die pas kort geleden zijn beslagen en waarbij het dier kreupelheid toont, een vingerwijzing is voor de richting van het onderzoek.

Een te sterk besnijden van de hoornzool, in verband met een te veel inkorten van den hoornwand, kan niet alleen aanleiding geven tot zoolkneuzing, maar ook tot vernageling. Hoe meer wand en zool zijn ingekort, des te meer nadert de witte lijn den buitenhoefrand en des te kleiner wordt de afstand tusschen de plaats waar de hoefnagel wordt aangezet en het ondereinde van de hoeflederhuid. Juist bij een dergelijke vernageling of nageldruk verwondert men zich over de oorzaak, omdat het ijzer en het onderslaan hiervan geheel in overeenstemming met de eischen der kunst kunnen zijn. Het te klein maken van den hoof is dan de eenige aanleiding. De hoof heeft dan tijd noodig om zijn normale grootte terug te bekomen. Terloops zij opgemerkt dat in zulke gevallen het aanbrenge van een leeren zool, of ook reeds van een leeren rand, een goed practisch middel is om de bestaande gevoeligheid of pijnlijkheid geheel of gedeeltelijk te ondervangen.

De te dun gemaakte hoornzool levert ook nog in een ander opzicht bezwaar op. Zij geeft bij een volle belasting van den hoof te veel mee, waardoor min of meer rekking in de hoeflederhuid ontstaat. Het is wel een feit, dat de lichaamslast grootendeels wordt gedragen door den hoornwand, maar de zool helpt daarin toch ook mede. Een krachtige hoornzool ondersteunt den wand bij het dragen van het lichaamsgewicht, en dat is goed ook; een verzwakte hoornzool is daartoe niet in staat. Het volgende voorbeeld kan er toe dienen om zulks te verduidelijken, daar de hoeven van het rijpaard niet alleen de lichaamsswaarte van het dier hebben te dragen, maar bovendien het gewicht van den ruiter en van het tuig.

* * *

Een groote Iersche merrie, mooi gebouwd, en voorzien van eenigszins groote en wijde, maar toch goed gevormde hoeven, deed dienst als rijpaard voor een krachtig gebouwd, zwaar persoon. Op een zekeren dag ging de merrie, na beslagen te zijn, onder den ruiter eenigszins kreupel. Aan het beslag was bijzondere zorg besteed. Na het beslaan werd het dier gemonsterd

en was rad. Een dag later komt de eigenaar bij den smid klagen, dat de merrie een tikje kreupelde. Zij werd zoowel in stap als in draf aan de hand gemonsterd, op zachten en harden grond beide, en toonde daarbij geen kreupelheid. Daarna werd het dier bereden en opnieuw voorgebracht, en ziet — toen was in geringe mate kreupelheid waar te nemen, terwijl de ruiter verklaarde zulks zeer duidelijk te voelen. Toen werd tot een nader onderzoek van den hoef en het ijzer overgegaan, doch hierbij niets bijzonders waargenomen. Beide voorhoeven waren even groot en goed beslagen; het ijzer werd voor alle zekerheid afgenomen doch, als zijnde zonder fouten, op onveranderde wijze weder ondergelegd. Het paard werd daarna opnieuw voorgebracht met ongewijzigd resultaat, d. w. z. aan de hand rad en onder den ruiter een tikje kreupel. Deze omstandigheid, in verband gebracht met het feit dat het paard kort te voren was beslagen, bracht mij tot het vermoeden, dat de hoornzool aan het kreupele been toch iets bovenmatig zou zijn besneden. Het onderzoek met de visiteertang toonde weliswaar geen pijnlijkheid aan de hoornzool, maar deze liet zich toch aan het gevoelige been iets gemakkelijker indrukken dan aan het goede.

De zool liet zich echter niet met den duim indrukken. Ik stelde mij voor dat de gevoeligheid zoo gering was, dat deze enkel door de extra belasting van den rijder merkbaar werd en dit vermoeden deelde ik als zoodanig aan den eigenaar mede. Deze gebruikte het paard voorzichtig en na eenige dagen verdween de kreupelheid langzamerhand vanzelf. De hoornzool was weer voldoende krachtig geworden.

De opgedane ondervinding gaf ons aanleiding de voorhoeven van het betreffende paard voortaan zoo te besnijden, dat aan de zool een dunne laag gescheurde hoorn werd achtergelaten.

* * *

Wij zijn thans tot de vraag gekomen hoe de hoornzool is te behandelen, teneinde genoemde soort kreupelheden te voorkomen. Het antwoord is zeer eenvoudig: men verzwakke de hoornzool niet bij de voorbereiding tot het beslag. Dit wordt bereikt wanneer men niet anders dan de losse hoornzool wegneemt. Vrij zeker wordt in iedere hoefsmidschool geleerd: van de zool moet slechts de losse hoorn worden weggenomen, zoodat de zool haar natuurlijke sterkte behoudt. De groei ervan geeft uit zich zelf aanleiding, dat de overbodige hoornlagen scheuren en spleten vertoonen en deze worden weggesneden, doch ook niet meer. Het komt zelden voor dat een paard kreupel wordt, doordat te veel doode zoolhoorn is achtergebleven en vrij dikwijls doordat de zool te veel besneden is. Vooral bij plat- en volhoeven, waarbij de zool zwak, ja soms zeer zwak is, en ook bij paarden met een gevoelige zool drage men zorg dat zelfs niet alle losse hoorn wordt weggenomen, doch dat een dunne laag van het gescheurde terugblijft. Zij vrijwaren den smid onvoorwaardelijk van het verwijt, dat de zool door hen te veel verzwakt is en dit verwijt wordt het spoedigst gedaan bij bovenbedoelde groepen paarden.

(u. „Der Hufschmied”, Oct. 1914).

SCORIAE-BRICKS.

In de vergadering van den Haagschen Gemeenteraad, gehouden 29 Sept. j.l., kwam als punt 3 der agenda in behandeling:

„Pracadvies op de adressen van de 's Gravenhaagsche Stalhoudersvereniging en anderen omtrent het gebruik van scoriaebricks als bestratingsmateriaal.”

De heer De Meester heeft inlichtingen ingewonnen bij stalhouders en bij de commandanten van bereden wapens ter zake van de scoriae-bricks. Allen zijn het er over eens dat deze bestrating zeer gevaarlijk is voor de paarden. In verband hiermede vraagt spr. B. en W. dit materiaal niet weer te gebruiken, althans niet voor druk-bereden straten en voor wegen van af de kazernes naar de buitenwijken.

De heer v. d. Bilt betreurt het dat B. en W. niet advies hebben gevraagd aan hen, die ervaring hebben kunnen opdoen. De methode van het onderzoek deugde niet. Zoo weet spr. dat koetsiers onmogelijk snel kunnen stappen op de gladde straten. Daarop heeft het onderzoek niet gelet.

Het stichten van een fonds voor de bestrating zou spr.'s sympathie hebben. Hij vraagt daarover het oordeel van B. en W.

Bij de keuze van plaveisel gaat men niet logisch te werk, wat spr. met voorbeelden toelicht. De questie van bestratingwijzen wil hij nog eens in de aandacht van B. en W. aanbevelen. In Engeland worden scoriae-bricks zoo goed als niet gebruikt.

De heer Crena de Jongh sluit zich bij de vorige sprekers aan.

De heer Hugenholtz verdedigt de scoriae-bricks, vooral omdat deze bestrating veel beter is voor de auto's en fietsen. Het voordeel voor deze weegt wel op tegen het nadeel dat ander rijverkeer er van ondervindt.

De heer Bourdrez geeft een technische uiteenzetting, waaruit blijkt dat de scoriae-bricks wel glad doch niet zoo gevaarlijk zouden zijn.

De heer van Zuylen van Nijevelt zegt achttien jaren op den bok gezeten te hebben, hij spreekt dus uit ervaring en weet dat scoriaebricks het slechtste en het gevaarlijkste plaveisel is voor de paarden.

De heer De Meester dient een motie in waarin zijn denkbeelden, zooeven uiteengezet, zijn belichaamd.

De wethouder Jurriaan Kok schetst de beteekenis van de verschillende soorten van klinkers, keien en scoriae-bricks.

Klinker-bestrating is goedkoop maar slijt zeer snel en is op den duur dus allesbehalve voordelig. In de laatste jaren is in Den Haag viermaal meer klinkerbestrating toegepast dan scoriae-bricks. In een briefje van den opperstalmeester van H. M. de Koningin schrijft deze dat zijn bezwaar tegen scoriae-bricks alleen geldt in verband met de ronde bestratingwijze.

Spr. betoogt dat voor straten met middelbaar verkeer scoriae-bricks de aangewezen bestrating blijft.

De Voorzitter wijst er op, dat zij, die het niet eens zijn met het voorstel van B. en W., duidelijk moeten aangegeven wat zij dan wel willen. De motie De Meester is in dit opzicht alleen negatief.

De motie De Meester wordt verworpen met 26 tegen 7 stemmen.

Het praedvies van B. en W. wordt goedgekeurd.

Ware het gemakkelijker geweest aanstonds aan te geven wat men voor de scoriae-bricks in de plaats wilde stellen, dan had de wethouder niet zoo gemakkelijk de overwinning behaald op de motie-De Meester, waarin op afschaffing van de verfoeide steenen werd aangedrongen.

Intusschen zullen B. en W. ongetwijfeld rekening houden met de vele uitgesproken wenschen.

(u. *Het Vaderland*).

Het standpunt dat het Dagelijksch Bestuur van 's Gravenhage inneemt, inzake het materiaal voor bestrating, is in het onderstaande kort weergegeven:

B. en W. hebben omtrent eenige vroeger vermelde adressen betreffende het materiaal voor bestrating den directeur der gemeentewerken geraadpleegd en diens daarop ontvangen adviezen met bijbehorende rapporten den gemeenteraad aangeboden. Zij teekenen hierbij o. a. aan, dat in het algemeen een aan alle eischen voldoende bestrating zou moeten zijn vlak, stroef, zoo veel mogelijk geruischloos en tegen zwaar vervoer bestand, doch dat het materiaal om een zoodanige bestrating te verkrijgen, nog niet bestaat.

De asphalt- en houtbestrating komen — zeggen zij — aan die ideale bestrating het meest nabij. De zeer hooge kosten, met het aanleggen van die soort bestrating gemoeid, maken het nochtans onmogelijk anders dan in betrekkelijk slechts beperkte mate van asphalt en hout als bestratingmateriaal gebruik te maken. Naar een ander materiaal moet dus worden omgezien.

In den scoriaebrick heeft men een bestratingmateriaal gevonden, dat in straten met niet al te groot vervoer met zware wagens zeer op zijn plaats is, daar hij de voor zoodanige straten in aanmerking komende steensoorten, wat hardheid aangaat, met succes kan vervangen, goedkoop is en voorts boven die steensoorten te verkiezen is, omdat daarmede een mooie vlakke bestrating verkregen kan worden en de scoriaebrickbestrating, hoewel eenigszins glad, toch door de voegen niet zoo gevaarlijk is als b.v. een van asphalt, vooral onder bepaalde weersgesteldheid, kan zijn. Verwezen wordt naar de uitkomsten van de expresselijk in verband met deze aan gelegenheid gedane waarnemingen, welke bewijzen, dat de scoriaebrick zeker niet in de eerste plaats het materiaal is, dat door gladheid een gevaar voor het vallen van paarden oplevert.

Dat de nationale industrie door het gebruik van scoriaebricks zou worden benadeeld, wordt ontkend. De baksteenfabrikanten hebben overigens over weinig gebruik van waalklinkers niet te klagen, daar in de gemeente een oppervlakte van $1\frac{1}{4}$ millioen M² of ongeveer $\frac{1}{3}$ van het geheele weggennet met waalklinkers is bestraat.

De bewering, dat scoriaebricks zouden stuk vriezen, wordt onjuist genoemd. Uit een oogpunt van reiniging vallen ze zeer in den smaak.

(*N. R. Ct.*).

Het Bestuur van 's Gravenhage doet ongetwijfeld veel moeite om de wijze van bestrating voortdurend te verbeteren. Een doelmatig middel, dat

tegen het uitglijden wordt toegepast, ziet men op onderscheidene plaatsen aangebracht als overgangsmateriaal van keien op asphalt, en omgekeerd. De keien worden daar geteerd en met kleine schelpen bestrooid. Het helpt zeer goed en wij zijn benieuwd hoe duurzaam het zal blijken te zijn. Red.

PERSOVERZICHT.

De wachtmeester-hoefsmid Ch. Mark, van de hoefsmidschool, is bevorderd tot opperwachtmeester-hoefsmid-hulpinstructeur bij die inrichting. (u. „*N. R. Ct.*”).

— *Een ijzersoort, die niet roesten kan.* Kort geleden heeft men een ijzerlegering gevonden, welke het voordeel bezit dat ze niet roesten moet, naar „*The Practical Engineer*” mededeelt. De eenige stof, waardoor het stuk aangetast wordt, is geconcentreerd fosforzuur. De samenstelling van de legering wordt niet genoemd, maar men zegt dat ze 10 % lichter is dan gietijzer, waarop ze gelijk; ze bevat minstens 10 % silicium. De toekomst van dit metaal ligt hoofzakelijk in de toepassing ervan voor het maken van buisleidingen, fittings en kleppen voor zuren in chemische en celluloid-fabrieken. De legering is alleen in den vorm van gietstukken te verkrijgen en zij kan alleen door slijpen bewerkt worden. (u. *IJzer- en Staalkroniek*).

— *Uitvoerverbod van steenkolen uit Duitsland.* Het bericht van „*Het Volk*”, als zou de Duitse regeering het uitvoerverbod van steenkolen hebben opgeheven of binnenkort willen opheffen, is, naar wij vernemen, voorbarig. Ter bevoegde plaatse is hieromtrent niets bekend. Wel heeft de Duitse regeering een bijzondere toestemming tot uitvoer verleend door:

- 1o. de voor Holland bestemde wagons en scheepsladingen, die vóór het uitvoerverbod reeds beladen waren, doch aan de grens werden opgehouden.
- 2o. een beperkte hoeveelheid, die uitsluitend bestemd is voor de spoorwegen.

(Later is de uitvoer naar Nederland weer toegelaten.)

— *Hoefsmidcursussen in Hongarije.* Het „*Jahresbericht des Landes veterinärarrats in Ungarn*” meldt dat in Hongarije op verschillende plaatsen zoo nu en dan cursussen in hoefbeslag werden gegeven. Volgens de meening van den Veterinairraad zou het meer doel treffen deze cursussen geleidelijk op te heffen en in de steden te vervangen door wintercursussen voor smidsgezellen. Deze gezellen zouden na voldoende theoretisch en practisch onderwijs de bevoegdheid kunnen verkrijgen voor de uitoefening van het hoefsmidsvak. Om binnen een bepaalden tijd alléén gediplomeerde hoefsmiden het recht te geven paarden te beslaan, zou te voren een termijn moeten worden vastgesteld, na afloop waarvan in steden en groote dorpen geen onbevoegden meer het hoefbeslag als bedrijf zouden mogen uitoefenen.

De smidsleerlingen zouden in de 3de klasse van de ambachtsscholen onderwijs moeten ontvangen over de theorie van het hoefbeslag, het nut van goed hoefbeslag en over de met deze samenhangende natuurwetenschappelijke grondstellingen. Het leerplan zou door het Ministerie van Landbouw en Handel, in overleg met den Veterinairraad, moeten worden opgemaakt.

(u. *Berliner Th. Wochenschrift*).

H. v. L.

— De October-afll. van „*Der Hufschmied*” bevat twee hoofdartikels, waarvan het eene „Hoefkreupelheid na zoolverdunning” in „*De Hoefsmid*” van deze maand bijna geheel is overgenomen, terwijl het andere handelt over verwondingen aan de kroon, de gevolgen hiervan en hunne behandeling. De kroonbetrappingen door het beslag en de kneuzingen door strijken zijn in „*De Hoefsmid*” meer dan eens besproken, terwijl de behandeling meer een zuiver veeartsenijkundige is.

De korte mededeelingen bevatten het overlijden van den leeraar in hoefbeslag te Weenen, den heer Josef Groszbauer, die ook een goed handboek over de leer van den hoof en het hoefbeslag heeft geschreven. De overige mededeelingen zijn voor onze lezers zoo goed als van geen beteekenis en hebben vrijwel alle betrekking op den betreurenswaardigen oorlogstoestand.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

RUWIJZERFABRICATIE DOOR MIDDEL VAN ELECTRICITEIT.

Terwijl de elektrische staalfabricatie zich in de laatste jaren uit het proeftijdperk zoover heeft ontwikkeld, dat zij met het oog op het kostbare werktuigstaal een gewichtige tak van industrie heeft gevormd, bevindt zich die fabricatie van ruw ijzer nog op een lagen trap van ontwikkeling.

Om deze reden verdienen de proeven, genomen door Zweedsche ijzerfabrikanten, onze volle aandacht. De aanleg dezer proefneming kostte circa f 200.000. De elektrische energie werd, zoo lezen wij in het Amerikaansche tijdschrift „*Electrical World*”, geleverd door den grooten rijks-hydro-electrischen aanleg aan den Trollhattan-waterval, en wel in den vorm van draaistroom van 10000 volt spanning. Deze ondergaat in reusachtige transformatoren eene zoodanige omzetting dat zij gedurende het bedrijf geregeld kan worden tot een spanning tusschen de 50 en 180 volt.

Voorloopig bestaan er twee groote ovens, welke beide in staat zijn een energie op te nemen van 1100 kilo volt ampère. Het energie-verbruik is tamelijk hoog, daar voor ieder ton gereed gemaakt ruw ijzer 2400 kilowatt uur benoodigd is, dat wil zeggen, in andere woorden uitgedrukt: met één kilowatt kan een man gedurende een jaar $3\frac{2}{3}$ ton ruw ijzer vervaardigen. Het is te begrijpen, dat, trots de hooge kwaliteit van het product, deze elektrische methode alleen dáár levensvatbaarheid bezit, waar over een goedkoop stroombron valt te beschikken, dus in de eerste plaats in die landen waar stroomend water rijkelijk aanwezig is. Deze voorwaarde is in Zweden, dank zij de annexatie der waterkrachten door het rijk, evenals de geheele energische omzetting, vervuld. Voor een paardekracht betaalt men, ook wanneer deze dag en nacht in bedrijf is genomen, ongeveer f 10 per jaar en deze prijs reduceert zich nog bij groote afname tot op f 8.50.

De proeven, in deze richting genomen, strekken zich uit over de bedrijfsvoorwaarden in het algemeen, de oeconomie der verschillende charge's, welke gedaan worden, alsmede over de houdbaarheid van de kroezen en die der electroden. Daar de verandering der onkosten bij verschillende charge's door den geringen stroomprijs geen groote rol speelt, moet aan de houdbaarheid van den kroes en die der electroden de grootste attentie worden geschonken.

Het schijnt dat de vormen en afmetingen van de smeltruimte, welke men op de plaats der proefnemingen gekozen heeft, aan de gestelde eischen volkomen voldeden, want in vijf maanden werden slechts 18 uur aan reparatie besteed, hetgeen bij doorgaand dag- en nachtbedrijf zeer gunstig is te noemen.

De electroden zijn koolectroden en bezitten een doorsnede van 330×330 mM., deze zijn 2 M. lang. Ze worden met vier stuks gelijk geplaatst, zoodat zij een stroom-aanvoer-bron van 660×660 mM. doorsnede vormen. De leiding naar den kroes moet natuurlijk gasdicht zijn en, in het belang van den levensduur, omgeven door een waterkoeling. Het aflopende koelwater leidt 7 % der geheele warmte af, hetgeen een ongunstigen invloed heeft op de onkosten. Van groot gewicht voor de bezuiniging is de juiste aanvoer der gassen in den kroes; door de wegtrekkende gassen is het bijzonder het kooloxyd, dat een hoogen warmtegraad bezit.

Ter bewerking gebruikt men de zeer ijzerhoudende Zweedsche oxyd- en oxydul-ertsen, waaruit de zuurstof door reductie moet worden afgescheiden. Vangt men nu de wegtrekkende ovengassen op en voert ze terug onder den kroes, dan bereikt men hierdoor een tweeledig doel: eerstens koelt het meer koudere gas de wanden van den haard en verhoogt daardoor zijn houdbaarheid; ten tweede bevorderen die gassen bij het weder opstijgen in den kroes de reductie der erts, en verbeteren daardoor het werk van den kroes ten opzichte van het stroomverbruik per ton ruwijzer. M.

ADVERTENTIËN.

H. H. Hoefsmeden.

HOEFPROPPEN

nog in groote verscheidenheid voor directe levering voorradig.

Hoogachtend,

N. V. „NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL“

AFDEELING HARTELUST, LEEUWARDEN.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van dienstpersoneel, het smidsvak betreffende, worden van onze abonné's gratis in „De Hoefsmid“ opgenomen.

DE VERBREEDDE IJZERTAK BIJ CHRONISCHE KREUPELHEID.

Nadruk verboden.

Tot de meest onaangename zaken voor den paardenhouder behoort zeer zeker de chronische kreupelheid bij het paard, omdat het daardoor langen tijd buiten dienst wordt gesteld. Een gering mank loopen aan de achterbeenen wordt door het publiek zoo spoedig niet opgemerkt, vooral niet wanneer de koetsier het vijfde been, de zweep, weet te gebruiken. Anders is het gesteld bij het kreupelen vóór; aangezien het hoofd de beweging volgt van het vallen op het gezonde been, onderkent elk voorbijganger deze aandoening en meent zijn kennis te moeten luchten door den koetsier aanwijzing te doen of hem plechtig mede te deelen dat zijn paard hinkt!!, iets wat dezen tot zijn spijt niet onbekend is.

De oorzaak van de chronische kreupelheid vóór, is dikwijls niet met zekerheid vast te stellen en meestal is ze zoo gering, dat het paard bij het onderzoek geen reactie vertoont en het spreekwoordelijk is geworden „een paard en een hond, hinken om een . . . .

Meestal zal men de oorzaak in den hoof moeten zoeken, ook dan wanneer bij bekloppen en beknijpen geen teeken van pijn wordt gegeven. De stand van het paard is zelden volkomen normaal; tengevolge hiervan, en dikwijls ook door minder goed besnijden en beslaan, ontstaan er vormveranderingen van den hoof, zich uitende in het nauwer worden van de eene helft en het steiler worden van den wand aan die zijde. Ook bij beginnende verbeening van de hoefkraakbeenderen, waarvan uitwendig niet veel is waar te nemen, kunnen deze verschijnselen optreden. Op die zijde wordt de hoof het zwaarste belast, terwijl door het nauwer zijn van die helft, het steunvlak daar het kleinste is, er dus neiging bestaat naar die zijde over te kantelen, waardoor verhoogde druk aan den tegenovergestelden kant ontstaat, in kogel- en handwortelgewricht. Ter verduidelijking een voorbeeld.

Bij geringen toontrederstand is de belasting op de buitenhoefhelft ver groot, waardoor de buitenzijwand steiler wordt en de zoolvlakte daar kleiner. Hierbij krijgt men verhoogden druk op de binnenste zijde van het kogel- en van het handwortelgewricht, terwijl een rekking van de buiten-zijbanden daarmede gepaard gaat.

De afwijking kan nu zoo gering zijn, dat deze druk en rekking geen ontstekingsverschijnselen veroorzaken, maar toch hinderlijk zijn in het loopen, tengevolge waarvan het paard „fijntjes” kreupel gaat. In zulke gevallen hoort men de vraag: Wordt de kreupelheid bij uitwijken duidelijker? bevestigen. In de laatste jaren heb ik bijzonder acht gegeven op deze kreupelheid en meestal onmiddellijk succes verkregen door het beslag te regelen.

De behandeling is eenvoudig deze. Bij kreupelheid, waarvan de oorzaak

door nauwkeurig onderzoek niet is te vinden, wordt de hoof goed besneden, d. w. z. zóó dat de hoof vlak wordt neergezet, waarna een ijzer wordt ondergelegd met een verbreedten tak aan de steile zijde, waardoor het steunvlak wordt vergroot. Is het aan den binnenwand, dan zal men de verbredening van het ijzer pas in het achterste gedeelte aanbrengen, met het oog op strijken.

Uit de vele gevallen, die mij ten dienste staan, wil ik er een vermelden. Een tuigpaard was ruim een half jaar in lichte mate kreupel vóór; na op verschillende wijzen te zijn behandeld, werd het verkocht en kwam onder mijn behandeling. Geen afwijking was waar te nemen dan een iets steiler zijn van den buitenwand; de hoof was goed besneden en met een nauw passend ijzer beslagen. Verdooven van den voet gaf een twijfelachtig resultaat, waarna ik als eenigste behandeling een ijzer met verbreedten buiten-ijzertak onderlegde. Het paard liep dadelijk rad en bleef dit onder alle diensten. Na verloop van tijd werd het verkocht, liep bij den nieuwen eigenaar in het eerst goed, doch enkele dagen na vernieuwd beslag met nauw passende ijzers, trad de kreupelheid weer op. Na gevraagd advies inlichting verstrekkende, werd de verbreedte ijzertak weer toegepast, met onmiddellijk gunstig gevolg.

In ieder geval is deze behandeling te beproeven; mocht het niet baten, schaden kan het ook niet.

H. v. L.

EENIGE MEDEDEELINGEN AANGAANDE HET HOEFBESLAG TIJDENS DE MOBILISATIE.

Nadruk verboden.

In een vorig artikel is reeds gesproken over de moeilijkheden waarmede de militaire hoefsmiden te kampen hadden tijdens de eerste dagen der mobilisatie. Al de gevorderde paarden moesten zoo mogelijk op nieuw beslag komen en dat alles binnen zeer korten tijd. Met koortsachtige haast moest gewerkt worden om toch vooral aan het einde van den derden dag, waarop de mobilisatie gereed moest zijn, ook het paardenmateriaal gereed te hebben, tot uitrukken voor den dienst te velde. Later, toen de eerste spanning wat overdreef en de kwartieren waren betrokken, die als regel voor geruimen tijd werden ingericht, kwam ook de hoefsmid tot kalmte en kon nu beter dan in het begin zijn zorgen ten volle wijden aan de hem toevertrouwde paarden, en vooral meer aan elk afzonderlijk. Al het nieuwe materiaal moest hij toch leeren kennen en bij het eerste beslag-vernieuwen kreeg hij al veel aanwijzingen door de gebleken slijtage en kon hij dan met meer tijd en zorg een zaakkundig beslag onderleggen.

Wat het slijten van de ijzers betreft, zoo gaf dit weinig aanleiding tot bijzondere opmerkingen; wel waren er enkele paarden bij elke afdeeling die bijzonder sleetsch waren, doch over het algemeen kon volstaan worden met den gebruikelijken tijd van vernieuwing, van 5 tot 6 weken. De paarden, welke veel transportdiensten hadden te verrichten en meestal op de beruchte Brabantsche keien moesten loopen, kwamen natuurlijk vroeger aan de beurt en bij anderen, die bijna alleen op zachten bodem dienst deden, werden

slechts op tijd de ijzers verlegd en aldus de hoefvorm en voetas in het reine gehouden. Eenige zeer sleetsche paarden moeten geregeld om de veertien dagen beslagen worden, doch dit zijn met recht uitzonderingen te noemen.

Geleidelijk aan begonnen de hoefsmeden met het aanmaken van winterbeslag. Op 15 November toch wordt aangenomen dat alle legerpaarden op winterijzers staan. Deze worden verkregen uit het als zoodanig opgelegde reserve-winterbeslag, in zooverre dit niet al gebruikt is als aanvulling van het benoodigde mobilisatie-beslag, verder uit machinale ijzers en uit het door de smeden zelf aangemaakte winterbeslag.

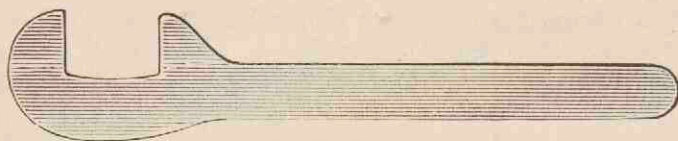
De machinale ijzers uit de fabriek Hippos te Dordrecht zijn naar rijksmodellen vervaardigd in verschillende tailles. Het is echter bij enkele gevorderde paarden gebleken dat het grootste fabrieksijzer voor hen nog te klein was, zoodat de standmodellen nog een uitbreiding in deze richting zullen moeten ondergaan.

De winter-fabrieksijzers worden afgeleverd met gaten, doch niet voorzien van schroefdraad. Dit biedt een groot voordeel aan, daar nu de hoefsmid den draad er in brengt, nadat het ijzer geheel pasklaar is gemaakt. Dit is dunkt mij de eenige aan te bevelen methode, daar bij een vooruit afgewerkt schroefgat, dit noodzakelijk zou moeten lijden en dan bij het pasklaar maken van het ijzer toch weer geheel vernieuwd diende te worden. Bovendien heeft de smid de afwerking van dit winterbeslag nu geheel in eigen hand.

Het opgelegde winterbeslag is niet overal feilloos te noemen; veelal draagt het de sporen van slordig werk en een goede *deskundige* contrôle van alle reserve-beslag is gebleken in de toekomst beslist noodzakelijk te zijn. Wanneer de mobilisatie dezen winter zal voortduren, en het ziet er werkelijk niet naar uit dat het binnenkort opgeheven zal worden, dan zal men ook een rijke ervaring kunnen opdoen inzake de toepassing van het bij het leger in gebruik zijnde winterbeslag. Wel is waar wordt iederen winter een gedeelte der rijkspaarden op winterbeslag geplaatst, en wordt er ook wel des winters uitgerukt, doch altijd op zeer bescheiden schaal, en zoo het al eens bij een proefmobilisatie van een enkele batterij over eenige marschdagen bij eenige honderden paarden liep, zoo was toch ook de tijd hiervoor veel te kort om eenige conclusie te mogen trekken. De tijd van africhten der recruten bij de bereden wapens valt in de wintermaanden; de paarden komen bijna uitsluitend in binnen- of buitenmanége en brengen ruim 23 van de 24 uur in den stal door. Deze leefregel zal nu veranderd zijn. De troepen te velde zijn aangewezen op oefeningen buiten het garnizoen en zullen in de wintermaanden zoowel bij sneeuw als ijs marschvaardig moeten zijn. Een goed winterbeslag is dus een eerste vereischte voor dit doel.

Tot nog toe hebben de scherpe, voor stompe verwisselbare schroefkalkoenen en de ijssnagels het best voldaan. De schroefkalkoenen vereischen bij het in- en uitdraaien eenige omzichtigheid; door het gebruik van een veiligheidshefboom (zie achterstaande figuur) moet men bij het in- en uitdraaien een tegendruk op het ijzer aanbrengeu, zoodat pijn ten gevolge van het wrikken van den hoef worde voorkomen. Het nauwkeurig hierop letten voorkomt veel kreupelheden en is dus plicht.

In de tweede plaats moet steeds op stal de scherpe kalkoen voor een stompen plaats maken; hierdoor voorkomt men verwondingen als kroonbetrapping, afgezien nog van het minder schadelijke voor den stand van hoef en been door den lageren kalkoen.

De beledigingen door scherpe kalkoenen kunnen zeer ernstig zijn en kroonbetrappingen, waarbij de hoefbeen-strekpees ernstig beledigd wordt, zijn geen zeldzaamheid.

Behalve de scherpe kalkoenen, waarbij een zuivere schroefdraad een eerste vereischte is en het volkomen sluiten van den kalkoen op den ijzertak een waarborg biedt tegen het verliezen en afbreken, waaraan andere scherpmethoden vaak mank gaan, zoo bestaat het leger-winterbeslag voor een gedeelte nog uit de toepassing van caoutchouc-zolen tegen het inballen van sneeuw. Deze worden uitgesneden uit platen ter grootte van de zool voor den te gebruiken hoef. Bij de toepassing worden ze in warm water gelegd tot ze zacht en kneedbaar zijn, en nu op de hoornzool gebracht en goed aangedrukt tusschen deze en de afhellende vlakke van het ijzer, zoodat zich daar geen vuil en sneeuw kan gaan ophoopen en vast zetten. Men kan deze zooltjes eenige dagen laten liggen, ze er gemakkelijk uitwippen en herhaaldelijk weer gebruiken.

Te gelegener tijd hoop ik eenige opmerkingen aangaande de toepassing van het winterbeslag bij de gevorderde paarden te kunnen geven.

Een fout, welke in den beginne der mobilisatie bij de paarden veelal voorkwam, was het strijken en het klappen. Zooals wij weten worden voor het strijken velerlei oorzaken aangegeven, welke zijn terug te brengen tot afwijkende hoefvormen en beenstanden en tot slecht beslag.

Voor het klappen in de ijzers en het daaruit mogelijk voortvloeiende zich vangen en storten der paarden, is ook als regel de fout te zoeken in den lichaamsbouw der paarden en in het ondergelegde beslag.

Het voorijzer moet als het ware een verlengstuk van den hoef zijn. Het achterijzer, klapijzer met twee zijlippen, moet zoodanig onderliggen dat drie vierde gedeelte van de toonwanddikte vóór het ijzer ligt.

Evenzoo komt het strijken voor bij tal van afwijkende beenstanden. Als regel kan men aannemen dat paarden, welke bij vierkanten stand goed beslagen worden, niet zullen strijken. Elke hoefsmid heeft geleerd met het oog op strijken den hoefvorm en beenstand, alsmede de gangen op te nemen, en weet de plaats uit te vinden waarmede gestreken wordt, om hierna het besnijden en het beslag te regelen.

Bij de mobilisatie zijn vooral in den eersten tijd van het dienstgebruik der paarden zeer vele gevallen van strijken voorgekomen. Door onbekendheid met den omgang van paarden en onoordeelkundig gebruik bij sommige onderdeelen zijn zelfs zeer verwaarloosde strijkverwondingen voorgekomen, die tot

ettervorming of verwonding hebben geleid. De meeste gevallen van dit strijken vonden hun oorzaak echter niet in de opgenoemde afwijkende standen en verkeerde hoofdvormen, evenmin in slecht beslag. Zij waren in hoofdzaak terug te brengen tot „slapte” van de paarden en het niet gewend zijn aan den dienst.

Dat slapte van een paard aanleiding geeft tot strijken, alsook tot klappen, ligt voor de hand. De beweging van de ledematen is toch niet zoo vlot; het paard moet als het ware steeds gedwongen worden tot meerdere beweging dan waartoe het zelf geneigd zou zijn; de gang wordt dan onzeker, de beenen worden niet op tijd opgenomen en in de goede richting neergezet en de gevolgen blijven niet uit. Deze slapte kwam voort uit tweërlei oorzaken, in de eerste plaats omdat vele van de gevorderde paarden niet aan het werk gewoon waren, althans niet aan veel en aanhoudend werk. Spoedige moeheid, hetgeen ook bleek uit spoedig zweeten, was dan de reden. Later, toen de paarden beter in het voer kwamen, aan de haver gewend waren en deze haar invloed deed gelden, verdween ook van zelf het onzekere in den gang en hield het strijken en klappen bij deze paarden op. Een tweede categorie van slappe paarden waren die welke onder den invloed waren van ziekten. Aan elke besmettelijke ziekte gaat een tijd vooraf, waarin het dier al minder weerstandsvermogen toont, als het ware onder den indruk van het ziek worden is. Dit geldt vooral voor de jonge boerenpaarden van vier jaar, zooals er zoo vele gevorderd zijn, en welke paarden bijna alle de veranderde levenswijze hebben moeten inboeten door het krijgen van goedaardige droes en catarrhen van de luchtwegen. Deze ziekten brengen koorts mede en een algemeen onwel zijn, een lichaamsslapte die zich eerst langzaam uit in de op te treden ziekte. Deze gevallen worden niet altijd onderkend, d.w.z. het strijken van deze paarden wordt vaak aan andere omstandigheden geweten en toch is die opkomende ziekte veelal de hoofdoorzaak.

Paarden, die ziek zijn geweest, kunnen nog geruimen tijd slap blijven en vooral in dit jaargetijde, waarop de genezing op stal moet bereikt worden, komen zij niet zoo spoedig weer op volle kracht. Wanneer tijdens den groei van het lichaam groote gezondheidsstoornissen optreden, gaat er als regel veel tijd mee heen, alvorens het algeheel welzijn is teruggekeerd. Wordt dit nu bemerkt en ingezien en er naar gehandeld, dan zal in deze veel voorkomen worden, doch vaak wordt er doorgewerkt met deze slappe, weinig weerstandbiedende paarden, die daardoor licht beengebreeken krijgen en zoo doende voor goed minderwaardig worden.

Buiten deze slappe of zieke paarden ligt echter een groote aanleiding tot strijken in het onbekende met den nieuwen dienst. Zoo zal de wijze van inspennen, de wijze van gaan, kortom het geheele gebruik slechts geleidelijk kunnen gewennen en derhalve zonder dezen geleidelijken overgang licht aanleiding geven tot strijken. Zoo kon men b.v. waarnemen dat rijpaarden onder vreemde ruiters moeilijk gingen, althans hun zekere gangen in het begin verloren en merkte men paarden met strijkwonden op, die hiervan nooit last hadden gehad en waarvan de reden uitsluitend was te zoeken in het zich niet verstaan van paard en ruiter. Het beste kwam dit uit bij afgerichte schoolpaarden, afkomstig van de Rijsschool te Amersfoort, die plotseling wer-

den bereiden doch minder ervaren ruiters, die deze paarden hinderden in hunne gangen en aanleiding gaven tot strijken.

In deze beide gevallen vormde dus het strijken als het ware een overgangstijd, waarin het paard zijn werk en zijn ruiter moet leeren kennen, zich vertrouwd moet maken met de moeilijkheden en eigenaardigheden van het nieuwe werk; zoodra deze „leertijd” voorbij was, hield ook het strijken op en had het paard zich aangepast aan de gewijzigde omstandigheden. Deze gevallen waren zeer goed waar te nemen, daar ze allengs verminderden en ten slotte geheel ophielden.

Het ligt op den weg van den hoefsmid de gevallen van strijken en klappen te ontleden, de oorzaken op te sporen en, zoo het in zijn macht ligt, deze weg te nemen.

Tilburg, 9 Nov. '14.

G. H.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN HOEFSMID.

Het „Berliner Tierärztliche Wochenschrift” van 22 October j.l. behandelt uitvoerig een eisch tot schadevergoeding voor een paard, hetwelk negen dagen na het beslaan aan *stijfkrampe* (klem, tetanus) was gestorven, terwijl bij het beslaan de houwkring, gehanteerd door een leerling, was uitgegleden en den vleeschstraal had verwond. Hoewel de smid terstond de wond met een gloeiend ijzer had uitgebrand, beweerde eischer dat vooraf toch de bacteriën, welke klem veroorzaken, met de houwkring in de wond kunnen zijn geraakt. Het paard, een drie en een halfjarige vosruin, was 21 December 1911 beslagen en stierf 30 December daaraanvolgende. Eischer verlangde een schadevergoeding van f 574.50.

Verschillende getuigen en deskundigen werden gehoord. Allereerst de leerling, welke het paard beslaan moest, en vooraf nog nimmer een paard zelfstandig had beslagen. Hij deelde mede, dat de houwkring niet was uitgegleden omdat het paard lastig was en met het been terugtrok, maar omdat de hoorn zoo bijzonder hard was. Vervolgens een smid uit een naburig dorp, welke naar zijn meening verkondigde dat, waar de wond was aangebracht aan het achterste gedeelte van de inwendige straalgroeve, daar ter plaatse de houwkring nooit had behooren te komen, m.a.w. dat de wond was teweeggebracht door onhandigheid en gebrek aan kennis van den leerling. Een ervaren smid — zoo vertelde hij verder — zal, wanneer de houwkring plotseling nitglijdt, omdat het paard een harden hoef heeft of omdat het dier onverwachts met het been trekt, hoogstens een stukje van den hoornstraal medenemen, maar niet verder doordringen. Wel was het gewoonte, dat de smeden een hoefwond met een gloeiend ijzer behandelden, maar het ging volgens hem niet aan dat het beslaan aan een zestienjarigen leerling werd opgedragen.

Daarna werd de veearts gehoord, welke daags vóór den dood van het paard door den eigenaar was geconsulteerd, terstond om serum had getelegrapheerd, maar dit ontving nadat het paard was gestorven. Hoewel hij niet met zekerheid kon zeggen, dat de tetanusbacillen met de houwkring

in de wond waren binnengedrongen, achtte hij dit toch zeer goed mogelijk. Toen hij den hoof onderzocht, daags vóór den dood van het paard, dus bij zijn eerste bezoek, nam hij waar dat de aangebrachte wond nog met de korst, veroorzaakt door het branden, was bedekt. Nadat hij deze korst had verwijderd, nam hij een etterhaard waar.

De beklagde werd veroordeeld tot een geldboete van f 574.50, waarop hij in hooger beroep ging. De rechtbank droeg daarna Dr. Nevermann te Berlijn op zijn oordeel omtrent deze zaak zoo uitvoerig mogelijk mede te deelen. Na de bestudeering van het dossier kwam Geheimrath Dr. Nevermann tot de conclusie:

dat weliswaar een oorzakelijk verband is aan te nemen tusschen de verwonding van den hoof en den dood van het dier, maar dat het niet als beezen mag worden beschouwd, dat de besmetting met tetanusbacillen, waaraan het paard 30 December 1911 stierf, door de hoofverwonding op 21 December 1911 ontstaan is.

De heer Nevermann wees er in zijn protocol zeer op, dat de veearts, welke het paard had gezien vóór den dood en daarna de lijkschouwing had verricht, nagelaten had de hoefetter, welke in de wond aanwezig was, te laten onderzoeken op het aanwezig zijn van tetanusbacillen. Waren deze bacteriologisch aangetoond, dan mocht ten minste worden aangenomen, dat deze bacillen niet ergens anders het lichaam waren binnengedrongen langs een oppervlakkig wondje, dat misschien in de huid van het dier aanwezig was geweest.

Deze opvatting lijkt me zeer juist. Toch bevreemdt het mij, dat bij de behandeling dezer zaak de vraag niet meer op den voorgrond is gedrongen of het paard, nadat de hoof was verwond, ook met den hoof op den grond heeft gestaan, alvorens de wond werd gebrand. Hierover werd slechts even gesproken, terwijl toch naar mijne meening een besmetting van de wond eerder zal ontstaan door aanraking met den bodem dan met de houwkring. De smetstof van de stijfkramp bevindt zich toch gewoonlijk in den bodem en niet aan een glatte houwkring.

Hoewel klem nu niet zoo heel dikwijls voorkomt, kunnen wij uit deze procedure toch weer leeren, een hoofwond nooit te veronachtzamen.

Utrecht.

Hoefnagel.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoofbeslag te Groningen.** Op 3 Oct. is vertrokken de leerling H. Oving van Buijnen, gem. Borger, met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift; op 31 Oct. vertrok de leerling J. Kwant van Siddeburen met een voor de practijk „goed” en theorie „zeer goed” getuigschrift en op 7 Nov. de leerling F. Dijkema van Stitswert met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift. — Als nieuwe leerlingen zijn toegelaten: A. Bos van Veendam en H. Heringa van KorteZwaag.

Verder houden nog aan de Inrichting verblijf de leerlingen A. A. Pijpker van De Wilp en L. v. Ham van Hellum.

— **Cursus ter opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag van Rijkswege te Utrecht.** In Januari a.s. vindt het examen plaats voor de leerlingen, die aan den 5en cursus hebben deelgenomen, terwijl 1 Februari 1915 de zesde cursus aanvangt. Het volledig reglement voor den 4en cursus is in de December-afl. 1912 opgenomen, welk reglement voor den vijfden en zesden cursus ongewijzigd is gebleven, zoodat wij thans opnieuw volstaan met alleen art. 4 hiervan aan te halen, luidende als volgt:

Om toegelaten te worden moet men den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari met *eigenhandig geschreven brief* hebben gericht tot den Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van *geboorte-acte, diploma's* (als van ambachtschool, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), *het bewijs van met vrucht afloopen der lagere school en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.*

— Vanwege de **Afdeeling 's Gravenhage der Nederlandsche Maatschappij van Landbouw** zal dezen winter geen cursus in hoefbeslag worden gehouden.

— **Hoefbevangenheid na verwerpen.** Een gevorderd boerenpaard van 8 jaar verwierp een veulen van 5 maanden. Den volgenden dag was de merrie hoefbevangen. De beide voorbeenen ver vóór het lichaam geplaatst, de achterbeenen onder het lichaam geschoven, zeer moeilijk te bewegen, hoogst pijnlijke gang, de hoeven gloeiend heet en algemeen ziek zijn. De ijzers werden afgenomen en een geneeskundige behandeling ingesteld, met het gevolg dat na twee dagen de verschijnselen zoo goed als geweken waren en daarna snel algeheele beterschap intrad. G. H.

— **Beslag bij volhoef.** Een paard met volhoeven aan beide voorbeenen liep voortdurend kreupel door de zoolkneuzingen die plaats vonden, niet-tegenstaande dikke ijzers met zeer sterke afhelling waren gegeven.

Het paard werd nu beslagen met een dikke leeren schijf tusschen hoef en ijzer, benevens een sterke metalen plaat, welke op de zeer breede afhelling van het ijzer steunde en achter met twee schroefkalkoenen werd bevestigd. Zoo werden beide voorhoeven beslagen, tusschen zool en plaat eenig vlas met teer.

Hoewel het beslag zwaar is, doet het paard voortdurend dienst en is sinds dien volkomen rad gebleven. G. H.

— **Uitvoer-verboden voor paarden.** In verband met den Europeeschen oorlog, die het menschedom ten schande strekt, is niet alleen in de oorlogvoerende maar ook in onderscheidene neutrale landen de uitvoer van paarden verboden. Frankrijk en Engeland kunnen de ontbrekende paarden nog van over-zee invoeren, en Rusland bezit zelf een groote voorraad paarden, maar Duitschland, dat in gewonen tijd reeds veel paarden invoert en in het begin van den oorlog veel cavalerie-paarden heeft verbruikt, moet natuurlijk zooveel mogelijk bijkopen. Dit is de laatste paar jaar reeds geschied in verband

met de legeruitbreiding en na de mobilisatie (begin Augustus) veel uit Zweden, Noorwegen en Denemarken. Zwitserland heeft den uitvoer van alle paarden en veulens verboden. Het heeft zelf te weinig eenhoevige dieren. Nederland stond aanvankelijk alleen den uitvoer van veulens toe en thans ook van 1½-jarige ruims.

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

Met genoegen neem ik steeds Uw geacht en leerzaam blad ter hand; bijzonder was dit het geval met de laatste afleveringen IX en X.

In afl. IX werd gewag gemaakt, tot veler genoegen, van de bevordering der Onderwijzers aan de Militaire Hoefsmidsschool, want waar men den meester eert, eert men het vak, doch gaarne zouden velen met mij deze eer ook aan de andere Onderwijzers te beurt hebben zien vallen, daar zij toch hetzelfde examen hebben afgelegd en hetzelfde moeten presteeren, en hopen daarom van hun spoedig hetzelfde te vernemen.

In afl. X werden onder meer de militaire hoefsmeden gerespecteerd, doordat zij hun zware taak, in den tijd der mobilisatie, op zoo loffelijke wijze hebben volbracht, maar ten koste van haast nacht en dag te arbeiden; het is met schrijver dezès al hetzelfde; de werkuren waren geregeld van 's morgens 5 uur tot circa 9 uur 's avonds, ook des Zondags; het eten werd in de smederij gebruikt, om vooral geen tijd te verliezen. Bovendien moest schrijver door omstandigheden (wij zullen niet over de mobilisatie klappen) enkele nachten in de smederij vertoeven, zoodat na een zware dagtaak kist of steenen zijn bed was, doch van elk soldaat is in die dagen veel gevegd, en blijkbaar is het dan ook hiervoor, dat elk soldaat, naar den rang dien hij bekleedt, een toelage krijgt. Voor den hoefsmid evenwel is een jaarwedde-regeling gemaakt, waardoor hij nog minder verdient dan in vreedetijd, ofschoon hij meer werk moet verrichten, enkelen zelfs meer dan het dubbele, en toch is schrijver zoo vrij te vermoeden, dat zeer veel van de marschvaardigheid van elk bereden wapen van hun werk afhangt.

De hoefsmeden krijgen in deze jaarwedde-regeling 700 gulden met vrije woning, na zekeren tijd. Nog niet zoo onaardig, zal men oppervlakkig zeggen, doch per uur berekend kom ik aan een loon van 15 ct. in de eerste maand der mobilisatie. Thans, nu de toestand al wat meer geregeld is, werkt men nog dagelijks 13 à 14 uur; dit is dan tegen een nurloon van 20 ct. Verder is de slijtage aan gereedschappen, verplichte weduwen- en weezenfonds niet berekend. Dit is dan het loon voor een Wachtmeester-hoefsmid met 20 of meer dienstjaren, zoodat thans de hoefsmeden wel de minst betaalde werklieden van het leger zijn, daar andere militaire werklieden, welke werkzaamheden verrichten buiten hun tarief of abonnement voorkomende, 20 ct. per uur uitbetaald krijgen, en toch door den hoefsmid het zwaarste werk zal geschieden.

Schrijver dezès, die tot heden per abonnement gewerkt heeft, zal dan ook geld terug moeten storten (en zeker meer met hem), waardoor hij het prettige

voorzicht heeft een maand dagelijks 13 à 14 uur op zijn best voor niets te moeten werken.

Nu zouden er machinale hoefijzers gebruikt moeten worden (wij hebben ze nog niet); dit zou dan onze taak wat verlichten, doch mijns inziens niet veel, daar deze altijd nog *veel* en *zorgzame* bewerking vereischen, en bovendien zal de smid, indien hij er trotsch op gaat, dat zijn Batterij of Escadron goed marcheert, nog vele ijzers zelf moeten maken.

Ook een milicien-hoefsmid der 13e Batterij, welke 85 paarden in onderhoud heeft en dezelfde uren maakt, is mijns inziens met 50 ct. per dag toelage te slecht betaald, indien men berekent dat aan een burgersmid voor het beslaan van een paard met bijlevering van materiaal f 2 wordt betaald en zonder materiaal f 1 en men dit dan dikwijls na 2 of 3 weken weer moet vernieuwen.

Mijnheer de Redacteur, ondergeteekende hoopt dat door middel van Uw geacht blad, dit schrijven er toe moge medewerken, dat hierin verandering komt, en zullen zij, die hiertoe bijdragen, de dankbaarheid der militaire hoefsmiden genieten.

S.

PERSOVERZICHT.

— De November-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat een artikel over het beslag met insteekstooten, door Dr. P ö n t z s c h, waarop in December een vervolg komt; en de gewone rubrieken: persoverzicht, personalia, korte mededeelingen enz.

Het hoofdartikel dringt vooral aan op nauwgezette afwerking der toongaten voor de insteekstooten en opeensterktoongedeelte bij de betreffende ijzers.

Te Trebnitz vond een wedstrijd voor hoefsmiden met 21 deelnemers plaats, ter gelegenheid van de landbouwtentoonstelling. — Voor nieuwe vindingen van ijzers met gummi-inlegsels zijn weer 2 patenten verleend. — Volgens de „Schweiz. Fuhrh. Ztg.” heeft Mayer te Morges een apparaat uitgevonden voor stofopzuiging bij auto's. De opgezogen stof wordt van tijd tot tijd in samengepersten toestand uitgelaten.

— De *steenkolenproductie in Duitschland* is sedert het uitbreken van den oorlog sterk achteruitgegaan, omdat een groot gedeelte van de mijnwerkers onder de wapens geroepen is. In Augustus van dit jaar bijv. zijn 8.477.217 ton steenkolen geproduceerd, of vijftig procent minder dan in Augustus 1913. En de bruinkolenproductie was in de eerste oorlogsmaand veertig procent minder, dan in dezelfde maand van het vorige jaar.

De cijfers voor September 1914 zijn echter, naar 't Berliner Tageblatt opmerkt, reeds belangrijk gunstiger. De productie bedroeg in die maand 9.995.385 ton, of 63 procent van September 1913. Nog gunstiger luidt de statistiek voor bruinkool, namelijk 5.988.828 ton in September 1913*, tegen 7.473.246 ton in dezelfde maand van 1913 en 4.377.955 ton in Augustus 1914. De achteruitgang, vergeleken bij verleden jaar, bedraagt dus slechts 20 procent.

De cokesproductie bedroeg in September 1.645.488 ton, tegen 2.677.559 ton in dezelfde maand van het vorige jaar en 1.522.250 ton in Augustus.

Deze cijfers bewijzen dat de kolenproductie vrij normaal is, want een kleinere opbrengst in oorlogstijd moet normaal genoemd worden, daar de geëfende onder de wapens geroepen werklieden niet onmiddellijk vervangen kunnen worden.

(u. N. R. C. 31 Oct. Ochtendbl.)

* Zal moeten zijn 1914. (R e d.).

CORRESPONDENTIE.

J. D. te B. Indien de hoornwand goed sterk is, behalve het verzen-gedeelte, en de straal goed ontwikkeld, dan lijkt ons een balkijzer of een ijzer met verdikte takken nuttig. Wij geven de voorkeur aan een balkijzer, waarbij dan wellicht, om een juist passend dragen van den wand met vrij-legging van de verzenen te verkrijgen, eenige kunsthoorn moet worden aangebracht.

Mocht het gebruik van het dier (snel dravend werk) en mogelijk klappen in de ijzers, de aanwending van balkijzers bezwaar opleveren dan zijn ijzers met verdikte takken te probeeren.

Natuurlijk is het oordeel gemakkelijker te geven na het paard eerst te hebben gezien, zoodat uzelf goed over het geval moet nadenken alvorens tot de toepassing over te gaan.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

ALLERLEI SOLDEER.

De verschillende namen van week- en slagsoldeer zeggen ons reeds dat de metaallegeringen, welke voor soldeeren gebruikt worden, van uiteenlopende soort en samenstelling moeten zijn.

Het soldeeren van gewone platen, zooals die voor verschillende gebruiksvoorwerpen en ook in de bouwvakken voorkomen, voor het bedekken van daken enz. geschiedt, zooals bekend is, doordat men met een heete soldeerbout het afgesmolten soldeer op de van te voren gereinigde vlakken strijkt, — vandaar de naam *striksoldeer*. De aard van het opbrengen vereischt hierbij dat men licht vloeibaar soldeer gebruikt, daar de soldeerbout slechts tot op een zekeren graad wordt verwarmd. Het heeft niet veel doel de bouten hooger te verhitten, aangezien ze boven bepaalde grenzen de hitte niet meer vasthouden.

Er bestaan in de metallurgie (= wetenschap der metaalsmelterijen) legeringen in overvloed, welke reeds bij een lage temperatuur vloeibaar worden, — vele zelfs beneden 100° C, zoodat men deze in een kleinen kookpot kan bereiden. Het laagste smeltpunt is 63° C, een warmte waarop ook ongeveer was smelt. De legering met dit smeltpunt bestaat uit 4 deelen tin, 8 deelen lood, 15 deelen bismuth en 3 deelen cadmium. Waaraan dit lage smeltpunt is te danken, is nog niet vastgesteld, daar de vermelde metalen een veel hooger smeltpunt hebben. Tin smelt b.v. bij 230°, lood bij 320°, bismuth bij 260° en cadmium bij 320° C.

Genoemd smeltpunt wordt gevolgd door een legering, bestaande uit 3 deelen tin, 5 deelen lood en 8 deelen bismuth, welke bij 77° C smelt. Bij de afname van bismuth stijgt het smeltpunt geleidelijk, doch bereikt bij 4 deelen tin, 4 deelen lood en 1 deel bismuth eerst 128° C.

Dat een toevoeging van kwikzilver zeer veel meewerkt tot verlaging van het smeltpunt is bekend, daar dit reeds bij 39° C van den vasten in den vloeibaren toestand overgaat, zoodat men theoretisch met 2 deelen gewoon tinsoldeer (66 deelen tin en 33 deelen lood) en één deel kwikzilver een smeltpunt kan bereiken van 61°. Legeringen van kwikzilver worden echter

in de practijk niet aangewend, daar het kwikzilver in de eerste plaats vergiftige dampen ontwikkelt, en zich niet met alle metaalverbindingen vereenigt.

Het meest gebruikelijke zijn de tin-lood-legeeringen, welke in elke verhouding samengesteld kunnen worden.

Het laagste smeltpunt van 171° heeft een mengsel van 66 deelen tin en 33 deelen lood. Men zal nu denken dat door toevoeging van meer, gemakkelijk smeltbaar, tin, het smeltpunt daalt. Dit is echter niet het geval. Het smeltpunt stijgt in beide gevallen of men de percentage tin of lood verhoogt. Zoo smelt b.v. een legering van 50 deelen tin en 50 deelen lood bij 189° C, terwijl bij toename van het loodgehalte een beduidende stijging van het smeltpunt valt te constateeren, zoodat b.v. bij een omgekeerde verhouding der vroeger genoemde legering van 20 deelen tin en 80 deelen lood, het smeltpunt tot op 259° C rijst.

Van een geheel ander standpunt uit geschiedt de beoordeeling van *hard- of slagsoldeer*, hoewel het begrip van soldeeren, d.w.z. twee metalen verbinden door het opbrengen van een derde metaal in vloeibaren toestand, hetzelfde blijft. — Bij het slagsoldeer voor gewone werkstukken speelt koper of messing een hoofdrol en wordt meest in korreligen toestand gebruikt. Een zwaar vloeiende kopersoldeer bestaat b.v. uit 56 deelen koper, 43 deelen zink en 1 deel tin. Gemakkelijker vloeiend soldeer bestaat uit 51 deelen koper en 49 deelen zink, terwijl lichtvloeiend slagsoldeer bestaat uit 46 deelen koper en 54 deelen zink.

Bij gebruik van messing neemt men voor:

zwaar vloeiend soldeer	80 deelen messing en	20 deelen zink
beter	" "	50 " " 50 " "
licht	" "	42 " " 58 " "

De toevoeging van tin doet het smeltpunt 20° tot 30° lager zijn. Ook bijvoeging van lood geschiedt somwijlen, b.v. 60 deelen koper, 20 deelen zink en 20 deelen lood, of ook 80 deelen koper en 20 deelen lood.

In vele gevallen zal men in plaats van koper- of messingsoldeer, zilver-soldeer moeten gebruiken, hetgeen uit fijn zilver en messing wordt samengesteld, b.v. $66\frac{2}{3}$ deel zilver en $33\frac{1}{3}$ deel messing (2 deelen koper en 1 deel zink), tot afgaande op $37\frac{1}{2}$ deel zilver, 50 deelen koper en $12\frac{1}{2}$ deel zink. Door bijvoeging van tin wordt ook hierbij het smeltpunt lager.

M.

A D V E R T E N T I Ë N .

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen* uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

Nadruk verboden.

DE WERKKRING EN DE POSITIE VAN DEN MILITAIREN HOEFSMID IN NEDERLAND.

De opleiding der militaire hoefsmeden heeft plaats aan de hoefsmidschool te Amersfoort. Deze is administratief ondergebracht bij de Rijsschool, zoodat steeds van Rij- en Hoefsmidschool gesproken wordt. Aan het hoofd hiervan staat een Cavalerie-Officier, die aldaar den rang van Luitenant-Kolonel kan bereiken en bij verder verblijf Kolonel-titulair kan worden.

Het toezicht op het onderwijs aan de Hoefsmidschool is opgedragen aan den Eerstaanwezend Paardenarts der Rij- en Hoefsmidschool; deze geeft bovendien het theoretisch onderwijs. Voor de praktijk staat aan het hoofd een instructeur-hoefsmid, met den rang van adjudant-onderofficier, welke wordt bijgestaan door drie wachtmeester-hoefsmeden-hulpinstructeurs, die ook den rang van opperwachtmeester kunnen behalen.*)

De leerlingen aan de hoefsmidschool zijn drieërlei, n.l. vrijwilligers, miliciens en burgers.

Voor de cavalerie zijn 11 plaatsen beschikbaar voor leerling-hoefsmid, voor de bereden artillerie 9. Als regel zijn al deze plaatsen bezet. Behalve deze vrijwilligers, die dus uitsluitend hun opleiding krijgen om als militair hoefsmid in dienst te blijven, zijn van 1 October — 31 Maart aanwezig 8 miliciens van de artillerie en 4 miliciens van de cavalerie, benevens 6 burgerleerlingen.

Van 1 April — 30 September zijn ter opleiding aanwezig 8 miliciens der infanterie, 4 miliciens der artillerie en 6 burgers.

Er worden dus jaarlijks twee cursussen gehouden, ieder van een half jaar; voor toelating komen alleen in aanmerking die miliciens welke reeds als hoefsmid in de burgermaatschappij zijn werkzaam geweest en bovendien goed kunnen lezen, schrijven en rekenen. Voor deze plaatsen zijn altijd een overgroot aantal liefhebbers, zoodat na een proeftijd de beste worden uitgezocht, welke dan den cursus mogen blijven volgen. Op het eind van den cursus wordt een examen afgelegd en na slagen wordt een diploma van hoefsmid uitgereikt; dit geldt uitsluitend voor de miliciens en de burgers.

De leerlingen zijn alle gehuisvest in de kazerne en hebben daar een eigen slaapzaal. De burgerleerlingen zijn in de stad bij burgers in de kost.

De werktijd der leerlingen is van 's morgens half acht tot 12 uur, van 1 uur tot half vier en van 5 uur tot half zeven.

---

*) Tijdens de mobilisatie is de hoefsmidschool tijdelijk opgeheven en zijn de instructeurs en leerlingen bij het veldleger ingedeeld. Eén dezer hulpinstructeurs, de oudste, is bereids bevorderd tot opperwachtmeester, en is werkzaam gesteld bij het hoofdkwartier van het veldleger; voor een mogelijke eventueele bevordering der beide anderen schijnt men de wederoprichting af te wachten. Deze beide personen doen dienst bij een batterij veldartillerie, waar men slechts korporaal- en wachtmeester-hoefsmeden kent.

Wij gaan nu na hoe iemand militair hoefsmid kan worden. Vooreerst moet deze persoon in het smidsvak gewerkt hebben vóór hij vrijwillig in dienst treedt. Hij teekent dan bij cavalerie of artillerie en wordt hier eerst geheel voor den gewonen militairen dienst afgericht. Is deze africhting afgeloopen, dan vraagt hij aan geplaatst te worden als leerling op de hoefsmidschool. Is er plaats dan komt hij daar op proef, en wordt er na eenige weken op zijne aanvraag beslist. Het moet n.l. te verwachten zijn dat hij binnen afzienbaren tijd zich tot een vakman kan bekwamen. Blijkt het dat hij onhandig is of in het geheel niet in het smidsvak thuis, dan wordt hij teruggestuurd naar zijn corps.

Het is nu zeer wisselvallig hoe lang een vrijwilliger leerling blijft, doch als regel mag men wel aannemen van twee jaar. De laatste drie maanden van dezen tijd wordt zoo'n leerling zelfstandig aan het werk gezet, en is dit naar genoegen, dan wordt hem examen afgenomen. Slaagt hij hiervoor, dan wordt hij voorgedragen om naar zijn regiment teruggeplaatst te worden, als zijnde voldoende onderlegd, zoowel theoretisch als practisch, om als hoefsmid dienst te kunnen doen. De leerling is dan leerling af en wordt „bij-smid” bij het regiment. Dit duurt totdat er een vacature komt, welke hij vervullen kan, en die tijd loopt bij de verschillende wapens nog al uiteen; als regel moet de cavalerist langer wachten, eer hij aangesteld wordt, dan de artillerist, en anderhalf jaar is geen zeldzaamheid.

Rekent men nu dat de vrijwilliger op 18-jarigen leeftijd in dienst komt, dan is hij op 19 jaar afgericht, blijft tot zijn 21e jaar aan de school en kan op zijn 23e jaar tot hoefsmid aangesteld worden.

De soldij, die hij als leerling geniet, bedraagt voor een huzaar of artillerist 2e klasse 22 cts en voor idem 1e klasse 27 cts per dag.

Volgens de *nieuwe* regeling wordt de hoefsmid aangesteld tot hoefsmid 2e klasse, met den rang van korporaal; hij kan dan na 12 jaren bevorderd worden tot hoefsmid 1e klasse, behoudt zijn rang van korporaal, doch kan met den titel van wachtmeester worden gepensionneerd. Hoewel hij dus bij zijn pensioen finantieel niet achteruit gaat, bekleedt hij toch in het leger den graad van wachtmeester niet meer. Dit ontnemen van den onderofficiersrang is voor den hoefsmid verbazend te betreuren en is voor den dienst niet bevorderlijk.

Het is wel eigenaardig dat de rang, die slechts eenige jaren in het leger door de hoefsmiden is bekleed geworden en waarvoor indertijd o.a. de heer Lieftinck, Lid der Tweede Kamer, zoo veel moeite heeft gedaan en welk streven toen met succes bekroond werd, dat die rang, die toch den vakman siert, nu plotseling weer wordt ingetrokken, zonder dat er eenige aanleiding van de zijde der belanghebbenden toe is gegeven.

Voor den dienst is dit ook niet bevorderlijk, daar de hoefsmid een vakman is en niet elk militair invloed en critiek moet kunnen uitoefenen op werkzaamheden waarin hij zelf leek is. Toch wordt dit maar al te gaarne gedaan en staat een wachtmeester-hoefsmid daarom vrijer en onafhankelijker in zijn smederij en in de beslagloods dan een korporaal-hoefsmid. De eerste ondervindt veel meer medewerking bij het beslag en bij het op beslag houden van zijn paarden van zijne collega's, wachtmeester bij den troep, dan in zijn

rang van korporaal tegenover deze onderofficieren. Het is dan ook te hopen dat spoedig deze rang weer zal worden ingevoerd, een rang waarop een goed vakman zeker recht heeft.

Gaan wij nu de werkzaamheden van den hoefsmid na, dan treffen wij bij elk eskadron cavalerie twee hoefsmiden aan en bij elke batterij veld-artillerie één hoefsmid. Bovendien zijn zij ingedeeld bij de depôts, bij de treinen, bij de mitrailleur-afdeelingen en bij het remontedepôt.

Een eskadron is gewoonlijk sterk 130 tot 140 paarden, een batterij veld-artillerie 48 tot 54 paarden.

Depôts- en trainafdeelingen zijn verschillend van sterkte; het komt echter voor dat een hoefsmid 70 tot 80 paarden in onderhoud heeft.

Neemt men nu aan dat elk paard vijf à zes weken loopt, alvorens opnieuw beslagen te worden, dan worden per eskadron ongeveer 24 paarden per week beslagen. Dit is over 6 werkdagen en twee smeden per eskadron, twee paarden per dag en per smid. Als regel helpen de smeden elkaar en maken dus per dag 16 hoefijzers en beslaan te zamen vier paarden. Vooral in den zomer geldt dit; in den winter, wanneer slechts manegedienst wordt gehouden, slijten de ijzers weinig en kunnen deze eens of meermalen verlegd worden.

Neemt men nu hierbij in aanmerking dat de hoefsmiden der cavalerie de uitrukkende diensten moeten medemaken, welke niet alleen veel tijd kosten maar bovendien vermoeiend zijn, dan blijkt dat de hoefsmid moet zijn een taai werkmans en vooral in den zomer maakt hij lange en vermoeiende werkdagen door. Bij de artillerie zijn de hoefsmiden vrijgesteld van uitrukkende diensten; wel moeten zij inspectie maken en gaan mee met manoeuvres, als ook naar de legerplaats en kampen.

De hoefsmiden bij de vier Mitrailleur-Afdeelingen hebben het minste aantal paarden, n.l. ieder 35.

De gang van zaken bij het beslag is dat de hoefsmid van het bureau van het betrokken eskadron of batterij een beslaglijst krijgt, waarop de nummers van de paarden staan, welke in de komende week moeten worden beslagen. Hij informeert nu bij den wachtmeester van de week wanneer hij de paarden van stal kan halen om te beslaan, zoodat de dienst er niet onder lijdt. Als regel legt hij model beslag onder; afwijkingen worden hem bij hoefziekten opgegeven door den paardenarts. Natuurlijk komt het veelvuldig voor dat strijk-, klapijzers, ijzers met zijlppen, verdikte takken, balkijzers e.a. worden ondergelegd.

Het normale beslag wordt gecontroleerd door den „Officier van de week”, het afwijkend beslag door den paardenarts. Gaan wij nu de bezoldiging na, dan valt al dadelijk op te merken dat hierin een groote wijziging heeft plaats gegrepen. De vroegere regeling toch, bestaande vóór 1 Jan. 1914, was gebaseerd op het abonnement-systeem. Ieder hoefsmid ontving 3 cts. per dag van elk Iersch paard, dat hij in onderhoud had, en 3.5 cts. wanneer dit een inlandsch paard betrof. Bovendien ontving een gehuwd hoefsmid 50 cts tractement daags, een ration brood per dag en een nachtleger. De ongetrouwde hoefsmid ontving 25 cts per dag, doch was dan in de menage opgenomen. Berekent men nu de inkomsten naar dezen maatstaf, dan ver-

diende een hoefsmid van de cavalerie per half eskadron, gerekend op 65 paarden, 65×3 cts of f 1.95 per dag of f 711.75 per jaar. Hierbij kwam nu voor den gehuwde aan tractement f 182.50, te zamen f 894.25. Hier moet men nu nog bijtellen de verdiensten van het winterbeslag; per paard bedraagt dit 40 cts, daar elk gat op 5 cts berekend wordt. Voor 65 paarden vormt dit een bedrag van f 26. Neemt men nu aan dat dit per winter $3\frac{1}{2} \times$ kan gerekend worden, dan bedraagt dit f 91 en alles tezamen f 985.25. Hierbij komen nu nog de bijverdiensten, zooals het beslaan van officierspaarden, doch daar dit zeer uiteenloopt, wat garnizoen en smid betreft, is het beter hier geen getal voor op te geven.

Van dit eindbedrag moet de smid nu leveren: ijzer, kolen, nagels en een deel gereedschappen. Werkt hij zeer zuinig, b.v. door oude ijzers op te koopen en te braden, en werkt hij samen met een ander smid, dan gaat toch als minimum hiervan af f 170. In gevallen, waar dit niet mogelijk is, mag men als ronde som f 200 voor deze materialen aftrekken en zal dus het inkomen op f 785.25 mogen worden geschat.

Als regel heeft de hoefsmid bij de artillerie minder paarden, doch zal dit weer vergoed worden door de abonnementsverhooging voor inlandsche paarden. Deze regeling is veranderd met ingang van 1 Januari l.l.; men heeft de abonnementsvoorwaarden dezelfde gelaten doch een hoefsmid bij aanstelling f 300 tractement gegeven, en na 3 dienstjaren krijgen de gehuwden bovendien f 150 woninghuur. Bij aanstelling wordt de hoefsmid korporaal en werkman 2e klasse genoemd. Na 12 jaar wordt hij werkman 1e klasse en valt nu in de pensioenregeling voor onderofficieren. De regeling was finantieel een vooruitgang doch slechts gering wanneer men van het verhoogde tractement aftrekt het verlies aan het ration brood en het verstrekken van nachtleger, dat bij deze ingevoerde regeling ophield te bestaan.

Als allerlaatste regeling is nu ingevoerd, en met ingang van 1 Augustus l.l. van kracht geworden, de mobilisatie-regeling.

Deze stelt een jaarlijksch traktement vast van f 700 voor elken hoefsmid en na drie jaren dienst als zoodanig voor een gehuwde een woningtoelage van f 150. Hierbij ontvangt de hoefsmid voeding van rijkswege en in die gevallen dat een gehuwd hoefsmid op de plaats zijner inwoning is gebleven, kan hij in eigen voeding voorzien tegen een dagelijksche toelage van 35 cts.

Deze regeling is gebaseerd op een gebruikmaking van machinale ijzers, en alle kosten van deze, mede van staafijver, kolen, nagels en gereedschappen, komen nu ten laste van het Rijk.

Tijdens de mobilisatie is de werkkring van den smid veel grooter dan in het vredesgarnizoen; b.v. bij de artillerie is het aantal paarden enorm vermeerderd, zelfs zoodanig dat smeden, die normaal 60 paarden op beslag hebben, nu honderd en meer paarden op beslag moeten houden. Wel is door het gebruik van machinale ijzers tijd vrijgekomen, maar desniettemin zijn er veel meer werkuren noodig.

Dat de verdiensten hiermede niet evenredig gaan, wijzen de cijfers uit, en men ziet dus hier het verschijnsel, dat in dezen tijd de smid veel harder moet werken voor minder geld. De voordeelen van het winterbeslag zijn

hierbij ook vervallen; het vastgestelde jaarlijksche traktement geeft de zuivere inkomsten weer.

Na 30 jaren arbeid heeft de hoefsmid recht op pensioen, dus op ongeveer 48-jarigen leeftijd. Dit pensioen bedraagt voor een hoefsmid 1e klasse f 360, met 12 of meer dienstjaren als zoodanig f 434. Als verdere voordeelen genieten zij, als alle overige militairen, vrije geneeskundige behandeling en medicijnen voor hen en hun gezin. G. H.

DE OUD-LEERLINGEN DER HOEFSMIDSSCHOOL te TIEL.

Nadruk verboden.

Nu er twee jaren zijn verlopen sinds de Hoefsmidsschool te Tiel werd opgeheven, is het wel van belang eens na te gaan welke practische resultaten het onderwijs aldaar heeft opgeleverd.

De eerste proef vanwege de Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw, om het onderwijs in hoefbeslag op een hooger peil te brengen, door naast de cursussen in hoefbeslag een school te stichten, waar op meer breede schaal dit onderwijs kon worden gegeven, heeft gefaald.

De oorzaken, die daarvoor mogen worden aangegeven, zijn:

a. hevige tegenwerking van de smeden uit de omgeving der school, uit broodnijd. Zij wisten den „Bond voor Smedenpatroons” over te halen om zich vijandig te stellen tegen deze inrichting. Later is er, door het treffen eener overeenkomst, verbetering gekomen en heeft de Bond veel steun verleend; de eerste indruk bleef echter nawerken, „de kosten aan het bezoek der school verbonden,” n.l. een half jaar buiten verdiensten en kostgeld verteren.

b. volgens sommigen de slechte keuze van vestiging; een ander centrum, b.v. Arnhem, zou meer kans van slagen hebben geboden.

c. mijns inziens ligt de hoofdoorzaak in het blijven voortbestaan der cursussen, want in de provincie Groningen, waar sedert de vestiging eener school zelden het houden van cursussen is bevorderd, maken de aanstaande hoefsmeden gretig gebruik van de particuliere hoefsmidsschool in de hoofdstad en blijken de bezwaren van onkosten en tijdverlies niet storend te werken.

De toekomst zal leeren dat het onderwijs in den vorm van een cursus, op den langen duur niet voldoende kan geacht worden om goede hoefsmeden te vormen. Men moet niet vergeten dat de eerste cursianen mannen waren, dikwijls in het vak vergrijsd, terwijl het tegenwoordig jongeren zijn, met weinig ervaring of practische kennis, en deze kunnen niet in één- of tweemaal tien lessen tot goed onderlegde hoefsmeden worden gevormd.

Van 1 Juli 1908 tot einde December 1912 is de hoefsmidsschool te Tiel door 24 leerlingen bezocht, waarvan er 23 het diploma hebben verworven, te weten:

C. J. D. Huchshorn te Lienden, J. Stevens te Druten, C. Zoet te Neede, C. van Alfen te Mookhoek (Z.-H.), G. Bussing te Delden, Wormmeester (overleden), J. van Malsen te Delft J. Bolt te ? (Nietap), J. F. Slijpe Jr. te Sliedrecht, H. C. van Wijk te Delft, B. R. Bevers te Hengelo (O.), A. van Ommeren te

Lienden, E. G. Verbeek te Blesse, H. W. J. IJseldijk te Borculo, H. J. Harmsen te Hengelo (G.), G. Brouwer te Alfen a.d. R., D. W. Wassink te Winterswijk, J. Breukman te Rhenen, G. Luijken te Gorinchem, J. B. Hoftiezer te ? (Varseveld), T. C. Pluim te Amersfoort (militair), A. Ton te Herwijnen en G. de Vos te ? (Terwispeel.)

Van deze zijn 16 na het volgen van een cursus van een half jaar gediplomeerd, terwijl 7 door een onvoldoend examen en onvoldoende praktische ontwikkeling een nieuwen cursus moesten volgen en dus gedurende één jaar aan de school werkzaam waren.

Eén leerling heeft den cursus niet ten einde gebracht en één heeft slechts kort van zijn ijverig streven mogen genieten; reeds 2 jaar na het verlaten der school is hij gestorven.

Om mij op de hoogte te stellen van hun wedervaren, heb ik mij tot hen gericht om inlichtingen en van de meesten mocht ik uitvoerige mededeelingen ontvangen. Slechts één heb ik niet kunnen bereiken, daar zijn tegenwoordig adres mij onbekend is gebleven.

Zeven zijn dadelijk na het verlaten van de school in de smederij van hun ouders teruggekeerd; zeven zijn, na korter of langer tijd als knecht werkzaam te zijn geweest, thans als baas gevestigd; twee zijn meesterknecht in een druk bedrijf en drie nog als knecht werkzaam. Van drie is geen bericht ingekomen.

Allen zijn trouw gebleven aan het hoefsmidvak, behalve één, die door ziekte werd gedwongen van het beslaan af te zien.

Allen verklaarden veel voordeel te hebben gehad van het onderwijs aan de school genoten, hetgeen praktisch waarneembaar is uit de groote vermeerdering van beslag in het bedrijf, sinds zij hierin werkzaam zijn. Het diploma blijkt hen ook veel gebaat te hebben en door gemakkelijke plaatsing, soms enkel op inzending diploma, en door hooger loon. Enkelen brengen dit in cijfers; één verdiende direct na het verlaten der school f 4.-- per week meer dan het half jaar te voren; voor anderen was het verschil f 120 tot f 160 per jaar. Anderen hadden den prijs voor hun beslag kunnen verhoogen, zonder aanmerking te krijgen.

Op de vraag of zij in het dagelijksch leven hadden kunnen bemerken dat zij beter onderlegd waren dan smeden die een cursus hadden medege maakt en het waarom, kwamen verschillende antwoorden in.

Over het algemeen waren hun ijzers beter gevormd en afgewerkt, omdat hun hand, gedurende het schoolbezoek, er naar was gaan staan, doch vooral op gebied van hoefgebreken, het besnijden en beslaan bij afwijkende standen, bij strijken en klappen in de ijzers, had het onderwijs hen een grooten voorsprong gegeven, voortdurend blijkende uit de toename van hun clientèle.

„Door het onderwijs der school wordt meer lust, oplettenheid en ook liefhebberij voor het vak verkregen en daardoor een streven naar netheid van bewerking;

„Iemand, die een hoefsmid school bezocht, is degelijker ontwikkeld en kan daardoor den paardenhouder beter inlichten omtrent vele verkeerde gebruiken, o.a. beslag met kalkoenen, verkeerde zuinigheid met beslag, kwakzalverij enz.;

„Op theoretisch gebied niet veel verschil, practisch daarentegen zeer veel. Er zijn op de cursussen te veel leerlingen, daardoor moeten zij op elkander wachten om inlichting te vragen en dan wordt er te weinig verteld waarom doet ge dit zus of zoo, zooals aan de school voor elke handeling een verklaring moest worden gegeven. Is de practische onderwijzer een burgersmid uit de omgeving, dan leert hij de leerlingen de ware kunst niet, bij afwijkende standen en hoefgebreken, uit concurrentievrees. Ook het vele werken met doode hoeven geeft geen voldoende oefening, omdat hierbij stand en gang, strijken enz. niet in aanmerking komen;

„Door gedurende een half jaar geregeld de lessen bij te wonen, komt het geleerde er beter in en wordt het niet meer vergeten. Door altijd onder toezicht der leeraren te werken, krijgt men geen gelegenheid zich geregeld fouten in het maken van ijzers of bij het beslaan aan te wennen;

„Ik heb in dien tijd al veel paarden beslagen die hoefgebreken hadden en daar altijd succes mede gehad, om reden ik dit had geleerd en *het verloop der behandeling had gezien* tijdens mijn verblijf aan de school; op een cursus kan dit niet voorkomen.

Over het genoten onderwijs zijn allen goed te spreken en vol dankbaarheid herdenken zij dit. Slechts één schrijft: wat het practisch gedeelte betreft, zou dit vrij wat beter zijn gegaan, wanneer er een ander onderwijzer was geweest, die zelf meer kennis had van het maken van hoefijzers, want wanneer door den directeur het maken van een (besproken) modelijzer was opgegeven en men den meester vroeg om inlichting, dan kreeg men ten antwoord „dat moet je zelf maar zien”; dat is geen onderwijzer. Wanneer de leerling zelf niet weet hoe hij het doen moet, dan moet de leeraar het ijzer overnemen; dan zal de leerling, doordien hij de behandeling er van ziet, zeer zeker er gauwer begrip van krijgen.

Dit is een verschil van opvatting over de wijze van onderricht en had deze leerling verstandig gedaan daarover met den directeur te spreken; het bewijst echter niets voor de bewering dat de practische onderwijzer geen voldoende kennis had van het maken van ijzers; het tegenovergestelde kan ik getuigen.

Twee leerlingen hebben hun ontwikkeling voortgezet, door het volgen van den cursus tot opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag te Utrecht.

Ten slotte een schrijven in zijn geheel:

„Na het verlaten der school ben ik ongeveer een jaar werkzaam geweest „in een smederij, waar ook heel veel hoefbeslag uitgeoefend werd. Daarna „ben ik door een kennis, welke mij aanzag voor een vakman, die goede „leermeesters genoten had, aangesteld als meesterknecht. Toen ik daar „kwam, werkte ik met nog 2 knechts en had ik slechts $\frac{1}{3}$ van de paarden „in beslag welke er thans komen. Nu heb ik dan ook 4 knechts en heel „veel hoefbeslag. Het nut, dat ik van mijn diploma geniet, daar kan ik u „bijna geen voorstelling van geven; dagelijks ondervind ik nog, dat ik „door te Tiel een half jaar achtereen den cursus met ijver gevolgd te hebben, „nog meer paarden op beslag krijg, vooral ook uit naburige gemeenten. „Een goed beslag leveren bij onregelmatige gangen en standen en ook

„tevens bij hoefgebreken, dat is de beste weg om de practijk te bevoor-
 „deren. Dan komt het er vooral op aan om de theorie met de practijk samen
 „te laten gaan en ook vooral te zorgen, om bij alle beslag te handelen
 „volgens de eischen voor het diploma. Nog dikwijls herinner ik de woorden
 „van u, men moet bij afwijkingen altijd eerst de oorzaak opsporen, wil men
 „het gevolg opheffen. Ook heb ik belangrijk veel nut ondervonden door
 „het beslaan der militaire paarden, welke hier in het dorp gevestigd waren,
 „tijdens de mobilisatie. Een van mijn concurrenten wilde de paarden voor
 „minder beslaan als ik; hoewel dit nog al wat verschilde, behield ik ze
 „doordat de Majoor overtuigd was, hier in het dorp geen doelmatiger be-
 „slag te vinden. Nogmaals een woord van dank aan de hoefsmidsschool.”

Alles te zamen blijkt uit de ingekomen antwoorden dat het den oud-leer-
 lingen der hoefsmidsschool te Tiel goed gaat en dat zij profijt hebben van
 het door hen genoten onderwijs. Mijn beste wenschen voor hun verder stre-
 ven en mijn wensch dat zij de lessen goed zullen onthouden en toepassen
 en daardoor het onderwijs aan een hoefsmidsschool hoog houden.

H. v. L.

DE SCHUTSPATROON DER SMEDEN. *

St. E l e g i u s, Bisschop van Noyon, geboortig uit Limousin in Frankrijk
 (588 tot 659), was een van de meest bekende heiligen in Frankrijk,
 Italië, Duitschland en Zwitserland. Hij was goudsmid en werd wegens
 zijn bekwaamheid de schutspatroon der metaalbewerkers, horlogemakers,
 goud- en zilversmeden, messen- en slotenmakers en van de smeden. Later
 werd hij de schutspatroon van alle lieden, die met paarden omgingen. Bij
 den aanvang van het Christendom was in Frankrijk de openbare eeredienst
 van den heiligen Elegius getreden in de plaats van de Gallische (Fransche)
 godin der paarden, E p o n a.

Epona en Elegius — in Frankrijk St. Eloi genaamd — beschutten beiden
 de paarden tegen ziekten en ongevallen. De Epona-eeredienst was van
 Keltischen oorsprong en kwam zeer laat naar Rome. Dat Elegius de schuts-
 patroon der paarden was, bewijzen vele beelden en andere voorstellingen.
 Zoo is bijv. in een kapel der kerk St. Avine (Aube) een venster, hetwelk
 toont hoe Elegius het rechter voorbeen van een paard onderzoekt. Daaronder
 staat geschreven, dat bij dit paard de zool was doorgesneden, waarbij, dank
 zij Elegius, volkomen herstel intrad. In de Alpen wordt Elegius — daar
 St. L o y genaamd — nog tegenwoordig aangeroepen om de paarden te
 behoeden voor het nederstorten. In Bretagne bracht men op den dag van
 St. Eloi de paarden bij massa's ter genezing naar een plaats, aan dezen
 heilige gewijd. In den nacht vóór het feest werden op vele plaatsen in
 Bretagne vreugdevuren gebrand. Bretagne is dan ook in het bezit van een
 groot aantal kapellen, gewijd aan St. Eloi.

Een kleine anecdote, bekend als „de legende van het afgesneden been”,
 bestaat omtrent St. Eloi. Deze had n.l. in zijn groot vertrouwen op zijn
 kunst als smid een schild vervaardigd, met de woorden „meester der
 meesters, meester van allen” tot opschrift. Wegens deze aanmatiging wilde

God hem straffen en zond Jezus Christus, die zich als leerling bij St. Eloi verhuurde. Onverwachts verschijnt de heilige Georg om een paard te laten beslaan. Dit paard is echter zoo boosaardig, dat Elegius het beslaan moet opgeven en dit aan zijn leerling overlaat. Deze nadert het paard, hetwelk terstond rustig wordt, brengt een voorbeen hoog naar voren, snijdt het handwortelgewricht door en plaatst het afgesneden been, om het te beslaan, op het aanbeeld. Daarna zet hij het been-stuk weer aan. Elegius wilde dit terstond nadoen; het gelukte hem ook het been-stuk af te snijden en te beslaan, maar niet om het weer aan te zetten, hetgeen zijn leerling wel kon doen. Daarna werd Elegius bescheiden. (Hoe nuttig zou het ook tegenwoordig voor velen zijn zulk een les te krijgen!).

Door de groote belangstelling, welke de paardenarts Kalkoff uit Ulm heeft voor een historische verzameling van alles wat de smidskunst betreft, is de smidschool te Berlijn in het bezit gekomen van een houtsnij-figuur,

welke zich in het Nijverheidsmuseum te Ulm bevindt en dit verhaal weergeeft. Daarna heeft deze school ook nog een kopie gekregen eener houtsnij-plaat, voorstellende het beslaan van het afgesneden been, waarvan het origineel hangt in de smidse te Waltershoven (Wurtemberg).

Utrecht. Hoefnagel.

* In de eerste afl. van „De Hoefsmid” (1896) komt het volgende over St. Eloy voor:

In de geschiedenis vinden wij talrijke gevallen vermeld van geestelijken, zelfs onder bekleeders der hoogste waardigheden, welke zich met het hoefsmidsvak bezighielden.

Hieronder neemt St. Eloy de eerste plaats in; hij leefde in de 7e eeuw en was bisschop in *Frankenland*, onder de regeering van Clo-

tharius II. Naast Bonifacius en andere wordt St. Eloy of St. Elegius genoemd als prediker van het Christendom.

Dikwijls wordt deze heilige aangehaald als goudsmid, doch in de verhalen en teekeningen uit de middeleeuwen wordt hij algemeen voorgesteld als hoefsmid, en was als zoodanig zeer bekend onder de ridders van dien tijd. Hij was de schutspatroon der hoefsmiden en tevens de beschermer der dieren; zijn naam werd aangeroepen bij bezweringen tegen de ziekten der paarden.

In de St. Michaëlskerk te *Highworth*, in Engeland, werd bij een muurherstelling een schildering gevonden, waarop St. Eloy is voorgesteld in vol geestelijk gewaad, staande achter een aanbeeld, houdende in zijn rechterhand een hoefhamer, terwijl de linker het been van een paard vast houdt.

De hoef rust op het aanbeeld, terwijl St. Eloy bezig is om daaraan een ijzer te bevestigen.

Links van deze figuur ziet men een brandend haardvuur, daarachter een blaasbalg, terwijl er rond om heen vele hoefijzers met zware kalkoenen hangen.

Dit schilderstuk dateert uit de 13e à 14e eeuw.

Op het titelblad van dit tijdschrift komt het borstbeeld van dezen heilige voor, ontleend aan bovengenoemde schildering, waarvan een afbeelding is te vinden in het prachtige werk van Fleming, over de geschiedenis van het hoefijzer.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Heer Redacteur!

In Afl. 10 komt in het artikel „*Eenige opmerkingen aangaande het beslag der gevorderde paarden*” voor:

„Reeds nu is door de betere verpleging en het rationeele beslag een „zeer merkbare verandering in vele hoeven opgetreden, wat de gevorderde „paarden betreft, en zoo zullen de eigenaars, die zich na afloop der mo- „bilisatie weer in het bezit van hunne paarden willen stellen, er in dit „opzicht zeker op vooruit zijn gegaan.”

Ofschoon ik gaarne hiermede accoord ging, moet ik nu toch zeer betwijfelen of dit na invoering der machinale ijzers, die wij tot nog toe in het leger hebben ontvangen, nog het geval is, want deze zijn allerellendigst van model en uitvoering.

Het mag waar zijn dat aan het opgelegde beslag der mobilisatie-ijzers, door de hoefsmeden zelf vervaardigd, gebreken voorkwamen, maar zij waren toch altijd beter dan de machinale ijzers, waarvan vele *onbruikbaar* zijn. Bodemnauw bestaat er niet bij, wèl sterk bodemwijd, of hoogstens bodemrecht; de nagelgaten zijn altijd te ver (soms 2 à 3 cM.) naar achter geplaatst. Bij de eene taille zijn de nagelgaten zoo schraal aangebracht dat men, zonder het ijzer flink binnen den wand te passen, niet nagelen kan, en daarentegen zijn ze bij andere tailles weder zoo vet aangebracht (vooral de toonnagelgaten), dat men den hoef flink lang moet laten, om niet te vernagelen.

Ook zijn de meeste ijzers veel te zwaar (verschil in gewicht met een gesmeed militair ijzer, bij enkele tailles, ruim een half pond), waardoor zwaarder en meer nagels gebruikt moeten worden, wat toch zeer slecht is voor de hoeven, en o. a. het splijten van den hoorn in de hand werkt. De schroefgaten zijn soms zoodanig op den buitenkant aangebracht, dat slechts een à twee m.M. ijzer overschiet, terwijl het ijzer 30 à 35 m.M. breed is, zoodat de schroef buiten het ijzer komt, wat natuurlijk veel aanleiding geeft tot strijkwonden. Zulke ijzers zijn trouwens, vooral wanneer het toon-schroefgaten betreft, niet te gebruiken. Het geheel wijst dan ook op slechte afwerking en nonchalante keuring. Zoo heeft ondergeteekende ijzers aangetroffen zonder nagelgaten — met schroefgaten in de rits — taille twee grooter dan taille drie (terwijl het omgekeerd moet wezen) enz.

Naar mijn oordeel is er nog veel aan te verbeteren, indien men de ijzers wil invoeren en opleggen voor oorlogstijd; men zal ze dan eerst moeten laten keuren door een onafhankelijk deskundige, daar er juist in oorlogstijd weinig tijd zal zijn om te beslaan, en het beslag goed zal moeten zijn voor de vermoeiende marschen, welke gedaan zullen moeten worden. Zoo het beslag niet goed in orde is, dan zal de marschvaardigheid van den troep er sterk onder lijden.

H. J. Smit,

Bergen-op-Zoom.

Wachtmeester-Hoefsmid Artillerie.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Sedert de vorige opgave zijn geen leerlingen vertrokken of nieuwe toegelaten.

Er houden thans aan de Inrichting verblijf de leerlingen: A. Bos van Veendam, H. Heringa van Kortezwaag, A. A. Pijpker van de Wilp en L. van Ham van Hellum.

— **Winterbeslag (beslag in de Betuwe).** In de laatste twintig jaren is het winterbeslag hier, evenals elders, veel veranderd. Zag men vroeger algemeen de vaste scherpe kalkoenen, het zoogen. slik- of ruiterscherp, thans is dit beslag zoo goed als verdwenen, wat een weldaad is voor de wegen.

In de Betuwe zijn schroefkalkoenen het meest in gebruik, omdat deze, goed aangebracht, op de grintwegen het beste voldoen. Wanneer de schroefdraad goed is ingesneden en de borst van de kalkoen, in een inzinking, op het ijzer goed aansluit, is het verliezen en afbreken zoo goed als buitengesloten.

Enkele smeden gebruiken stiften, doch dit is zeer plaatselijk.

Tegenwoordig worden veelal H-schroeven gebruikt, weinig spitse en beitelvormige, die alleen in de uiteinden der takken of ook aan weerszijden van den toon worden aangebracht.

Aangezien deze kalkoenen uitsluitend van fabrieken uit Duitschland worden verkregen, zullen dezen winter de eigengemaakte kalkoenen wel weer in eere komen, tenzij een der bestaande Nederlandsche fabrieken ze gaat vervaardigen. H. v. L.

— **Cursus ter opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag van Rijkswegen te Utrecht.** Wij vestigen er nogmaals de aandacht op dat in Januari a.s. het examen plaats vindt voor de leerlingen, die aan den 5en cursus hebben deelgenomen, terwijl 1 Februari 1915 de zesde cursus aanvangt.

Om toegelaten te worden moet men den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van geboorte-acte, diploma's (als van ambachtschool, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht afloopen der lagere school en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

PERSOVERZICHT.

Uit „Het Paard” van 27 Nov.:

— **Beslag.** De Fransche regeering heeft aan een firma te Coatbridge (Engeland) een order opgedragen voor de levering van 1½ miljoen hoefijzers. (u. Sp. W.)

— **Winterbeslag voor de legerpaarden.** Door de smederij van de Constructie-Werkplaatsen te Delft wordt thans dag en nacht gewerkt aan het hoefbeslag voor de troepenpaarden, die van winterslag moeten worden voorzien.

(u. „Haagsche Cour.”)

— **Beslag.** In alle deelen der wereld, waar de paarden op harden bodem werken, vooral als deze steenachtig en oneffen is, moeten de hoeven der paarden worden beschermd. Zelfs de Arabier, wiens paard zich veelal op zandbodem beweegt, laat het beslaan en de smid wordt door hem geëerd, omdat deze de bruikbaarheid van het paard door zijn beslag ten zeerste verhoogt. Tot in het midden der vorige eeuw maakten de Japanners voor hun paarden gebruik van een soort schoenen, van rijststroo gevlochten. Hoewel de hoeven van hun klein soort paarden zeer goed en taai zijn, zoo moesten

zij deze toch op harden bodem beschermen om kreupelheid te voorkomen. Deed men een lange reis in het gebergte, dan trok de ruiter uit met een paar dozijn van die strooschoenen, hangende aan zijn zadel. (u. L. S. J.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

VOOR DE PRAKTIJK.

Mislukkingen bij het harden vinden soms hun oorzaak hierin, dat men weinig let op de plotselinge doorsnee-veranderingen. Bij werktuigen, welke voor zwaar werk geconstrueerd worden, zullen vooral groote en plotselinge doorsnede-veranderingen vermeden dienen te worden. Ook een plotselinge verdunning van het staal veroorzaakt gevaar voor de houdbaarheid. Hoekige en sterk aflopende deelen bezitten bij het plotselinge afkoelen in het water de neiging om op de plaats, waar de doorsnede-verandering begint, af te scheuren. Dit laatste laat zich vooral bij het harden van draaibeitels constateeren. Men voorkomt dit gevaar in zooverre, dat men de zijdraaibeitels zoo smeedt, dat de snede zuiver haaks op de schacht van den beitel staat. Zeer dunne sneden scheuren in zulke gevallen bij het harden aan den wortel, d. w. z. op de plaats waar de snede een aanvang neemt. Dit gevaar laat zich verminderen, in de eerste plaats door bij het smeden geen overtollige lengte te maken en de snede niet plotseling in te nemen, doch geleidelijk lichter of zwaarder te maken, naar behoefte.

Waaraan herkent men de kwaliteit van het werktuigstaal?

Voor een geoefend oog biedt de zuivere breuk weliswaar het beste herkenningsteeken, doch men kan niet alleen hiernaar een zeker besluit vaststellen, aangaande de kwaliteit van het staal, daar b.v. Martinstaal van mindere kwaliteit, dat bij een lage temperatuur gesmeed is, dikwijls een veel schooner breuk vertoont dan prima werktuigstaal, dat bij grootere hitte bewerkt wordt. Wil men de plaats der breuk gebruiken voor de nauwkeurige beoordeeling, dan moet het staal zich in normaal gehouden toestand bevinden, wijl anders een verkeerd oordeel zou kunnen worden uitgesproken. Goed gegloeid werktuigstaal bezit steeds een grovere korrel dan dezelfde kwaliteit in ongegloeiden toestand en speciaal dan wanneer deze niet heet bewerkt is.

De hardheid van het staal is van het gehalte aan koolstof afhankelijk. De in het ongeharde staal aanwezige carbidkool wordt bij het harden omgezet in hardingskolen. Een normaal gehard stuk staal vertoont op zijn breuk een gelijkvormig matkleurige structuur, terwijl bij oververhitting van het staal de breuk meer schittert en een kristallijne vorm aanneemt. Werktuigen van geringe doorsnede worden bij de smeedhitte volkomen doorgewarmd en dus bij afkoeling door en door hard; bij grootere doorsneden is dit niet het geval; de verwarming is van binnen minder dan van buiten en bewerkt alzoo een zekere taatheid van binnen in het staal. M.

ADVERTENTIËN.

Kunsthorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *HH. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van dienstpersoneel, het smidsvak betreffende, worden van onze abonné's gratis in „De Hoefsmid” opgenomen.

